

Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury

**PRAKTYCZNY
PRZEWODNIK W ZAKRESIE
MIĘDZYNARODOWEJ
POMOCY PRAWNEJ
W SPRAWACH CYWILNYCH**

dr Sylwia Jastrzemska

Lublin 2023

Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury

**PRAKTYCZNY PRZEWODNIK
W ZAKRESIE MIĘDZYNARODOWEJ
POMOCY PRAWNEJ
W SPRAWACH CYWILNYCH**

dr Sylwia Jastrzemska

Lublin 2023

Wydawca:

Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury

Ośrodek Szkolenia Ustawicznego i Współpracy Międzynarodowej

ul. Krakowskie Przedmieście 62

20-076 Lublin

© Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury, Lublin 2023

ISBN 978-83-952072-7-3

Korekta: Bogumiła Mancewicz

Projekt okładki, skład i łamanie

Edyta Wojciechowska-Jadczak

Druk

Edyta Wojciechowska-Jadczak E-BIT

edyta@e-bit.pl

SPIS TREŚCI

WYKAZ SKRÓTÓW	6
WSTĘP	7
Rozdział 1.	
DORĘCZENIA DOKUMENTÓW SĄDOWYCH I POZASĄDOWYCH W UNIJNYCH SPRAWACH CYWILNYCH I HANDLOWYCH	12
1.1. Cel rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/1784 z dnia 25 listopada 2020 r.	12
1.2. Zakres przedmiotowy rozporządzenia	13
1.3. Zakres temporalny rozporządzenia	15
1.4. Zakres terytorialny rozporządzenia	15
1.5. Obligatoryjny charakter rozporządzenia	16
1.6. Pojęcie organu centralnego w świetle art. 4 rozporządzenia	18
1.7. Pojęcie zdecentralizowanego systemu informatycznego w świetle art. 2 rozporządzenia. Definicja. Zakres działania	22
1.8. Obowiązek używania jednolitych formularzy	26
1.9. Możliwość doręczenia korespondencji w sytuacji, gdy adres nie jest znany	28
1.10. Język dokumentu	41
1.11. Prawo adresata do odmowy przyjęcia dokumentu	43
1.12. Prawo pozwanego do otrzymania dokumentu inicjującego postępowanie	45
1.13. Sposoby doręczeń	46
1.14. Brak możliwości realizacji wniosku o doręczenie	60
1.15. Terminy realizacji wniosków	60
1.16. Data doręczenia dokumentów	60
1.17. Opłaty	64
1.18. Stosunek do innych aktów prawnych. Zasada pierwszeństwa	68
Rozdział 2.	
PRZEPROWADZANIE DOWODÓW W UNIJNYCH SPRAWACH CYWILNYCH I HANDLOWYCH	69
2.1. Cel rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/1783 z dnia 25 listopada 2020 r.	69
2.2. Zakres przedmiotowy rozporządzenia	71
2.3. Zakres temporalny rozporządzenia	74
2.4. Zakres terytorialny rozporządzenia	74
2.5. Fakultatywny charakter rozporządzenia	74
2.6. Organy centralne	76
2.7. Zdecentralizowany system informatyczny	81
2.8. Formularze	86
2.9. Język	87
2.10. Prawo właściwe	89
2.11. Sposoby przeprowadzania dowodów	89
2.12. Opłaty	108
2.13. Stosunek do innych aktów prawnych. Zasada pierwszeństwa	109

Rozdział 3.

DOREĆZENIA DOKUMENTÓW SĄDOWYCH I POZASĄDOWYCH W SPRAWACH CYWILNYCH I HANDLOWYCH W RELACJACH Z PAŃSTWAMI TRZECIMI, NIEBĘDĄCYMI PAŃSTWAMI CZŁONKOWSKIMI UNII EUROPEJSKIEJ	113
3.1. Cel Konwencji o doręczaniu za granicą dokumentów sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych lub handlowych, sporządzonej w Hadze dnia 15 listopada 1965 r.	113
3.2. Zakres przedmiotowy Konwencji	114
3.3. Zakres temporalny Konwencji	114
3.4. Zakres terytorialny Konwencji	114
3.5. Fakultatywny charakter Konwencji	115
3.6. Organy centralne	115
3.7. Porozumienia państw	115
3.8. Wymogi formalne wniosku	116
3.9. Wymogi, jakie winna spełniać korespondencja kierowana do strony postępowania zamieszkałej w państwie trzecim	116
3.10. Sposoby doręczeń przewidziane w Konwencji	116
3.11. Koszty doręczeń. Zasada bezpłatności (art. 12)	117
3.12. Informacja dotycząca wykonywania przez sądy polskie wniosków o doręczenie dokumentów na podstawie Konwencji haskiej z 1965 r.	118
3.13. Wykonywanie Konwencji o doręczaniu za granicą dokumentów sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych i handlowych, sporządzonej w Hadze dnia 15 listopada 1965 r. w Kanadzie	120
3.14. Wykonywanie Konwencji o doręczaniu za granicą dokumentów sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych i handlowych, sporządzonej w Hadze dnia 15 listopada 1965 r. w Stanach Zjednoczonych	124
3.15. Wykonywanie Konwencji o doręczaniu za granicą dokumentów sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych i handlowych, sporządzonej w Hadze dnia 15 listopada 1965 r. w Wielkiej Brytanii	127
3.16. Formularze	128
3.17. Brak potwierdzenia doręczenia	129
3.18. Tłumaczenia	130
3.19. Informacje dostępne na stronie Konferencji Haskiej Prawa Prywatnego Międzynarodowego	130
3.20. Stosunek do innych aktów prawnych	132

Rozdział 4.

PRZEPROWADZANIE DOWODÓW W SPRAWACH CYWILNYCH I HANDLOWYCH W RELACJACH Z PAŃSTWAMI TRZECIMI, NIEBĘDĄCYMI PAŃSTWAMI CZŁONKOWSKIMI UNII EUROPEJSKIEJ	133
4.1. Cel konwencji o przeprowadzaniu dowodów za granicą w sprawach cywilnych lub handlowych, sporządzonej w Hadze dnia 18 marca 1970 r.	133

4.2.	Zakres przedmiotowy Konwencji	134
4.3.	Zakres czasowy Konwencji	134
4.4.	Zakres terytorialny Konwencji	135
4.5.	Fakultatywny charakter Konwencji	135
4.6.	Organy centralne	136
4.7.	Porozumienia państw	137
4.8.	Wymogi formalne wniosku	137
4.9.	Czas i miejsce przeprowadzenia czynności	138
4.10.	Prawo wykonania wniosku	139
4.11.	Prawo odmowy zeznań	139
4.12.	Prawo odmowy wykonania wniosku	139
4.13.	Sposoby przeprowadzania dowodów przewidziane w Konwencji	139
4.14.	Koszty przeprowadzenia dowodów. Zasada bezpłatności (art. 14)	140
4.15.	Informacja dotycząca oświadczeń Polski w zakresie stosowania Konwencji haskiej z 1970 r. o przeprowadzaniu dowodów	141
4.16.	Formularze	141
4.17.	Konieczność uzyskania zgody na bezpośrednie przeprowadzenie dowodu	141
4.18.	Informacje dostępne na stronie Konferencji Haskiej Prawa Prywatnego Międzynarodowego	142
4.19.	Stosunek do innych aktów prawnych	142
Rozdział 5.		
PRZEPROWADZANIE DOWODÓW I DORĘCZENIA		
W SPRAWACH CYWILNYCH I HANDLOWYCH W RELACJACH		
Z PAŃSTWAMI TRZECIMI, NIEBĘDĄCYMI PAŃSTWAMI		
CZŁONKOWSKIMI UNII EUROPEJSKIEJ, Z KTÓRYMI POLSKA		
ZAWARŁA UMOWY DWUSTRONNE LUB WIELOSTRONNE		
		143
5.1.	Hierarchia źródeł prawa	143
5.2.	Wykaz umów dwustronnych dotyczących udzielania międzynarodowej pomocy prawnej w sprawach cywilnych lub handlowych, do których przystąpiła Polska	144
5.3.	Umowa między Rzeczpospolitą Polską a Ukrainą o pomocy prawnej i stosunkach prawnych w sprawach cywilnych i karnych sporządzona w Kijowie dnia 24 maja 1993 r.	145
5.4.	Konwencja między Prezydentem Rzeczypospolitej Polskiej a Jego Królewską Mością odnośnie do Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Północnej Irlandii w przedmiocie postępowania w sprawach cywilnych i handlowych, podpisana w Warszawie dnia 26 sierpnia 1931 r.	150
5.5.	Konwencja wiedeńska o stosunkach konsularnych, sporządzona w Wiedniu z dnia 24 kwietnia 1963 r.	151
BIBLIOGRAFIA		152
STRONY INTERNETOWE		152

WYKAZ SKRÓTÓW

EJN	- Europejska Sieć Sądowa w sprawach cywilnych i handlowych
ETPCz	- Europejski Trybunał Praw Człowieka
HCCH	- Hague Conference on Private International Law, Konferencja Haska Prawa Prywatnego Międzynarodowego
TFUE	- Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej
TSUE	- Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej
u.s.p.	- ustawa prawo o ustroju sądów powszechnych

WSTĘP

Celem opracowania jest zaprezentowanie podstawowych informacji dotyczących międzynarodowej pomocy prawnej skierowanych do praktyków prawa.

Informacje dotyczące zagadnienia zostały przedstawione w pięciu rozdziałach, w których zebrano i usystematyzowano najbardziej istotne z punktu widzenia praktyki akty prawa międzynarodowego regulujące kwestie międzynarodowej pomocy prawnej.

Analiza aktów prawnych, w szczególności z zakresu prawa unijnego, jest dokonywana w zakresie wykładni celowościowej, charakteru danego aktu prawnego, a także w odniesieniu do międzynarodowego orzecznictwa, w tym Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

Postępująca globalizacja i swoboda przemieszczania powodują, że liczba spraw transgranicznych wzrasta. W sytuacji przepływu kapitału, osób, towarów czy usług pomiędzy kilkoma państwami prawo krajowe sądu procedującego sprawę nie zawsze będzie wystarczające do udzielenia skutecznej ochrony prawnej.

Praktykę orzecniczą w zakresie sposobu procedowania należy rozpatrywać w dwóch aspektach. W każdej sytuacji, kiedy w sprawie powstanie konieczność doręczenia dokumentów do innego państwa, sąd będzie rozważał zastosowanie odpowiednich instrumentów w zakresie międzynarodowej współpracy sądowej. Drugim obszarem działalności orzeczniczej jest międzynarodowa pomoc prawna w zakresie przeprowadzania dowodów.

W piśmiennictwie wyróżnia się element transgraniczny w ujęciu podmiotowym i przedmiotowym w zależności od tego, czy dotyczy to podmiotów występujących w sprawie, czy jej zakresu przedmiotowego¹.

Międzynarodowa pomoc prawna jest materią skomplikowaną w szczególności ze względu na duże różnice występujące pomiędzy systemami prawnymi różnych państw. Obejmuje doręczanie pism sądowych i pozasądowych oraz przeprowadzanie czynności procesowych². Z punktu widzenia efektywności postępowania możliwość skorzystania z pomocy sądów w innych państwach jest decydująca.

Międzynarodową pomoc prawną z praktycznego punktu widzenia możemy podzielić na dwie podstawowe kategorie: sprawy unijne i sprawy z państwem trzecim. Analizując praktykę orzecniczą w tym zakresie, wskazać należy, że do najbardziej licznej grupy należą sprawy unijne, a kategorię drugą tworzą sprawy z państwami trzecimi, które nie należą do Unii Europejskiej.

1 T. Ereciński, J. Ciszewski, *Międzynarodowe postępowanie cywilne*, Warszawa 2000, s. 13.

2 J. Gołaczyński, *Prawo prywatne międzynarodowe*, wyd. 5, Warszawa 2017, s.70-79.

Zakres przedmiotowy współpracy sądowej w cywilnych sprawach pomiędzy państwami członkowskimi ciągle ulega poszerzeniu. Swobodny transgraniczny przepływ towarów, kapitału, usług i osób nieustannie wzrasta. Unia Europejska rozwija współpracę sądową, w transgranicznych sprawach cywilnych budując pomosty pomiędzy różnymi systemami prawnymi państw członkowskich. Pewność prawa oraz łatwy i skuteczny dostęp do wymiaru sprawiedliwości należy do priorytetów. Wskazanie właściwego sądu, właściwego prawa, jak również szybkie i skuteczne procedury uznawania i procedury wykonawcze mają być określone przez jasne reguły i być łatwe do identyfikacji.

W europejskiej przestrzeni sprawiedliwości nie można utrudniać osobom fizycznym korzystania z przysługujących im praw ani ich zniechęcać do korzystania z nich. Nie może być usprawiedliwieniem niezgodność lub złożoność systemów prawnych lub administracyjnych państw członkowskich.

Prawodawstwo unijne zaczęło także regulować kwestie związane z prawem procesowym w zakresie, który do niedawna stanowił wyłączną prerogatywę państw członkowskich.

Pierwotnym źródłem współpracy sądowej w sprawach cywilnych są regulacje traktatowe. Najbardziej podstawowym jest art. 67 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (zwanym dalej TFUE). Artykuł ten w ust. 1 stanowi, że Unia stanowi przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości z poszanowaniem fundamentalnych praw oraz różnicowania systemów prawnych i tradycji państw członkowskich. Ust. 4 tego przepisu stawia zaś, że Unia ułatwia dostęp do wymiaru sprawiedliwości, w szczególności poprzez zasadę wzajemnego uznawania orzeczeń sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych.

Usprawnienie systemu doręczeń i przeprowadzania dowodów w sytuacjach transgranicznych pomiędzy państwami członkowskimi Unii Europejskiej jest elementem ułatwiania dostępu do wymiaru sprawiedliwości i bardzo ważnym składnikiem unijnej współpracy sądowej w sprawach cywilnych.

Współpracę sądową w sprawach cywilnych mających skutki transgraniczne bardziej szczegółowo reguluje art. 81 TFUE, który w ust. 1 wskazuje, że współpraca ta może obejmować przyjmowanie środków w celu zbliżenia przepisów ustawowych i wykonawczych państw członkowskich. Zapewnienie współpracy w zakresie transgranicznego doręczania pism sądowych i pozasądowych oraz w zakresie przeprowadzania dowodów jest wskazane w pkt b i d ust. 2 cytowanego przepisu.

Art. 81 TFUE w pkt h statuuje, że współpraca sądowa w sprawach cywilnych mających skutki transgraniczne może polegać także na przyjmowaniu środków mających na celu wspieranie szkolenia sędziów i innych pracowników wymiaru sprawiedliwości. Przejawem realizacji tego zadania stawianego przed Wspólnotą jest utworzenie EJN (Europejska Sieć Sądowa w sprawach cywilnych i handlowych)³.

EJN to elastyczna, niezbiurokratyzowana struktura zrzeszająca przedstawicieli krajowych organów sądowych. Jej celem jest uproszczenie i wzmocnienie współpracy

3 EJN (w sprawach cywilnych i handlowych) została utworzona na podstawie decyzji Rady 2001/470/WE z dnia 28 maja 2001 r. i rozpoczęła działalność dnia 1 grudnia 2002 r. Podstawa prawna działania sieci została zmieniona w 2009 r., tekst jednolity: Decyzja Rady z dnia 28 maja 2001 r. ustanawiająca Europejską Sieć Sądową w sprawach cywilnych i handlowych (2001/470/WE) (Dz.U. L 174, 27.6.2001, p.25).

sądowej między państwami członkowskimi. Należą do niej wszystkie państwa członkowskie oprócz Danii. Działająca od 2002 r. sieć usprawnia praktyczne stosowanie i wdrażanie instrumentów unijnych w dziedzinie wymiaru sprawiedliwości w sprawach cywilnych i handlowych. W ten sposób przyczynia się do tworzenia powiązań między różnymi systemami wymiaru sprawiedliwości państw członkowskich, a tym samym do budowania wzajemnego zaufania⁴.

Główne zadania sieci obejmują bezpośrednie kontakty między krajowymi punktami kontaktowymi sieci i rozpatrywanie spraw w ich ramach, ułatwianie transgranicznego dostępu do wymiaru sprawiedliwości poprzez informowanie społeczeństwa i prawników praktyków za pomocą arkuszy informacyjnych i innych publikacji dostępnych w europejskim portalu e-sprawiedliwość we wszystkich językach Unii. Do zadań sieci należy też ocena i wymiana doświadczeń w zakresie funkcjonowania określonych aktów prawa unijnego w sprawach cywilnych i handlowych⁵.

W praktyce istotną rolę odgrywają punkty kontaktowe EJN oraz sędziowie łącznikowi EJN.

Punkty kontaktowe Europejskiej Sieci Sądowej w sprawach cywilnych i handlowych tworzy i znosi Minister Sprawiedliwości w drodze zarządzenia. Podstawą prawną jest art. 16 c ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 365 z późn. zm.) (zwane dalej u.s.p.).

Główną rolą punktów kontaktowych EJN, które w decyzji EJN nazwano „aktywnymi pośrednikami”, jest ułatwianie współpracy sądowej w sprawach cywilnych między państwami członkowskimi UE. W zakresie swoich zadań umożliwiają uzyskanie informacji na temat aktualnego stanu rozpatrywania wniosku o współpracę sądową (np. dotyczącą doręczenia dokumentów lub przeprowadzenia dowodów).

Udzielają informacji w celu ułatwienia stosowania przepisów prawa innego państwa członkowskiego, które mają zastosowanie na podstawie aktu prawa Unii lub instrumentu międzynarodowego. Poszukują rozwiązań problemów wynikłych przy składaniu wniosków o współpracę sądową. Udzielają informacji niezbędnych do prowadzenia dobrej współpracy sądowej między państwami członkowskimi oraz ogólnych informacji dotyczących unijnych i międzynarodowych aktów prawnych dotyczących współpracy sądowej w sprawach cywilnych i handlowych⁶.

Podstawę prawną działania i jednocześnie ustalenia zakresu zadań dla sędziów koordynatorów ds. współpracy międzynarodowej i praw człowieka stanowi art. 16b ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 365 z późn. zm.) (u.s.p.).

Zgodnie z art. 16 b § 1 u.s.p. sędzia koordynator udziela sędziom, asesorom sądowym, referendarzom sądowym i asystentom sędziów, na ich wnioski, informacji o:

4 Źródło: portal e-sprawiedliwość – https://e-justice.europa.eu/content_ejn_in_civil_and_commercial_matters-21-pl.do (data dostępu: 25.01.2023).

5 Źródło: portal e-sprawiedliwość – https://e-justice.europa.eu/content_ejn_in_civil_and_commercial_matters-21-pl.do (data dostępu: 25.01.2023).

6 Źródło: portal e-sprawiedliwość – https://ejustice.europa.eu/content_ejn_in_civil_and_commercial_matters-21-pl.do (data dostępu: 25.01.2023).

- zasadach i trybie uzyskania informacji o prawie i praktyce państwa obcego, a także
- z zakresu techniki pracy oraz wykonywania czynności administracji sądowej istotnych dla prawidłowego przygotowania wniosku o pomoc prawną oraz orzeczeń podlegających wzajemnemu uznawaniu,
- o zasadach i trybie współpracy w ramach Europejskiej Sieci Sądowej w sprawach cywilnych i handlowych, nadto
- o zasadach i trybie ustalenia organu właściwego w państwie obcym do wykonania wniosku o pomoc prawną lub udzielenie informacji dotyczącej stanu realizacji tego wniosku,
- o sposobie uzyskania informacji o treści standardów wynikających z Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. (Dz. U. z 1993 r. poz. 284 z późn. zm.).

Sędzia koordynator wspomaga osoby pełniące funkcję punktów kontaktowych sieci EJN, w której skład wchodzi (art. 16 b § 5 u.s.p.). Usprawnia przepływ informacji. Informuje Prezesa o celowości zorganizowania narady w zakresie zagadnień, w których orzecznictwo jest niejednolite lub budzi wątpliwości, a także o potrzebie analizy orzecznictwa oraz o potrzebie poinformowania I Prezesa SN o istotnych rozbieżnościach w orzecznictwie (art. 22 § 1 pkt 2 u.s.p.). Informuje sędziów, asesorów, referendarzy i asystentów o bieżącym orzecznictwie SN i organów międzynarodowych (TSUE, ETPCz). Do zadań sędziego koordynatora należy także kontrolowanie aktualności informacji umieszczonych na stronie internetowej sądu.

Sądy mają obowiązek udostępnić koordynatorowi akta spraw sądowych w celu realizacji jego zadań (art. 16b § 4 u.s.p., art. 16b wszedł w życie 12 sierpnia 2017 r.).

Reasumując, sędzia koordynator z założenia ma służyć pomocą sędziemu, asesorowi, referendarzowi sądowemu lub asystentowi sędziego w sprawach z elementem transgranicznym. Swoje zadania wykonuje wyłącznie na wniosek podmiotu uprawnionego, a udzielone wyjaśnienia nie są wiążące.

Komisja Europejska gromadzi i prezentuje informacje dotyczące prawa unijnego i systemów prawnych państw członkowskich, a także w dalszym ciągu Wielkiej Brytanii, na stronie e-sprawiedliwość (www.e-sprawiedliwość.eu). Europejski portal e-sprawiedliwość ma w przyszłości stać się uniwersalnym elektronicznym punktem kontaktowym w dziedzinie sprawiedliwości. Portal zawiera wszystkie interaktywne formularze i zaświadczenia do aktów prawa unijnego oraz jest dostępny w 23 językach. Strona ta w zakresie treści danego aktu prawnego przekierowuje na stronę eurolex (<http://eur-lex.europa.eu>), która zawiera także inne informacje przydatne w sprawach transgranicznych i procesie stosowania prawa unijnego, nie tylko treści aktów prawnych. W zakładce informacje o dokumencie w punkcie *Affected by case* znajdują się informacje o orzeczeniach TSUE (Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej) do poszczególnych artykułów danego aktu prawnego. Z orzecznictwem TSUE, a także szeroką dokumentacją związaną z procesem procedowania pytań prejudycjalnych można się zapoznać na stronie www.curia.europa.eu. Informacje związane z konwencjami haskimi zawiera strona Konferencji Haskiej Prawa Prywatnego Międzynarodowego www.hcch.net.

Analizy zagadnień międzynarodowej pomocy prawnej nie można dokonywać w oderwaniu od hierarchii źródeł prawa.

Przyjęcie przez ustawodawcę unijnego formy rozporządzenia w zakresie uregulowania międzynarodowej pomocy prawnej rodzi określone konsekwencje. Uregulowanie danej materii w formie rozporządzenia, a nie w formie dyrektywy oznacza, że Unia Europejska przyjęła założenie, że tylko na poziomie unijnym osiągnięcie określonego celu jest możliwe. Państwom członkowskim w tym zakresie nie zostaje pozostawiona swoboda.

Definicje obu tych wtórnych źródeł prawa unijnego zawiera art. 288 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE). Zgodnie z ust. 2 rozporządzenie ma zasięg ogólny. Wiąże w całości i jest bezpośrednio stosowane we wszystkich państwach członkowskich.

Jeśli ustawodawca unijny chce, aby pewien cel został osiągnięty, ale wybór drogi do jego osiągnięcia pozostawia państwom członkowskim, to wówczas dana materia jest uregulowana w dyrektywie. Jak stanowi ust. 3 art. 288 TFUE, dyrektywa wiąże każde państwo członkowskie, do którego jest kierowana, w odniesieniu do rezultatu, który ma być osiągnięty, pozostawiając jednak organom krajowym swobodę wyboru formy i środków.

Przed rozpoczęciem procesu wykładni aktu prawa międzynarodowego, a w szczególności rozporządzenia, konieczne jest dokonanie jego analizy w kontekście celu, jaki dana regulacja ma osiągnąć. Metodyka ta jest niezbędna w świetle dominującej roli wykładni funkcjonalnej i celowościowej w procesie stosowania prawa unijnego. Charakterystyczną cechą tego systemu prawnego jest dominująca rola orzeczeń TSUE w procesie wykładni.

Ważną rolę we współpracy sądowej w sprawach cywilnych i handlowych odgrywają organy centralne. Państwa członkowskie o strukturze federalnej, państwa członkowskie, w których obowiązuje kilka systemów prawnych, i państwa członkowskie, w których znajdują się autonomiczne jednostki terytorialne, mogą wyznaczyć więcej niż jeden organ centralny. Do każdego rozporządzenia, które przewiduje współpracę organów centralnych, państwa składają oświadczenia o ich ustanowieniu, wskazując nazwy i adresy.

ROZDZIAŁ 1. DORĘCZENIA DOKUMENTÓW SĄDOWYCH I POZASĄDOWYCH W UNIJNYCH SPRAWACH CYWILNYCH I HANDLOWYCH

1.1. Cel rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/1784 z dnia 25 listopada 2020 r.

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/1784 z dnia 25 listopada 2020 r. dotyczące doręczania w państwach członkowskich dokumentów sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych lub handlowych („doręczanie dokumentów”) (wersja przekształcona) (<http://eur-lex.europa.eu>) od 1 lipca 2022 r. zastąpiło rozporządzenie nr 1393/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 listopada 2007 r. dotyczące doręczania w państwach członkowskich dokumentów sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych i handlowych (doręczanie dokumentów) oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1348/2000 (<http://eur-lex.europa.eu>)⁷.

Analizę wyżej wymienionego rozporządzenia należy zacząć od wskazania jego celu, którego określenia należy szukać przede wszystkim w preambule.

Ustawodawca unijny wskazał, że „w celu zapewnienia prawidłowego funkcjonowania rynku wewnętrznego i rozwoju przestrzeni sprawiedliwości w sprawach cywilnych w Unii konieczna jest dalsza poprawa i przyspieszenie przekazywania i doręczania między państwami członkowskimi dokumentów sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych i handlowych, przy jednoczesnym zapewnieniu wysokiego poziomu bezpieczeństwa i ochrony przy przekazywaniu takich dokumentów, zagwarantowaniu praw adresatów oraz zapewnieniu ochrony prywatności i danych osobowych. Niniejsze rozporządzenie ma na celu poprawę skuteczności i przyspieszenie procedur sądowych przez ich uproszczenie i usprawnienie w zakresie doręczania dokumentów sądowych i pozasądowych w Unii, a jednocześnie ma przyczyniać się do zmniejszenia opóźnień i kosztów w odniesieniu do osób fizycznych i przedsiębiorstw. Zapewnienie większej pewności prawa oraz uproszczenie, usprawnienie i cyfryzacja postępowań będzie zachęcać osoby fizyczne i przedsiębiorstwa do dokonywania transakcji transgranicznych, pobudzając tym samym wymianę handlową w Unii” (ust. 3 preambuły).

Ustanowienie skutecznych sposobów doręczeń znajduje się wśród gwarancji procesowych sprawiedliwego procesu. „Europejski Trybunał Praw Człowieka uważa bowiem, że «prawo do sądu» oraz zasada równości broni, nierozzerwalnie związane ze sprawiedliwym procesem, obejmujące całość prawa procesowego państw sygnatariuszy, [...] znajdują zastosowanie również w tej szczególnej dziedzinie, jaką jest doręczenie stronom

⁷ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/pl/TXT/?uri=CELEX:32020R1784> (data dostępu: 25.01.2023).

dokumentów sądowych oraz że obowiązek dla państw członkowskich polegający na organizacji ich systemu wymiaru sprawiedliwości w taki sposób, żeby ich sądy mogły każdemu zagwarantować prawo do ostatecznego rozstrzygnięcia w rozsądnym terminie sporów dotyczących jego praw i obowiązków o charakterze cywilnym [...] oznacza również ustanowienie skutecznych procedur doręczenia, pozwalających zagwarantować zawiadomienie stron o dacie rozpraw w odpowiednim czasie⁹⁸.

Należy w pełni przestrzegać i szanować, zgodnie z prawem Unii, podstawowe prawa i wolności wszystkich zaangażowanych osób, w szczególności prawo do równego dostępu do wymiaru sprawiedliwości, do niedyskryminacji i do ochrony danych osobowych i prywatności (ust. 41 preambuły).

Reasumując, cel analizowanego rozporządzenia można sprowadzić do odpowiedzi na pytanie: „Jak można szybko i skutecznie, a najlepiej za darmo przekazać dokumenty sądowe, w tym zawiadomienia i wezwania oraz dokumenty pozasądowe z jednego kraju członkowskiego do innego?”

Cele rozporządzenia zostaną osiągnięte zgodnie z zasadami pomocniczości i proporcjonalności. Ponieważ cele niniejszego rozporządzenia nie mogą zostać osiągnięte przez państwa członkowskie w sposób wystarczający ze względu na różnice w przepisach krajowych dotyczących właściwości oraz uznawania i wykonywania orzeczeń, natomiast ze względu na bezpośrednie stosowanie i wiążący charakter niniejszego rozporządzenia możliwe jest ich lepsze osiągnięcie na poziomie Unii, może ona podjąć działania zgodnie z zasadą pomocniczości określoną w art. 5 Traktatu o Unii Europejskiej. Zgodnie z zasadą proporcjonalności określoną w tym artykule niniejsze rozporządzenie nie wykracza poza to, co jest konieczne do osiągnięcia tych celów (ust. 44 preambuły).

1.2. Zakres przedmiotowy rozporządzenia

Rozporządzenie ma zastosowanie w sprawach cywilnych i handlowych w sytuacji, kiedy zachodzi potrzeba doręczenia dokumentów adresatowi zamieszkałemu w innym państwie członkowskim niż państwo forum.

Nie ma zastosowania do spraw skarbowych, celnych lub administracyjnych ani do odpowiedzialności państwa członkowskiego za działania lub zaniechania podczas sprawowania władzy publicznej (*acta iure imperii*) (art. 1 ust. 1). Nie powinno się go także stosować do doręczania dokumentów upoważnionemu przedstawicielowi strony w państwie członkowskim forum (ust. 6 preambuły).

Definicja sprawy cywilnej

W pierwszej kolejności należy wskazać, że pojęcie sprawy cywilnej należy wyklądać w sposób autonomiczny. Taki sposób wykładni jako zasadniczy w prawie unijnym wynika z orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

W wyroku z dnia 9 marca 2017 r. w sprawie *Pula Parking d.o.o.*, C-551/15, TSUE wskazał, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału w celu zapewnienia

8 (Zob.: pkt 44 Opinii Rzecznika Generalnego Bota, przedstawiona 20 września 2012 r. w sprawie Krystyna Alder i Ewald Alder przeciwko Sabina Orłowska i Czesław Orłowski. C-325/11).

w najszerszym możliwym zakresie równości i jednolitości praw i obowiązków wynikających [...] dla państw członkowskich i zainteresowanych osób nie należy dokonywać wykładni pojęcia „spraw cywilnych i handlowych” poprzez proste odesłanie do prawa krajowego jednego z tych państw. Pojęcie to należy traktować jako pojęcie autonomiczne, którego wykładni trzeba dokonywać w oparciu z jednej strony o cele i systematykę tego rozporządzenia, a z drugiej o zasady ogólne wynikające z całokształtu systemów prawa krajowego⁹.

Aby sprawa miała charakter sprawy cywilnej w rozumieniu tego pojęcia jako autonomicznego, w prawie unijnym stosunek prawny łączący strony sporu musi mieć charakter prywatnoprawny.

TSUE w wyroku z dnia 12 września 2013 r., w sprawie *The Commissioners for Her Majesty's Revenue & Customs¹⁰ przeciwko Sunico ApS i in.* wskazał, że pojęcie „sprawa cywilna” obejmuje postępowanie z powództwa organu podatkowego i celnego [...], jeśli postępowanie to opiera się na zarzucie udziału w porozumieniu mającym na celu popełnienie oszustwa, co wchodzi w zakres prawa [...] państwa członkowskiego o odpowiedzialności cywilnej z tytułu czynu niedozwolonego. TSUE wskazał, że HMRC nie wykonywał uprawnień wychodzących poza zakres zasad prawnych obowiązujących w stosunkach między podmiotami prawa prywatnego. W szczególności nie miał możliwości wydawania tytułu egzekucyjnego pozwalającego na windykację jego należności, lecz był zobowiązany w tym celu dochodzić swoich praw na drodze sądowej. W takim stanie rzeczy stosunek prawny, jaki istniał między HMRC a Sunico, nie był stosunkiem prawnym opartym na prawie publicznym.

Definicja dokumentów sądowych i pozasądowych

Doręczeniu w trybie omawianego rozporządzenia podlegają dokumenty sądowe i pozasądowe.

Dokumenty sądowe to dokumenty pochodzące od sądu lub stron czy uczestników postępowania, powiązane z postępowaniem sądowym (np. wyroki, ugody, postanowienia, nakazy, wezwania, listy sądowe, pisemne oświadczenia stron) (ust. 8 preambuły).

Dokumenty pozasądowe to dokumenty, które podlegają doręczeniu niezależnie od tego, czy toczy się postępowanie sądowe, np. akty notarialne lub inne (ust. 8 preambuły).

Dokumenty urzędowe to dokumenty sporządzone lub poświadczone przez organ publiczny lub urzędnika państwowego oraz inne dokumenty, których formalne przekazanie adresatowi mającemu miejsce zamieszkania lub siedzibę w innym państwie członkowskim jest niezbędne do celów dochodzenia, udowodnienia lub ochrony prawa lub

⁹ Podobnie wyrok z dnia 22 października 2015 r., *Aannemingsbedrijf Aertssen i Aertssen Terrasements*, C523/14, EU:C:2015:722, pkt 29 i przytoczone tam orzecznictwo.

¹⁰ HM Revenue and Customs (Hi Majesty's Revenue and Customs lub HMRC to pozaministerialny departament rządu Wielkiej Brytanii odpowiedzialny za pobór podatków, wypłacanie niektórych form wsparcia ze strony państwa, administrowanie innymi systemami regulacyjnymi, w tym krajowej płacy minimalnej i wydawania numerów ubezpieczenia społecznego. HMRC powstał w wyniku połączenia Inland Revenue i HM Customs and Excise, które weszło w życie 18 kwietnia 2005 r. Przed śmiercią królowej 8 września 2022 r. departament był znany jako Urząd Podatkowy i Celny Jej Królewskiej Mości i od tego czasu został zmieniony, aby odzwierciedlić zmianę monarchy.

roszczenia wynikających z prawa cywilnego lub handlowego. Pod pojęciem „dokumenty pozasądowe” nie należy rozumieć dokumentów wydawanych przez organy administracyjne do celów postępowania administracyjnego. (ust. 8 preambuły).

W wyroku z 25 czerwca 2009 r., w sprawie *Roda Golf*, C-14/08, Trybunał Sprawiedliwości orzekł, że kwestia tego, jakie dokumenty mogą być przekazywane między państwami członkowskimi w celu ich doręczenia zgodnie z rozporządzeniem, nie może być regulowana prawem krajowym. Postawione Trybunałowi pytanie dotyczyło doręczenia aktu notarialnego poza postępowaniem sądowym. Trybunał wyjaśnił, że pojęcie „dokumentu pozasądowego” w rozumieniu art. 16 rozporządzenia nr 1348/2000 z 2000 r. (jego brzmienie jest identyczne z brzmieniem art. 21 analizowanego rozporządzenia 2020/1784) jest pojęciem unijnym, które podlega autonomicznej wykładni. Ze względu na cele Traktatu oraz rozporządzenia, tj. ustanowienie mechanizmu wewnętrznego doręczania mającego zapewnić należyte funkcjonowanie rynku wewnętrznego, współpraca sądowa nie może być ograniczona wyłącznie do postępowań sądowych, ale może także mieć miejsce poza postępowaniem sądowym. W związku z tym Trybunał orzekł, że doręczenie aktu notarialnego poza postępowaniem sądowym mieści się w zakresie stosowania rozporządzenia.

1.3. Zakres temporalny rozporządzenia

Rozporządzenie stosuje się (art. 37) w całości od dnia 1 lipca 2022r., ale art. 5, 8 i 10 stosuje się od pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie okresu trzech lat od dnia wejścia w życie aktów wykonawczych, o których mowa w art. 25.

Zdecentralizowany system informatyczny jako obowiązkowy środek komunikacji do celów przekazywania i przyjmowania wniosków, formularzy i innej korespondencji zacznie jednak obowiązywać dopiero od 1 maja 2025 r.

Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2022/423 z dnia 14 marca 2022 r. ustanawiające specyfikacje techniczne, środki i inne wymogi dotyczące wdrażania zdecentralizowanego systemu informatycznego jest aktem wykonawczym niezbędnym do wdrożenia zdecentralizowanego systemu informatycznego.

1.4. Zakres terytorialny rozporządzenia

Rozporządzenie stosuje się do wszystkich państw członkowskich Unii Europejskiej, w tym do Danii. Zaznaczyć należy, że w państwach członkowskich poza Danią jest stosowane bezpośrednio. Dania uczestniczy w stosowaniu tego rozporządzenia na podstawie umowy pomiędzy Wspólnotą Europejską a Królestwem Danii w sprawie doręczania dokumentów sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych lub handlowych¹¹.

11 Dz. U. L 331 z 10.12.2008, s.21.

1.5. Obligatoryjny charakter rozporządzenia

Obligatoryjny charakter rozporządzenia wynika z kilku aspektów. Po pierwsze, wykładnia literalna przemawia za takim rozwiązaniem, bo już w samej preambule użyto sformułowania „Jeżeli adresat nie ma znanego adresu do doręczeń w państwie członkowskim forum, ale ma jeden lub kilka adresów do doręczeń w jednym lub kilku innych państwach członkowskich, dokument należy przekazać takiemu innemu państwu członkowskiemu do celów jego doręczenia na mocy niniejszego rozporządzenia” (ust. 7 preambuły). Jeśli ustawodawca uznawałby fakultatywny charakter tej regulacji, użyłby sformułowania „może zostać przekazany” lub innego równoznacznego. Po drugie, analizowane rozporządzenie stanowi wersję przekształconą poprzedniego, stąd dotychczasowe orzecznictwo TSUE dotyczące tego zakresu zachowuje swoją aktualność. Władze krajowe muszą stosować to rozporządzenie, jeśli adresat dokumentu mieszka za granicą i dokumenty mają zostać tam wysłane.

„Ta wykładnia jest wsparta zarówno brzmieniem, jak i celami oraz ogólną systematyką tego rozporządzenia. [...] za wspomnianym kierunkiem literalnej wykładni przemawia art. 1 rozporządzenia nr 1393/2007. O ile art. 1 ust. 1 tego rozporządzenia nie jest jednoznaczny, ponieważ nie wskazuje, w jakich przypadkach dokument sądowy albo pozasądowy «musi» być przekazany z jednego państwa członkowskiego do innego celem doręczenia go, to o tyle przepis ten należy odczytywać w związku z art. 1 ust. 2 omawianego rozporządzenia, który precyzuje, że «nie ma zastosowania w przypadku, gdy nie jest znany adres osoby, której należy doręczyć dokument». Ponieważ brak znajomości adresu osoby, której należy doręczyć dokument, jest jedynym przypadkiem, w którym wyraźnie wyłączono stosowanie rozporządzenia nr 1393/2007, można stąd *a contrario* wyinterpretować, że omawiane rozporządzenie stosuje się we wszystkich przypadkach, kiedy odbiorca ma adres, który jest znany i znajduje się w innym państwie członkowskim. W odróżnieniu od konwencji haskiej z 15 listopada 1965 r. o doręczaniu za granicą dokumentów sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych lub handlowych, która przewiduje, że państwo przyjmujące może się sprzeciwić bezpośredniemu przekazaniu drogą pocztową osobom znajdującym się na jego terytorium dokumentów sądowych, rozporządzenie nr 1393/2007 nie zezwala państwu członkowskiemu, na którego terytorium przebywa odbiorca, na wykluczenie go, ani nawet na sprecyzowanie warunków stosowania [...] Wynikiem woli budowania europejskiej przestrzeni sądowej jest zejście przez prawodawcę Unii z drogi zwykłej koordynacji procedur krajowych i postęp w ustanawianiu szczególnych procedur wspólnotowych przeznaczonych do szybszego i bardziej skutecznego rozstrzygnięcia sporów transgranicznych, takich jak europejski tytuł wykonawczy dla bezspornych wierzytelności (ETE) oraz europejskie procedury nakazu zapłaty (ENZ), jak również postępowanie w sprawie drobnych roszczeń. Te [...] instrumenty, nawet jeśli nie prowadzą do ujednocnienia sposobów doręczenia w skali europejskiej, ustanawiają za to normy minimalne, w świetle których zarówno rozporządzenie nr 805/2004, jak również rozporządzenie nr 1896/2006 precyzują, że sposób doręczenia oparty na fikcji prawnej nie powinien być uznany za wystarczający”¹².

Wprowadzona w wersji przekształconej nowa procedura poszukiwania adresu (art. 7) nie zmienia wykładni w tym zakresie. Potwierdza to aktualne brzmienie art. 1 ust. 2, który

12 Opinia Rzecznika Generalnego Bot przedstawiona 20 września 2012 r. w sprawie Krystyna Alder i Ewald Alder przeciwko Sabina Orłowska i Czesław Orłowski, C-325/11, www.curia.europa.eu.

statuuje, że za wyjątkiem art. 7 rozporządzenia nie stosuje się w przypadku, gdy adres osoby, której ma zostać doręczony dokument, nie jest znany.

W wyroku z dnia 19 grudnia 2012 r. w sprawie *Krystyna Alder i Ewald Alder przeciwko Sabina Orłowska i Czesław Orłowski*, C-325/11, TSUE uznał, że: „Artykuł 1 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 1393/2007 [...] należy interpretować w ten sposób, że sprzeciwia się on uregulowaniu państwa członkowskiego, takim jak będące przedmiotem postępowania głównego, które przewiduje, że dokumenty sądowe przeznaczone dla strony, której miejsce zamieszkania lub zwykłego pobytu znajduje się w innym państwie członkowskim, są złożone do akt postępowania ze skutkiem doręczenia, gdy strona ta nie ustanowiła pełnomocnika do doręczeń zamieszkałego w owym pierwszym państwie członkowskim, gdzie toczy się postępowanie sądowe.” Orzeczenie to należy odnieść do ust. 7 zd. 3 preambuły przekształconej wersji rozporządzenia, który statuuje, że „W szczególności dokumentu nie należy doręczać adresatowi przy użyciu fikcji doręczenia, jak publikacja na sądowej tablicy ogłoszeń lub złożenie dokumentu w aktach sądowych.”

Przykład

W sprawie o zapłatę powodowie wskazali swój adres zamieszkania w Niemczech. Pozwani zamieszkali w Polsce złożyli odpowiedź na pozew i sąd zarządził jej doręczenie.

Czy Sąd może zastosować art. 1135⁵ KPC, czy musi doręczyć odpowiedź na pozew w trybie rozporządzenia UE nr 2020/1784?

Odpowiedź: Sąd jest zobligowany do wybrania jednego ze sposobów doręczeń przewidzianych w rozporządzeniu nr 2020/1784. Nie może zastosować fikcji doręczenia przewidzianej w art. 1135⁵ KPC.

„Sposób doręczenia, którego cel – jak w przypadku doręczenia w drodze opublikowania informacji – nie polega na umożliwieniu odbiorcy rzeczywistego otrzymania dokumentu, może być do przyjęcia wyłącznie w przypadku, gdy adres odbiorcy dokumentu jest nieznany oraz gdy podjęto w celu jego odnalezienia wszelkiego rodzaju poszukiwania wymagane przez zasady staranności i dobrej wiary. Wynika stąd *a contrario*, że w przypadku, gdy adres odbiorcy jest znany, dokument należy doręczyć pod ten adres”¹³.

Podkreślić należy, że fikcyjne doręczenie jest zakazane w przypadku, kiedy jest znany adres odbiorcy dokumentu. Należy odróżnić tę sytuację od takiej, w której adres odbiorcy w ogóle nie jest znany. Nie można tracić z pola widzenia, że prawo do rzetelnego procesu nie tylko obejmuje prawo strony pozwanej do obrony, ale także prawo strony powodowej do uzyskania orzeczenia w rozsądnym terminie. Z tych powodów przyjęcie fikcji doręczenia w przypadku braku adresu należy uznać za dopuszczalne. W tej sytuacji niezwykle istotne jest przeprowadzenie realnej procedury poszukiwawczej.

W wyroku z dnia 15 marca 2012 r. w sprawie *G przeciwko Corneliusowi de Visserowi*, 92/10, TSUE uznał między innymi, że: „Prawo Unii należy interpretować w ten sposób, że nie sprzeciwia się ono wydaniu wyroku zaocznego wobec pozwanego, któremu ze względu na niemożność ustalenia miejsca jego pobytu pozew został doręczony w drodze

13 Opinia Rzecznika Generalnego Bot przedstawiona 20 września 2012 r. w sprawie *Krystyna Alder i Ewald Alder przeciwko Sabina Orłowska i Czesław Orłowski*, C-325/11, www.curia.europa.eu.

publicznego zawiadomienia zgodnie z prawem krajowym, pod warunkiem że sąd rozpoznający sprawę upewnił się uprzednio, iż podjęto wszelkie poszukiwania, jakich wymaga zasada staranności i dobrej wiary, w celu odnalezienia tego pozwanego”.

Przykład

W sprawie o zapłatę adres pozwanego nie jest znany. Powód mieszka w Niemczech. Po rzetelnie przeprowadzonej procedurze poszukiwawczej sąd wydał wyrok zaoczny, który zgodnie z niemiecką procedurą krajową został doręczony poprzez ogłoszenie.

Czy sąd mógł zastosować fikcję doręczenia? Czy zostało naruszone prawo do rzetelnego procesu?

Odpowiedź: Sąd przy braku znajomości adresu pozwanego mógł zastosować fikcję doręczenia, ale tylko pod warunkiem rzetelnie przeprowadzonej procedury poszukiwawczej. Nie narusza to prawa do rzetelnego procesu strony pozwanej, a gwarantuje jego realizację w stosunku co do strony powodowej.

1.6. Pojęcie organu centralnego w świetle art. 4 rozporządzenia

Zgodnie z dyspozycją art. 4 organ centralny jest wyznaczony w każdym państwie członkowskim i jest odpowiedzialny za: udzielanie informacji jednostkom przekazującym, poszukiwanie rozwiązań w przypadku jakichkolwiek trudności, które mogą pojawić się w związku z przekazywaniem dokumentów, które mają zostać doręczone, przekazywanie wniosku o doręczenie – w wyjątkowych przypadkach, na wniosek jednostki przekazującej – właściwej jednostce przyjmującej. Państwa członkowskie o strukturze federalnej, państwa członkowskie, w których obowiązuje kilka systemów prawnych, i państwa członkowskie, w których znajdują się autonomiczne jednostki terytorialne, mogą wyznaczyć więcej niż jeden organ centralny.

Zakres obowiązków organów centralnych nie uległ zmianie w stosunku do poprzedniego rozporządzenia.

Każde państwo członkowskie wyznacza organ centralny, który jest odpowiedzialny za:

- a) udzielanie informacji jednostkom przekazującym,
- b) poszukiwanie rozwiązań w przypadku jakichkolwiek trudności, które mogą pojawić się w związku z przekazywaniem dokumentów, które mają zostać doręczone,
- c) przekazywanie wniosku o doręczenie – w wyjątkowych przypadkach, na wniosek jednostki przekazującej – właściwej jednostce przyjmującej.

Wykaz organów centralnych w państwach członkowskich (art. 4):

1. Austria – Federalne Ministerstwo Sprawiedliwości, Museumstraße 7, 1070 Wiedeń, Austria
Tel.: (+43-1) 52 1 52 0, Faks: (+43-1) 52 1 52 2727
E-mail: team.z@bmj.gv.at
2. Belgia – Krajowe Stowarzyszenie Komorników w Belgii (Nationale kamer van gerechtsdeurwaarders), Henryk Jasparlaan 93, 1060 Bruksela, Belgia,
Tel.: +32 2 5380092, Faks: +32 2 5394111

E-mail: info@nkgb-cnhb.be

Informacje mogą być przesyłane pocztą, faksem, e-mailem lub telefonicznie.

Akceptowane języki: francuski, holenderski, niemiecki, angielski.

Jurysdykcja terytorialna: Belgia (cały kraj).

3. Bułgaria – Ministerstwo Sprawiedliwości, Dyrekcja „Międzynarodowa Współpraca Prawna i Sprawy Europejskie”, Dział „Współpraca w Sprawach Cywilnych”
Tel: +359 2 9237 413,+359 2 9237 544,+359 2 9237 576, Faks: +3592 9809223
E-mail: civil@justice.government.bg
Adres: ul. Słowiańska 1,1040, Sofia, Bułgaria.
4. Chorwacja – Ministerstwo Sprawiedliwości i Administracji Republiki Chorwacji (Ministarstvo pravosuđa i uprave Republike Hrvatske), Ulica grada Vukovara 49,10000 Zagrzeb, Chorwacja
Tel.: +385 1 371 40 00
strona internetowa: <https://mpu.gov.hr/>
5. Cypr – centralnym organem Republiki Cypryjskiej jest Ministerstwo Sprawiedliwości i Porządku Publicznego, które odpowiada lokalnie za cały kraj. Adres centrali: Leoforos Athalassas 125 1461 Nikozja Cypr
Strona internetowa: <http://www.mjpo.gov.cy/>
6. Czechy – centralnym organem Republiki Czeskiej jest Ministerstwo Sprawiedliwości. Adres: Ministerstvo Spravedlnosti (Ministerstwo Sprawiedliwości), Mezinárodní odbor civilní (Międzynarodowy Wydział Cywilny) Vyšehradská 16, 128 10 Praha 2
Tel.: +420-221-997-111, Faks: +420-224-919-92
E-mail: posta@msp.justice.cz
7. W Danii organem centralnym jest Ministerstwo Sprawiedliwości. Adres to: Justitsministeriet, Slotsholmsgade 10,1216 Kopenhaga K, DK Dania
Tel.: +45 72 26 84 00, Faks: 33 93 35 10
E-mail: jm@jm.dk
8. Estonia – funkcje organu centralnego, o którym mowa w art. 4 rozporządzenia, pełni Ministerstwo Sprawiedliwości. Dane kontaktowe: Suur-Ameerika 1, 10122 Tallinn, Estonia
Tel.: (+372) 620 8183, Faks: (+372) 620 8109
E-mail: central.authority@just.ee,<http://www.just.ee/>
9. Finlandia – organem centralnym jest Ministerstwo Sprawiedliwości (Oikeusministeriö). Oikeusministeriö, PL 25, FIN-00023 Valtioneuvosto
Tel.: (358-9) 16 06 76 28, Faks: (358-9) 16 06 75 24
E-mail: central.authority.om@gov.fi
Dokumenty można dostarczać pocztą, faksem lub e-mailem. Komunikacja możliwa w językach: fińskim, szwedzkim i angielskim.

10. Francja – organem centralnym jest Departament ds. wzajemnej pomocy, prawa prywatnego międzynarodowego i prawa UE (Département de l'entraide, du droit international privé et européen – DEDIPE). Adres: Ministère de la Justice (Ministerstwo Sprawiedliwości), Direction des Affaires Civiles et du Sceau (Dyrekcja ds. Cywilnych i Pieczęci), Département de l'entraide, du droit international privé et européen (Departament ds. wzajemnej pomocy, prawa prywatnego międzynarodowego i prawa UE), 13, place Vendôme, F-75042 Paryż Cedex 01
Tel.: 00 33 (0)1 44 77 61 05
E-mail: entraide-civile-internationale@justice.gouv.fr
Języki: francuski i angielski.
11. Grecja – organem centralnym jest Ministerstwo Sprawiedliwości, Departament Prawa Prywatnego Międzynarodowego adres pocztowy: Leoforos Mesogeion 96, kod pocztowy 11527, kontakt: pan Georgios Kouvelas
Tel.: +30 213 130 7529, +213 130 7480
E-mail: civilunit@Justice.gov.gr, gkouvelas@justice.gov.gr, xpappa@justice.gov.gr
12. Hiszpania – centralnym organem wyznaczonym przez Hiszpanię jest Poddyrekcja Generalna ds. Międzynarodowej Współpracy Prawnej w Ministerstwie Sprawiedliwości (Subdirección General de Cooperación Jurídica Internacional del Ministerio de Justicia). Adres: Poddyrekcja Generalna ds. Międzynarodowej Współpracy Prawnej Ministerstwo Sprawiedliwości, C/San Bernardo, 62, 28015 Madryt
E-mail: sgcji@mjusticia.es rogatoriascivil@mjusticia.es
13. Niderlandy (Holandia) – organem centralnym jest Królewska Organizacja Zawodowa Urzędników Sądowych.
Adres: Prinses Margrietplantsoen 49, 2595 BR HAGA, Holandia
Tel.: + 31 70 890 35 30
E-mail: kbvg@kbvg.nl, [www: http://www.kbvg.nl/](http://www.kbvg.nl/)
14. Irlandia – organem centralnym jest przewodniczący Wysokiego Trybunału. The Master (Przewodniczący), The High Court (Wysoki Trybunał), Four Courts, IE-Dublin 7 Irlandia.
Informacje w języku angielskim lub irlandzkim można przekazywać do Głównego Sekretariatu Wysokiego Trybunału (Central Office of the High Court) pocztą lub faksem na numer: (353-1) 872 56 69. Z Głównym Sekretariatem Wysokiego Trybunału można się także kontaktować telefonicznie, pod numerem: (353-1) 888 60 00. Właściwość miejscowa: terytorium całego kraju.
15. Litwa – centralnym organem do wykonywania funkcji określonych w art. 4 rozporządzenia jest Ministerstwo Sprawiedliwości Republiki Litewskiej. Dane kontaktowe litewskiego Ministerstwa Sprawiedliwości: Adres: Gedimino pr. 30, LT-01104 Wilno, Litwa
Tel.: + 370 600 38 904
E-mail: rastine@tm.lt

16. Luksemburg – organem centralnym jest Prokuratura Generalna (Parquet Général) przy Sądzie Najwyższym (Cour supérieure de Justice). Parquet Général, Cité judiciaire, Bâtiment CR, Adres do korespondencji: L-2080 Luksemburg
Tel.: (+352) 47 59 81-2336, Faks: (+352) 47 05 50
E-mail: parquet.general@justice.etat.lu
Komunikacja możliwa w językach: francuskim i niemieckim.
W tej dziedzinie Ministerstwo Sprawiedliwości nie ma kompetencji. Nie należy zatem kierować do Ministerstwa Sprawiedliwości pism, które następnie mają zostać doręczone przez komornika sądowego (*signification*) lub przez sekretariat sądu (*notification*).
17. Łotwa – organem centralnym jest Łotewska Rada Przysięgłych Komorników Sądowych (Latvijas Zvērinātu tiesu izpildītāju padome). Adres: Lāčplēša iela 27-32, Rīga, LV-1011, Łotwa
Tel.: (+371) 67290005; Faks: +371 67290006
E-mail: documents@lzti.lv
18. Malta – Biuro Rzecznika Stanu, Adres: Casa Scaglia 16, Triq Mikiel Anton Vassalli, Valletta, VLT1311
Tel.: (+356) 22265000
E-mail: info@stateadvocate.mt. Obszary geograficzne jurysdykcji: Malta i Gozo
19. Niemcy – funkcje organu centralnego są wykonywane przede wszystkim na poziomie kraju związkowego. Każdy kraj związkowy ma swój własny organ centralny, a rząd kraju związkowego określa, który organ będzie pełnić tę funkcję na jego terytorium (§ 1069 ust. 3 ZPO). W większości przypadków centralnym organem kraju związkowego jest krajowy organ sądowy, wyższy sąd krajowy lub sąd rejonowy.
Oprócz 16 organów centralnych na szczeblu krajów związkowych istnieje jeden organ centralny na szczeblu federalnym – Federalny Urząd Sprawiedliwości (Bundesamt für Justiz). Federalny organ centralny wspiera właściwe organy krajów związkowych (§ 1069 ust. 4 ZPO) i przyjmuje wnioski o doręczenie w związku z powództwem przeciwko Republice Federalnej Niemiec.
20. Polska – Ministerstwo Sprawiedliwości, Departament Współpracy Międzynarodowej i Praw Człowieka. Al. Ujazdowskie 11, 00-950 Warszawa
Tel: +48 22 23 90 870
E-mail: sekretariat.dwmpc@ms.gov.pl
21. Portugalia – Dyrekcja Generalna ds. Wymiaru Sprawiedliwości, Av. D. João II, nr 1.08.01 D/E, piętra 0, 9-14, PT – 1990-097 Lizbona
Tel.: (+351) 217 906 500 – (+351) 217 906 200/1, Faks: (+351) 211 545 116 – (+351) 211 545 100
E-mail: mail@dgaj.mj.pt
strona internetowa: <https://dgaj.justica.gov.pt>

22. Rumunia – Ministerstwo Sprawiedliwości Dyrekcja ds. Prawa Międzynarodowego i Współpracy Sądowej, Służba Międzynarodowej Współpracy Sądowej w sprawach Cywilnych i Handlowych, Strada Apolodor 17, sektor 5, Bukareszt 050741
Tel.: +40 37204 1077 Sekretariat, Faks: +40 37204 1079.
23. Włochy – organ centralny to UNEP presso la Corte di appello di Roma (UNEP przy sądzie apelacyjnym w Rzymie), Viale Giulio Cesare 52, 00192 Roma,
Tel.: +39 06328367058-7059
E-mail: attiesteri.unep.ca.roma@giustizia.it
Certyfikowany adres e-mail: attiesteri.unep.roma@giustiziacer.it
24. Węgry – organ centralny to Minister Sprawiedliwości: Igazságügyi Minisztérium (Ministerstwo Sprawiedliwości). Nemzetközi Magánjogi Főosztály (Departament Prawa Prywatnego Międzynarodowego). Adres: Nádor utca 22, 1051 Budapest
Adres pocztowy: Pf. 2., 1357 Budapest
Tel.: +36 1 795 5397, 1 795 3188, Faks: +36 1 550 3946
E-mail: nmfo@im.gov.hu
25. Słowacja – organ centralny to Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky (Ministerstwo Sprawiedliwości). odbor medzinárodného práva súkromného (Wydział Prawa Prywatnego Międzynarodowego). Račianska 71, 813 11 Bratislava, Republika Słowacka
Tel.: (421) 2 888 91 111. Faks: (421) 2 888 91 604.
E-mail: civil.inter.coop@justice.sk
strona internetowa: <https://www.justice.gov.sk>
Języki do kontaktu: słowacki, czeski, angielski i francuski.
26. Słowenia – organem centralnym jest: Ministerstwo Sprawiedliwości Župančičeva 3, SLO-1000 Lublana
Tel.: (+386)1 369 53 94, Faks: (+386)1 369 52 33
E-mail: gp.mp@gov.si
27. Szwecja – organem centralnym jest Rada Administracyjna Okręgu Sztokholmskiego

1.7. Pojęcie zdecentralizowanego systemu informatycznego w świetle art. 2 rozporządzenia. Definicja. Zakres działania

Zdecentralizowany system informatyczny oznacza sieć krajowych systemów informatycznych i interoperacyjnych punktów dostępu, za których działanie i zarządzanie odpowiada indywidualnie każde państwo członkowskie. Umożliwia bezpieczną i niezawodną transgraniczną wymianę informacji między krajowymi systemami informatycznymi (art. 2).

Zasadniczo wszelkie przekazywanie informacji i wymiana dokumentów między jednostkami i organami wyznaczonymi przez państwa członkowskie powinny być prowadzone za pośrednictwem bezpiecznego i niezawodnego zdecentralizowanego systemu informatycznego składającego się z krajowych systemów informatycznych, które są połączone i technicznie interoperacyjne, na przykład – z zastrzeżeniem dalszego rozwoju technicznego

– w oparciu o e-CODEX. W związku z tym należy utworzyć zdecentralizowany system informatyczny służący do wymiany danych na podstawie niniejszego rozporządzenia. Zdecentralizowany charakter tego systemu informatycznego umożliwiłaby wymianę danych wyłącznie między jednym państwem członkowskim a innym państwem członkowskim, bez udziału w takiej wymianie jakichkolwiek instytucji Unii (ust. 10 preambuły).

Zgodnie z art. 5 analizowanego rozporządzenia przekazywanie między jednostkami przekazującymi i jednostkami przyjmującymi, między tymi jednostkami i organami centralnymi lub między organami centralnymi różnych państw członkowskich dokumentów, które mają zostać doręczone, wniosków, potwierdzeń, dowodów odbioru, poświadczeń i zawiadomień przy użyciu formularzy zawartych w załączniku I odbywa się za pośrednictwem bezpiecznego i niezawodnego zdecentralizowanego systemu informatycznego. Ten zdecentralizowany system informatyczny opiera się na rozwiązaniu interoperacyjnym, takim jak e-CODEX.

W przypadku gdy dokumenty, które mają zostać doręczone, wnioski, potwierdzenia, dowody odbioru, poświadczenia i inne zawiadomienia, wymagają użycia pieczęci lub podpisu własnoręcznego, lub zawierają pieczęć, lub podpis własnoręczny, można zamiast nich użyć kwalifikowanych pieczęci elektronicznych lub kwalifikowanych podpisów elektronicznych zdefiniowanych w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 910/2014 z dnia 23 lipca 2014 r. w sprawie identyfikacji elektronicznej i usług zaufania w odniesieniu do transakcji elektronicznych na rynku wewnętrznym¹⁴.

Przekazanie dokumentów sądowych i pozasądowych poza zdecentralizowanym systemem interoperacyjnym jest możliwe w przypadku, gdy ze względu na zakłócenia działania zdecentralizowanego systemu informatycznego lub wystąpienie wyjątkowych okoliczności przekazanie w systemie nie jest możliwe. Takie przekazanie odbywa się z wykorzystaniem najszybszych i najbardziej odpowiednich środków alternatywnych z uwzględnieniem konieczności zapewnienia niezawodności i bezpieczeństwa (art. 5 ust. 4 analizowanego rozporządzenia).

Z zastrzeżeniem ewentualnego przyszłego postępu technologicznego bezpiecznego zdecentralizowanego systemu informatycznego i jego elementów nie należy rozumieć jako stanowiących koniecznie kwalifikowaną usługę rejestrowanego doręczenia elektronicznego, zdefiniowaną w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 910/2014 z dnia 23 lipca 2014 r. w sprawie identyfikacji elektronicznej i usług zaufania w odniesieniu do transakcji elektronicznych na rynku wewnętrznym (ust. 11 preambuły).

Zasadą jest, że do dokumentów, które mają zostać doręczone, wniosków, potwierdzeń, dowodów odbioru, poświadczeń i zawiadomień przekazywanych za pośrednictwem zdecentralizowanego systemu informatycznego, na podstawie rozporządzenia nr 2020/1784 stosuje się ogólne ramy prawne dotyczące korzystania z kwalifikowanych usług zaufania określone w rozporządzeniu nr 910/2014.

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 stycznia 2002 r. w sprawie szczegółowych czynności sądów w sprawach z zakresu międzynarodowego postępowania cywilnego oraz karnego w stosunkach międzynarodowych oraz zmieniające je rozporządzenie

¹⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=celex%3A32014R0910> (data dostępu: 25.01.2023).

Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 listopada 2019 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych czynności sądów w sprawach z zakresu międzynarodowego postępowania cywilnego oraz karnego w stosunkach międzynarodowych¹⁵ w tym zakresie nie ma zastosowania.

Za utworzenie, utrzymanie i przyszły rozwój oprogramowania wzorcowego, które państwa członkowskie powinny móc wykorzystywać zamiast krajowego systemu informatycznego, odpowiada Komisja Europejska.

Przekazanie dokumentów za pośrednictwem zdecentralizowanego systemu informatycznego może okazać się niemożliwe ze względu na zakłócenia techniczne. Inne środki porozumiewania się mogłyby być także bardziej odpowiednie w wyjątkowych okolicznościach, na przykład w sytuacji, w której nadanie postaci elektronicznej obszernej dokumentacji stanowiłoby nieproporcjonalne obciążenie administracyjne dla jednostki przekazującej lub gdy oryginał dokumentu w wersji papierowej jest konieczny do oceny jego autentyczności. Jeżeli nie korzysta się ze zdecentralizowanego systemu informatycznego, przekazanie powinno odbywać się z wykorzystaniem najbardziej odpowiednich środków alternatywnych, które powinny obejmować m.in. przekazanie w możliwie najszybszy i bezpieczny sposób z wykorzystaniem innych bezpiecznych środków elektronicznych lub drogą pocztową (ust. 15 preambuły).

Sposoby odbioru dokumentów wskazane przez państwa członkowskie (art. 3 ust. 4 lit. c):

1. Austria – nawet po wejściu w życie obowiązku przekazywania dokumentów do doręczenia, wniosków itp. na mocy rozporządzenia za pośrednictwem zdecentralizowanego systemu informatycznego opartego na e-CODEX (art. 5 ust. 1 w związku z art. 37 ust. 2 rozporządzenia), w przypadku zakłócenia działania tego systemu informatycznego (art. 5 ust. 4), mogą być stosowane dotychczas dostępne środki przekazywania pism do doręczenia, żądań itp. – przesyłanie pocztą, innymi usługami doręczania (np. przesyłka kurierska), pocztą elektroniczną oraz faksem.
2. Belgia – przesyłka polecona za potwierdzeniem odbioru lub kwalifikowana usługa elektronicznego doręczenia poleconego.
3. Bułgaria – sądy rejonowe przyjmują wnioski o doręczenie i załączone dokumenty pod warunkiem doręczenia pocztą.
4. Chorwacja – dokumenty są odbierane pocztą elektroniczną i pocztą tradycyjną.
5. Cypr – w przypadku problemów technicznych lub awarii zdecentralizowanego systemu informatycznego, lub w wyjątkowych okolicznościach, dokumenty mogą zostać przesłane pocztą elektroniczną.
6. Czechy – dokumenty przyjmowane są: za pośrednictwem operatora pocztowego; faksem; e-mailem.
7. Dania – Ministerstwo Sprawiedliwości, jako organ przyjmujący, może otrzymywać dokumenty pocztą elektroniczną na adres jm@jm.dk z kopią na adres insolventretskontoret@jm.dk lub pocztą tradycyjną.

¹⁵ Dz. U. z 2002 r. Nr 17, poz. 164 z późn.zm.

8. Estonia – dokumenty można odbierać pocztą tradycyjną, faksem lub drogą elektroniczną, zgodnie z warunkami określonymi w kodeksie postępowania cywilnego (*tsiviilkohtumenetluse seadustik*).
9. Finlandia dokumenty przyjmowane są: za pośrednictwem operatora pocztowego; faksem; e-mailem.
10. Francja – dokumenty przyjmowane są pocztą.
11. Grecja – dokumenty przyjmowane są pocztą.
12. Hiszpania – jeśli chodzi o dostępne obecnie środki odbioru, sądy mogą wykorzystywać środki informatyczne i cyfrowe w celu dokonania doręczenia. W przypadku braku środków elektronicznych doręczenia dokonuje się pocztą za potwierdzeniem odbioru.
13. Niderlandy (Holandia) – jednostka centralna może otrzymywać/ogłaszać dokumenty pocztą, e-mailem lub telefonicznie w języku niderlandzkim lub angielskim.
14. Irlandia – dostępne sposoby przyjmowania dokumentów: przesyłka pocztowa lub przekazanie za pośrednictwem usługodawcy, dostarczającego przesyłki ekspresowe. W sprawach administracyjnych można również kontaktować się za pośrednictwem poczty elektronicznej.
15. Litwa – jeżeli przekazanie nie jest możliwe z powodu zakłócenia zdecentralizowanego systemu informatycznego lub wyjątkowych okoliczności, jednostka przyjmująca może przyjąć dokumenty drogą pocztową.
16. Luksemburg – dostępne sposoby odbioru dokumentów: poczta, poczta elektroniczna, faks, telefon.
17. Łotwa – będzie przyjmować wnioski o doręczenie dokumentów oraz poświadczenia doręczenia dokumentów z pozostałych państw członkowskich, o ile zostały one przesłane pocztą.
Dokumenty będą również przyjmowane elektronicznie, pod warunkiem że będą właściwie poświadczone.
18. Malta – sposób odbioru dokumentów to przesyłka polecona. Oryginały dokumentów wraz z załącznikiem nr 1 i dowodem bankowym należy przesłać pocztą. Kopie można przesłać z wyprzedzeniem pocztą elektroniczną.
19. Niemcy – dostępne są następujące sposoby odbioru dokumentów: odbiór pocztą, prywatna usługa kurierska lub faks.
Inne komunikaty można również odbierać telefonicznie lub pocztą elektroniczną.
20. Polska – dokumenty mogą być przesyłane drogą pocztową.
21. Portugalia – dokumenty mogą być przesyłane drogą pocztową.
22. Rumunia – dokumenty mogą być przesyłane drogą pocztową i faksem.
23. Włochy – dokumenty można dostarczać pocztą lub e-mailem.
24. Węgry – dokumenty mogą być przesyłane pocztą tradycyjną, faksem lub drogą elektroniczną.
25. Słowacja – dokumenty należy przysyłać w formie papierowej, pocztą tradycyjną.

26. Słowenia – jeżeli odbiór dokumentów wchodzi w zakres art. 5 ust. 4 rozporządzenia (WE) nr 1206/2001, dokumenty są przesyłane pocztą, łącznie z usługami doręczeń ekspresowych i faksem.
27. Szwecja – nie złożyła oświadczenia w tym zakresie.

Skutki prawne posługiwanie się dokumentami elektronicznymi

Aby zwiększyć zakres transgranicznego przekazywania dokumentów drogą elektroniczną za pośrednictwem zdecentralizowanego systemu informatycznego, dokumentom takim nie powinno się odmawiać skutków prawnych ani nie powinny być one uznawane za niedopuszczalne jako dowody w postępowaniach wyłącznie z tego powodu, że mają postać elektroniczną. Zasada ta nie powinna jednak naruszać oceny skutków prawnych takich dokumentów lub dopuszczalności takich dokumentów jako dowody zgodnie z prawem krajowym. Nie powinna także naruszać prawa krajowego w zakresie konwersji dokumentów (ust. 16 preambuły).

Dokumentom przekazywanym za pośrednictwem zdecentralizowanego systemu informatycznego nie można odmawiać skutków prawnych ani nie można ich uznawać za niedopuszczalne jako dowody w postępowaniu wyłącznie z tego powodu, że mają postać elektroniczną (art. 6).

1.8. Obowiązek używania jednolitych formularzy

Wprowadzenie jednolitych formularzy, które są dostępne we wszystkich językach państw członkowskich w zakładce *interaktywne formularze* w europejskim portalu e-sprawiedliwość (<https://e-justice.europa.eu/>), ma służyć zwiększeniu szybkości i efektywności przekazywania dokumentów sądowych i pozasądowych. Było ich siedem, a obecnie jest dwanaście. Zwiększenie liczby formularzy w stosunku do poprzedniej wersji analizowanego rozporządzenia ma na celu ułatwienie i przyspieszenie obiegu dokumentów pomiędzy państwami członkowskimi.

Aby ułatwić przekazywanie i doręczanie dokumentów między państwami członkowskimi, należy stosować formularze określone w załączniku I. Do przekazywanego dokumentu należy dołączyć wniosek sporządzony przy użyciu formularza A zawartego w załączniku I. (ust. 16 preambuły).

Rozporządzenie przewiduje następujące rodzaje formularzy:

- **FORMULARZ A – WNIOSEK O DORĘCZENIE DOKUMENTÓW** – pkt 9 – POWODY, DLA KTÓRYCH DOKUMENTU NIE MOŻNA PRZEKAZAĆ ZA POŚREDNICTWEM ZDECENTRALIZOWANEGO SYSTEMU INFORMATYCZNEGO (art. 5 ust. 4 rozporządzenia (UE) 2020/1784) – poprzednio nr I wniosek o doręczenie dokumentów:
- **FORMULARZ B – WNIOSEK O USTALENIE ADRESU OSOBY, KTÓREJ MA ZOSTAĆ DORĘCZONY DOKUMENT** (art. 7 ust. 1 lit. a nowego rozporządzenia) – nowy formularz, służący zwiększeniu efektywności doręczeń;
- **FORMULARZ C – ODPOWIEDŹ NA WNIOSEK O USTALENIE ADRESU OSOBY, KTÓREJ MA ZOSTAĆ DORĘCZONY DOKUMENT** (art. 7 ust. 1

- lit. a nowego rozporządzenia nowego rozporządzenia), nowy formularz, służący zwiększeniu efektywności doręczeń;
- **FORMULARZ D – POTWIERDZENIE ODBIORU** – powinno zostać przesłane za pośrednictwem zdecentralizowanego systemu informatycznego – poprzednio nr II – potwierdzenie odbioru – potwierdza jednostka przyjmująca, że otrzymała wniosek, uwaga poprzednia podstawa prawna art. 6 ust. 1 omawianego rozporządzenia, bardzo krótki formularz, obecnie art. 10, trzeba podkreślić, że to nie jest potwierdzenie doręczenia dokumentów, a w praktyce zdarzają się sytuacje, że ten formularz jest mylony z formularzem K;
 - **FORMULARZ E – WNIOSEK O INFORMACJE LUB DOKUMENTY UZUPEŁNIAJĄCE W CELU DORĘCZENIA DOKUMENTÓW**, nowy formularz, służący zwiększeniu efektywności doręczeń;
 - **FORMULARZ F – ZAWIADOMIENIE O ZWROCIE WNIOSKU I DOKUMENTU** – poprzednio nr III – zawiadomienie o zwrocie wniosku i dokumentów;
 - **FORMULARZ G – ZAWIADOMIENIE O PRZEKAZANIU WNIOSKU I DOKUMENTU WŁAŚCIWEJ JEDNOSTCE PRZYJMUJĄCEJ**, poprzednio nr IV – zawiadomienie o przekazaniu wniosku i dokumentu właściwej jednostce przyjmującej;
 - **FORMULARZ H – POTWIERDZENIE ODBIORU PRZESYŁANE JEDNOSTCE PRZEKAZUJĄCEJ PRZEZ WŁAŚCIWĄ JEDNOSTKĘ PRZYJMUJĄCĄ, KTÓRA JEST WŁAŚCIWA MIEJSCOWO**, poprzednio nr V – zawiadomienie o wpłynięciu dokumentu przesyłane jednostce przekazującej przez właściwą miejscowo jednostkę przyjmującą;
 - **FORMULARZ I – WNIOSEK O UDZIELENIE INFORMACJI NA TEMAT DORĘCZENIA LUB NIEMOŻNOŚCI DORĘCZENIA DOKUMENTÓW**, – doręczenia dokonuje się jak najszybciej, jeżeli dokonanie doręczenia nie było możliwe w terminie miesiąca od wpływu dokumentu, jednostka przyjmująca informuje o tym jednostkę przekazującą (art. 11 ust. 2), nowy formularz, służący zwiększeniu efektywności doręczeń;
 - **FORMULARZ J – ODPOWIEŹ NA WNIOSEK O UDZIELENIE INFORMACJI NA TEMAT DORĘCZENIA LUB NIEMOŻNOŚCI DORĘCZENIA DOKUMENTÓW**, nowy formularz, służący zwiększeniu efektywności doręczeń;
 - **FORMULARZ K – POŚWIADCZENIE DORĘCZENIA DOKUMENTÓW LUB POŚWIADCZENIE O NIEMOŻNOŚCI DORĘCZENIA DOKUMENTÓW**, poprzednio nr VI – poświadczenie doręczenia albo informacja o niemożności doręczenia dokumentów – najbardziej istotne dla oceny prawidłowości doręczenia;
 - **FORMULARZ L – INFORMACJA DLA ADRESATA O PRAWIE ODMOWY PRZYJĘCIA DOKUMENTU** – poprzednio nr VII – informacja o prawie adresata do odmowy przyjęcia dokumentu, był to załącznik nr II, w nowym rozporządzeniu jest w załączniku nr I, musi być doręczona adresatowi przez jednostkę przyjmującą.

W celu aktualizowania formularzy zawartych w załączniku I do niniejszego rozporządzenia lub wprowadzania do nich zmian technicznych należy przekazać Komisji uprawnienia do przyjmowania aktów zgodnie z art. 290 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej w odniesieniu do zmian tego załącznika. Szczególnie ważne jest, aby w czasie prac przygotowawczych Komisja prowadziła stosowne konsultacje, w tym na poziomie ekspertów oraz aby konsultacje te prowadzone były zgodnie z zasadami określonymi w Porozumieniu międzyinstytucjonalnym z dnia 13 kwietnia 2016 r. w sprawie lepszego stanowienia prawa (ust. 38 preambuły).

Jeżeli jednostka przekazująca zażąda, by wraz z poświadczeniem, o którym mowa w art. 14, zwrócono jej jeden egzemplarz dokumentu wysłany w formie papierowej zgodnie z art. 5 ust. 4, przesyła ten dokument w dwóch egzemplarzach (art. 8 ust. 4). Z praktycznego punktu należy rekomendować wysyłanie dwóch egzemplarzy, bo w aktach sprawy będą potwierdzone kopie dokumentów, które zostały doręczone adresatowi.

1.9. Możliwość doręczenia korespondencji w sytuacji, gdy adres nie jest znany

Jeżeli adresat nie ma znanego adresu do doręczeń w państwie członkowskim forum, ale ma jeden lub kilka adresów do doręczeń w jednym lub kilku innych państwach członkowskich, dokument należy przekazać takiemu innemu państwu członkowskiemu do celów jego doręczenia na mocy niniejszego rozporządzenia. Sytuacji tej nie należy traktować jako doręczenia krajowego w państwie członkowskim forum (ust. 7 preambuły).

Ważne jest, aby w przypadku otrzymania poświadczenia o niemożności doręczenia dokumentów jednostka przekazująca miała możliwość dowiedzenia się, czy organy wezwanego państwa członkowskiego wystąpiły z wnioskami do rejestrów mieszkańców lub innych baz danych, jeżeli takie rejestry lub bazy danych istnieją, w celu ustalenia nowego adresu osoby, której ma zostać doręczony dokument. Państwa członkowskie powinny zatem poinformować Komisję o tym, czy ich organy występują z takimi wnioskami z własnej inicjatywy w przypadku, gdy adres wskazany we wniosku o doręczenie jest nieprawidłowy. Niniejsze rozporządzenie nie powinno jednak nakładać na organy państw członkowskich obowiązku występowania z takimi wnioskami (ust. 19 preambuły).

Zgodnie z art. 7, jeżeli adres osoby, której ma zostać doręczony dokument sądowy lub pozasądowy w innym państwie członkowskim, nie jest znany, to państwo członkowskie zapewnia pomoc w ustalaniu adresu w co najmniej jeden spośród następujących sposobów:

- a) wskazanie wyznaczonych organów, do których jednostki przekazujące mogą się zwracać z wnioskami o ustalenie adresu osoby, której ma zostać doręczony dokument;
- b) umożliwienie osobom z innych państw członkowskich występowania z wnioskami, w tym drogą elektroniczną, o udzielenie informacji na temat adresów osób, którym ma zostać doręczony dokument, bezpośrednio do rejestrów mieszkańców

- lub innych publicznie dostępnych baz danych, przy użyciu standardowego formularza dostępnego na europejskim portalu e-sprawiedliwość;
- c) dostarczenie szczegółowych informacji, za pośrednictwem europejskiego portalu e-sprawiedliwość, na temat sposobów znalezienia adresów osób, którym ma zostać doręczony dokument.

Każde państwo członkowskie ma przekazać Komisji następujące informacje w celu ich udostępnienia za pośrednictwem europejskiego portalu e-sprawiedliwość:

- sposoby udzielania pomocy przez państwo członkowskie na jego terytorium zgodnie z ust. 1;
- w stosownych przypadkach – nazwy i dane kontaktowe organów, o których mowa w ust. 1 lit. a) i b);
- czy organy wezwanego państwa członkowskiego występują, z własnej inicjatywy, do rejestrów mieszkalców lub innych baz danych z wnioskami o udzielenie informacji na temat adresów w przypadku, gdy adres wskazany we wniosku o doręczenie nie jest prawidłowy.

Informacje przekazane przez państwa członkowskie w zakresie stosowania art. 7

1. Austria – adresy odbiorców w Austrii można znaleźć w następujący sposób (art. 7 ust. 1 lit. c):

Centralny Rejestr Ludności (Zentrale Melderegister – „rejestr”) znajduje się w austriackim Federalnym Ministerstwie Spraw Wewnętrznych. Jest to rejestr publiczny zawierający wszystkie osoby zarejestrowane, które posiadają główne miejsce zamieszkania i – w stosownych przypadkach – drugie miejsce zamieszkania lub miejsca zamieszkania w Austrii. Rejestr zawiera dane dotyczące tożsamości (np. imię i nazwisko, płeć, data urodzenia, numer w rejestrze, narodowość itp.) oraz dane dotyczące miejsca zamieszkania osób fizycznych. Rejestracja lub wyrejestrowanie miejsca zamieszkania w Austrii jest obowiązkowe.

Wpisów do rejestru dokonują różne urzędy meldunkowe, urzędy stanu cywilnego i urzędy ds. obywatelstwa miast i gmin Austrii. Dostęp do niego online mają wszystkie organy (np. starostwa powiatowe, policja). Na żądanie bezpośredni dostęp mają również banki, firmy ubezpieczeniowe, adwokaci, notariusze itp. kontrolowane przez austriackie Ministerstwo Spraw Wewnętrznych.

Każdy może, po uiszczeniu opłaty, zażądać informacji rejestracyjnych dotyczących głównego miejsca zamieszkania danej osoby od punktów rejestracyjnych.

Z rejestru zarówno osoba fizyczna, jak i prawna w celu odnalezienia osoby fizycznej mogą uzyskać informacje o osobach zarejestrowanych, prosząc o podanie informacji o głównym miejscu zamieszkania tej osoby. Informacji o danych urodzenia mogą żądać wyłącznie osoby posiadające tytuł egzekucyjny wobec osoby/osób, których dotyczy wniosek.

Co do zasady podaje się tylko informacje o głównym miejscu zamieszkania danej osoby. Jeżeli osoba, której dane są wymagane, nie ma faktycznego głównego miejsca zamieszkania, podaje się informacje o jej ostatnim wyrejestrowanym głównym miejscu zamieszkania.

Informacje rejestracyjne można uzyskać pod warunkiem, że osoba, której dane są wymagane, wyróżnia się pewnymi cechami charakterystycznymi, tak że podane informacje nie mogą dotyczyć więcej niż jednej osoby. W celu uzyskania informacji wymagane jest podanie imienia i nazwiska oraz co najmniej jednej dodatkowej cechy osoby, której dotyczy wniosek, aby móc definitywnie zidentyfikować tę osobę (np. data urodzenia, miejsce urodzenia, obywatelstwo lub poprzedni adres).

Właściwym organem jest organ rejestrowy, czyli organ gminy; w miastach statutowych jest to rada miejska, a w Wiedniu – urząd dzielnicy miejskiej. Wnioski o dane rejestracyjne można składać osobiście, pocztą lub przez Internet.

Dane rejestracyjne można uzyskać online na stronie internetowej rejestru lub za pośrednictwem strony oesterreich.gv.at. Wymagana jest aktywowana karta obywatela oraz możliwość płatności elektronicznych. Żądane informacje są przekazywane niezwłocznie po uiszczeniu opłaty administracyjnej. Bieżąca opłata administracyjna w wysokości 3,30 euro jest należna nawet wtedy, gdy wyszukiwanie nie daje jednoznacznych wyników.

Do uzyskania danych rejestracyjnych wymagany jest oficjalny dokument tożsamości ze zdjęciem. W przypadku wniosków pisemnych należy przedłożyć oryginał dokumentu urzędowego lub kopię poświadczoną przez notariusza lub sąd.

Pisemne wnioski podlegają opłacie w wysokości 14,30 euro. Zapytania z miejscowej ewidencji ludności kosztują 2,10 euro, a Centralnego Ewidencji Ludności 3,30 euro.

2. Belgia – zgodnie z art. 7 Belgia udziela pomocy, o której mowa w ust. 1 lit. a). Właściwymi organami, do których jednostki przekazujące mogą kierować wnioski o ustalenie adresu osoby, której należy doręczać, są komornicy sądowi.

Komornicy, którzy są odpowiednio upoważnieni do doręczania pism na swoim terytorium, jako agencje przyjmujące, są generalnie zobowiązani przez prawo do weryfikacji z własnej inicjatywy autentyczności adresu adresata dokumentu na tym samym terytorium, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa krajowego. Adres jest weryfikowany poprzez sprawdzenie istniejących baz danych, do których komornicy mają legalny dostęp i które dostarczają informacji na temat oficjalnego miejsca zamieszkania wszystkich osób (belgijskich lub zagranicznych) mających miejsce zamieszkania, przebywających lub uprawnionych do pobytu w Belgii.

3. Chorwacja – zapewnia pomoc w ustalaniu adresu na swoim terytorium zgodnie z art. 7 ust. 1 lit. a), tj. wyznaczając organy, do których jednostki przekazujące mogą kierować wnioski o ustalenie adresu osoby, której należy doręczyć.

Agencje przekazujące mogą wysyłać prośby o ustalenie adresu osoby, której ma być doręczona korespondencja do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Republiki Chorwacji (Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske). Dyrekcja ds. Imigracji, Obywatelstwa i Spraw Administracyjnych (Uprava za imigraciju, državljanstvo i upravne poslove). Ilica 335, 10000 Zagrzeb

E-mail: prijavnistvo@mup.hr

Chorwackie agencje przyjmujące nie składają z własnej inicjatywy wniosków do rejestrów osób lub innych baz danych o informacje adresowe w przypadkach, gdy adres wskazany we wniosku o doręczenie jest nieprawidłowy.

4. Cypr – zapewnia pomoc w ustalaniu adresu zgodnie z art. 7 ust. 1 lit. a) rozporządzenia, tj. wyznacza organy, do których jednostki przekazujące mogą kierować wnioski o ustalenie adresu adresata dokumentu.

Wspomnianą wyżej agencją przekazującą jest Ministerstwo Sprawiedliwości i Porządku Publicznego, które pełni również funkcję agencji centralnej i samo kontaktuje się z wyznaczonymi organami w celu ustalenia adresów. Adres centrali: Leoforos Athalassas 125, 1461 Nikozja, Cypr.

5. Czechy

Art. 7 ust. 1 lit. a) Sąd powiatowy (*okresní soud*) [w Pradze – Sąd Obwodowy (*obvodní soud*), w Brnie – Sąd Miejski (*Městský soud*)] właściwy miejscowo ze względu na ostatni znany adres osoby, której ma zostać doręczony dokument, jeżeli taka informacja jest dostępna, lub – w stosownych przypadkach – sąd powiatowy, na obszarze właściwości którego – wedle dostępnych informacji – przebywa osoba, której ma zostać doręczony dokument.

Art. 7 ust. 2 lit. c) Jeżeli doręczenie pod adres wskazany we wniosku okazało się nieskuteczne, sąd sprawdza dane z odpowiedniego systemu informacyjnego w celu ustalenia (i) adresu stałego pobytu osoby fizycznej, (ii) miejsca prowadzenia działalności gospodarczej przedsiębiorcy będącego osobą fizyczną bądź – w przypadku osoby prawnej – (iii) adresu siedziby statutowej lub jednostki organizacyjnej zamieszczonego w odpowiednim rejestrze.

Sąd sprawdza również, czy adresat dysponuje skrzynką elektroniczną (*datová schránka*) zarejestrowaną w Republice Czeskiej. Jeżeli adresat dysponuje taką skrzynką, sąd doręcza pisma sądowe za pośrednictwem publicznej sieci danych wyłącznie do tej skrzynki. Założenie takiej skrzynki jest obowiązkowe wyłącznie dla osób prawnych oraz (od 1 stycznia 2023 r.) dla przedsiębiorców będących osobami fizycznymi. Dla osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej jest ono fakultatywne <http://www.mjpo.gov.cy/>.

Organy nie wysyłają z własnej inicjatywy wniosków o udzielenie informacji do baz danych na podstawie art. 7 ust. 2 lit. c) rozporządzenia.

6. Estonia

Aby spełnić odpowiednie wymogi, zgodnie z art. 7 ust. 1 lit. c) Estonia dostarcza szczegółowych informacji na temat sposobów znalezienia adresów osób, którym ma zostać doręczony dokument, za pośrednictwem europejskiego portalu e-sprawiedliwość.

Organ wydający: Tallinna Perekonnaseisumet (Urząd Stanu Cywilnego w Tallinie), Pärnu mnt 67, 10135 Tallinn, Estonia

E-mail: perekonnaseisumet@tallinnlv.ee

Wnioski można składać: e-mailem z podpisem elektronicznym na adres perekonnaseisumet@tallinnlv.ee lub pocztą tradycyjną, z odręcznym podpisem, na adres: Tallinna Perekonnaseisumet, Pärnu mnt 67, 10135 Tallinn Estonia

Wniosek musi zawierać następujące informacje:

- wskazanie tych dokumentów podlegających doręczeniu, w przypadku których konieczne jest ustalenie adresu danej osoby (wraz z dokumentacją potwierdzającą konieczność dokonania takiego ustalenia);
- potwierdzenie, że potrzeba uzyskania informacji będących przedmiotem wniosku wynika z przepisów rozporządzenia;
- potwierdzenie, że wspomniane informacje będą wykorzystywane wyłącznie do zamierzonego celu;
- wskazanie osoby, która uiszcza opłatę za przekazanie żądanych informacji oraz określenie daty, w której uiszczono tę opłatę (w tym kontekście zaleca się załączenie dokumentu potwierdzającego złożenie zlecenia płatniczego);
- informacje umożliwiające ustalenie tożsamości wnioskodawcy (w tym kopię strony dokumentu tożsamości wnioskodawcy zawierającej jego dane osobowe, którą należy załączyć do wniosku).

Wnioski można składać w języku estońskim lub angielskim.

Przekazanie informacji podlega opłacie – za wydanie informacji dotyczących określonej osoby pobiera się opłatę skarbową w wysokości 5 euro.

Dane do płatności:

Odbiorca: Rahandusministeerium (Ministerstwo Finansów)

Rachunki bankowe: SEB Pank EE891010220034796011 (SWIFT: EEUH22XX)

Swedbank EE932200221023778606 (SWIFT: HABA22XX)

Luminor Bank EE701700017001577198 (SWIFT: NDEA22XX)

Nr ref.: 2900082511

Tytuł przelewu: imię i nazwisko osoby, której adres ma zostać ustalony.

Informacje przekazuje się:

- pocztą elektroniczną na adres e-mail wskazany we wniosku lub
- listem poleconym lub ekonomicznym na adres pocztowy wnioskodawcy wskazany we wniosku.

Dodatkowe informacje:

W przypadku wystąpienia problemów związanych z wnioskiem Urząd Stanu Cywilnego w Tallinnie skontaktuje się z wnioskodawcą i poprosi go o udzielenie dodatkowych wyjaśnień lub przekazanie dodatkowej dokumentacji.

Jeżeli Urząd Stanu Cywilnego w Tallinnie stwierdzi, że przekazanie żądanych informacji jest nieuzasadnione lub mogłoby zaszkodzić osobie, o której informacje adresowe się zwrócono, może odmówić ich udzielenia.

Osoba, która uzna, że doszło do naruszenia przysługujących jej praw lub do ograniczenia jej swobód, może wnieść skargę do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych (Siseministeerium) w terminie 30 dni.

Dopuszcza się również możliwość wniesienia skargi do Sądu Administracyjnego w Tallinnie (Tallinna Halduskohus), z zastrzeżeniem warunków przewidzianych w kodeksie postępowania przed sądami administracyjnymi (halduskohutumenetluse seadustik) i w trybie określonym w tym kodeksie w terminie 30 dni od daty otrzymania powiadomienia o wydaniu postanowienia (aby uzyskać dodatkowe informacje, zob.: <https://www.kohus.ee/kohtusse-poordujale/halduskohtumenetlus>).

7. Finlandia

Art. 7 ust. 1 lit. c): w Finlandii wniosek o ustalenie adresu osoby, której ma zostać doręczony dokument, można złożyć do Biura Danych Cyfrowych i Demograficznych (Digi – ja väestötietovirasto). W tymże urzędzie, w celach dozwolonych, można zamówić wyciąg z fińskiego systemu ewidencji ludności (*väestötietojärjestelmästä*). Wyciąg taki podlega opłacie. Szczegóły zamawiania wyciągów, informacje o stawkach oraz dane kontaktowe Biura Danych Cyfrowych i Demograficznych znajdują się na następujących stronach:

- w języku fińskim: <https://dvv.fi/muut-todistukset>
- w języku szwedzkim: <https://dvv.fi/sv/ovriga-inty>
- w języku angielskim: <https://dvv.fi/en/other-certificates>

Art. 7 ust. 2 lit. c): w Finlandii komornicy sądowi sądów rejonowych (*käräjäoikeuksien haastemiehet*) mają dostęp do systemu ewidencji ludności (*väestötietojärjestelmästä*), z którego mogą korzystać, żeby sprawdzić aktualne dane adresowe w przypadku, gdy adres wskazany we wniosku o doręczenie nie jest prawidłowy.

8. Francja

Francja nie posiada właściwego organu do wyszukiwania adresu (7)(1)(a) lub ewidencji ludności (7)(1)(b).

Zgodnie z art. 7 ust. 1 lit. c) wnioskodawcy są proszeni o zapoznanie się informacyjnymi stronami internetowymi.

W przypadku wyszukiwania adresu osoby prywatnej:

- służba publiczna

Strona internetowa: <https://www.service-public.fr/>

- książka telefoniczna

Strona internetowa: <https://annuairepagesblanches.org/>

W przypadku wyszukiwania adresu firmy:

- Infogreffe

Strona internetowa: <https://www.infogreffe.fr/>

- INPI

Strona internetowa: <https://www.inpi.fr/>

W przypadku dokumentów wszczynających postępowanie i tytułów egzekucyjnych wnioskodawcy mogą również zasięgnąć opinii komisarzy sądowych właściwych dla sądu apelacyjnego, w którym adresat miał ostatnie znane miejsce zamieszkania.

Wszelkich informacji na temat komisarzy sądowych udziela Krajowa Izba Komorników Sądowych:

Tel.: +33149701290

E-mail: cnhj@huissier-justice.fr

Strona internetowa: <http://www.huissier-justice.fr/>

Zgodnie z art. 7 ust. 2 lit. c) Francja nie wyznacza organów, do których kierowane są wnioski o wyszukanie adresu.

9. Grecja – zastrzegła sobie prawo do przekazania informacji w późniejszym terminie.
10. Hiszpania – organ właściwy do spraw doręczeń jest odpowiedzialny za prowadzenie poszukiwań adresowych.

Zgodnie z art. 7 ust. 1 lit. a) rozporządzenia jednostki przekazujące mogą kierować wnioski o ustalenie adresu osoby, której należy doręczyć dokument, do właściwego organu wyznaczonego przez Hiszpanię do doręczeń.

Zgodnie z art. 7 ust. 2 lit. c) rozporządzenia właściwe organy hiszpańskie do spraw doręczeń będą z własnej inicjatywy zwracać się do ksiąg metrykalnych lub innych baz danych o informacje dotyczące adresów w przypadkach, gdy adres wskazany we wniosku o doręczenie nie jest poprawny.

11. Niderlandy (Holandia) – jednostki przekazujące mogą kontaktować się z organem centralnym zgodnie z art. 7 ust. 1 lit. a).

Komornicy mają prawo sprawdzić adres w Bazie Danych Osobowych (BRP) w przypadku otrzymania krajowego lub zagranicznego wezwania do doręczenia.

Organem centralnym jest Królewska Organizacja Zawodowa Urzędników Sądowych.

Adres: Prinses Margrietplantsoen 49, 2595 BR HAGA, Holandia

Tel.: + 31 70 890 35 30 E-mail: kbgv@kbgv.nl www: <http://www.kbgv.nl/>

Zgodnie z art. 7 ust. 2 lit. c) zawiadomienia dokonuje się, jeżeli przewiduje to ustawa lub postanowienie sądu. Celem zawiadomienia jest poinformowanie zainteresowanych stron o wydaniu dokumentów sądowych.

12. Irlandia – zgodnie z prawem irlandzkim nie udziela się pomocy w znalezieniu strony postępowania, której mają zostać doręczone dokumenty, ponieważ przeprowadzenie postępowania – w tym zlokalizowanie strony przeciwnej – stanowi uprawnienie i zobowiązanie strony, która zamierza dokonać doręczenia. Jeżeli dokonanie doręczenia za pomocą środków przewidzianych w ustawie nie jest możliwe, sąd może zarządzić doręczenie zastępcze, jeżeli uzna, że w danej sytuacji jest to właściwe. Irlandia nie stosuje art. 7 ust. 1 lit. a) lub b), a sądy nie ustalają adresu żadnej ze stron postępowania z własnej inicjatywy.

Aby ustalić adres strony postępowania, przydatne mogą być następujące zasoby:
Jeżeli znany jest numer telefonu, bez powiązanego adresu, można skorzystać ze stron:

- <https://www.phonenumbers.ie/>
- <https://free-lookup.net/ireland>
- <https://whitepages.co.com/ireland/>

Przedstawicielem Irlandii w sieci europejskich rejestrów przedsiębiorców jest Urząd Rejestracji Spółek (Companies Registration Office). Jest to centralne repozytorium informacji o irlandzkich spółkach i firmach, które zgodnie z prawem muszą być dostępne publicznie.

Rejestr organizacji charytatywnych (Charities Register) – krajowy organ regulacyjny Irlandii ds. organizacji charytatywnych – znajduje się pod adresem: <https://www.charitiesregulator.ie/en>.

Generalne Biuro Rejestrowe (General Register Office) – centralne repozytorium danych dotyczących urodzeń, urodzeń martwych, adopcji, małżeństw, związków partnerskich i zgonów w Irlandii – znajduje się pod adresem: <https://www.gov.ie/en/campaigns/af7893-general-register-office/>.

Jeżeli dostępny jest numer rejestracyjny pojazdu, w uzyskaniu adresu mogą – za opłatą – pomóc przedsiębiorstwa takie jak: <https://www.myvehicle.ie/> i <https://www.theaa.ie/car-history-check/>. Warto korzystać także z mediów społecznościowych – wiele osób zamieszcza tam swój adres, numer telefonu lub informacje o pracodawcy.

Można również zapłacić za znalezienie osoby – za niewielką opłatą dostępnych jest wiele takich usług online. Adres lub adres do przekierowania można uzyskać na pocztę. Można również rozważyć skorzystanie z usług prywatnego detektywa lub doręczającej osoby trzeciej (*summons server*).

13. Litwa – organem wyznaczonym na podstawie art. 7 ust. 1 lit. a) rozporządzenia, do którego jednostki przekazujące innych państw członkowskich mogą kierować wnioski o ustalenie adresu osoby, której należy doręczać, jest Litewska Izba Komornicza.

Dane kontaktowe Litewskiej Izby Komorniczej:

Adres: Konstitucijos pr. 15, LT-09319 Wilno, Litwa

Tel.: +370 5 2750067, +370 5 2750068

E-mail: info@antstoliurumai.lt

14. Luksemburg – zgodnie z art. 7, przy ustalaniu adresu osoby, której ma zostać doręczony dokument sądowy lub pozasądowy, Luksemburg zapewnia pomoc przewidzianą w art. 7 ust. 1 lit. a).

Wyznaczonym organem, do którego jednostki przekazujące mogą się zwracać z wnioskami o ustalenie adresu osoby, której ma zostać doręczony dokument, są komornicy sądowi (*huissiers de justice*). Komornika sądowego i informację o jego właściwości miejscowej można wyszukać na stronie: <http://www.huissier.lu/members.php>

Zgodnie z art. 7 ust. 2 lit. c) Luksemburg wskazuje, że w przypadku, gdy wniosek o doręczenie dokumentów zostanie przekazany komornikowi sądowemu działającemu w charakterze jednostki przyjmującej, komornik ten – z własnej inicjatywy – występuje do baz danych, do których ma dostęp, o udzielenie informacji na temat adresów osób fizycznych lub prawnych w przypadku, gdy adres wskazany we wniosku o doręczenie nie jest prawidłowy. Jeżeli istnieje nowy adres znajdujący się na obszarze właściwości miejscowej komornika sądowego, komornik ten doręcza pismo sądowe na ten nowy adres.

15. Łotwa – wybrała mechanizm, o którym mowa w art. 7 ust. 1 lit. c) rozporządzenia, tzn. przekazywanie za pośrednictwem portalu e-sprawiedliwość szczegółowych informacji o tym, jak znaleźć adresy do doręczeń. W związku z powyższym należy wskazać, że:

- aby znaleźć adres osoby fizycznej, można złożyć oficjalny wniosek do Urzędu ds. Obywatelstwa i Migracji w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych, który prowadzi rejestr osób fizycznych. Wniosek o wyciąg z rejestru osób fizycznych musi zawierać uzasadnienie wyjaśniające, do czego potrzebne są określone dane, aby podmiot przetwarzający dane mógł zdecydować, czy istnieją podstawy do ich udostępnienia,
- adres przedsiębiorstwa można uzyskać bezpłatnie z rejestru przedsiębiorstw (Uzņēmumu reģistrs). Wszystkie wpisy do rejestru handlowego są publikowane bezpłatnie na stronie informacyjnej, dzięki czemu są publicznie dostępne online.

Władze łotewskie nie składają z własnej inicjatywy wniosków o informacje o adresie do rejestru osób fizycznych w przypadkach, w których adres wskazany we wniosku o doręczenie jest niepoprawny. Za znalezienie właściwego adresu odpowiada organ składający taki wniosek lub wnioskodawca.

16. Malta – Artykuł 7 ust. 1 lit. c) – zarejestrowany adres osoby prawnej można znaleźć, przeszukując rejestr online na stronie internetowej maltańskiego rejestru przedsiębiorstw pod adresem:

https://registry.mbr.mt/ROC/companySearch.do?action=companyDetails&_=1576703936233 System internetowy umożliwia dostęp do Rejestru każdej osobie fizycznej pragnącej uzyskać informacje o spółkach, fundacjach i stowarzyszeniach. Informacje zawarte w Rejestrze obejmują informacje nieodpłatne i przeznaczone do powszechnego użytku (informacje publiczne). Obejmuje to nazwy firm i numery rejestracyjne, adres ich siedziby, datę założenia itp. Każda osoba może wyszukać firmę według numeru rejestracyjnego lub nazwy lub części nazwy.

W przypadku adresów osób fizycznych zagraniczna agencja przekazująca może skierować do maltańskiej agencji przyjmującej prośbę o ustalenie adresu do celów doręczeń za pośrednictwem następującego adresu e-mail: info@stateadvocate.mt

Żądania takie powinny zawierać indywidualny numer identyfikacyjny, imię i nazwisko osoby, która ma być doręczona.

Maltańska agencja przyjmująca: (i) nie składa wniosków o informacje adresowe ani (ii) nie udziela takiej pomocy z własnej inicjatywy.

17. Niemcy – zgodnie z art. 7 ust. 1 lit. c) Niemcy udostępniają odpowiednie informacje na temat wyszukiwania adresów na portalu e-sprawiedliwość. Tak więc zgodnie z § 44 niemieckiej federalnej ustawy o ewidencji ludności (Bundesmeldegesetz – BMG) zagraniczne organy publiczne i zagraniczne osoby prywatne są uprawnione do uzyskania od niemieckich organów meldunkowych prostego wyciągu z rejestru (*einfache Melderegisterauskunft*) bez podawania ich powodów, dla których o to noszą.

Prosty wyciąg z rejestru zawiera:

- nazwisko rodowe;
- imiona, wskazujące zwykle używane imię;
- stopień doktora;
- aktualne adresy i
- w przypadku śmierci osoby oświadczenie w tej sprawie.

Żądanie należy skierować do właściwego punktu rejestracji. Z reguły będzie to lokalny urząd ds. ludności (Bürgeramt) w gminie, mieście lub mieście, w którym dana osoba ma przebywać. Coraz więcej gmin oferuje możliwość uzyskania informacji przez Internet.

Odpis z rejestru jest płatny. Wysokość opłaty jest różna w poszczególnych krajach związkowych.

Wypis z rejestru jest wydawany pod warunkiem, że osoba poszukiwana może zostać dokładnie zidentyfikowana na podstawie informacji przekazanych przez organ wnioskujący. Dotyczy to również przypadków, w których, co jest teoretycznie możliwe, żądany jest dostęp do danych dotyczących dużej liczby osób. Przekazanie „listy wyników” nie jest zatem możliwe. Ponadto osoba lub podmiot żądający informacji musi zadeklarować, że nie będzie wykorzystywał danych w celach reklamowych lub adresowych.

Wypis z rejestru nie może zostać wydany, jeżeli w rejestrze wpisano zakaz ujawniania informacji zgodnie z § 51 BMG lub warunkową klauzulę nieujawniania informacji zgodnie z § 52 BMG, a naruszenia chronionego interesu nie można wykluczyć.

W kontekście działań, które mieszczą się w całości lub w części w zakresie prawa UE, dane wykraczające poza ten zakres mogą być przekazywane zgodnie z § 35 BMG organom publicznym w innych państwach członkowskich Unii Europejskiej, organom publicznym innych umawiających się państw Porozumienia o Europejskim Obszarze Gospodarczym, instytucjom i organom Unii Europejskiej lub instytucjom i organom Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej w zakresie niezbędnym do wykonywania zadań organu wnioskującego.

Zgodnie z art. 7 ust. 2 lit. c) niemieckie agencje przyjmujące udzielają pomocy.

Jeżeli adresat nie zamieszkuje pod adresem wskazanym we wniosku o doręczenie, niemiecka agencja przyjmująca zwykle stara się ustalić jego aktualny adres. Dotyczy to nie tylko sytuacji, gdy adresat się przeniósł, ale także gdy jego adres jest niepełny lub błędny w wezwaniu do doręczenia. Jest to jednak dobrowolna

usługa świadczona przez agencję przyjmującą, do której świadczenia nie jest zobowiązana.

18. Polska – szczegółowe informacje pomocne w ustaleniu adresu stosownie do art. 7 ust. 2 pkt a w związku z ust. 1 pkt c.

Adresy zamieszkania osób fizycznych: podmiot mający interes prawny w weryfikacji adresu zamieszkania danej osoby, której ma być doręczony dokument, może zwracać się z wnioskami o ustalenie adresu osoby do dowolnego wójta, burmistrza lub prezydenta miasta. Informacje można uzyskać poprzez złożenie wniosku. Wniosek może zostać złożony tylko do jednego organu gminy i podlega opłacie (na konto organu gminy, do której składa się wniosek) w wysokości 31 zł, której potwierdzenie uiszczenia należy załączyć do wniosku. Wnioskujący musi również wykazać interes prawny, dla którego dane z rejestru mają zostać udostępnione. Interes ten można wykazać przedstawiając dokument, z którego wynika prawny obowiązek do zachowania w określony sposób (np. pozew, pismo komornika, umowa).

Adresy przedsiębiorców (spółek jawnych, partnerskich, komandytowych, z ograniczoną odpowiedzialnością oraz akcyjnych, spółdzielni, przedsiębiorstw państwowych, jednostek badawczo-rozwojowych, zagranicznych przedsiębiorstw oraz ich oddziałów, a także towarzystw ubezpieczeń wzajemnych) są dostępne online w rejestrze prowadzonym przez Krajowy Rejestr Sądowy. Rejestr prowadzony jest zgodnie z zasadami formalnej otwartości (każdy ma prawo dostępu do danych gromadzonych w rejestrze).

Informacje dostępne online można znaleźć na poniższych stronach:

- <http://bip.ms.gov.pl/rejestry-i-ewidencje/okrajowy-rejestr-sadowy/elektroniczny-dostepdo-krajowego-rejestru-sadowego/>
- wyszukiwarka: <https://ems.ms.gov.pl/krs/wyszukiwaniepodmiotu>

Dane osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą gromadzone są w Centralnej Ewidencji Działalności Gospodarczej, do której dostęp jest otwarty dla każdego.

- wyszukiwarka Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej: <https://prod.ceidg.gov.pl/ceidg.cms.engine/>.

Informacja, o której mowa w art. 7 ust. 2 pkt c.

Organ przyjmujący wniosek do wykonania (jednostka przyjmująca w RP) nie ma obowiązku i co do zasady nie zwraca się do odpowiednich rejestrów celem ustalenia adresu, jeśli adres wskazany przez jednostkę przyjmującą okaże się nieprawidłowy. W praktyce, jeśli organ uzna za stosowne, może ocenić, czy w adresie nie występuje oczywista omyłka lub – w przypadku gdy jednostka przekazująca wskaże, że znany jej adres pochodzi z publicznie dostępnego rejestru – zweryfikować aktualność adresu z danymi w tym rejestrze.

19. Portugalia

Do celów art. 7 ust. 1 lit. a) wyznaczony organ, do którego jednostki przekazujące mogą kierować wnioski w sprawie ustalenia adresu osoby, której należy doręczać, to:

Dyrekcja Generalna ds. Wymiaru Sprawiedliwości (Direção-Geral da Administração da Justiça) Av. D. João II, nr 1.08.01 D/E, Pizos 0, 9-14, PT – 1990-097 Lizbona

Tel.: (+351) 217 906 500 – (+351) 217 906 200/1 Faks: (+351) 211 545 116 – (+351) 211 545 100

E-mail: correio@dgaj.mj.pt

strona internetowa: <https://dgaj.justica.gov.pt/>

Do celów art. 7 ust. 2 lit. c) sytuacja różnych jednostek przyjmujących wygląda następująco:

Wydział ogólny (*juízo de competência genérica*) lub lokalny wydział cywilny (*juízo local cível*), jeżeli taki istnieje, właściwego sądu rejonowego: w celu doręczenia dokumentów, gdy adres wskazany we wniosku o doręczenie jest nieprawidłowy, jednostka przyjmująca stosuje prawo krajowe w podobnych przypadkach w sporach krajowych, tj. odpowiednie przepisy określone w art. 226 i 236 portugalskiego kodeksu postępowania cywilnego.

Komornicy (OSAE): wnioski będą kierowane do rejestrów miejsca zamieszkania lub innych baz danych, jeżeli takie rejestry lub bazy danych istnieją, w celu ustalenia nowego adresu osoby, której należy doręczyć.

20. Rumunia

Podanie danych osobowych może nastąpić wyłącznie w przypadku istnienia uzasadnionej podstawy prawnej. Wnioski o udostępnienie danych osobowych otrzymane od policji, Ministerstwa Obrony Narodowej, prokuratury, sądów, wyspecjalizowanych instytucji pomocy społecznej w odniesieniu do małoletnich lub innych osób uprawnionych do ochrony lub od osób fizycznych i prawnych, których prawnie uzasadniony interes zostanie potwierdzony przez dokumenty wykazujące ich podstawę prawną, uważa się za uzasadnioną podstawę prawną. W braku uzasadnionej podstawy prawnej podanie danych osobowych może nastąpić wyłącznie po uzyskaniu wyraźnej i jednoznacznej uprzedniej zgody osób, których dane dotyczą.

Niezależnie od powyższego, w zastosowaniu art. 7 ust. 1 lit. a) i b), wnioski o udzielenie informacji dotyczącej adresu w Rumunii osoby fizycznej będącej obywatelem Rumunii można kierować do Departamentu Ewidencji Ludności i Zarządzania Bazami Danych (DEPABD), ul. Obcina Mare No 2, Sector 6, Bukareszt, E-mail: depabd@mai.gov.ro;

Strona internetowa:

<https://www.onrc.ro/index.php/ro/informatii/informatii-rc#Raport>.

Ponadto, zgodnie z art. 7 ust. 1 lit. a i b, wniosek o informacje dotyczące adresu siedziby osoby prawnej można uzyskać online za pośrednictwem usługi InfoCert Krajowego Rejestru Handlowego. Aby uzyskać dostęp do portalu usług online Krajowego Rejestru Handlowego, należy utworzyć konto użytkownika w internetowym portalu Recom. Po założeniu konta użytkownik może uzyskać bezpłatny lub płatny dostęp, w zależności od rodzaju żądanej usługi.

Sąd rejonowy (jednostka przyjmująca) nie ma obowiązku sprawdzania z własnej inicjatywy aktualnego adresu adresata pism, jeżeli adres podany we wniosku jest nieprawidłowy.

21. Włochy

Na potrzeby art. 7 ust. 1 Włochy udzielają pomocy w postaci wyznaczenia UNEP przy sądzie apelacyjnym w Rzymie jako organu, do którego jednostki przekazujące mogą się zwracać z wnioskami o ustalenie adresu osoby, której ma zostać doręczony dokument.

Viale Giulio Cesare 52, 00192 Roma

Tel.: +39 06328367058-7059

E-mail: attiesteri.unep.ca.roma@giustizia.it

Certyfikowany adres e-mail: attiesteri.unep.roma@giustiziacerit.it

UNEP nie występuje z własnej inicjatywy do rejestrów mieszkańców ani innych baz danych z wnioskami o udzielenie informacji na temat adresów w przypadku, gdy adres wskazany we wniosku o doręczenie nie jest prawidłowy.

22. Węgry

Pomocy, o której mowa w art. 7 ust. 1 lit. a), udziela Minister Sprawiedliwości: Igazságügyi Minisztérium (Ministerstwo Sprawiedliwości), Nemzetközi Magánjogi Főosztály (Departament Prawa Prywatnego Międzynarodowego), Adres: Nádor utca 22, 1051 Budapest Adres pocztowy: Pf. 2., 1357 Budapest

Tel.: +36 1 795 5397, 1 795 3188, Faks: +36 1 550 3946

E-mail: nmfo@im.gov.hu.

Informacje, o których mowa w art. 7 ust. 1 lit. c), są dostępne w sekcji 4.2 europejskiego portalu e-sprawiedliwość.

23. Słowacja

Art. 7 ust. 2 lit. a)

Słowacja udziela pomocy, o której mowa w ust. 1 lit. a) – wniosek o pomoc w ustaleniu adresu należy wnieść do (dowolnego) sądu rejonowego (wszystkie sądy rejonowe są również jednostkami przyjmującymi w rozumieniu art. 3 ust. 2).

Art. 7 ust. 2 lit. c)

Jeżeli adres wskazany we wniosku o doręczenie jest nieprawidłowy, słowackie jednostki przyjmujące z urzędu przekazują stosowne wnioski do rejestrów zawierających informacje na temat miejsca zamieszkania osób lub innych baz danych zawierających informacje adresowe.

24. Słowenia

Organy słoweńskie oferują pomoc w ustaleniu adresu w następujący sposób: jednostka przekazująca kieruje do sądu rejonowego (jednostka przyjmująca, o której mowa w art. 3 ust. 2) wniosek o ustalenie adresu osoby, której należy doręczyć pismo.

Sądy mają dostęp do ewidencji ludności i są upoważnione z własnej inicjatywy lub na wniosek sądu wzywającego do uzyskiwania informacji o adresach, jeżeli adres podany we wniosku o doręczenie jest nieprawidłowy lub nieznan.

25. Szwecja

Artykuł 7 ust. 1 lit. c). Jeżeli adres osoby, której należy doręczyć pismo sądowe lub pozasądowe, jest nieznan, Szwedzki Urząd Podatkowy (Skatteverket) udzieli pomocy, podając adresy osób fizycznych, a Szwedzki Urząd Rejestracji Spółek (Bolagsverket), podając adresy firm. Nie ma szczególnej formalnej procedury uzyskiwania dostępu do tych informacji.

Informacje można uzyskać w szwedzkim urzędzie skarbowym, dzwoniąc do urzędu pod numer +46 771-567567 lub klikając na poniższy link: Ställ en fråga eller lämna ett svar | Skatteverket Link prowadzi do formularza online, za pomocą którego można przesłać zapytanie adresowe. Zapytania można również kierować pocztą na adres: Skatteverket, 205 30 Malmö, Szwecja.

W przypadku wysyłania zapytania pocztą można skorzystać z formularza B.

Informacje można uzyskać w Szwedzkim Urzędzie Rejestracji Spółek, dzwoniąc pod numer +46 771 670 670 lub wysyłając zapytanie na adres bolagsverket@bolagsverket.se. Zapytania można również kierować pocztą na adres: Bolagsverket, 851 81 Sundsvall, Szwecja. Jeśli wyślesz zapytanie e-mailem lub pocztą, możesz użyć formularza B.

Artykuł 7 ust. 2 lit. c) – organ współpracujący poszukuje nowego adresu strony przyjmującej z własnej inicjatywy, jeżeli strona przyjmująca opuściła adres podany w wezwaniu.

Adres osoby fizycznej:

Szwedzka Agencja Podatkowa (Skatteverket)

<http://www.skatteverket.se/>

Tel.: +46 771-567567

Link: Ställ en fråga eller lämna ett svar | Skatteverket

Adres pocztowy: Skatteverket, 205 30 Malmö

Adresy firm: Szwedzki Urząd Rejestracji Spółek (Bolagsverket)

Tel.: +46 771 670 670, E-mail: bolagsverket@bolagsverket.se

Adres pocztowy: Bolagsverket, 832 81 Sundsvall

Web: Start page – Find company information (bolagsverket.se)

1.10. Język dokumentu

Formularz ten należy wypełnić w języku urzędowym wezwanego państwa członkowskiego lub, jeżeli w tym państwie członkowskim jest kilka języków urzędowych, w języku urzędowym, lub w jednym z języków urzędowych miejsca, w którym ma być dokonane doręczenie, lub w innym języku, którego użycie zostało wskazane jako dopuszczalne przez to państwo członkowskie. Każde państwo członkowskie powinno wskazać język urzędowy lub języki urzędowe Unii, inne niż jego własne, których użycie dopuszcza (ust. 16 preambuły).

Języki, w jakich w poszczególnych państwach członkowskich mogą zostać wypełnione formularze (art. 3 ust. 4 lit. d) są następujące:

1. Austria – oprócz formularzy wypełnionych w języku niemieckim akceptowane będą również formularze wypełnione w języku angielskim.
2. Belgia – oprócz formularzy wypełnionych w języku niderlandzkim, francuskim i niemieckim akceptowane będą również formularze wypełnione w języku angielskim.
3. Bułgaria – tylko formularze wypełnione w języku bułgarskim.
4. Chorwacja – oprócz formularzy wypełnionych w języku chorwackim akceptowane będą również formularze wypełnione w języku angielskim.
5. Cypr – oprócz formularzy wypełnionych w języku greckim akceptowane będą również formularze wypełnione w języku angielskim.
6. Czechy – oprócz formularzy wypełnionych w języku czeskim akceptowane będą również formularze wypełnione w języku słowackim i angielskim.
7. Dania – oprócz formularzy wypełnionych w języku duńskim akceptowane będą również formularze wypełnione w języku francuskim i angielskim.
8. Estonia – oprócz formularzy wypełnionych w języku estońskim akceptowane będą również formularze wypełnione w języku angielskim.
9. Finlandia – oprócz formularzy wypełnionych w języku fińskim akceptowane będą również formularze wypełnione w języku szwedzkim i angielskim.
10. Francja – oprócz formularzy wypełnionych w języku francuskim akceptowane będą również formularze wypełnione w języku niemieckim, włoskim, hiszpańskim i angielskim.
11. Grecja – oprócz formularzy wypełnionych w języku greckim akceptowane będą również formularze wypełnione w języku francuskim i angielskim.
12. Hiszpania – oprócz formularzy wypełnionych w języku hiszpańskim akceptowane będą również formularze wypełnione w języku francuskim, angielskim i portugalskim.
13. Niderlandy (Holandia) – oprócz formularzy wypełnionych w języku niderlandzkim akceptowane będą również formularze wypełnione w języku angielskim.
14. Irlandia – oprócz formularzy wypełnionych w języku irlandzkim akceptowane będą również formularze wypełnione w języku angielskim.
15. Litwa – oprócz formularzy wypełnionych w języku litewskim akceptowane będą również formularze wypełnione w języku angielskim.
16. Luksemburg – formularze mogą zostać wypełnione w języku niemieckim lub francuskim.
17. Łotwa – przyjmuje standardowe formularze wypełnione nie tylko w języku łotewskim, lecz również w języku angielskim.
18. Malta przyjmuje standardowe formularze wypełnione w języku angielskim.
19. Niemcy – oprócz formularzy wypełnionych w języku niemieckim akceptowane będą również formularze wypełnione w języku angielskim.

20. Polska – formularze można wypełniać, oprócz języka polskiego, w języku angielskim lub niemieckim.
21. Portugalia – formularze można wypełniać, oprócz języka portugalskiego, w języku angielskim lub hiszpańskim.
22. Rumunia – oprócz formularzy wypełnianych w języku rumuńskim akceptowane są również standardowe formularze wypełniane w języku angielskim lub francuskim.
23. Włochy – oprócz formularzy wypełnianych w języku rumuńskim włoskim akceptowane są również standardowe formularze wypełniane w języku angielskim lub francuskim.
24. Węgry – oprócz formularzy wypełnianych w języku węgierskim akceptowane są również standardowe formularze wypełniane w języku angielskim, niemieckim lub francuskim.
25. Słowacja – oprócz formularzy wypełnianych w języku słowackim akceptowane są również standardowe formularze wypełniane w języku angielskim lub czeskim.
26. Słowenia – oprócz formularzy wypełnianych w języku słoweńskim akceptowane są również standardowe formularze wypełniane w języku angielskim.
27. Szwecja – oprócz formularzy wypełnianych w języku szwedzkim akceptowane są również standardowe formularze wypełniane w języku angielskim.

Jeżeli do dokumentu, który ma zostać doręczony, załączono tłumaczenie, powinno być ono poświadczane lub w inny sposób uznane za nadające się do celów postępowania zgodnie z prawem państwa członkowskiego, z którego pochodzi dokument (ust. 25 preambuły).

Formularz powinien być wypełniony w języku urzędowym państwa członkowskiego, do którego przekazywane są dokumenty, lub jeżeli w tym państwie członkowskim jest kilka języków urzędowych – w języku urzędowym lub jednym z języków urzędowych miejsca, w którym ma nastąpić doręczenie, lub w innym języku wskazanym jako dopuszczalny przez to państwo członkowskie.

Większość państw członkowskich dopuściło używanie języka angielskiego do wypełniania formularza A (art. 8 ust. 2).

1.11. Prawo adresata do odmowy przyjęcia dokumentu

Prawo adresata do odmowy przyjęcia dokumentu jest jednym z elementów prawa do obrony oraz prawa do rzetelnego procesu. Stanowi gwarancję ochrony praw podmiotowych. Z zakresu tej tematyki istnieje bogate orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

W celu zapewnienia skuteczności niniejszego rozporządzenia okoliczności, w których można odmówić przyjęcia dokumentu, który ma zostać doręczony, powinny być ograniczone do wyjątkowych sytuacji (ust. 23 preambuły).

We wszystkich przypadkach, w których dokument, który ma zostać doręczony, nie został sporządzony w języku urzędowym lub w jednym z języków urzędowych miejsca

doręczenia, jednostka przyjmująca powinna poinformować adresata na piśmie przy użyciu formularza L zawartego w załączniku I, że adresat może odmówić przyjęcia dokumentu, który ma zostać doręczony, jeżeli dokument nie został sporządzony w języku, który adresat rozumie, lub w języku urzędowym lub jednym z języków urzędowych miejsca doręczenia. Jeżeli adresat skorzystał z prawa do odmowy przyjęcia dokumentu, zasada ta powinna mieć również zastosowanie w przypadku kolejnych doręczeń. Prawo do odmowy przyjęcia dokumentu powinno mieć również zastosowanie w przypadku: doręczania dokumentów za pośrednictwem przedstawicieli dyplomatycznych lub urzędników konsularnych, doręczania drogą pocztową, doręczania elektronicznego oraz doręczeń bezpośrednich. Powinna istnieć możliwość konwalidowania doręczenia dokumentu, którego przyjęcia odmówiono, poprzez doręczenie adresatowi tłumaczenia tego dokumentu (ust. 24 preambuły).

Jeżeli adresat chce skorzystać z tego prawa, musi odmówić przyjęcia dokumentu w momencie jego doręczenia bezpośrednio w obecności osoby doręczającej dokument albo w terminie dwóch tygodni od dnia doręczenia wypełnić i zwrócić na wskazany adres formularz lub pisemne oświadczenie o odmowie przyjęcia załączonego dokumentu ze względu na język, w którym został dostarczony.

Jeżeli adresat odmówi przyjęcia załączonego dokumentu, ale sąd lub organ, przed którym toczy się postępowanie, w toku którego powstała potrzeba doręczenia dokumentu, zdecyduje następnie, że odmowa nie była zasadna, ten sąd lub organ mogą zastosować skutki prawne przewidziane w prawie państwa członkowskiego forum w związku z niezasadną odmową przyjęcia dokumentu, takie jak uznanie doręczenia za skuteczne.

Jeżeli adresat odmówił przyjęcia dokumentu, a sąd lub organ, przed którym toczy się postępowanie zdecydował – po weryfikacji – że odmowa ta nie była uzasadniona, sąd lub organ powinien rozważyć odpowiedni sposób poinformowania adresata o tej decyzji zgodnie z prawem krajowym. Do celów weryfikacji, czy odmowa była uzasadniona, sąd lub organ powinien uwzględnić wszystkie istotne informacje dotyczące danej sprawy, aby ustalić znajomość języków adresata. W stosownych przypadkach, oceniając znajomość języków adresata, sąd lub organ mogą wziąć pod uwagę elementy faktyczne, na przykład dokumenty sporządzone przez adresata w danym języku, fakt czy zawód adresata wymaga szczególnej znajomości języków, czy adresat jest obywatelem państwa członkowskiego forum lub czy we wcześniejszym okresie adresat miał przez dłuższy czas miejsce zamieszkania lub siedzibę, w tym państwie członkowskim (ust. 26 preambuły).

W postanowieniu z dnia 28 kwietnia 2016 r, w sprawie *Alta Realitat S.L przeciwko Erlock Film ApS, Ulrichowi Thomsenowi*, C-384/14, TSUE wskazał, że: „Rozporządzenie (WE) nr 1393/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 listopada 2007 r. dotyczące doręczania w państwach członkowskich dokumentów sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych i handlowych (doręczanie dokumentów) oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1348/2000 należy interpretować w ten sposób, że przy doręczaniu dokumentów adresatowi zamieszkałemu na terytorium innego państwa członkowskiego, w przypadku gdy dokument ten nie został sporządzony w języku, który adresat rozumie, lub w języku urzędowym państwa członkowskiego, do którego adresowane są dokumenty, lub jeżeli w tym państwie członkowskim jest kilka języków urzędowych – w języku urzędowym lub jednym z języków urzędowych miejsca, w którym ma nastąpić doręczenie, lub nie dołączono do dokumentu tłumaczenia na jeden z powyżej opisanych języków:

- rozpoznający sprawę sąd państwa członkowskiego pochodzenia musi upewnić się, że adresat został prawidłowo poinformowany za pomocą standardowego formularza znajdującego się w załączniku II do tego rozporządzenia o prawie do odmowy przyjęcia tego dokumentu;
- w przypadku niedopełnienia rzeczony formalności do tego sądu należy obowiązek usunięcia owego braku zgodnie z postanowieniami wspomnianego rozporządzenia;
- sąd rozpoznający postępowanie nie może sprzeciwić się wykonywaniu przez adresata prawa do odmowy przyjęcia dokumentu;
- jedynie po tym, gdy adresat faktycznie skorzysta z prawa do odmowy przyjęcia dokumentu, sąd rozpatrujący sprawę może zbadać zasadność tej odmowy; w tym celu sąd ten powinien uwzględnić wszystkie mające znaczenie dowody znajdujące się w aktach sprawy, by ustalić, czy zainteresowany rozumie język, w którym jest sporządzony dokument, i
- jeżeli wspomniany sąd stwierdzi, że odmowa dokonana przez adresata nie była uzasadniona, może on zasadniczo zastosować skutki przewidziane przez jego prawo krajowe w takim przypadku, o ile zachowana jest skuteczność rozporządzenia nr 1393/2007.”

1.12. Prawo pozwanego do otrzymania dokumentu inicjującego postępowanie

W przypadku gdy prawo krajowe i niniejsze rozporządzenie pozwalają na wydanie przez sąd wyroku, nawet jeżeli sąd nie otrzyma poświadczenia doręczenia lub dostarczenia dokumentu wszczynającego postępowanie lub dokumentu równorzędnego, należy podjąć wszelkie uzasadnione starania w celu uzyskania tego poświadczenia za pośrednictwem właściwych organów lub jednostek wezwanego państwa członkowskiego, zanim wydany zostanie wyrok zgodnie z wszelkimi innymi wymogami chroniącymi interes pozwanego. O ile nie jest to niezgodne z prawem krajowym, należy podjąć wszelkie uzasadnione starania w celu poinformowania pozwanego o wszczęciu postępowania sądowego z wykorzystaniem wszelkich dostępnych kanałów komunikacji, w tym nowoczesnych technologii porozumiewania się, jeżeli sąd, przed którym toczy się postępowanie, zna adres lub konto użytkownika pozwanego (ust. 25 preambuły).

Niezachowanie tego standardu ochrony praw podmiotowych pozwanego skutkować może możliwością odmowy uznania lub wykonania orzeczenia, a nawet stanowić podstawę do uchylenia prawomocnego orzeczenia kończącego postępowanie.

Przykładowo pozwany, który nie wdał się w spór przed sądem państwa członkowskiego pochodzenia, ma prawo złożyć do właściwego sądu tego państwa członkowskiego wniosek o ponowne zbadanie orzeczenia, jeżeli nie doręczono mu dokumentu wszczynającego postępowanie lub dokumentu równorzędnego w czasie i w sposób umożliwiający mu przygotowanie obrony. Złożenie takiego wniosku może spowodować uwzględnienie wniosku dłużnika o zawieszenie w całości lub w części wykonania orzeczenia (art. 19 ust. 1 pkt a oraz art. 21 ust. 3 rozporządzenia Rady (WE) nr 4/2009 z dnia 18 grudnia 2008 r.

w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń oraz współpracy w zakresie zobowiązań alimentacyjnych¹⁶).

Na wniosek każdej zainteresowanej strony odmawia się uznania orzeczenia, jeżeli pozwanemu, który nie wdał się w spór, nie doręczono dokumentu wszczynającego postępowanie lub dokumentu mu równorzędnego w czasie i w sposób umożliwiający mu przygotowanie obrony, chyba że pozwany nie złożył przeciwko orzeczeniu środka zaskarżenia, chociaż miał taką możliwość (art. 45 ust. 1 pt. b rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (przekształcenie)¹⁷).

1.13. Sposoby doręczeń

Rozporządzenie utrzymuje różne sposoby przekazywania dokumentów między państwami członkowskimi (zmiana numeracji w stosunku do poprzedniej wersji rozporządzenia) i dodaje nowe sposoby doręczeń. Aktualnie omawiane rozporządzenie przewiduje następujące sposoby doręczenia:

1. za pośrednictwem jednostek przekazujących i przyjmujących (art. 8),
2. drogą pocztową (art. 18),
3. drogą elektroniczną (art. 19),
4. drogą konsularną lub dyplomatyczną (art. 16 i 17),
5. bezpośrednio (art. 20).

Rozporządzenie tak samo jak jego poprzednie wersje nie ustanawia żadnej hierarchii pomiędzy przewidzianymi metodami doręczania. Wszystkie należy traktować jako równorzędne. Możliwe jest także doręczenie z wykorzystaniem kilku metod jednocześnie. W takiej sytuacji termin powinien być liczony od pierwszego doręczenia.

W wyroku z dnia 9 lutego 2006 r., w sprawie C – 473/04, *Plumex przeciwko Young Sports NV*, Trybunał wskazał, że: „Rozporządzenie Rady (WE) nr 1348/2000 z dnia 29 maja 2000 r. w sprawie doręczania w państwach członkowskich sądowych i pozasądowych dokumentów w sprawach cywilnych i handlowych należy interpretować w ten sposób, że nie ustanawia ono żadnej hierarchii pomiędzy sposobami przekazywania i doręczania dokumentów, o których mowa w art. 4 – 11 i 14, i że w rezultacie możliwe jest doręczenie dokumentu sądowego za pomocą jednego z tych sposobów lub łącznie za pomocą obu [...] oraz w ten sposób, że w sytuacji, gdy miało miejsce łączne zastosowanie sposobów przekazywania i doręczania, o których mowa w art. 4-11 i 14, to w celu ustalenia rozpoczęcia biegu terminu procesowego związanego z doręczeniem dokumentu adresatowi należy odnieść się do daty pierwszego doręczenia dokonanego zgodnie z prawem”.

Z praktycznego punktu widzenia za najbardziej efektywną metodę doręczenia należy uznać doręczenie za pośrednictwem jednostki przyjmującej. Taka forma gwarantuje bowiem pewność, że doręczenia dokonano zgodnie z prawem wewnętrznym miejsca

16 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=celex%3A32009R0004> (data dostępu: 25.01.2023).

17 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=celex%3A32012R1215> (data dostępu: 25.01.2023).

doręczenia lub w inny żądany sposób. Na jednostce przyjmującej spoczywa także obowiązek pouczenia o prawie do odmowy przyjęcia dokumentu. W przypadku braku potwierdzenia o dokonany doręczeniu lub o niemożności doręczenia można zwrócić się o informację, na jakim etapie są czynności związane z doręceniem.

Doręczenie za pośrednictwem jednostek przekazujących i przyjmujących

Jednostki przyjmujące są odpowiedzialne za odbieranie dokumentów sądowych i pozasądowych z innego państwa członkowskiego. Zasadą jest wskazanie wielu jednostek przyjmujących, wyjątkiem wskazanie jednej.

Państwa zobowiązane są do wskazania Komisji Europejskiej jednostek przyjmujących z podaniem ich nazw, adresów i obszarów właściwości miejscowej, dostępnych sposobów odbioru dokumentów i języków, w jakich można wypełniać standardowe formularze wniosków (art. 3 ust. 4).

Zakres obowiązków jednostki przyjmującej

Zakres zadań jednostki przyjmującej jest uregulowany w art. 10-11.

Po wpływie dokumentu jednostka przyjmująca jak najszybciej przesyła automatycznie jednostce przekazującej potwierdzenie odbioru za pośrednictwem zdecentralizowanego systemu informatycznego lub – jeżeli potwierdzenie jest przesyłane przy użyciu innych środków – jak najszybciej, nie później jednak niż w terminie siedmiu dni od wpłynięcia dokumentu przy użyciu formularza D zawartego w załączniku I.

W przypadku gdy wniosek o doręczenie nie może zostać zrealizowany na podstawie przekazanych informacji lub dokumentów, jednostka przyjmująca kontaktuje się bez zbędnej zwłoki z jednostką przekazującą przy użyciu formularza E zawartego w załączniku I w celu uzyskania brakujących informacji lub dokumentów.

W przypadku gdy wniosek o doręczenie w sposób oczywisty nie wchodzi w zakres stosowania niniejszego rozporządzenia lub gdy doręczenie jest niemożliwe ze względu na niespełnienie warunków formalnych, przekazany wniosek i dokumenty zwraca się, po ich wpływie, jednostce przekazującej bez zbędnej zwłoki, wraz z zawiadomieniem o ich zwrocie przy użyciu formularza F zawartego w załączniku I.

Jeżeli jednostka przyjmująca otrzyma dokument do doręczenia, co do doręczenia którego nie jest właściwa miejscowo, bez zbędnej zwłoki przekazuje ten dokument wraz z wnioskiem do właściwej miejscowo jednostki przyjmującej w wezwanym państwie członkowskim, o ile wniosek spełnia warunki określone w art. 8 ust. 2. Jednostka przyjmująca informuje o tym jednocześnie jednostkę przekazującą przy użyciu formularza G zawartego w załączniku I.

Po wpływie dokumentu i wniosku do właściwej miejscowo jednostki przyjmującej w wezwanym państwie członkowskim jednostka ta przesyła jednostce przekazującej jak najszybciej, nie później jednak niż w terminie siedmiu dni od ich wpływu, potwierdzenie odbioru przy użyciu formularza H zawartego w załączniku I.

Skuteczne i szybkie postępowania sądowe w sprawach cywilnych wymagają bezpośredniego przekazywania dokumentów sądowych i pozasądowych w szybkim trybie między wyznaczonymi przez państwa członkowskie organami lokalnymi. Państwa członkowskie

powinny móc wyznaczyć, na okres pięciu lat, różne jednostki przekazujące i przyjmujące albo jedną lub więcej jednostek do wykonywania obu tych zadań. Powinno być jednak możliwe przedłużanie takiego wyznaczenia co pięć lat (ust. 9 preambuły).

Jednostce przekazującej należy przesłać automatycznie potwierdzenie odbioru przy użyciu formularza D zawartego w załączniku I za pośrednictwem zdecentralizowanego systemu informatycznego lub przy użyciu innych środków, jak najszybciej, nie później jednak niż w terminie siedmiu dni od wpływu dokumentu (ust. 18 preambuły).

Jednostki przekazujące (art. 3 ust. 1) i przyjmujące (art. 3 ust. 2) w państwach członkowskich są następujące:

1. Austria – austriackimi jednostkami przekazującymi są sądy rejonowe, ale także wszystkie inne sądy, o ile są zobowiązane do doręczania dokumentów sądowych, np. jako sądy procesowe. Austriackimi agencjami przyjmującymi są wyłącznie sądy rejonowe.
2. Belgia – komornicy są jednostkami przekazującymi i przyjmującymi. W przypadkach, w których prawo belgijskie przewiduje doręczanie dokumentów sądowych przez sądy, jednostkami przekazującymi są sekretariaty tych sądów.
3. Bułgaria – organem przekazującym do doręczeń za granicą zawiadomienia i wezwania sądowe jest sąd, przed którym sprawa się toczy. Organem przekazującym do doręczeń za granicę pism pozasądowych jest sąd rejonowy właściwy dla aktualnego lub stałego adresu osoby żądającej doręczenia albo dla jej siedziby, a dla dokumentów poświadczonych notarialnie – sąd rejonowy, w którego okręgu działa notariusz. Organem przyjmującym w przypadku doręczenia w Republice Bułgarii jest sąd rejonowy, w którego okręgu ma nastąpić doręczenie.
4. Chorwacja – właściwymi chorwackimi jednostkami przekazującymi do celów doręczania dokumentów za granicą są:
 - w przypadku pism sądowych sąd, który ma obowiązek dokonać doręczenia;
 - w przypadku dokumentów pozasądowych sąd grodzki (*općinski sud*), na którego terytorium organ lub osoba żądająca doręczenia dokumentów za granicą ma miejsce zamieszkania, miejsce zwykłego pobytu lub siedzibę;
 - w przypadku dokumentów poświadczonych lub wydanych przez notariuszy, sąd miejski, na którego terytorium mają siedzibę, sądy okręgowe (*županijski sudovi*; sing. *županijski sud*), sądy handlowe (*trgovački sudovi*; sing. *trgovački sud*) oraz Wysoki Sąd Gospodarczy Chorwacji (*Visoki trgovački sud Republike Hrvatske*).

Właściwą jednostką przekazującą do doręczania dokumentów w Chorwacji jest sąd miejski, na którego terytorium dokumenty mają być doręczane.

5. Cypr – organem właściwym w Republice Cypryjskiej do przekazywania dokumentów sądowych lub pozasądowych do doręczenia w innym państwie członkowskim („organ przekazujący”) jest Ministerstwo Sprawiedliwości i Porządku Publicznego (*Ypourgeío Dikaiosýnis kai Dimosías Táxeos*). Organem właściwym w Republice Cypryjskiej do odbioru dokumentów sądowych lub pozasądowych z innego państwa członkowskiego („agencja przyjmująca”) jest Ministerstwo Sprawiedliwości i Porządku Publicznego, którego jurysdykcja obejmuje cały Cypr.

6. Czechy – organem właściwym w Republice Czeskiej do przekazywania dokumentów sądowych lub pozasądowych do doręczenia w innym państwie członkowskim są sądy. Organem właściwym do odbioru dokumentów sądowych lub pozasądowych z innego państwa członkowskiego są sądy powiatowe (*okresní soudy*), w Pradze – sądy obwodowe (*obvodní soudy*), w Brnie – Sąd Miejski (*Městský soud*).
7. Dania – organem właściwym do przekazywania dokumentów sądowych lub pozasądowych do doręczenia w innym państwie członkowskim są sądy. Organem właściwym do odbioru dokumentów sądowych lub pozasądowych z innego państwa członkowskiego jest Ministerstwo Sprawiedliwości.
8. Estonia – jednostkami odpowiedzialnymi za przekazywanie dokumentów sądowych w Estonii są sądy rejonowe, sądy okręgowe i Sąd Najwyższy w zależności od tego, przed jakim sądem toczy się postępowanie, w związku z którym mają zostać doręczone dokumenty, natomiast jednostką odpowiedzialną za przekazywanie dokumentów pozasądowych jest Ministerstwo Sprawiedliwości (*Justiitsministeerium*).

Jednostką odpowiedzialną za przyjmowanie dokumentów sądowych i pozasądowych jest sąd rejonowy właściwy dla miejsca planowanego doręczenia dokumentu.

9. Finlandia – jednostkami przekazującymi są sądy rejonowe (*käräjäoikeudet*), sąd gospodarczy (*markkinaoikeus*), sądy apelacyjne (*hovioikeudet*), Sąd Najwyższy (*Korkein Oikeus*), krajowa służba komornicza (*ulosottolaitos*) oraz Ministerstwo Sprawiedliwości (*Oikeusministeriö*). Jednostką odpowiedzialną za przyjmowanie dokumentów sądowych i pozasądowych jest sąd rejonowy.
10. Francja – jednostkami przekazującymi we Francji są komisarze sądowi (nowa nazwa nadana komornikom sądowym od 1 lipca 2022 r.) oraz sekretariaty sądowe. Jednostki przyjmujące to komisarze sądowi.
11. Grecja – jednostkami przekazującymi są prokuratury działające przy:
 - a) Sądzie Najwyższym,
 - b) sądach apelacyjnych oraz
 - c) sądach pierwszej instancji.

Za przyjmowanie dokumentów sądowych i pozasądowych odpowiedzialne są prokuratury terenowe przy sądach pierwszej instancji.

12. Hiszpania – urzędnicy sądowi (*Letrados de la Administración de Justicia*) są uprawnieni do przekazywania dokumentów sądowych i pozasądowych.

Komornicy sądowi pracujący we wspólnym ośrodku doręczania (*servicio común de notificaciones*) miejsca, w którym ma nastąpić doręczenie, są kompetentni w zakresie przyjmowania dokumentów sądowych i pozasądowych. W przypadku braku wspólnego centrum doręczeń właściwy jest komornik sądowy Sądu Pierwszej Instancji (*Juzgado de Primera Instancia*) właściwy dla miejsca, w którym ma zostać dokonane doręczenie.

Wszystkie wnioski są przesyłane do Działu Rejestracji i Dystrybucji Wspólnego Centrum Ogólnego (*Servicio de Registro y Reparto Dependiente del Servicio*

Común General), w przypadku braku którego są przesyłane do Sekretariatu Sądu (*Juzgado Decano*) w celu przekazania organowi właściwemu do doręczeń. W hiszpańskim systemie sądownictwa organ wyznaczony przez Hiszpanię jako organ przyjmujący (sekretariaty sądowe i służby centralne (*Decanatos y Servicios comunes procesales*)) przekazuje wniosek organowi właściwemu do doręczeń.

13. Niderlandy (Holandia) – wszyscy komornicy sądowi w Holandii są jednostkami przekazującymi i przyjmującymi dokumenty sądowe i pozasądowe.

Właściwego komornika można wyszukać na stronie internetowej: <https://www.kbvg.nl/zoekenrechtseurwaarderskantoor>.

14. Irlandia – w Irlandii od 15.04.2019 r. jednostką przekazującą i przyjmującą jest sekretariat sądu (*Court Office*) w Castlebar, w hrabstwie Mayo.

Service of EU documents (doręczanie dokumentów UE) Courts Service Centralised Office (połączony sekretariat sądownictwa) Court Office (sekretariat sądu) The Courthouse (sąd) Castlebar Co. Mayo

F23 YA99, E-mail: serviceofeudocuments@courts.ie

Wszelkie pytania związane z wnioskami złożonymi przed 15.04.2019 r. należy przesłać do sekretariatu, z którego wysłano wniosek. Lista sekretariatów dostępna jest na stronie: <https://www.courts.ie/court-offices-jurisdiction#CC>.

15. Litwa – wszystkie sądy powszechne Republiki Litewskiej zajmujące się sprawami cywilnymi i handlowymi są właściwe do przekazywania dokumentów państwu obcemu zgodnie z rozporządzeniem.

<https://www.teismai.lt/lt/visuomenei-ir-ziniasklaidai/teismai-ir-teisejai/teismu-kontaktai/1700>

Organem wyznaczonym do przyjmowania wniosków innych państw członkowskich o doręczenie dokumentów zgodnie z art. 3 ust. 2 rozporządzenia jest Litewska Izba Komornicza.

Dane kontaktowe Litewskiej Izby Komorniczej: Adres: Konstitucijos pr. 15, LT-09319 Wilno, Litwa

Tel.: +370 5 2750067, +370 5 2750068

E-mail: info@antstoliurumai.lt

16. Luksemburg – właściwość w zakresie doręczania pism sądowych przysługuje komornikom sądowym (*huissiers de justice*).

Komornika sądowego można wyszukać na stronie: <http://www.huissier.lu/members.php>

Właściwość w zakresie doręczania pism przysługuje sekretarzom sądu (*greffiers des juridictions*).

Informacje można znaleźć na stronie: <http://www.justice.public.lu/fr/annuaire/index.html>

W tej dziedzinie Ministerstwo Sprawiedliwości nie ma kompetencji. Nie należy zatem kierować do Ministerstwa Sprawiedliwości pism, które następnie mają zostać doręczone przez komornika sądowego (*signification*) lub przez sekretariat sądu (*notification*).

Jednostkami przyjmującymi są tylko komornicy sądowi (*huissiers de justice*).

Komornika sądowego i informację o jego właściwości miejscowej można wyszukać na stronie: <http://www.huissier.lu/members.php>

17. Łotwa – przekazywanie dokumentów do innego państwa zapewniają sądy rejonowe (miejskie) (*rajonu (pilsētu) tiesas*), sądy okręgowe (*apgabaltiesas*) oraz Sąd Najwyższy (*Augstākā tiesa*).

Organem centralnym właściwym w zakresie przyjmowania i wykonywania wniosków o doręczenie dokumentów zagranicznych jest Łotewska Rada Przysięgłych Komorników Sądowych.

Zvērinātu tiesu izpildītāju padome

Adres: Lāčplēša iela 27-32, Rīga, LV-1011, Łotwa

Tel.: (+371) 67290005; Faks: +371 67290006

E-mail: documents@lzti.lv

18. Malta – Artykuł 3 ust. 1 – Agencje przekazujące

Biuro Rzecznika Stanu Adres: Casa Scaglia 16, Triq Mikiel Anton Vassalli, Valletta, VLT1311

Tel.: (+356) 22265000

E-mail: info@stateadvocate.mt

Artykuł 3 ust. 2 – Agencje przyjmujące

Biuro Rzecznika Stanu, Adres: Casa Scaglia 16, Triq Mikiel Anton Vassalli, Valletta, VLT1311

Tel.: (+356) 22265000

E-mail: info@stateadvocate.mt

19. Niemcy – organem przekazującym dokumenty sądowe jest sąd doręczający dokument (art. 1069 § 1 pkt 1 kodeksu postępowania cywilnego (ZPO)).

Jednostką przekazującą dokumenty pozasądowe jest sąd rejonowy (Amtsgericht) w okręgu, w którym osoba doręczająca dokument ma miejsce zamieszkania lub miejsce zwykłego pobytu. W przypadku aktów notarialnych jest to również sąd rejonowy, w którym znajduje się kancelaria notarialna. W przypadku osób prawnych siedziba statutowa zastępuje miejsce zamieszkania lub zwykłego pobytu. Rządy krajów związkowych mogą wydać rozporządzenie wykonawcze nakazujące jednemu sądowi rejonowemu wykonywanie zadań jednostki przekazującej w imieniu kilku okręgów sądowych (§ 1069 ust. 1 pkt 2 ZPO).

Właściwą jednostką przyjmującą zgodnie z art. 3 ust. 2 rozporządzenia (UE) 2020/1784 jest sąd rejonowy, w którego okręgu dokument ma zostać doręczony. Rządy krajów związkowych mogą wydać zarządzenie wykonawcze nakazujące jednemu sądowi rejonowemu wykonanie zadań agencji przyjmującej w imieniu kilku okręgów sądowych.

20. Polska – jednostką przekazującą jest sąd prowadzący postępowanie (sąd rejonowy, sąd okręgowy, sąd apelacyjny lub Sąd Najwyższy).

Jednostką przyjmującą jest sąd rejonowy, w okręgu którego ma nastąpić doręczenie pisma.

21. Portugalia – Artykuł 3 ust. 1 – Jednostki przekazujące to:

- sądy rejonowe (*tribunais judiciais de comarca*);
- rejestratorzy (*conservadores*);
- notariusze (*notários*);
- komornicy (*agentes de execução*);
- przedstawiciele prawni (*mandatários judiciais*).

Artykuł 3 ust. 2 – jednostki przyjmujące to:

- wydział ogólny (*juízo de competência genérica*) lub lokalny wydział cywilny (*juízo local cível*), jeżeli taki istnieje, właściwego sądu rejonowego; oraz
- komornicy (OSAE – Ordem dos Solicitadores e dos Agentes de Execução (stowarzyszenie adwokatów i agentów egzekucyjnych)).

22. Rumunia – jeżeli chodzi o dokumenty sądowe, organami przekazującymi są wszystkie sądy rumuńskie: sądy rejonowe, sądy okręgowe, sądy apelacyjne oraz Wysoki Trybunał Kasacyjny i Sprawiedliwości.

W przypadku dokumentów pozasądowych organami przekazującymi są sądy rejonowe, w których jurysdykcji mają swoje siedziby notariusze i komornicy sądowi.

Organem przyjmującym dla wniosków o doręczenie czynności sądowych i pozasądowych z państw członkowskich UE jest sąd rejonowy, w którego okręgu odbiorca ma miejsce zamieszkania lub siedzibę.

23. Węgry – w przypadku dokumentów sądowych jednostką przekazującą jest sąd prowadzący postępowanie, w którego toku sporządzono dokument podlegający doręczeniu. W przypadku dokumentów sporządzonych w ramach czynności notarialnych jednostką przekazującą jest notariusz dokonujący czynności, w ramach której sporządzono dany dokument. W przypadku innych dokumentów pozasądowych jednostką przekazującą jest Minister Sprawiedliwości.

Jednostką przyjmującą jest sąd rejonowy właściwy dla miejsca wskazanego przez adresata jako jego adres we wniosku o pomoc prawną (dla Budapesztu – Centralny Sąd Rejonowy w Peszcie) oraz Węgierska Izba Komornicza.

24. Włochy – jednostki przekazujące to Biura ds. Doręczeń, Egzekucji i Zawiadomień o Braku Płatności (Uffici Notifiche Esecuzione Protesti, UNEP) sądów apelacyjnych (*corti d'appello*) i sądów niższego rzędu (*tribunali*), do których wniesiono sprawę, której dane doręczenie dotyczy.

Jednostką przyjmującą to UNEP presso la Corte di appello di Roma (UNEP przy sądzie apelacyjnym w Rzymie)

Viale Giulio Cesare 52, 00192 Roma

Tel.: +39 06328367058-7059

E-mail: attiesteri.unep.ca.roma@giustizia.it

Certyfikowany adres e-mail: attiesteri.unep.roma@giustiziacert.it

25. Słowacja – jednostkami przekazującymi są sądy i notariusze – w postępowaniu spadkowym i w postępowaniu o unieważnienie zagubionego lub zniszczonego instrumentu prawnego (*konanie o umorení listiny*). Jednostkami przyjmującymi są sądy rejonowe (*okresné súdy*).
26. Słowenia – jednostkami przekazującymi są: sądy lokalne (*okrajna sodišča*), sądy rejonowe (*okrožna sodišča*), sąd pracy i spraw socjalnych (*delovno in socialno sodišče*), sąd administracyjny (*upravno sodišče*), sądy wyższej instancji (*višja sodišča*), Sąd Najwyższy (*Vrhovno sodišče*), Trybunał Konstytucyjny (*Ustavno sodišče*) i Prokuratura Krajowa (*Državno odvetništvo*).

Organami przyjmującymi są sądy rejonowe.

27. Szwecja – jednostki przekazujące to sądy, organy ścigania i inne szwedzkie organy doręczające dokumenty sądowe i pozasądowe w sprawach cywilnych lub handlowych.

Jednostka przyjmująca to Rada Administracyjna Okręgu Sztokholmskiego (*Länsstyrelsen i Stockholms län*).

Doręczenie drogą pocztową

Każde państwo członkowskie powinno mieć prawo do dokonywania doręczeń dokumentów osobom mającym miejsce zamieszkania lub siedzibę w innym państwie członkowskim bezpośrednio drogą pocztową – listem poleconym za potwierdzeniem odbioru lub równoważną przesyłką. Powinno być możliwe korzystanie z usług pocztowych, prywatnych lub publicznych, do doręczania dokumentów w różnych postaciach listownych, w tym pakietów listów (ust. 29 preambuły).

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej bezpośrednie doręczenie drogą pocztową na mocy niniejszego rozporządzenia należy uznać za skuteczne, nawet jeżeli dokument nie został dostarczony adresatowi do rąk własnych, o ile został on doręczony na adres domowy adresata do rąk osoby dorosłej, która mieszka w tym samym gospodarstwie domowym lub jest zatrudniona w nim przez adresata i która jest zdolna i gotowa do przyjęcia danego dokumentu, chyba że prawo państwa członkowskiego forum dopuszcza wyłącznie możliwość doręczenia tego dokumentu adresatowi do rąk własnych (ust. 30 preambuły).

Stosując omawiane rozporządzenia doręczeń, można dokonywać bezpośrednio drogą pocztową – listem poleconym za potwierdzeniem odbioru lub inną równoważną przesyłką (art. 18).

Z praktycznego punktu widzenia przy takim doręczeniu, żeby można było uznać je za skuteczne, istotne jest, aby adresat podpisał się czytelnie, za wyjątkiem, kiedy jest nim osoba uprawniona w danym podmiocie do odbioru dokumentów i przystawi imienną pieczęć. Ponadto adresat musi otrzymać pouczenie o prawie do odmowy przyjęcia dokumentu, które musi być wysłane łącznie z korespondencją wysyланą pocztą. W przypadku braku potwierdzenia daty można ją ustalić korzystając z możliwości śledzenia przesyłek na stronie <https://emonitoring.poczta-polska.pl/>. Doręczenie dokonane w tym trybie nie zawiera potwierdzenia, że nastąpiło zgodnie z prawem miejsca doręczenia. Takie potwierdzenie w punkcie 1.2.1. zawiera jedynie formularz K stosowany przy doręczeniu za pośrednictwem jednostki przyjmującej.

Doręczenie elektroniczne

Skuteczne i szybkie transgraniczne postępowania sądowe wymagają funkcjonowania bezpośrednich, szybkich i bezpiecznych kanałów doręczenia dokumentów osobom znajdującym się w innych państwach członkowskich. W związku z tym powinna istnieć możliwość dokonywania doręczeń dokumentów bezpośrednio z wykorzystaniem środków elektronicznych adresatowi, który ma znany adres do doręczeń w innym państwie członkowskim. Warunki zastosowania takiego rodzaju bezpośredniego doręczenia elektronicznego powinny być tego rodzaju, aby zapewniały, że doręczenia elektronicznego dokonywano wyłącznie przy użyciu środków elektronicznych dostępnych do celów krajowego doręczenia dokumentów na mocy prawa państwa członkowskiego forum oraz powinny one zapewniać istnienie odpowiednich zabezpieczeń chroniących interes adresatów, w tym wysokich standardów technicznych i wymogu wyraźnej zgody adresata (ust. 31 preambuły).

Powinno być możliwe doręczenie adresatowi dokumentów drogą elektroniczną z wykorzystaniem kwalifikowanych usług rejestrowanego doręczenia elektronicznego w rozumieniu rozporządzenia (UE) nr 910/2014, pod warunkiem że adresat udzielił uprzedniej wyraźnej zgody na wykorzystywanie środków elektronicznych do celów doręczenia dokumentów w toku postępowania. W takich przypadkach uprzednia wyraźna zgoda mogłaby zostać udzielona w odniesieniu do konkretnego postępowania lub mogłaby mieć postać ogólnej zgody na doręczenie dokumentów w toku postępowania przy użyciu tych środków doręczenia. Zgody takiej można by również udzielić wtedy, gdy zgodnie z prawem państwa członkowskiego forum dokumenty procesowe mogą być doręczane za pośrednictwem systemu elektronicznego, a adresat udzielił zgody na korzystanie z tego systemu w odniesieniu do doręczenia dokumentów, zanim doręczono mu dokumenty za pośrednictwem tego systemu (ust. 32 preambuły).

Powinno być możliwe doręczenie adresatowi dokumentów drogą elektroniczną bez wykorzystywania kwalifikowanych usług rejestrowanego doręczenia elektronicznego w rozumieniu rozporządzenia (UE) nr 910/2014, o ile adresat udzielił sądowi lub organowi, przed którym toczy się postępowanie, lub stronie, która jest odpowiedzialna za doręczenie w ramach takiego postępowania, uprzedniej wyraźnej zgody na przesyłanie w toku tego postępowania wiadomości e-mail na konkretny adres poczty elektronicznej, pod warunkiem że otrzymano potwierdzenie odbioru dokumentu przez adresata. Adresat powinien potwierdzić odbiór dokumentu poprzez podpisanie potwierdzenia odbioru i jego zwrot lub przesłanie zwrotnej wiadomości e-mail z adresu poczty elektronicznej, który adresat wskazał do celów doręczeń. Powinno być możliwe podpisanie potwierdzenia odbioru elektronicznie.

W celu zagwarantowania bezpieczeństwa przekazu państwa członkowskie powinny móc określić dodatkowe warunki, po spełnieniu których będą akceptować doręczenie elektroniczne przy użyciu poczty elektronicznej, jeżeli prawo tych państw ustanawia bardziej rygorystyczne warunki w odniesieniu do doręczenia przy użyciu poczty elektronicznej

lub jeżeli ich prawo nie zezwala na takie doręczanie przy użyciu poczty elektronicznej (ust. 33 preambuły)¹⁸.

Doręczenia dyplomatyczne i konsularne

Zgodnie z dyspozycją art. 17 ust. 1 omawianego rozporządzenia „każde państwo członkowskie może dokonywać doręczeń dokumentów sądowych osobom mającym miejsce zamieszkania lub siedzibę w innym państwie członkowskim, bez stosowania jakichkolwiek środków przymusu, bezpośrednio przez swoich przedstawicieli dyplomatycznych lub urzędników konsularnych”.

Ust. 2. statuuje, że „państwo członkowskie może poinformować Komisję, że nie wyraża zgody na sposób doręczania dokumentów sądowych, o którym mowa w ust. 1, na swoim terytorium, chyba że dokumenty mają zostać doręczone obywatelowi państwa członkowskiego, z którego dokumenty pochodzą”.

18 Ustawa z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz. U. poz. 2320 z późn.zm). Niniejsza ustawa została notyfikowana Komisji Europejskiej w dniu 29 października 2019 r. pod numerem 2019/533/PL, zgodnie z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039 oraz z 2004 r. poz. 597), które wdraża dyrektywę (UE) 2015/1535 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 9 września 2015 r. ustanawiającą procedurę udzielania informacji w dziedzinie przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego (Dz. Urz. UE L 241 z 17.09.2015, str. 1).

Ustawa określa:

- 1) zasady doręczania korespondencji z wykorzystaniem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego i publicznej usługi hybrydowej;
- 2) zasady i warunki świadczenia publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego i publicznej usługi hybrydowej;
- 3) zasady wykorzystywania kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego do wymiany korespondencji z podmiotami publicznymi.

Ustawa w art. 2 zawiera definicje własne. Przykładowo adres do doręczeń elektronicznych – adres elektroniczny, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną (Dz. U. z 2020 r. poz. 344), podmiotu korzystającego z publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego lub publicznej usługi hybrydowej albo z kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego, umożliwiający jednoznaczną identyfikację nadawcy lub adresata danych przesyłanych w ramach tych usług;

Dokument elektroniczny – dokument elektroniczny, o którym mowa w art. 3 pkt 35 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 910/2014 z dnia 23 lipca 2014 r. w sprawie identyfikacji elektronicznej i usług zaufania w odniesieniu do transakcji elektronicznych na rynku wewnętrznym oraz uchylającego dyrektywę 1999/93/WE (Dz. Urz. UE L 257 z 28.08.2014, str. 73), zwanego dalej „rozporządzeniem 910/2014”;

Ustawy nie stosuje się do (art. 3):

- 1) doręczania korespondencji:
 - a) zawierającej informacje niejawne,
 - b) w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego oraz w konkursie prowadzonych na podstawie ustawy z dnia 11 września 2019 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1129, 1598, 2054 i 2269 oraz z 2022 r. poz. 25),
 - c) w postępowaniu o zawarcie umowy koncesji prowadzonym na podstawie ustawy z dnia 21 października 2016 r. o umowie koncesji na roboty budowlane lub usługi (Dz. U. z 2021 r. poz. 541),
 - d) jeżeli przepisy odrębne przewidują wnoszenie lub doręczanie korespondencji z wykorzystaniem innych niż adres do doręczeń elektronicznych rozwiązań techniczno-organizacyjnych, w szczególności na konta w systemach teleinformatycznych obsługujących postępowania sądowe lub do repozytoriów dokumentów;
 - e) wymiany danych z systemami teleinformatycznymi za pomocą usług sieciowych.

Doręczanie dokumentów przez przedstawicieli dyplomatycznych lub urzędników konsularnych w trybie art. 17 w poszczególnych państwach członkowskich: Austria, Czechy, Dania, Finlandia, Niderlandy (Holandia) i Irlandia nie sprzeciwiają się doręczeniom określonym w art. 17 omawianego rozporządzenia.

Luksemburg nie wyraża zgody na to, by członkowie luksemburskiej służby dyplomatycznej lub konsularnej doręczali bezpośrednio na terytorium innego państwa członkowskiego dokumenty sądowe i pozasądowe.

Luksemburg nie wyraża zgody na ten sposób doręczania na swoim terytorium przez przedstawicieli służb konsularnych lub dyplomatycznych, chyba że odbiorcą dokumentu jest obywatel państwa członkowskiego, z którego pisma pochodzą.

Malta sprzeciwia się doręczeniom w trybie art. 17 przez przedstawicielstwa dyplomatyczne lub konsularne.

Belgia, Bułgaria, Chorwacja, Cypr, Estonia, Francja, Grecja, Hiszpania, Łotwa i Niemcy nie sprzeciwiają się doręczeniu w trybie art. 17, jeśli takie doręczenie dotyczy obywateli państwa, z którego pochodzi wniosek.

Polska nie dopuszcza doręczania dokumentów przez przedstawicielstwa dyplomatyczne lub konsularne na jej terytorium, chyba że dokument ma być doręczony obywatelowi przekazującego państwa członkowskiego.

Portugalia sprzeciwia się temu, by inne państwo członkowskie doręczało dokumenty sądowe na swoim terytorium za pośrednictwem przedstawicieli dyplomatycznych lub urzędników konsularnych, chyba że osoba, której należy doręczyć dokument, jest obywatelem tego państwa członkowskiego.

Rumunia i Węgry nie sprzeciwiają się doręczeniu w trybie art. 17, jeśli takie doręczenie dotyczy obywateli państwa, z którego pochodzi wniosek.

Włochy nie wyrażają zgody na bezpośrednie doręczanie dokumentów sądowych przez przedstawicieli dyplomatycznych lub urzędników konsularnych osobom mającym miejsce zamieszkania lub siedzibę w innym państwie członkowskim z wyjątkiem sytuacji, w których dokument ma zostać doręczony obywatelowi Włoch mającemu miejsce zamieszkania lub siedzibę w innym państwie członkowskim.

Włochy nie wyrażają zgody na doręczanie dokumentów sądowych przez przedstawicieli dyplomatycznych lub urzędników konsularnych innego państwa członkowskiego osobom mającym miejsce zamieszkania lub siedzibę we Włoszech z wyjątkiem sytuacji, w których dokument ma zostać doręczony obywatelowi państwa członkowskiego, z którego dokumenty pochodzą.

Słowacja nie dopuszcza możliwości doręczania dokumentów sądowych przez przedstawicieli dyplomatycznych lub konsularnych, chyba że dokumenty te mają zostać doręczone obywatelom państwa członkowskiego, w którym zostały sporządzone.

Słowenia nie sprzeciwia się możliwości doręczania za pośrednictwem przedstawicieli dyplomatycznych lub konsularnych na warunkach określonych w art. 17 ust. 1.

Słowenia sprzeciwia się doręczaniu dokumentów sądowych osobom przebywającym w Słowenii za pośrednictwem przedstawicieli dyplomatycznych lub konsularnych innego państwa członkowskiego, z wyjątkiem sytuacji, gdy dokument ma być doręczany obywatelom państwa członkowskiego, z którego pochodzi.

Szwecja i Litwa nie złożyły oświadczenia w tym zakresie.

Doręczenia bezpośrednie

Każda osoba mająca interes prawny w danym postępowaniu sądowym powinna mieć możliwość dokonywania doręczeń dokumentów bezpośrednio przez urzędników sądowych, innych urzędników lub inne właściwe osoby w państwie członkowskim, w którym ma być dokonane doręczenie, pod warunkiem że prawo tego państwa członkowskiego zezwala na tego typu bezpośrednie doręczanie (art. 20 ust. 1).

Państwa członkowskie, które zezwoliły na doręczanie bezpośrednio, przekazały Komisji informacje na temat zawodów lub właściwych osób, które są uprawnione do dokonywania doręczeń bezpośrednich dokumentów na ich terytorium.

Wykaz państw, które złożyły oświadczenie o wyrażeniu zgody na doręczenie bezpośrednio (art. 20 ust. 2):

1. Belgia – prawo belgijskie nie sprzeciwia się doręczeniu bezpośredniemu, o którym mowa w art. 20. Doręczenie bezpośrednio osobom zamieszkałym w Belgii musi odbywać się za pośrednictwem komornika właściwego miejscowo dla miejsca zamieszkania osoby, której należy doręczać.
2. Chorwacja – chorwacki kodeks postępowania cywilnego przewiduje, że pisma doręcza się pocztą lub przez określonego komornika sądowego, tj. pracownika sądu, za pośrednictwem właściwego organu administracyjnego lub notariusza albo bezpośrednio w sądzie, albo drogą elektroniczną zgodnie z ustawą. Na wniosek strony, która oświadcza, że jest gotowa ponieść poniesione koszty, sąd może w drodze postanowienia, od którego nie przysługuje odwołanie, zarządzić powierzenie doręczenia dokumentu notariuszowi. W takim przypadku sąd umieszcza dokument, który ma być doręczony, wraz z decyzją w specjalnej kopercie, którą wręcza tej stronie.
Dlatego na wniosek osoby zainteresowanej wynikiem postępowania sądowego doręczanie dokumentów w Chorwacji jest dozwolone bezpośrednio przez właściwego notariusza.
Notariusz nie ma obowiązku doręczenia dokumentu, jeżeli koszty przeprowadzenia tej czynności nie zostały mu z góry zapłacone. Strona wpłaca koszty z góry bezpośrednio na konto notariusza.
3. Cypr – tego rodzaju usługi wykonują prywatni komornicy sądowi (*Idiotes epidotes*).
4. Finlandia nie sprzeciwia się tej formie doręczenia. Właściwym organem w tym zakresie są komornicy sądowi sądów rejonowych (*käräjäoikeuksien haastemiehet*).
5. Francja nie sprzeciwia się doręczaniu bezpośredniemu, o którym mowa w art. 20 ust. 1. Takie bezpośrednie doręczenie jest dozwolone, jeżeli jest wykonywane przez komisarzy sądowych i sekretariaty sądowe, jeżeli zadanie to zostało im wyraźnie powierzone przez prawo krajowe.

6. Grecja nie ma zastrzeżeń co do przewidzianej w tym artykule możliwości doręczania dokumentów sądowych bezpośrednio przez komorników sądowych.
7. Niderlandy (Holandia) – dopuszczalne jest bezpośrednie doręczanie na podstawie art. 20 rozporządzenia przez komornika osobom zamieszkałym w Niderlandach.
8. Irlandia – nie ma przeszkód, aby dowolna osoba mająca interes prawny w danym postępowaniu sądowym dokonywała doręczeń dokumentów sądowych bezpośrednio przez właściwych urzędników państwa członkowskiego, w którym ma być dokonane doręczenie. W Irlandii do takich urzędników należą doradcy prawni uprawnieni do reprezentowania klientów w sądach niższych (*solicitors*) oraz doręczające osoby trzecie (*summons servers*).
9. Luksemburg – akceptuje bezpośrednie doręczenie przez komornika lub sekretariat sądu zgodnie z art. 20 rozporządzenia (UE) 2020/1784 z 25 listopada 2020 r. W tej dziedzinie Ministerstwo Sprawiedliwości nie ma kompetencji. Nie należy zatem kierować do Ministerstwa Sprawiedliwości pism, które następnie mają zostać doręczone przez komornika sądowego (*signification*) lub przez sekretariat sądu (*notification*).

Właściwość w zakresie doręczania pism sądowych przysługuje komornikom sądowym (*huissiers de justice*). Komornik sądowy w państwie wezwanym nie odpowiada za odpowiednią formę i treść pisma, które zostało mu przekazane przez osobę mającą interes prawny, jest jedynie odpowiedzialny za dochowanie formalności i sposób doręczenia pisma, które zastosuje w państwie wezwanym. Komornika sądowego można wyszukać na stronie:

<http://www.huissier.lu/members.php>

10. Malta – bezpośrednie doręczenia są dokonywane przez Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich wraz z Agencją Usług Sądowych.
11. Niemcy – zgodnie z art. 20 rozporządzenia dokumenty sądowe można doręczać bezpośrednio na terytorium Republiki Federalnej Niemiec, pod warunkiem że możliwość doręczenia bezpośredniego wyraźnie przewidziano w niemieckim prawie cywilnym procesowym.

Dokumenty sądowe mogą obejmować na przykład wyroki, ale nie pozwy. Doręczenie pozwów reguluje art. 21 rozporządzenia. Doręczenia bezpośredniego dokonuje komornik sądowy (§ 191 ZPO) na wniosek stron (§ 192 ZPO).

Dopuszczalne jest na przykład doręczenie przez komornika wyroku w celu wykonania na drodze egzekucji zgodnie z § 750 ust. 1 ZPO, doręczenie innych tytułów wykonawczych wymienionych w § 794 ZPO, jak również doręczenie nakazów zajęcia zgodnie z § 922 ust. 2 ZPO lub zarządzeń tymczasowych zgodnie z § 936 i 922 ZPO.

12. Rumunia – zgodnie z art. 154 § 5 k.p.c., na wniosek i koszt zainteresowanego, czynności procesowe mogą być doręczane bezpośrednio przez komorników, którzy są obowiązani dopełnić formalności procesowych określonych w k.p.c. Tryb wzywania i doręczania czynności procesowych.

W niektórych sytuacjach ustawodawstwo rumuńskie przewiduje możliwość doręczenia pism pozasądowych bezpośrednio przez komornika (np. art. 1522 § 2 kc – doręczenie dłużnikowi pisemnego wezwania do zapłaty).

Listę komorników można ustalić poprzez link dostępny przy oświadczeniu Rumuni do art. 20 omawianego rozporządzenia na portalu e-sprawiedliwość <https://www.executori.ro/tablou/tablou>.

13. Szwecja – bezpośrednie doręczenia są dokonywane przez Szwedzki Urząd Policji (Polismyndigheten) lub autoryzowaną firmę serwisową.
14. Węgry – z metody doręczania, o której mowa w art. 20, można skorzystać na Węgrzech zgodnie z przepisami dotyczącymi doręczania dokumentów przez komornika.
15. Włochy – bezpośrednie doręczenia są dokonywane poprzez urzędników publicznych.

Wykaz państw członkowskich, które nie wyraziły zgody na bezpośrednie doręczenie:

1. Austria – prawo austriackie nie zezwala na doręczanie dokumentów sądowych bezpośrednio przez komorników sądowych, urzędników lub inne właściwe osoby państwa członkowskiego, do którego kierowany jest wniosek.
2. Bułgaria – w ustawodawstwie bułgarskim bezpośrednie doręczenie, zgodnie z art. 20 ust. 1., nie jest dozwolone.
3. Czechy – prawo czeskie nie zezwala na takie doręczenie.
4. Dania – nie jest możliwe, aby osoba zainteresowana konkretną sprawą miała bezpośrednio doręczane dokumenty, mające znaczenie prawne, przez wezwanie, urzędników służby cywilnej lub inne właściwe osoby. Sprawy cywilne w Danii należy wszczynać za pośrednictwem portalu MinRetssag, po czym system automatycznie tworzy wezwanie na podstawie wprowadzonych informacji. Obywatel, firma lub organ publiczny, przeciwko któremu wniesiono sprawę, zostanie następnie powiadomiony pocztą elektroniczną lub poprzez doręczenie wezwania.
5. Estonia – nie dopuszcza się możliwości doręczania dokumentów w sposób opisany w art. 20 rozporządzenia.
6. Hiszpania – bezpośrednie doręczenie nie jest możliwe. Pełnomocnicy procesowi (*procuradores*) nie mogą dokonywać doręczeń, chyba że zostali wyraźnie upoważnieni przez komornika sądowego.
7. Litwa – bezpośrednie doręczanie dokumentów sądowych, o którym mowa w art. 20 rozporządzenia, nie jest dozwolone w Republice Litewskiej.
8. Łotwa – prawo łotewskie nie przewiduje możliwości doręczania dokumentów na podstawie art. 20 rozporządzenia.
9. Polska – nie dopuszcza na swoim terytorium formy doręczenia określonej w tym przepisie.
10. Portugalia – nie stosuje tego przepisu.
11. Słowacja – nie stosuje tego przepisu.
12. Słowenia – nie zezwoliła na doręczenia bezpośrednio.

1.14. Brak możliwości realizacji wniosku o doręczenie

W przypadku gdy wniosek o doręczenie nie może zostać zrealizowany na podstawie przekazanych informacji lub dokumentów, gdy nie wchodzi w zakres stosowania niniejszego rozporządzenia, gdy doręczenie jest niemożliwe ze względu na niespełnienie warunków formalnych lub gdy wniosek przesłano do jednostki przyjmującej, która nie jest właściwa miejscowo, jednostka przyjmująca powinna podjąć działania przewidziane w niniejszym rozporządzeniu bez zwłoki, która byłaby nieuzasadniona, nieracjonalna i niepotrzebna w świetle konkretnych okoliczności, w tym środków porozumiewania się, którymi dysponuje (ust. 20 preambuły).

1.15. Terminy realizacji wniosków

Szybkie przekazywanie dokumentów wymaga, aby były one doręczane w terminie kilku dni od ich wpływu. Doręczenie dokumentów powinno zostać dokonane jak najszybciej, nie później jednak niż w terminie miesiąca od ich wpływu do jednostki przyjmującej (ust. 20 preambuły).

Przy obliczaniu okresów i terminów przewidzianych w niniejszym rozporządzeniu powinno się stosować rozporządzenie Rady (EWG, Euratom) nr 1182/71 z dnia 3 czerwca 1971 r. określające zasady mające zastosowanie do okresów, dat i terminów (ust. 37 preambuły).

1.16. Data doręczenia dokumentów

Ze względu na różnice proceduralne między państwami członkowskimi rzeczywista data doręczenia może być różna w poszczególnych państwach członkowskich. Z uwagi na tego typu sytuacje oraz potencjalne trudności, jakie się z tym wiążą, niniejsze rozporządzenie powinno określać system, w którym datę doręczenia ustala się na podstawie prawa wezwanego państwa członkowskiego. Jeżeli jednak zgodnie z prawem danego państwa członkowskiego dokument należy doręczyć w określonym terminie, datą, którą należy brać pod uwagę w odniesieniu do wnioskodawcy, powinna być data ustalona na podstawie prawa tego państwa członkowskiego. Ten system podwójnej daty istnieje jedynie w ograniczonej liczbie państw członkowskich. Jeżeli państwa członkowskie stosują ten system, powinny powiadomić o tym Komisję, która powinna udostępnić taką informację w formie elektronicznej za pośrednictwem Europejskiej Sieci Sądowej w sprawach cywilnych i handlowych, ustanowionej decyzją Rady 2001/470/WE, oraz na europejskim portalu e-sprawiedliwość (ust. 27 preambuły).

Za datę doręczenia dokonanego na podstawie art. 11 uznaje się datę, w której dokument został doręczony zgodnie z prawem wezwanego państwa członkowskiego.

Jeżeli jednak zgodnie z prawem państwa członkowskiego dokument ma zostać doręczony w określonym terminie, datą, którą bierze się pod uwagę w odniesieniu do wnioskodawcy, jest data ustalona na podstawie prawa państwa członkowskiego (art. 13).

Rozporządzenie kontynuuje zasadniczo system efektywnego doręczania w przeciwieństwie do systemu *remise au parquet*, który dopuszcza fikcję doręczenia. W tym drugim systemie drugorzędną rolę odgrywa kwestia potwierdzenia doręczenia dokumentu¹⁹.

Data doręczenia (art. 13) – oświadczenia państw członkowskich

1. Belgia

Belgia stosuje system podwójnej daty przy ustalaniu momentu doręczenia; data, którą należy wziąć pod uwagę jako datę doręczenia, jest różna w zależności od tego, czy dotyczy to adresata, czy nadawcy.

Zgodnie z art. 53bis belgijskiego kodeksu postępowania sądowego, w odniesieniu do adresata i o ile ustawa nie stanowi inaczej, terminy rozpoczynające bieg z chwilą doręczenia dokumentu w formie papierowej liczy się ze skutkiem od:

- 1) pierwszego dnia następującego po dniu, w którym sądowy list polecony lub list polecony za potwierdzeniem odbioru został przedstawiony pod adresem zamieszkania adresata lub, w stosownych przypadkach, pod adresem zamieszkania, lub adresu do doręczeń;
- 2) trzeciego dnia roboczego następującego po dniu, w którym list polecony lub list zwykły został przedstawiony w służbie pocztowej, chyba że adresat przedstawi dowody przeciwne.

W przypadku nadawcy pisma za datę doręczenia uważa się datę jego wysłania (lub datę przedstawienia w urzędzie pocztowym lub w rejestrze sądowym). W związku z tym, jeżeli strona postępowania przegrywa sprawę w pierwszej instancji i chce wnieść odwołanie, musi mieć taką możliwość bez oczekiwania na formalne doręczenie wyroku.

To samo dotyczy również sytuacji, gdy osoba chcąc przerwać bieg przedawnienia zorganizuje doręczenie pisma o przerwaniu biegu terminu przedawnienia (dokumentu pozasądowego).

2. Cypr – ustawodawstwo cypryjskie nie przewiduje terminu doręczenia. Jednakże w przypadku doręczenia dokumentów w ramach postępowania toczącego się przed sądem termin doręczenia może wyznaczyć sąd.

19 Ten system doręczeń wywodzi się z prawa francuskiego. Doręczenie dokumentu osobie zamieszkującej za granicą następuje poprzez francuski *parquet* (wydział prokuratury) za pomocą oficjalnej formy doręczenia zwanej *signification* (art. 683 i 684 nowego kodeksu postępowania cywilnego), z wyjątkiem przypadków, gdy rozporządzenie europejskie lub umowa międzynarodowa upoważnia komornika sądowego do przesłania tego dokumentu bezpośrednio adresatowi lub właściwemu organowi państwa przeznaczenia.

Signification następuje w drodze przekazania przez komornika sądowego dwóch odpisów dokumentu do francuskiego prokuratora, który opatruje oryginał prezentatą i przekazuje odpisy dokumentu do ministerstwa sprawiedliwości w celu dalszego przekazania (art. 685). Tego samego dnia lub najpóźniej następnego dnia roboczego komornik sądowy wysyła do adresata list polecony (art. 686). Code de procédure civile, Chapitre III: La forme des notifications. (Articles 651 à 694), https://www.legifrance.gouv.fr/codes/section_lc/ (data dostępu: 25.01.2023).

Taka forma doręczenia zwana jest *remise au parquet* i stanowi tzw. *signification interne fictive* (fikcyjne doręczenie wewnętrzne), jako że doręczenie musi nastąpić po przekazaniu przez komornika sądowego odpisów dokumentu do francuskiego prokuratora, bez względu na to, czy faktycznie dotarły one do adresata przebywającego za granicą.

3. Dania – termin doręczenia w Danii zależy od zastosowanej metody doręczenia.

W przypadku doręczenia listem zawiadomienie uważa się za doręczone, jeżeli pokwitowanie jest podpisane osobiście przez osobę zainteresowaną. Doręczenie uważa się za dokonane w dniu, w którym odbiorca oświadcza, że otrzymał zawiadomienie. Jeżeli nie podano daty odbioru lub jeżeli wskazana data odbioru jest późniejsza niż data stempla pocztowego na odesłaniu, doręczenie uważa się za dokonane w dniu stempla pocztowego, por. § 156 ustawy o postępowaniu administracyjnym.

W przypadku doręczenia telefonicznego zawiadomienie uważa się za doręczone, jeżeli osoba ta potwierdza, że jest osobą, której należy doręczyć, i należy przyjąć, że osoba ta zrozumiała rozmowę telefoniczną. Doręczenie uważa się za dokonane w dniu telefonicznego powiadomienia zainteresowanego, por. § 156 a ustawy o postępowaniu administracyjnym.

W przypadku usługi cyfrowej zawiadomienie uważa się za doręczone, jeżeli zainteresowany potwierdzi otrzymanie zawiadomienia za pomocą zawiadomienia przesłanego środkami komunikacji cyfrowej z wykorzystaniem podpisu cyfrowego lub poprzez przesłanie własnoręcznie podpisanej kopii zawiadomienia. Doręczenie uważa się za dokonane w dniu, w którym odbiorca oświadcza, że otrzymał zawiadomienie. Jeżeli nie podano daty odbioru lub podana data odbioru jest późniejsza niż zarejestrowana data otrzymania potwierdzenia wysłanego cyfrowo lub data stempla pocztowego na odwrocie, uważa się, że doręczenie miało miejsce w zarejestrowanym dniu odbioru lub w dniu stempla pocztowego, por. § 156 b ustawy o postępowaniu administracyjnym.

W przypadku uproszczonej usługi cyfrowej zawiadomienie uważa się za doręczone, jeżeli zawiadomienie, do którego załączono załącznik lub inne zawiadomienie dołączone do zawiadomienia zostanie otwarte lub przetworzone w inny sposób. Za doręczenie uważa się dzień otwarcia lub innego przetworzenia zawiadomienia, załącznika lub wiadomości, do której zawiadomienie jest dołączone, por. art. 156c ustawy o postępowaniu administracyjnym.
4. Francja – prawo francuskie zasadniczo nie określa terminu doręczenia orzeczeń. Jednakże wyroki wydane zaocznie lub orzeczenia uznane za sprzeczne są nieważne, jeżeli nie zostały doręczone w terminie sześciu miesięcy od dnia ich wydania (art. 478 k.p.c.). W razie potrzeby postępowanie może zostać wznowione z nowym wezwaniem, jeżeli postępowanie nie uległo przedawnieniu.
5. Grecja – w sprawach objętych zwykłą procedurą doręczenie musi nastąpić w ciągu 60 (sześćdziesięciu) dni kalendarzowych od wniesienia powództwa.
6. Hiszpania – termin doręczenia różni się w zależności od dokumentu, który ma zostać doręczony, oraz rodzaju postępowania lub etapu postępowania, przy czym zwykle termin ten wynosi od 3 do 5 dni. Obowiązują odpowiednie przepisy proceduralne.
7. Luksemburg wskazuje, że zgodnie z jego ustawodawstwem pismo należy doręczyć (za pośrednictwem komornika lub sekretariatu sądu) w terminie określonym w sposób wskazany w art. 12 ust. 5 i art. 13 ust. 2 rozporządzenia (UE) 2020/1784 z 25 listopada 2020 r.

W przypadku doręczenia przez komornika notatka dotycząca doręczenia (*exploit de signification*) musi wskazywać datę doręczenia, tj. datę doręczenia pisma adresatowi w jego miejscu zamieszkania lub w dniu złożenia pisma w jego miejscu zamieszkania.

Jeżeli adresat odmawia przyjęcia odpisu pisma podlegającego doręczeniu, komornik odnotowuje to w notatce. W tym przypadku domniemywa się, że doręczenie zostało dokonane w dniu przedstawienia pisma adresatowi.

W przypadku gdy osoba, której należy doręczyć pismo, nie ma miejsca zamieszkania ani znanego miejsca pobytu, komornik sporządza protokół z czynności podjętych w celu ustalenia miejsca pobytu adresata pisma. Sporządzenie protokołu jest równoznaczne doręczeniu.

W przypadku gdy pismo jest przekazane w drodze doręczenia przez sekretariat sądu, Luksemburg stosuje system podwójnej daty.

W rezultacie data, którą uwzględnia się wobec nadawcy, jest różna od daty, którą należy uwzględnić w odniesieniu do adresata pisma.

Wobec nadawcy za datę doręczenia uznaje się datę nadania.

Wobec adresata za datę doręczenia uznaje się datę przedłożenia pisma.

Jeżeli odbiorca odmawia przyjęcia przesyłki poleconej, pracownik poczty dokonujący doręczenia odnotowuje ten fakt na potwierdzeniu odbioru i zwraca pismo polecone, do którego załącza potwierdzenie odbioru. W tym przypadku za datę doręczenia uznaje się datę przedstawienia listu poleconego adresatowi.

8. Łotwa – zgodnie z art. 56.¹ ust. 1 kodeksu postępowania cywilnego, jeżeli pisma sądowe doręczono w trybie określonym w art. 56, z wyjątkiem sytuacji, o której mowa w ust. 9 tego artykułu, daną osobę uważa się za powiadomioną o czasie i miejscu przeprowadzenia rozprawy sądowej lub dokonania czynności procesowej, lub o treści danego pisma, a pisma sądowe za doręczone:
- 1) w dniu, w którym adresat lub inna osoba przyjęły je zgodnie z art. 56 ust. 3, 7 lub 8 tego kodeksu;
 - 2) w dniu, w którym osoba ta odmówiła ich przyjęcia (art. 57);
 - 3) w siódmym dniu od daty wysłania pism, jeżeli zostały one przesłane pocztą;
 - 4) w trzecim dniu od daty wysłania pism, jeżeli zostały one przesłane drogą elektroniczną.

Zgodnie z ust. 2 wspomnianego artykułu sam fakt doręczenia pism sądowych we wskazanym miejscu zamieszkania osoby fizycznej, pod inny wskazany adres, pod adres wskazany przez osobę fizyczną do korespondencji z sądem lub w siedzibie statutowej osoby prawnej bez względu na to, czy otrzymano z poczty zawiadomienie o doręczeniu, czy pisma te zwrócono, pozostaje bez wpływu na fakt doręczenia. Adresat może wzruszyć domniemanie, że pisma zostały doręczone w siódmym dniu od daty wysłania, jeżeli przesłano je pocztą lub w trzecim dniu od daty wysłania, jeżeli przesłano je drogą elektroniczną, wskazując obiektywne okoliczności, które uniemożliwiły mu odbiór tych pism pod wskazanym adresem.

9. Niemcy

W odniesieniu do wnioskodawcy, o którym mowa w art. 12 ust. 5 zdanie trzecie i w art. 13 ust. 2 rozporządzenia (UE) 2020/1784, zgodnie z prawem niemieckim dokładna data doręczenia rzadko ma znaczenie przy obliczaniu terminu, ponieważ z reguły wystarczające jest otrzymanie dokumentu przez sąd w terminie, jeżeli doręczenie dokumentu nastąpiło niezwłocznie (§ 167 ZPO). Jeżeli w danym przypadku istotna jest dokładna data doręczenia, stosuje się § 222 ZPO w związku z §§ 187 i nast. niemieckiego kodeksu cywilnego.

10. Portugalia

Do celów art. 12 ust. 5 i art. 13 ust. 2 rozporządzenia art. 323 portugalskiego kodeksu cywilnego stanowi, że bieg przedawnienia ulega zawieszeniu po upływie pięciu dni od wezwania do doręczenia w przypadkach, gdy doręczenie dokumentów nie było możliwe z przyczyn niezależnych od wnioskodawcy.

1.17. Opłaty

W celu ułatwienia dostępu do wymiaru sprawiedliwości państwa członkowskie powinny ustanowić jednorazową opłatę w stałej wysokości z tytułu czynności urzędnika sądowego lub osoby właściwej na mocy prawa wezwanego państwa członkowskiego. Opłata ta powinna być zgodna z zasadami proporcjonalności i niedyskryminacji. Wymóg dotyczący jednorazowej opłaty w stałej wysokości nie powinien uniemożliwiać państwom członkowskim wprowadzenia różnych opłat za różne rodzaje doręczenia, pod warunkiem że państwa te przestrzegają tych zasad (ust. 28 preambuły).

Państwa członkowskie, które żądają zwrotu kosztów (art. 15 ust. 2 lit. a)

1. Belgia

Za każdy dokument doręczony osobie fizycznej lub prawnej wnioskodawca ponosi zryczałtowaną opłatę za koszty doręczenia przez komornika w wysokości 165 euro (z VAT). Tej kwoty lub jej części komornik może zażądać przed podjęciem jakichkolwiek czynności. W przypadkach gdy kraj pochodzenia nalicza podatek VAT od kosztów usługi zgodnie z europejskimi przepisami dotyczącymi wspólnego systemu podatku od wartości dodanej, komornik zwróci nadpłaconą kwotę. Płatności należy dokonać bezpośrednio za pośrednictwem banku lub instytucji finansowej w Belgii zatwierdzonej przez kraj wnioskodawcy. Opłaty bankowe ponosi wnioskodawca.

2. Cypr

Opłata stała wynosi 21 euro za każdy doręczany dokument (za całość doręczanych jednorazowo dokumentów, nie za każdą doręczaną stroną).

3. Estonia

Zasadą jest, że dokumenty są doręczane nieodpłatnie.

Jeżeli jednostka przyjmująca doręcza dokument procesowy za pośrednictwem komornika, opłata należna za doręczenie dokumentu wynosi 40 euro, o ile dokument udało się doręczyć adresatowi lub jego pełnomocnikowi:

- z wykorzystaniem adresu lub danych telekomunikacyjnych zawartych w rejestrze ludności lub za pośrednictwem adresu e-mail: isikukood@eesti.ee (isikukood = identyfikator); lub
- na adres wskazany w estońskim rejestrze osób prowadzących jednoosobową działalność gospodarczą i osób prawnych lub z wykorzystaniem danych telekomunikacyjnych zawartych w systemie informacyjnym obsługującym ten rejestr.

W przypadkach innych niż te wskazane powyżej wysokość opłaty za doręczenie dokumentów procesowych przez komornika wynosi 70 euro. Jeżeli osoba, której pisma mają zostać doręczone, ma prawny obowiązek zgłoszenia swojego adresu lub danych kontaktowych do estońskiego rejestru ludności albo rejestru osób samozatrudnionych i osób prawnych i nie wywiązała się należycie z tego obowiązku, w tym jeżeli dane figurujące w rejestrze są nieaktualne lub nieprawidłowe z innego powodu, co uniemożliwiło doręczenie pism sądowych na ich podstawie, osoba występująca o dokonanie doręczenia pokrywa 35 euro z łącznej kwoty 70 euro wskazanej w postanowieniu dotyczącym opłat komorniczych, a osoba, której pisma mają zostać doręczone, pokrywa pozostałą część tej kwoty, tj. 35 euro.

Jeżeli nie można było doręczyć pisma sądowego, mimo że komornik dołożył wszelkich niezbędnych i zasadnych starań, aby doręczyć pismo zgodnie z procedurą przewidzianą w obowiązujących przepisach, ma on prawo dochodzić zapłaty honorarium w kwocie 40 euro, przedstawiając postanowienie o opłatach komorniczych oraz dokument opisujący kroki podjęte w celu doręczenia pisma.

Komornik nie może żądać opłat, jeżeli nie dołożył wszelkich niezbędnych i zasadnych starań, aby doręczyć pismo zgodnie z procedurą przewidzianą w obowiązujących przepisach w terminie wyznaczonym przez sąd, i jeżeli doręczenie pisma nie było możliwe.

4. Francja

Stała opłata za doręczenie przez komornika sądowego (*huissier de Justice*) wynosi 48,36 euro. Opłatę tę należy uiścić w momencie doręczenia dokumentów, chyba że wnioskodawca otrzymuje pomoc prawną.

W przypadku dokumentów doręczanych w departamentach i kolektywach zamorskich, zgodnie z art. A444-10 kodeksu handlowego, opłata wzrasta w następujący sposób:

- o 30% dla wysp Wallis i Futuna, Saint-Pierre i Miquelon oraz Majotty (tj. 62,87 euro);
- o 29% w departamentach Gwadelupy i Martyniki (tj. 62,38 euro);
- o 27% w departamencie Guyane (tj. 61,42 euro);
- o 37% w departamencie Reunion (tj. 66,25 euro).

5. Grecja

Koszty doręczenia stanowią stałą opłatę w wysokości 50 euro, którą należy uiścić przelewem bankowym na rzecz greckiego Ministerstwa Sprawiedliwości, Przejrzystości i Praw Człowieka (the Hellenic Ministry of Justice, Transparency & Human Rights), korzystając z następującego rachunku bankowego: Bank of Greece, numer rachunku bankowego: 23/2341147896, IBAN: GR910100023000002341147896, kod Swift: BNGRGRAA.

Wszystkie wnioski o doręczenie muszą korzystać z opisanej metody. Wnioski, którym nie towarzyszy wymagany dowód zapłaty z banku, zostaną zwrócone bez rozpatrzenia.

6. Niderlandy (Holandia)

Koszty doręczenia stanowią stałą opłatę w wysokości 125 euro.

7. Irlandia

Jeżeli na podstawie art. 11 ust. 2 złożono wniosek o doręczenie dokumentu do rąk własnych, dokument zostanie doręczony za pośrednictwem kancelarii prawnej, prywatnego detektywa lub doradcy prawnego uprawnionego do reprezentowania klientów w sądach niższych (*solicitor*) za uzgodnioną opłatą mieszczącą się w przedziale od 70 do 100 euro.

8. Luksemburg

Za doręczenie pobiera się stałą opłatę w wysokości 138 euro.

9. Łotwa

Organy łotewskie doręczają dokumenty na podstawie art. 15 ust. 2 lit. a) rozporządzenia za opłatą w wysokości 113,97 euro (z VAT) za każdy wniosek o doręczenie dokumentu. Osoba, która opłatę za złożenie wniosku o doręczenie dokumentu wnosi przelewem, ponosi również koszty tego przelewu.

Dane rachunku bankowego:

Nr rej. 90001497619

Adres siedziby (od 16 grudnia 2019 r.): Lāčplēša iela 27-32, Rīga, LV-1011, Łotwa

Bank: Swedbank AS IBAN: LV93HABA0551038096742 Kod SWIFT: HABALV22

Cel płatności: dane odbiorcy

10. Malta

Prawo maltańskie ustala stałą opłatę w wysokości 50 euro za każdy wniosek o doręczenie dokumentów na Malcie. Do zgłoszenia serwisowego należy dołączyć dowód wpłaty. Dokumenty zostaną odesłane bez rozpatrzenia, jeżeli do zgłoszenia serwisowego nie zostanie dołączony rachunek bankowy po dokonaniu płatności. Opłaty należy wносить przelewem bankowym na konto Kancelarii Rzecznika Praw Obywatelskich na następujące dane rachunku bankowego:

Nazwa banku: Bank Centralny Malty Nazwa konta: Biuro AG – Receipt of service documents

Numer konta: 40127EUR-CMG5-000-YIBAN: MT24MALT011000040127EURCMG5000Y, Kod SWIFT: MALTMTMT

11. Niemcy

Koszty wynikające z art. 15 ust. 2 rozporządzenia (UE) 2020/1784 za doręczenie dokumentów przez komornika zależą od okoliczności konkretnej sprawy. Co do zasady koszty mogą wynieść do 37,25 euro plus wydatki na sporządzenie odpisów lub opłatę za uwierzytelnienie odpisów. Dokładne koszty w poszczególnych przypadkach są określone w ustawie o komornikach (*Gerichtsvollzieherkosten-gesetz (GvKostG)*), w szczególności w wykazie kosztów.

12. Portugalia

Ogólnie rzecz biorąc, doręczenie dokumentów sądowych z innego państwa członkowskiego nie wiąże się z żadnymi opłatami ani kosztami, jeżeli dokumenty są przesyłane do sądów. Jeżeli jednak dokumenty są doręczane osobiście przez urzędnika sądowego lub komornika, zastosowanie mają następujące koszty:

A. Komornicy:

Jeśli usługa zostanie wykonana: 76 euro. Jeżeli doręczenie nie zostało dokonane (np. jeżeli osoba, której należy doręczać dokumenty, nie zamieszkiwała pod wskazanym adresem lub adres nie istniał): 50,50 euro.

B. Urzędnicy sądowi:

Jeśli usługa zostanie wykonana: 51 euro. Jeżeli doręczenie nie zostało dokonane (np. jeżeli osoba, której należy doręczać dokumenty, nie zamieszkiwała pod wskazanym adresem lub adres nie istniał), opłata nie jest należna.

13. Węgry

Sądy doręczają dokumenty nieodpłatnie.

Opłata za doręczenie dokumentu przez komornika wynosi 7 500 forintów. Kwotę tę należy przelać z wyprzedzeniem na numer rachunku wskazany poniżej, a dowód potwierdzający dokonanie przelewu należy załączyć do wniosku:

Posiadacz rachunku: Węgierska Izba Komornicza

Dane rachunku bankowego: Budapest Bank Nyrt.

SWIFT (BIC): BUDAHUHB, IBAN: HU46 10103173-09701100-02004000

W tytule przelewu należy podać następujące informacje: KU2 – numer referencyjny wniosku, imię i nazwisko adresata.

14. Włochy – obecnie nie pobiera się opłat za doręczenie dokumentów pochodzących z zagranicy innych niż opłaty, które zgodnie z prawem pobiera się za dokumenty doręczane, na wniosek strony, na terytorium Włoch.

15. Słowacja – dokumenty doręcza, co do zasady, sąd, do którego skierowano wniosek. W niektórych przypadkach sąd może jednak powierzyć obowiązek doręczenia dokumentów urzędnikowi sądowemu. Jeżeli takim urzędnikiem jest komornik (*súdny exekútor*), dokonanie doręczenia wiąże się z koniecznością uiszczenia opłaty w stałej wysokości 10 euro za każdy doręczony dokument (całość dokumentów doręczanych jednorazowo).

16. Słowenia – co do zasady za doręczenie dokumentów przez właściwy sąd słoweński nie jest wymagana żadna opłata, z wyjątkiem kosztów doręczenia przez detektywa lub komornika, jeżeli zainteresowana strona zażądała takiego sposobu doręczenia. W takim przypadku strona proponująca usługę pokrywa koszty. Zgodnie z przepisami dotyczącymi doręczania dokumentów przez detektywów i funkcjonariuszy organów ścigania w postępowaniu cywilnym i karnym (*Pravilnik o vročanju po detektivih in izvršiteljih v civilnih sodnih postopkih in v kazenskem postopku*) obecnie opłata za doręczenie osobiste wynosi 50 euro. Podatek VAT jest doliczany do wynagrodzenia agenta obsługującego, jeżeli agent jest płatnikiem podatku VAT. Agentowi obsługującemu przysługuje 20% honorarium za

nieudaną obsługę. Niezależnie od tego sąd może ustalić ten procent wpisu wyżej, nie więcej jednak niż o 50%, jeżeli przemawia za tym wypis z rejestru lub inny lub istotny dowód. Dostawcy przysługuje również zwrot kosztów transportu.

1.18. Stosunek do innych aktów prawnych. Zasada pierwszeństwa

Niniejsze rozporządzenie powinno mieć pierwszeństwo przed postanowieniami dwu- lub wielostronnych umów lub porozumień zawartych przez państwa członkowskie, które mają ten sam zakres stosowania co niniejsze rozporządzenie, w szczególności Konwencji haskiej z dnia 15 listopada 1965 r. o doręczeniu za granicą dokumentów sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych lub handlowych w stosunkach między państwami członkowskimi, które są stronami tych umów lub porozumień. Niniejsze rozporządzenie nie stanowi przeszkody dla stosowania lub zawierania przez państwa członkowskie umów lub porozumień mających na celu przyspieszenie lub uproszczenie przekazywania dokumentów, pod warunkiem że takie umowy lub porozumienia będą zgodne z niniejszym rozporządzeniem (ust. 28 preambuły).

W zakresie pomocy prawnej omawiane rozporządzenie nie ma wpływu na stosowanie art. 24 Konwencji haskiej z dnia 1 marca 1954 r. dotyczącej procedury cywilnej ani art. 13 Konwencji o ułatwieniu dostępu do wymiaru sprawiedliwości w stosunkach międzynarodowych z dnia 25 października 1980 r. w stosunkach między państwami członkowskimi będącymi stronami tych konwencji (art. 30).

ROZDZIAŁ 2. PRZEPROWADZANIE DOWODÓW W UNIJNYCH SPRAWACH CYWILNYCH I HANDLOWYCH

2.1. Cel rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/1783 z dnia 25 listopada 2020 r.

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/1783 z dnia 25 listopada 2020 r. w sprawie współpracy między sądami państw członkowskich przy przeprowadzaniu dowodów w sprawach cywilnych lub handlowych (przeprowadzanie dowodów) (wersja przekształcona)(<http://eur-lex.europa.eu>) od 1 lipca 2022 r. zastąpiło rozporządzenie Rady (WE) 1206/2001 z dnia 28 maja 2001 r. w sprawie współpracy między sądami Państw Członkowskich przy przeprowadzaniu dowodów w sprawach cywilnych lub handlowych (<http://eur-lex.europa.eu>)²⁰.

„Do wygrania sprawy nie wystarczy często samo wysunięcie roszczeń wobec drugiej strony, ponieważ strona pozwana zaprzecza faktom, na których oparte są roszczenia. Dlatego tak istotne jest zwykle przedstawienie sądowi dowodów potwierdzających słuszność roszczeń. W tym celu konieczne może być przeprowadzenie dowodów w państwie członkowskim innym niż to, w którym prowadzone jest postępowanie sądowe lub to, w którym można wystąpić na drogę sądową. Konieczne może się okazać na przykład przesłuchanie świadków w innym państwie członkowskim, sąd może być również zmuszony do zbadania miejsca zdarzenia w innym państwie członkowskim”²¹.

Rozporządzenie i wszystkie istotne informacje dotyczące jego stosowania umieszczone są na europejskim portalu e-sprawiedliwość:

<https://e-justice.europa.eu/home?action=home&plang=pl>

„Unia postawiła sobie za cel utrzymanie i rozwój unijnej przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości, a w jej obrębie zapewnienie swobodnego przepływu osób. W celu stworzenia takiej przestrzeni Unia ma przyjmować, wśród innych środków, środki z zakresu współpracy sądowej w sprawach cywilnych, niezbędne do prawidłowego funkcjonowania rynku wewnętrznego” (ust. 2 preambuły).

„W celu zapewnienia prawidłowego funkcjonowania rynku wewnętrznego i rozwoju przestrzeni sprawiedliwości w sprawach cywilnych w Unii konieczne jest dalsze usprawnienie i przyspieszenie współpracy między sądami różnych państw członkowskich

20 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX:32020R1783> (data dostępu: 25.01.2023).

21 Przewodnik w sprawie stosowania rozporządzenia o przeprowadzaniu dowodów (rozporządzenie Rady (WE) nr 1206/2001 z dnia 28 maja 2001 r. w sprawie współpracy między sądami państw członkowskich przy przeprowadzaniu dowodów w sprawach cywilnych lub handlowych), s.5, (<http://europa.eu.int/civiljustice>, data dostępu: 25.01.2023).

w zakresie przeprowadzania dowodów. Niniejsze rozporządzenie ma na celu poprawę skuteczności i przyspieszenie postępowań sądowych w wyniku uproszczenia i usprawnienia mechanizmów współpracy w zakresie przeprowadzania dowodów w postępowaniach o charakterze transgranicznym, a jednocześnie ma przyczynić się do zmniejszenia opóźnień i kosztów w odniesieniu do osób fizycznych i przedsiębiorstw. Zapewnienie większej pewności prawa oraz uproszczenie, usprawnienie i cyfryzacja postępowań będzie zachęcać osoby fizyczne i przedsiębiorstwa do dokonywania transakcji transgranicznych, pobudzając tym samym wymianę handlową w Unii, a w konsekwencji poprawiając funkcjonowanie rynku wewnętrznego” (ust. 3 preambuły).

Cele rozporządzenia wyżej wymienione mogą być zrealizowany poprzez:

- kontynuowanie bezpośredniego przesyłanie wniosków między sądami (art. 3);
- kontynuowanie stosowania jednolitych formularzy (obecnie jest ich 14), które są dostępne we wszystkich językach państw członkowskich w zakładce *Interaktywne formularze w europejskim portalu e-sprawiedliwość* (<https://e-justice.europa.eu/>);
- ale przede wszystkim poprzez (art. 7) wprowadzenie zdecentralizowanego systemu informatycznego – e-CODEX.

Jeśli Unia Europejska uzna, że określone cele nie mogą zostać osiągnięte w wystarczającym stopniu przez państwa członkowskie, natomiast z uwagi na skalę i skutki możliwe jest lepsze ich osiągnięcie na poziomie Wspólnoty, Wspólnota może przyjąć środki zgodnie z zasadą pomocniczości określoną w art. 5 Traktatu. Zgodnie z zasadą proporcjonalności określoną w tym artykule prawo unijne nie wykracza poza to, co jest niezbędne do osiągnięcia zaplanowanego celu.

Unia realizuje cele niniejszego rozporządzenia zgodnie z zasadą pomocniczości i zasadą proporcjonalności. Ponieważ cele niniejszego rozporządzenia nie mogą zostać osiągnięte w sposób wystarczający przez państwa członkowskie, natomiast możliwe jest ich lepsze osiągnięcie na poziomie Unii poprzez utworzenie uproszczonych ram prawnych zapewniających bezpośrednie, skuteczne i szybkie przekazywanie wniosków i zawiadomień dotyczących przeprowadzania dowodów, Unia może podjąć działania zgodnie z zasadą pomocniczości określoną w art. 5 Traktatu o Unii Europejskiej. Zgodnie z zasadą proporcjonalności określoną w tym artykule niniejsze rozporządzenie nie wykracza poza to, co jest konieczne do osiągnięcia tych celów (ust. 34 preambuły).

Do czasu wejścia w życie rozporządzenia Rady (WE) 1206/2001 z dnia 28 maja 2001 r. w sprawie współpracy między sądami państw członkowskich przy przeprowadzaniu dowodów w sprawach cywilnych lub handlowych (<http://eur-lex.europa.eu>)²² nie było uregulowań wiążących wszystkie państwa członkowskie Unii Europejskiej w sprawie przeprowadzania dowodów. Konwencja haska z dnia 18 marca 1970 r. o przeprowadzaniu dowodów za granicą w sprawach cywilnych lub handlowych (www.hcch.net)²³ miała zastosowanie tylko do 11 państw członkowskich Unii Europejskiej.

Skuteczność procedur sądowych w sprawach cywilnych lub handlowych wymaga, aby przekazywanie i realizacja wniosków o przeprowadzenie dowodów odbywały się między sądami Państw Członkowskich bezpośrednio i za pomocą możliwie najszybszych środków.

²² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/LSU/?uri=celex:32001R1206> (data dostępu: 25.01.2023).

²³ <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/specialised-sections/evidence> (data dostępu: 25.01.2023).

W celu zapewnienia jednolitych warunków wykonywania niniejszego rozporządzenia, należy powierzyć Komisji uprawnienia wykonawcze. Uprawnienia te powinny być wykonywane zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 182/2011 (ust. 2 preambuły).

2.2. Zakres przedmiotowy rozporządzenia

Rozporządzenie stosuje się w sprawach cywilnych lub handlowych, w przypadku których sąd państwa członkowskiego, zgodnie z prawem tego państwa członkowskiego, występuje z wnioskiem o przeprowadzenie dowodu w już toczącym się postępowaniu sądowym lub takim, które ma być wszczęte (art. 1).

W ust. 5 preambuła statuuje: „Do celów niniejszego rozporządzenia pod pojęciem «sąd» należy również rozumieć organy sprawujące funkcje sądowe, działające na podstawie przekazania uprawnień przez organ sądowy lub działające pod kontrolą organu sądowego, które zgodnie z prawem krajowym są właściwe do przeprowadzania dowodów do celów postępowań sądowych w sprawach cywilnych lub handlowych. Obejmuje to w szczególności organy, które są uznawane za sądy na mocy innych unijnych aktów prawnych, takich jak rozporządzenie Rady (UE) 2019/1111²⁴ i rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 oraz (UE) nr 650/2012²⁵.”

Rozporządzenie zawiera definicję własną pojęcia „sąd”, które oznacza sądy i inne organy w państwach członkowskich, o których informacja została przekazana Komisji zgodnie z art. 31 ust. 3, sprawujące funkcje sądowe, działające na podstawie przekazania uprawnień przez organ sądowy lub działające pod kontrolą organu sądowego, które są właściwe zgodnie z prawem krajowym do przeprowadzania dowodów do celów postępowań sądowych w sprawach cywilnych lub handlowych (art. 2 ust. 1).

Oświadczenia państw członkowskich w zakresie organów innych niż sądy, które są obecnie właściwe do przeprowadzania dowodów transgranicznych zgodnie z art. 2 ust. 1 rozporządzenia:

1. Austria – zgodnie z austriackim prawem krajowym żadne organy inne niż sądy nie są obecnie właściwe do przeprowadzania dowodów transgranicznych zgodnie z art. 2 ust. 1 rozporządzenia.
2. Belgia – nie złożyła oświadczenia.
3. Bułgaria – wskazała tylko sądy.
4. Chorwacja – nie złożyła oświadczenia.
5. Cypr – na Cyprze nie ma organów innych niż sądy, o których mowa w art. 2 ust. 1 rozporządzenia, które są właściwe do przeprowadzania dowodów w sprawach cywilnych i handlowych.
6. Czechy – w Czechach nie ma takich organów.
7. Estonia – do celów art. 2 pkt 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/1783 w sprawie współpracy między sądami państw członkowskich

²⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/ALL/?uri=CELEX:32019R1111> (data dostępu: 25.01.2023).

²⁵ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=celex%3A32012R0650> (data dostępu: 25.01.2023).

przy przeprowadzaniu dowodów w sprawach cywilnych lub handlowych (przeprowadzanie dowodów) (wersja przekształcona) estoński notariusz jest uznawany za „sąd” na potrzeby rozpatrywania spraw spadkowych.

8. Finlandia – nie ma takich organów.
9. Francja – sędzia, na wniosek stron lub z urzędu, ma wyłączną kompetencję do sporządzenia wniosku o przeprowadzenie dowodu w sprawach cywilnych i handlowych w celu dokonania czynności sądowych, które uzna za konieczne, lub doprowadzenia do przeprowadzenia takich czynności.
10. Grecja – właściwość do przeprowadzania dowodów na potrzeby postępowania sądowego w sprawach cywilnych lub handlowych należy do sądów pierwszej instancji (*Protodikeía*) w Grecji na podstawie ich właściwości terytorialnej. Nie wyznaczono żadnych organów innych niż sądy.
11. Hiszpania – nie złożyła oświadczenia.
12. Niderlandy (Holandia) – wskazano listę sądów dostępną pod wskazanym linkiem <https://www.rechtspraak.nl/Organisatie-en-contact/Organisatie/Rechtbanken:>

Sąd w Amsterdamie, Sąd w Hadze, Sąd Geldria, Sąd w Limburgu, Centralny Sąd Niderlandzki, Sąd Holandii Północnej, Sąd Rejonowy Północnych Niderlandów, Sąd Brabancji Wschodniej, Sąd w Overijssel, Sąd w Rotterdamie, Sąd Zelandii-Brabancji Zachodniej.

1. Irlandia – nie złożyła oświadczenia.
2. Litwa – zgodnie z prawem krajowym Republiki Litewskiej jedynie sądy litewskie są właściwe do przeprowadzania dowodów na potrzeby postępowania sądowego w sprawach cywilnych lub handlowych.
3. Luksemburg – w Luksemburgu jedynie organy sądowe są właściwe do przeprowadzania dowodów do celów postępowań sądowych w sprawach cywilnych lub handlowych.
4. Łotwa – nie wskazała innych organów niż sądy.
5. Malta – nie wskazała innych organów niż sądy.
6. Niemcy – nie wskazały innych organów niż sądy.
7. Polska – nie ma innych organów niż sądy.
8. Portugalia – nie wskazała innych organów niż sądy.
9. Rumunia – nie wskazała innych organów niż sądy.
10. Włochy – nie wskazały innych organów niż sądy.
11. Słowacja – innymi organami na potrzeby art. 2 ust. 1 – w postępowaniach spadkowych i w postępowaniach o unieważnienie zagubionego lub zniszczonego instrumentu prawnego (umoreni listiny) są notariusze.
12. Słowenia – nie wskazała innych organów niż sądy.
13. Szwecja – nie wskazała innych organów niż sądy.
14. Węgry – notariusz (w sprawach spadkowych i postępowaniach nakazowych) oraz organ opiekuńczy (postępowania dotyczące odpowiedzialności rodzicielskiej).

Pojęcie „sprawy cywilne i handlowe” jako pojęcie autonomiczne prawa unijnego należy rozumieć tak samo jak w przypadku stosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego

i Rady (UE) 2020/1784 z dnia 25 listopada 2020 r. dotyczące doręczania w państwach członkowskich dokumentów sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych lub handlowych („doręczanie dokumentów”) (wersja przekształcona) (<http://eur-lex.europa.eu>).

W wyroku z 21 kwietnia 1993, w sprawie C-172/91, *Volker Sonntag przeciwko Hans Waidmann, Elisabeth Waidmann i Stefan Waidmann* ETS wskazał, że „Sprawy cywilne [...] obejmują powództwo o odszkodowanie za szkodę wytoczone przez sąd karny nauczycielowi w szkole państwowej, który w czasie wycieczki szkolnej wyrządził uczniowi krzywdę przez zawinione i bezprawne naruszenie jego obowiązków nadzorczych; tak jest nawet tam, gdzie jest ochrona przewidziana przez ubezpieczenie w ramach systemu ubezpieczeń społecznych podlegająca prawu publicznemu”.

Rozporządzenie nie zawiera definicji pojęcia „dowód”. W zakres tego pojęcia wchodzi przesłuchanie świadków zdarzenia, stron, biegłych, przedstawienie dokumentów, badanie autentyczności, ustalenie faktów, opinie biegłych w sprawie opieki rodzinnej i opieki nad dzieckiem.

Zakres stosowania rozporządzenia obejmuje sprawy, które są wyłączone z zakresu obowiązywania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (przekształcenie) (<https://eur-lex.europa.eu/>) dotyczące:

- statusu prawnego i zdolności prawnej osób fizycznych,
- praw własności wynikających ze stosunków małżeńskich,
- testamentów i spadków;
- upadłości, postępowania związanego z likwidacją niewypłacalnych spółek czy innych osób prawnych, porozumień sądowych, postępowania układowego i analogicznych postępowań.

Rozporządzenie stosuje się (art. 1 ust. 1) w transgranicznych sprawach cywilnych i handlowych, w sytuacji gdy sąd jednego z państw członkowskich, zgodnie z obowiązującym w tym państwie prawem, zwróci się:

- a) do właściwego sądu innego państwa członkowskiego o przeprowadzenie dowodu; lub
- b) o przeprowadzenie dowodu bezpośrednio w innym państwie członkowskim.

Nie można zwracać się z wnioskiem w celu uzyskania dowodu, który nie jest przeznaczony do wykorzystania w toczącym się lub przyszłym postępowaniu (art. 1 ust. 2.).

Rozporządzenie przewiduje cztery warunki, które muszą być spełnione, żeby można było je zastosować:

1. złożony wniosek powinien dotyczyć przeprowadzenia dowodu oraz
2. dowód ten powinien być przeznaczony do wykorzystania w toczącym się lub przyszłym postępowaniu sądowym oraz
3. powinien być złożony w sprawach cywilnych lub handlowych
4. przez sąd państwa członkowskiego.

2.3. Zakres temporalny rozporządzenia

Rozporządzenie stosuje się (art. 35) w całości od dnia 1 lipca 2022 r., ale art. 31 ust. 3 stosuje od 23 marca 2022 r., zaś art. 7 stosuje się od pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie okresu trzech lat od dnia wejścia w życie aktów wykonawczych, o których mowa w art. 25.

Zdecentralizowany system informatyczny jako obowiązkowy środek komunikacji do celów przekazywania i przyjmowania wniosków, formularzy i innej korespondencji zacznie jednak obowiązywać dopiero od 1 maja 2025 r.

Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2022/422 z dnia 14 marca 2022 r. ustanawiające specyfikacje, środki i inne wymogi techniczne na potrzeby wdrożenia zdecentralizowanego systemu informatycznego²⁶ jest aktem wykonawczym niezbędnym do wdrożenia zdecentralizowanego systemu informatycznego.

2.4. Zakres terytorialny rozporządzenia

Rozporządzenie stosuje się do wszystkich państw członkowskich Unii Europejskiej, ale nie do Danii. Zaznaczyć należy, że w państwach członkowskich poza Danią jest stosowane bezpośrednio.

Zgodnie z art. 3 i art. 4a ust. 1 Protokołu nr 21 w sprawie stanowiska Zjednoczonego Królestwa i Irlandii w odniesieniu do przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości, załączonego do Traktatu o Unii Europejskiej i Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, Irlandia powiadomiła o chęci uczestniczenia w przyjęciu i stosowaniu niniejszego rozporządzenia (ust. 37 preambuły).

Zgodnie z art. 1 i 2 Protokołu nr 22 w sprawie stanowiska Danii, załączonego do Traktatu o Unii Europejskiej i Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej²⁷ Dania nie uczestniczy w przyjęciu niniejszego rozporządzenia i nie jest nim związana ani go nie stosuje (ust. 3 preambuły).

W stosunkach pomiędzy Danią a pozostałymi państwami członkowskimi zastosowanie ma Konwencja haska o przeprowadzaniu dowodów za granicą w sprawach cywilnych lub handlowych z 18 marca 1970 r. (www.hcch.net).

2.5. Fakultatywny charakter rozporządzenia

Fakultatywny charakter rozporządzenia wynika z kilku aspektów. Po pierwsze, wykładnia literalna przemawia za takim rozwiązaniem, bo już w samej preambule użyto sformułowania że analizowane rozporządzenie stanowi wersję przekształconą rozporządzenia

26 Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2022/422 z dnia 14 marca 2022 r. ustanawiające specyfikacje, środki i inne wymogi techniczne na potrzeby wdrożenia zdecentralizowanego systemu informatycznego, o którym mowa w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/1783 (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX:32022R0422>, data dostępu: 25.01.2023).

27 Wersja skonsolidowana Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej. Protokół (nr 22) w sprawie stanowiska Danii (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A12012E%2FPRO%2F22>, data dostępu: 25.01.2023).

Rady (WE) nr 1206/2001, stąd orzecznictwo TSUE i wykładnia w nim zaprezentowana w tym zakresie nadal zachowuje swoją aktualność (ust. 1 preambuły).

„[...] w świetle wykładni celowościowej, a nie tylko językowej, pragnę dodać, że motyw 2 tego rozporządzenia wskazuje, że ma ono na celu to, ażeby «współpraca między sądami w dziedzinie przeprowadzania dowodów została usprawniona, a w szczególności uproszczona i przyspieszona», który to cel został przywołany w motywie 7 *in fine*. Intitulacja rozporządzenia nr 1206/2001 również podkreśla, że ma ono na celu ustanowienie mechanizmów ułatwiających «współpracę między sądami państw członkowskich», a nie położenie na zasadzie uniformizacji kresu metodom przeprowadzania środków dowodowych obowiązującym w państwach członkowskich. W sytuacji gdy taka współpraca nie jest niezbędna albo nie życzy jej sobie dany sąd, nie ma [...] potrzeby stosowania uproszczonych środków współpracy sądowej, ustanowionych w tym akcie ustawodawczym. Rozporządzenie nr 1206/2001 nie ma bowiem na celu ingerowania w kompetencje właściwego sądu, ograniczając jego władzę w zakresie zarządzania postępowaniem, w granicach określonych przez normy prawa międzynarodowego, przepisy prawa Unii lub prawo krajowe, które go obowiązują, lecz jedynie wzmocnienie tej władzy oraz ujęcie jej w określone ramy w celu zapewnienia ochrony praw stron i poszanowania kompetencji innych państw członkowskich. [...] ten akt prawny ma na celu ułatwienie ponadgranicznej działalności sądów państw członkowskich, a nie jej utrudnienie poprzez ograniczenie środków, jakimi sądy te dysponują w celu pozyskiwania dowodów. Sam cel rozporządzenia zostałby podważony, gdyby jego obligatoryjne stosowanie miało prowadzić do ograniczenia możliwości gromadzenia dowodów, z wyłączeniem możliwości odwołania się przez sąd państwa członkowskiego do odmiennych metod gromadzenia materiału dowodowego, gdy sądowi to wydaje się właściwsze niż stosowanie środków ponadgranicznej współpracy sądowej określonych w rozporządzeniu nr 1206/2001²⁸.

Analizowane rozporządzenie wskazuje że ma na celu poprawę skuteczności i przyspieszenie postępowań sądowych w wyniku uproszczenia i usprawnienia mechanizmów współpracy w zakresie przeprowadzania dowodów w postępowaniach o charakterze transgranicznym, a więc powiela rozwiązanie przyjęte w poprzedniej wersji (aktualnie jest to motyw 3 preambuły, poprzednio był to motyw 2 preambuły).

W wyroku z dnia 6 września 2012 r., w sprawie C-170/11, *Maurice Robert Josse Marie Ghislain Lippens, Gilbert Georges Henri Mittler, Jean Paul François Caroline Votron przeciwko Hendrikusowi Cornelisowi Kortekaasowi, Kortekaas Entertainment Marketing BV, Kortekaas Pensioen BV, Dirkowi Robbardowi De Katowi, Johannesowi Hendrikusowi Vischowi, Euphemii Joannie Bökkerink, Lamincó GLD N-A, Ageas NV, dawniej Fortis NV*, TSUE stwierdził, że: „Przepisy rozporządzenia Rady (WE) nr 1206/2001 z dnia 28 maja 2001 r. w sprawie współpracy między sądami państw członkowskich przy przeprowadzaniu dowodów w sprawach cywilnych lub handlowych, a zwłaszcza jego art. 1 ust. 1, powinny być interpretowane w ten sposób, że sąd właściwy jednego z państw członkowskich, który zamierza przesłuchać w charakterze świadka stronę zamieszkałą w innym państwie członkowskim, jest uprawniony w celu dokonania takiego przesłuchania do wezwania strony do stawiennictwa przed nim i do jej przesłuchania zgodnie z prawem

28 Opinia Rzecznika Generalnego Niila Jääskinena przedstawiona w dniu 24 maja 2012 do sprawy C-170/11 „Lippens” pkt 42-44.

państwa członkowskiego, do którego należy ten sąd. [...] wykładnia, zgodnie z którą rozporządzenie nr 1206/2001 nie reguluje transgranicznego uzyskania dowodów w sposób wyczerpujący, lecz ma na celu jedynie ułatwienie tego pozyskania, pozwalając na posłużenie się innymi instrumentami mającymi ten sam cel, zostaje potwierdzona przez art. 21 rozporządzenia nr 1206/2001, które wyraźnie zezwala na porozumienia lub umowy pomiędzy państwami członkowskimi mającymi na celu dodatkowe ułatwienie przeprowadzania dowodów, o ile są one zgodne z tym rozporządzeniem (pkt 33 uzasadnienia do zacytowanego orzeczenia TSUE). W wyroku z dnia 21 lutego 2013 r. w sprawie C332/11, *ProRail BV przeciwko Xpedys NV, i inni*, TSUE stwierdził: „Artykuł 1 ust. 1 lit. b) i art. 17 (aktualnie art. 23 rozporządzenia 2020/1783) rozporządzenia Rady (WE) nr 1206/2001 z dnia 28 maja 2001 r. w sprawie współpracy między sądami państw członkowskich przy przeprowadzaniu dowodów w sprawach cywilnych lub handlowych należy interpretować w ten sposób, że sąd państwa członkowskiego, który zmierza do tego, by zlecone biegłemu przeprowadzenie dowodu zostało wykonane na terytorium innego państwa członkowskiego, nie jest koniecznie zobowiązany do skorzystania ze sposobu przeprowadzenia dowodów przewidzianego przez te przepisy, aby mieć możliwość zarządzenia przeprowadzenia tego dowodu”.

W postanowieniu z dnia 8 września 2022 r., w sprawie C188/22, V.P. przeciwko K.S. reprezentowanemu przez A.S., TSUE wskazał, że „Artykuły 1 i 17 (aktualnie art. 23 rozporządzenia 2020/1783) rozporządzenia Rady (WE) nr 1206/2001 z dnia 28 maja 2001 r. w sprawie współpracy między sądami państw członkowskich przy przeprowadzaniu dowodów w sprawach cywilnych i handlowych należy interpretować w ten sposób, że sąd państwa członkowskiego, który zamierza przesłuchać osobę mającą miejsce zamieszkania w innym państwie członkowskim, nie jest koniecznie zobowiązany w celu przeprowadzenia takiego dowodu do zastosowania sposobów przeprowadzania środków dowodowych przewidzianych w tym rozporządzeniu, lecz ma możliwość odebrać zeznanie tej osoby złożone na piśmie, zgodnie z prawem państwa członkowskiego tego sądu i bez uzyskania zezwolenia jednostki centralnej lub właściwego organu wezwanego państwa członkowskiego w rozumieniu art. 3 wspomnianego rozporządzenia”.

2.6. Organy centralne

Każde państwo członkowskie, które stosuje to rozporządzenie wyznacza jednostkę centralną, przez którą należy rozumieć organ centralny. Do zadań takiej jednostki należy:

- a) udzielanie informacji sądom;
- b) poszukiwanie rozwiązań w przypadku jakichkolwiek trudności, które mogą pojawić się w związku z wnioskiem;
- c) przekazywanie wniosku – w wyjątkowych przypadkach, na wniosek sądu wzywającego – właściwemu sądowi.

Jeśli państwo członkowskie ma strukturę federacyjną, jest państwem, w którym obowiązuje kilka systemów prawnych lub w którym znajdują się autonomiczne jednostki terytorialne, to wówczas może wyznaczyć kilka jednostek centralnych.

Jednostki centralne (art. 4) w państwach członkowskich:

Każde państwo członkowskie wyznacza również jednostkę centralną, określoną w ust. 1 lub jeden bądź więcej właściwy organ, który będzie odpowiedzialny za podejmowanie decyzji w sprawie wniosków, zgodnie art. 19.

Ta regulacja nie zmieniła się zasadniczo, zmieniła się numeracja przepisów: poprzednio jednostki centralne art. 3, teraz art. 4; bezpośrednio przeprowadzanie dowodów poprzednio art. 17, teraz 19.

Oświadczenia państw członkowskich w zakresie jednostek centralnych (art. 4):

1. Austria – organem centralnym, o którym mowa w art. 4 rozporządzenia, jest dla całej Austrii Federalne Ministerstwo Sprawiedliwości, Museumstraße 7, 1070 Wiedeń
Tel.: (+43-1) 52 1 52 0 Faks: (+43-1) 52 1 52 2727
E-mail: team.z@bmj.gv.at
2. Belgia – Federalna Służba Publiczna Sprawiedliwości, Departament Międzynarodowej Pomocy Prawnej w sprawach Cywilnych, Waterlooaan/Boulevard de Waterloo 115, 1000 Bruksela, Belgia
Tel.: +32 25426511 Faks: +32 25427006/+32 25427038,
E-mail: eu1206ue@just.fgov.be. Jurysdykcja terytorialna: Belgia (cały kraj) języki: francuski, holenderski i angielski.
3. Bułgaria – Ministerstwo Sprawiedliwości, Dyrekcja ds. Międzynarodowej Współpracy Prawnej i Spraw Europejskich, Dział Współpracy Międzynarodowej w sprawach Cywilnych
Tel.: +359 2 9237 413, +359 2 9237 544, +359 2 9237 576, Faks: +3592 9809223,
E-mail: civil@justice.government.bg
Adres: ul. Słowiańska nr 1, 1040 Sofia, Bułgaria.
4. Chorwacja – Ministarstvo pravosuđa i uprave Republike Hrvatske (Ministerstwo Sprawiedliwości i Administracji Republiki Chorwacji)
Ulica grada Vukovara 49, 10000 Zagreb, Chorwacja,
Tel.: +385 1 371 40 00
strona internetowa: <https://mpu.gov.hr/>
5. Cypr – centralnym organem Cypru jest Ministerstwo Sprawiedliwości i Porządku Publicznego, które sprawuje jurysdykcję terytorialną nad całym krajem. Ministerstwo działa również jako centralny organ decydujący o wnioskach o bezpośrednio przeprowadzenie dowodu. Adres organu centralnego to: Leoforos Athallassas 125, 1461 Nikozja
<http://www.mjpo.gov.cy>
6. Czechy – Ministerstvo Spravedlnosti (Ministerstwo Sprawiedliwości), Mezinárodní Odbor Civilní (Międzynarodowy Wydział Cywilny), Vyšehradská 16, 128 10 Praha 2
Tel.: +420-221-997-111, Faks: +420-224-919-927
E-mail: posta@msp.justice.cz

7. Estonia – funkcję organu centralnego, o którym mowa w art. 4 rozporządzenia (UE) 2020/1783, pełni Ministerstwo Sprawiedliwości (Justiitsministeerium)
Dane do kontaktu: Suur-Ameerika 1, 10122 Tallinn, Estonia
Tel.: (+372) 620 8183 Faks: (+372) 620 8109
E-mail: central.authority@just.ee <http://www.just.ee/>.
8. Finlandia – jednostką centralną, o której mowa w art. 4 ust. 1 rozporządzenia, jest Ministerstwo Sprawiedliwości (Oikeusministeriö). Jego właściwość miejscowa obejmuje terytorium całego kraju. Jednostka centralna, czyli Ministerstwo Sprawiedliwości, została wyznaczona jako właściwy organ, o którym mowa w art. 4 ust. 3 rozporządzenia, odpowiedzialny za rozpatrywanie wniosków złożonych na podstawie art. 19. Dane kontaktowe:
Adres Ministerstwa Sprawiedliwości dla interesantów: Oikeusministeriö, Eteläesplanadi 10, FIN-00130 Helsinki
Adres pocztowy: Oikeusministeriö, PL 25, FIN-00023 Valtioneuvosto
Tel.: (358-9) 16 06 76 28, Faks: (358-9) 16 06 75 24
E-mail: central.authority.om@gov.fi
9. Francja – wybrała jeden organ właściwy na szczeblu krajowym, a mianowicie Departament Wzajemnej Pomocy, Prawa Prywatnego Międzynarodowego i Prawa UE (Département de l'entraide, du droit international privé et européen – DEDIPE) Ministerstwa Sprawiedliwości:
Adres: Ministère de la Justice [Ministerstwo Sprawiedliwości], Direction des Affaires Civiles et du Sceau [Dyrekcja ds. Cywilnych i Pieczęci], Département de l'entraide, du droit international privé et européen (DEDIPE), place Vendôme, 75042, Paryż Cedex 01
Tel. +33 144776105 Faks +33 144776122
E-mail: Entraide-civile-internationale@justice.gouv.fr
10. Grecja – organem centralnym jest Ministerstwo Sprawiedliwości, Departament Prawa Prywatnego Międzynarodowego
adres: Leoforos Mesogeion 96, 11527 Ateny. Kontakt: Giorgios Kouvelas
Tel. +30 213 130 7529, +213 130 7480
E-mail: civilunit@justice.gov.gr, gkouvelas@justice.gov.gr, xpappa@justice.gov.gr
11. Hiszpania – centralnym organem wyznaczonym przez Hiszpanię jest Dyrekcja Generalna ds. Międzynarodowej Współpracy Prawnej w Ministerstwie Sprawiedliwości (Subdirección General de Cooperación Jurídica Internacional del Ministerio de Justicia).
Dyrekcja Generalna ds. Międzynarodowej Współpracy Prawnej, Ministerstwo Sprawiedliwości C/San Bernardo, 62, 28015 Madryt
Faks: +34 913904457
E-mail: sgcji@mjusticia.es rogatoriascivil@mjusticia.es
12. Niderlandy (Holandia) – Raad voor de Rechtspraak (Rada Sądownictwa), Kneuterdijk 1, 2514 EM Haga, Postbus 90613, 2509 LP Haga
Tel. 070 361 6161

Rada Sądownictwa jest jedynym organem centralnym i dlatego we wszystkich przypadkach jest właściwa do wykonywania zadań.

13. Irlandia – Służba Sądowa, I piętro, Aras Ui Dhalaigh, Four Courts, Dublin 7
Tel.: (353-01) 888 6152 Faks: (353-01) 878 3218
E-mail: maevefoley@courts.ie
Osoba kontaktowa: Pani Maeve Foley
Jurysdykcja terytorialna: krajowa.
14. Litwa – Ministerstwo Sprawiedliwości Republiki Litewskiej, Giedymina pr. 30, LT-01104 Wilno
Tel.: + 370 600 38 904, Faks: +370 5 262 59 40
E-mail: rastine@tm.lt
15. Luksemburg – organem centralnym jest prokuratura generalna: Parquet Général Cité Judiciaire, Bâtiment CR Plateau du Saint-Esprit L–2080 Luksemburg
Tel.: (352) 47 59 81-2329 Faks: (352) 47 05 50
E-mail: parquet.general@justice.etat.lu
16. Łotwa – Ministerstwo Sprawiedliwości; Adres: Brīvības bulvāris 36, Ryga, LV-1050
Tel. +371 67036801
E-mail: pasts@tm.gov.lv
www: <https://www.tm.gov.lv/lv>.
Języki komunikacji: łotewski, angielski.
17. Malta – Biuro Adwokata Generalnego (L-Uffiċċju tal-Avukat tal-Istat) 16 Casa Scaglia, Triq Mikiel Anton Vassalli, Valletta VLT1311, Malta
Tel.: (+356) 22265000
E-mail: info@stateadvocate.mt
18. Niemcy – funkcje organu centralnego są wykonywane przede wszystkim na poziomie kraju związkowego.
W każdym kraju związkowym istnieje centralny organ właściwy dla tego kraju związkowego. Rząd kraju związkowego określa, który organ pełni tę funkcję na terytorium kraju związkowego (§ 1074 ust. 3 ZPO). W większości przypadków centralnym organem kraju związkowego jest krajowy organ sądowy, wyższy sąd krajowy lub sąd rejonowy.
Oprócz 16 organów centralnych na szczeblu krajów związkowych istnieje jeden organ centralny na szczeblu federalnym – Federalny Urząd Sprawiedliwości (Bundesamt für Justiz). W razie potrzeby federalny organ centralny wspiera właściwe organy w krajach związkowych (§ 1074 ust. 4 ZPO).
Organy centralne na szczeblach krajów związkowych to:
 - Sąd Rejonowy dla Fryburga Bryzgowijskiego,
 - Sąd Rejonowy w Hamburgu,
 - Ministerstwo Sprawiedliwości Bawarii,
 - Ministerstwo Sprawiedliwości Meklemburgii-Pomorza Przedniego,

- Sąd Rejonowy w Bremie,
- Ministerstwo Sprawiedliwości w Saarbrücken,
- Ministerstwo Sprawiedliwości Kraju Związkowego Brandenburgia,
- Ministerstwo Sprawiedliwości Nadrenii-Palatynatu,
- Ministerstwo Sprawiedliwości i Ochrony Konsumentów kraju związkowego Saksonia-Anhalt,
- Ministerstwo Sprawiedliwości, Europy i Ochrony Konsumentów kraju związkowego Szlezwik-Holsztyn,
- Ministerstwo Sprawiedliwości Dolnej Saksonii,
- Wyższy Sąd Okręgowy w Dreźnie,
- Wyższy Sąd Okręgowy w Düsseldorfie,
- Wyższy Sąd Krajowy we Frankfurcie nad Menem,
- Senacki Departament Sprawiedliwości, Różnorodności i Przeciwdziałania Dyskryminacji w Berlinie,
- Ministerstwo Migracji, Sprawiedliwości i Ochrony Konsumentów Turynii.

Adresy wszystkich organów są dostępne po wejściu na link

<https://e-justice.europa.eu/cdbCompetentAuthPrint.do?clang=en&articleContentId=-1&articleId=140&taxonomyId=38581&msId=11>

19. Polska – jako organ centralny wskazała Ministerstwo Sprawiedliwości, Departament Współpracy Międzynarodowej i Praw Człowieka, Al. Ujazdowskie 11, 00-950 Warszawa, Polska
Tel: +48 22 23 90 870
E-mail: sekretariat.dwmpc@ms.gov.pl
20. Portugalia – Dyrekcja Generalna ds. Wymiaru Sprawiedliwości (Direção-Geral da Administração da Justiça), Av. D. João II, nr 1.08.01 D/E, Pizos 0, 9-14, PT – 1990-097 Lizbona
Tel.: (+351) 217 906 500 – (+351) 217 906 200/1, Faks: (+351) 211 545 116 – (+351) 211 545 100
E-mail: correio@dgaj.mj.pt,
strona internetowa: <https://dgaj.justica.gov.pt/>
Kompetencje Dyrekcji Generalnej ds. Wymiaru Sprawiedliwości obejmują całą Portugalię.
21. Rumunia – Ministerstwo Sprawiedliwości, Dyrekcja ds. Prawa Międzynarodowego i Współpracy Sądowej, Służba ds. międzynarodowej współpracy sądowej w sprawach cywilnych i handlowych Strada Apolodor 17, sektor 5, Bukareszt 050741
Tel.: +40 37204 1077 Sekretariat, Faks: +40 37204 1079
E-mail: dreptinternational@just.ro; ddit@just.ro
22. Włochy – Ministero della Giustizia (Ministerstwo Sprawiedliwości) Dipartimento di Giustizia (Wydział Spraw Sądowych), Direzione Generale degli Affari

internazionali e della Cooperazione giudiziaria (Dyrekcja Generalna ds. Międzynarodowych i Współpracy Sądowej), Ufficio I – Cooperazione giudiziaria internazionale (Biuro I – Międzynarodowa Współpraca Sądowa)

Tel.: +39 06.6885.2633

E-mail: cooperation.dginternazionale.dag@giustizia.it

Via Arenula, 70–00186 Roma

23. Słowacja – Ministerstvo Spravodlivosti Slovenskej Republiky (Ministerstwo Sprawiedliwości), Odbor Medzinárodného Práva Súkromného (Departament Prawa Prywatnego Międzynarodowego), Račianska ul. 71, 813 11 Bratislava, Słowacja

Tel.: (421) 2 888 91 111 Faks: (421) 2 888 91 604

E-mail: civil.inter.coop@justice.sk

strona internetowa: <https://www.justice.gov.sk/>

Znajomość języków: słowacki, czeski, angielski, francuski.

24. Słowenia – Ministerstvo Spravedljivosti, Župančičeva 3, SLO-1000 Lublana

Tel.: (+386)1 369 53 94, Faks: (+386)1 369 52 33

E-mail: gp.mp@gov.si

25. Szwecja – Ministerstwo Sprawiedliwości – Wydział Spraw Karnych i Międzynarodowej Współpracy Sądowej (BIRS), Organ centralny, S-103 33 Sztokholm

Tel.: + 46 8 405 45 00 Faks: + 46 (0) 8 405 46 76

E-mail: ju.birs@gov.se

26. Węgry – organem centralnym, o którym mowa w art. 4 ust. 3, jest Minister Sprawiedliwości. Adres: Ministerstwo Sprawiedliwości Katedra Prawa Prywatnego Międzynarodowego (Nemzetközi Magánjogi Főosztály). Adres: Nádor utca 22., 1051 Budapeszt, Adres pocztowy: Pf. 2., 1357 Budapeszt

Tel.: +36 1 795 5397, 1 795 3188 Faks: +36 1 550 3946

E-mail: nmfo@im.gov.hu

2.7. Zdecentralizowany system informatyczny

„Zdecentralizowany system informatyczny” oznacza sieć krajowych systemów informatycznych i interoperacyjnych punktów dostępu, za których działanie i za zarządzanie którymi odpowiada indywidualnie każde państwo członkowskie. Sieć umożliwia bezpieczną i niezawodną transgraniczną wymianę informacji między krajowymi systemami informatycznymi (art. 2 ust. 2).

„Aby zapewnić szybkie przekazywanie wniosków i zawiadomień między państwami członkowskimi na potrzeby przeprowadzania dowodów, należy korzystać z wszelkich odpowiednich nowoczesnych technologii porozumiewania się. Z tego powodu, co do zasady, wszelkie przekazywanie informacji i wymiana dokumentów powinny być prowadzone za pośrednictwem bezpiecznego i niezawodnego zdecentralizowanego systemu informatycznego składającego się z krajowych systemów informatycznych, które są połączone i technicznie interoperacyjne, na przykład – z zastrzeżeniem dalszego postępu technologicznego – w oparciu o e-CODEX. W związku z tym należy utworzyć zdecentralizowany

system informatyczny służący do wymiany danych na podstawie niniejszego rozporządzenia. Zdecentralizowany charakter tego systemu informatycznego umożliwiałby wymianę danych wyłącznie między jednym państwem członkowskim a innym państwem członkowskim, bez udziału w takiej wymianie jakiegokolwiek instytucji Unii” (ust. 7 preambuły).

Za stworzenie tego systemu i jego utrzymanie odpowiada Komisja Europejska. „Komisja powinna być odpowiedzialna za utworzenie, utrzymanie i przyszły rozwój oprogramowania wzorcowego, które państwa członkowskie powinny móc wykorzystywać zamiast krajowego systemu informatycznego zgodnie z zasadą uwzględniania ochrony danych w fazie projektowania i zasadą domyślnej ochrony danych. [...] Oprogramowanie wzorcowe powinno również zawierać odpowiednie środki techniczne i zapewniać możliwość stosowania środków organizacyjnych niezbędnych do zapewnienia poziomu bezpieczeństwa i interoperacyjności, który jest odpowiedni do wymiany informacji w zakresie przeprowadzania dowodów” (ust. 9 preambuły).

W odniesieniu do elementów zdecentralizowanego systemu informatycznego, za które odpowiada Unia, podmiot zarządzający powinien dysponować wystarczającymi zasobami, aby zapewnić prawidłowe funkcjonowanie tego systemu (ust. 10 preambuły).

Oświadczenia państw członkowskich w zakresie powiadomień o wcześniejszym użyciu zdecentralizowanego systemu informatycznego (art. 31 ust. 4):

1. Austria – brak oświadczenia.
2. Belgia – nie złożyła oświadczenia.
3. Bułgaria – na razie Bułgaria nie zamierza skorzystać z możliwości wcześniejszego wykorzystania zdecentralizowanego systemu informatycznego.
4. Chorwacja – nie jest w stanie zacząć korzystać ze zdecentralizowanego systemu informacyjnego wcześniej, niż jest to wymagane rozporządzeniem.
5. Cypr – nie zamierza skorzystać ze zdecentralizowanego systemu informatycznego wcześniej, niż jest to wymagane.
6. Czechy – nie złożyły oświadczenia.
7. Estonia – nie złożyła oświadczenia.
8. Finlandia – nie złożyła oświadczenia.
9. Francja – nie złożyła oświadczenia.
10. Grecja – nie zamierza uruchomić zdecentralizowanego systemu wcześniej niż wymaga tego niniejsze rozporządzenie.
11. Hiszpania – nie złożyła oświadczenia.
12. Niderlandy (Holandia) – nie złożyła oświadczenia.
13. Irlandia – nie złożyła oświadczenia.
14. Litwa – nie złożyła oświadczenia.
15. Luksemburg – nie złożył oświadczenia.
16. Łotwa – nie złożyła oświadczenia.
17. Malta – nie złożyła oświadczenia.
18. Niemcy – nie złożyły oświadczenia.

19. Polska – nie złożyła oświadczenia.
20. Portugalia – nie złożyła oświadczenia.
21. Rumunia – nie złożyła oświadczenia.
22. Włochy – obecnie brak oświadczenia.
23. Słowacja – nie złożyła oświadczenia.
24. Słowenia – nie złożyła oświadczenia.
25. Szwecja – nie złożyła oświadczenia.
26. Węgry – obecnie brak oświadczenia.

Koszty zdecentralizowanego systemu informatycznego

Komisja

Odpowiada za utworzenie, utrzymanie i rozwój oprogramowania wzorcowego, które państwa członkowskie mogą wykorzystywać jako system back-end zamiast krajowego systemu informatycznego. Komisja także zapewnia, utrzymuje i wspiera bezpłatne wykorzystywanie elementów oprogramowania stanowiących podstawę punktów dostępu.

Utworzenie, utrzymanie i przyszły rozwój oprogramowania wzorcowego jest finansowane z budżetu ogólnego Unii.

Państwa członkowskie

Każde państwo członkowskie ponosi koszty instalacji, działania i utrzymania swoich punktów dostępu, które łączą krajowe systemy informatyczne w ramach zdecentralizowanego systemu informatycznego. Ponosi także koszty utworzenia i dostosowania swoich krajowych systemów informatycznych, tak aby zapewnić ich interoperacyjność z punktami dostępu oraz ponosi koszty związane z zarządzaniem tymi systemami, ich działaniem i utrzymaniem (art. 28 ust. 1 i 2).

Państwa członkowskie mogą ubiegać się o dotacje na wspieranie działań, związanych z działaniem zdecentralizowanego systemu informatycznego, w ramach unijnych programów finansowych (art. 28 ust. 3).

Przekazywanie dowodów za pośrednictwem systemu informatycznego. Skutki prawne dokumentów elektronicznych

Wnioski i zawiadomienia na podstawie niniejszego rozporządzenia przekazuje się za pośrednictwem bezpiecznego i niezawodnego zdecentralizowanego systemu informatycznego z należyтым poszanowaniem podstawowych praw i wolności. Ten zdecentralizowany system informatyczny opiera się na rozwiązaniu interoperacyjnym, takim jak e-CODEX (art. 7 ust. 1).

Taka forma będzie możliwa do stosowania od 1 maja 2025 r.

W przypadku gdy wnioski i zawiadomienia będą wymagać użycia pieczęci lub podpisu własnoręcznego albo zawierają pieczęć lub podpis własnoręczny, będzie można zamiast nich użyć kwalifikowanych pieczęci elektronicznych lub kwalifikowanych podpisów elektronicznych w rozumieniu rozporządzenia (UE) nr 910/2014 z dnia 23 lipca 2014 r. w sprawie identyfikacji elektronicznej i usług zaufania w odniesieniu do transakcji

elektronicznych na rynku wewnętrznym oraz uchylające dyrektywę 1999/93/WE (<https://eur-lex.europa.eu/>) (art. 7 ust. 3).

Aby zwiększyć zakres transgranicznego przekazywania dokumentów drogą elektroniczną za pośrednictwem zdecentralizowanego systemu informatycznego, dokumentom takim nie powinno się odmawiać skutków prawnych ani nie powinny być uznawane za niedopuszczalne jako dowody w postępowaniach wyłącznie z tego powodu, że mają postać elektroniczną.(art. 8) Zasada ta nie powinna jednak naruszać oceny skutków prawnych takich dokumentów lub dopuszczalności takich dokumentów jako dowody zgodnie z prawem krajowym. Nie powinna także naruszać prawa krajowego w zakresie konwersji dokumentów (ust. 13 preambuły).

Przekazywanie dowodów poza systemem informatycznym

Przekazanie za pośrednictwem zdecentralizowanego systemu informatycznego może się okazać niemożliwe w następujących sytuacjach:

- ze względu na zakłócenia działania tego systemu lub
- charakter dowodu, np. w przypadku przekazywania DNA lub próbek krwi.

W wyjątkowych okolicznościach, przykładowo w sytuacji, w której nadanie postaci elektronicznej obszernej dokumentacji stanowiłoby nieproporcjonalne obciążenie administracyjne dla właściwych organów lub gdy oryginał dokumentu w wersji papierowej jest konieczny do oceny jego autentyczności, wówczas przekazanie powinno odbywać się z wykorzystaniem najbardziej odpowiednich środków alternatywnych, m.in. w możliwie najszybszy i bezpieczny sposób z wykorzystaniem innych bezpiecznych środków elektronicznych lub drogą pocztową (preambuła ust. 12 i art. 7 ust. 4).

Oświadczenia państw członkowskich w zakresie akceptowanych środków przekazywania wniosków i innych zawiadomień (art. 7):

1. Austria – nawet po wejściu w życie obowiązku przekazywania wniosków i komunikatów za pośrednictwem zdecentralizowanego systemu informatycznego opartego na e-CODEX (art. 7 ust. 1 w związku z art. 35 ust. 3 rozporządzenia), w przypadku awarii systemu informatycznego lub innego w wyjątkowych okolicznościach, o których mowa w art. 7 ust. 4, wnioski i komunikaty mogą nadal być przekazywane pocztą, usługami kurierskimi, faksem lub pocztą elektroniczną.
2. Belgia – wnioski mogą być przekazywane pocztą lub faksem.
3. Bułgaria – sądy rejonowe przyjmują wnioski o przeprowadzenie dowodu i inne zawiadomienia otrzymane pocztą.
4. Chorwacja – wnioski i inne zawiadomienia można przekazywać pocztą elektroniczną.
5. Cypr – w przypadku wystąpienia problemu technicznego lub zakłócenia działania systemu, o którym mowa w art. 7 ust. 4 rozporządzenia, wnioski można przysyłać i odbierać pocztą elektroniczną, pocztą tradycyjną i faksem.
6. Czechy – akceptowanymi środkami technicznymi są poczta, faks i poczta elektroniczna.
7. Estonia – wnioski można składać pocztą, faksem lub e-mailem.
8. Finlandia – wnioski można przysyłać pocztą, faksem lub pocztą elektroniczną.

9. Francja – wnioski można przesyłać do sądów lub organu centralnego pocztą, faksem lub pocztą elektroniczną. Jeżeli wniosek wymaga stempla lub podpisu odręcznego, lub jest opatrzony pieczęcią, lub podpisem odręcznym, można je zastąpić „kwalifikowaną pieczęcią elektroniczną”, lub „kwalifikowanym podpisem elektronicznym” w rozumieniu rozporządzenia (UE) nr 910/2014 (art. 7 ust. 3).
10. Grecja – środki techniczne, którymi dysponują sądy wymienione w wykazie, o którym mowa w art. 3 ust. 2, na potrzeby przekazywania wniosków mogą się różnić i zmieniać w czasie. Zaleca się zatem konsultację osobistą za pośrednictwem korespondencji elektronicznej między właściwymi osobami sądu wzywającego i sądu wezwanego, w razie potrzeby wspomaganą przez organy centralne. Możliwe jest również korzystanie z aplikacji komercyjnych (np. Skype), po uprzednim uzgodnieniu.
11. Hiszpania – sądy mogą wykorzystywać środki informatyczne i cyfrowe do rozpatrywania wniosków i innej komunikacji. W przypadku braku środków elektronicznych wnioski i dokumenty są przesyłane i odbierane pocztą.
12. Niderlandy (Holandia) – akceptowanym środkiem przekazu przez Holandię jest poczta. Inne możliwe ustalenia mogą zostać określone w ogólnym zarządzeniu administracyjnym.
13. Irlandia – wnioski można przesyłać pocztą, faksem lub pocztą elektroniczną.
14. Litwa – jeżeli transmisja nie jest możliwa z powodu zakłócenia zdecentralizowanego systemu informatycznego, wnioski i inne powiadomienia mogą być przekazywane pocztą lub pocztą elektroniczną.
15. Luksemburg – akceptowane środki komunikacji to przesyłka pocztowa i faks.
16. Łotwa – zgłoszenia można przesyłać pocztą lub e-mailem.
17. Malta – wnioski i dokumenty można przesyłać pocztą listem poleconym.
18. Niemcy – nie złożyły oświadczenia.
19. Polska – wnioski i dokumenty można przesyłać pocztą.
20. Portugalia – wnioski, dokumenty i inne zawiadomienia mogą być przesyłane przez pocztę, faks lub środki telematyczne²⁹. W nagłych przypadkach można skorzystać z telegramu, rozmowy telefonicznej (zakończony pisemnym dokumentem) lub innych analogowych środków komunikacji.
21. Rumunia – wnioski, dokumenty i inne zawiadomienia mogą być przesyłane przez pocztę lub faks.
22. Włochy – przesyłka pocztowa.
23. Słowacja – wnioski, dokumenty i inne zawiadomienia mogą być przesyłane na piśmie, w formie papierowej (przesłane pocztą).
24. Słowenia – jeżeli przyjmowanie wniosków wchodzi w zakres art. 7 ust. 4 rozporządzenia, wnioski są wysyłane pocztą, w tym usługami doręczeń ekspresowych i faksem.

²⁹ Telematyka to termin łączący słowa telekomunikacja i informatyka w celu szerokiego opisanego zintegrowanego wykorzystania technologii komunikacyjnych i informatycznych do przesyłania, przechowywania i odbierania informacji z urządzeń telekomunikacyjnych do odległych obiektów za pośrednictwem sieci.

25. Szwecja – nie złożyła oświadczenia.
26. Węgry – formularze można przysyłać do sądu pocztą, faksem lub pocztą elektroniczną.

2.8. Formularze

Wprowadzenie jednolitych formularzy, które są dostępne we wszystkich językach państw członkowskich w zakładce *Interaktywne formularze* w europejskim portalu e-sprawiedliwość (<https://e-justice.europa.eu/>), ma służyć zwiększeniu szybkości i efektywności przeprowadzenia dowodów w sprawach cywilnych i handlowych.

W celu zapewnienia jak najwyższego stopnia jasności i pewności prawa wnioski o przeprowadzenie dowodów powinny być przekazywane na formularzu wypełnionym w języku państwa członkowskiego sądu wezwanego lub w innym języku, którego użycie zostało dopuszczone przez to państwo członkowskie. Z tych samych względów formularze powinny być stosowane, w miarę możliwości, do późniejszego przekazywania informacji między odpowiednimi sądami (ust. 6 preambuły).

W celu aktualizowania formularzy zawartych w załączniku I do niniejszego rozporządzenia lub wprowadzania do nich zmian technicznych należy przekazać Komisji uprawnienia do przyjmowania aktów zgodnie z art. 290 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej w odniesieniu do zmian tego załącznika. Szczególnie ważne jest, aby w czasie prac przygotowawczych Komisja prowadziła stosowne konsultacje, w tym na poziomie ekspertów, oraz aby konsultacje te prowadzone były zgodnie z zasadami określonymi w Porozumieniu międzyinstytucjonalnym z dnia 13 kwietnia 2016 r. w sprawie lepszego stanowienia prawa. W szczególności, aby zapewnić Parlamentowi Europejskiemu i Radzie udział na równych zasadach w przygotowaniu aktów delegowanych, instytucje te otrzymują wszelkie dokumenty w tym samym czasie co eksperci państw członkowskich, a eksperci tych instytucji mogą systematycznie brać udział w posiedzeniach grup eksperckich Komisji zajmujących się przygotowaniem aktów delegowanych (ust. 27 preambuły).

Formularzy było dziesięć, a obecnie jest ich czternaście. Zwiększenie liczby formularzy w stosunku do poprzedniej wersji analizowanego rozporządzenia ma na celu ułatwienie i przyspieszenie procedur stosowanych pomiędzy państwami członkowskimi w zakresie przeprowadzania dowodów.

Rozporządzenie przewiduje następujące rodzaje formularzy:

- **A – WNIOSEK O PRZEPROWADZENIE DOWODU**, poprzednio także był to Wniosek o przeprowadzenie dowodu
- **B – POTWIERDZENIE ODBIORU WNIOSKU O PRZEPROWADZENIE DOWODU**, poprzednio także było to Potwierdzenie odbioru wniosku o przeprowadzenie dowodu
- **C – ZAWIADOMIENIE O PRZEKAZANIU WNIOSKU O PRZEPROWADZENIE DOWODU**, poprzednio Wniosek o dostarczenie dodatkowych informacji w celu przeprowadzania dowodu
- **D – WNIOSEK O INFORMACJE UZUPEŁNIAJĄCE W CELU PRZEPROWADZENIA DOWODU**, poprzednio Potwierdzenie odbioru depozytu lub zaliczki

- **E – POTWIERDZENIE OTRZYMANIA KAUCJI LUB ZALICZKI**, poprzednio Zawiadomienie dotyczące wniosku o procedury specjalne i/lub o wykorzystanie technik łączności
- **F – WNIOSEK O UDZIELENIE INFORMACJI NA TEMAT OPÓŹNIEŃ**, poprzednio Zawiadomienie o dacie, czasie i miejscu przeprowadzania dowodu oraz o warunkach udziału
- **G – ODPOWIEDŹ NA WNIOSEK O UDZIELENIE INFORMACJI NA TEMAT OPÓŹNIEŃ**, poprzednio Zawiadomienie o opóźnieniu
- **H – ZAWIADOMIENIE DOTYCZĄCE WNIOSKU O WYKONANIE W SZCZEGÓLNEJ PROCEDURZE LUB Z WYKORZYSTANIEM TECHNOLOGII POROZUMIEWANIA SIĘ**, poprzednio Zawiadomienie o wynikach wykonania wniosku
- **I – ZAWIADOMIENIE O DNIU, GODZINIE I MIEJSCU PRZEPROWADZENIA DOWODU I O WARUNKACH UDZIAŁU**, poprzednio Wniosek o bezpośrednie przeprowadzenie dowodu
- **J – ZAWIADOMIENIE O OPÓŹNIENIACH**, poprzednio Informacje od jednostki centralnej/właściwego organu. Informacje od jednostki centralnej/właściwego organu
- **K – ZAWIADOMIENIE O WYKONANIU WNIOSKU O PRZEPROWADZENIE DOWODU**
- **L – WNIOSEK O BEZPOŚREDNIE PRZEPROWADZENIE DOWODU**
- **M – ZAWIADOMIENIE OD JEDNOSTKI CENTRALNEJ/WŁAŚCIWEGO ORGANU O BEZPOŚREDNIM PRZEPROWADZENIU DOWODU**
- **N – INFORMACJE NA TEMAT PRAKTYCZNYCH ASPEKTÓW TECHNICZNYCH PRZEPROWADZENIA WIDEOKONFERENCJI LUB WYKORZYSTANIA INNYCH TECHNOLOGII POROZUMIEWANIA SIĘ NA ODLEGŁOŚĆ**

Przejrzystość i pewność prawną wzmocniają formularze. Wniosek o przeprowadzenie dowodów musi zostać przekazany na takim formularzu wypełnionym w języku państwa sądu wezwanego lub w innym języku akceptowanym przez to państwo (art. 6, poprzednio art. 5). Z tych samych względów w dalszych kontaktach między danymi sądami także powinny być używane formularze.

2.9. Język

Wnioski oraz zawiadomienia sporządza się w języku urzędowym wezwanego państwa członkowskiego lub – jeżeli w tym państwie członkowskim jest kilka języków urzędowych, w języku urzędowym lub w jednym z języków urzędowych miejsca, w którym ma zostać przeprowadzony dowód, którego dotyczy wniosek, lub w innym języku, którego użycie zostało wskazane przez to państwo członkowskie jako dopuszczalne (art. 6 ust. 1).

Załączone dokumenty, które sąd wzywający uważa za niezbędne do wykonania wniosku, są tłumaczone na język, w którym wniosek jest sformułowany (art. 5 ust. 3).

Języki urzędowe Unii, inne niż własny język urzędowy, w jakich można wypełnić formularze określone w załączniku, wskazane przez poszczególne państwa członkowskie (art. 6 ust. 2).

Oświadczenia państw członkowskich w zakresie języków akceptowanych przy wypełnianiu formularzy (art. 6).

1. Austria – formularze można wypełnić w języku niemieckim lub angielskim.
2. Belgia – standardowe formularze, o których mowa w załączniku I do rozporządzenia, oraz wszelkie załączniki muszą być wypełnione lub przetłumaczone na język okręgu sądowego sądu pierwszej instancji, do którego kierowany jest wniosek. Żaden inny język nie jest akceptowany.
3. Bułgaria – wnioski z innego państwa członkowskiego o przeprowadzenie dowodu i oświadczenia należy sporządzić w języku bułgarskim lub dołączyć tłumaczenie na język bułgarski.
4. Chorwacja – formularze można wypełnić w języku angielskim.
5. Cypr – formularze w załączniku I są akceptowane w języku greckim i angielskim.
6. Czechy – dopuszczalne języki: angielski i czeski.
7. Estonia – przyjmuje formularze standardowe w językach estońskim i angielskim.
8. Finlandia – akceptowane języki: fiński, szwedzki, angielski.
9. Francja – formularze przesyłane do sądów połączonych lub francuskiego organu centralnego muszą być sporządzone w języku francuskim lub przetłumaczone na ten język.
10. Grecja – języki akceptowane w celu wypełnienia zapytania: grecki.
11. Hiszpania – przyjmuje wnioski i komunikaty zgodnie z rozporządzeniem sporządzone w języku hiszpańskim lub portugalskim.
12. Niderlandy (Holandia) – dopuszczalnymi językami formularza, o którym mowa w art. 6 rozporządzenia, są języki angielski i niderlandzki.
13. Irlandia – formularze będą przyjmowane wyłącznie w języku irlandzkim lub angielskim.
14. Litwa – oprócz języka litewskiego Republika Litewska będzie akceptować formularze wypełnione w języku angielskim.
15. Luksemburg – przyjmuje wnioski wypełnione w języku francuskim i niemieckim.
16. Łotwa – oprócz formularzy wypełnianych w języku łotewskim akceptowane są również formularze wypełniane w języku angielskim.
17. Malta – formularze będą przyjmowane w języku angielskim.
18. Niemcy – wnioski, zawiadomienia wynikające z rozporządzenia oraz wpisy na formularzach w załączniku I do rozporządzenia należy dokonywać w języku niemieckim (§ 1075 ZPO).
19. Polska – nie złożyła oświadczenia.
20. Portugalia – formularze będą przyjmowane w języku portugalskim i hiszpańskim.
21. Rumunia – formularze będą przyjmowane tylko w języku rumuńskim.

22. Włochy – język włoski lub język urzędowy państwa wnioskującego, jeżeli dołączone zostanie tłumaczenie na włoski poświadczone przez organ publiczny lub tłumacza przysięgłego.
23. Słowacja – na potrzeby wypełniania formularzy oprócz języka słowackiego akceptowany jest język czeski.
24. Słowenia – formularze z załącznika I można składać w języku słoweńskim lub angielskim.
25. Szwecja – oprócz języka szwedzkiego do wypełnienia formularza w załączniku I można użyć języka angielskiego.
26. Węgry – oprócz języka węgierskiego do wypełnienia formularza w załączniku I są akceptowane język angielski i język niemiecki.

2.10. Prawo właściwe

Sąd wezwany powinien wykonać wniosek o przeprowadzenie dowodu zgodnie ze swoim prawem krajowym (ust. 17 preambuły).

Zasadniczo sąd wezwany wykonuje wniosek zgodnie z prawem swojego kraju (art. 12 ust. 2).

Może on jednak wykonać wniosek w ramach szczególnej procedury przewidzianej w prawie państwa członkowskiego sądu wzywającego, jeśli sąd wzywający zwróci się z taką prośbą zgodnie z pkt 13 formularza A.

Jeśli sąd wezwany ma jakiegokolwiek wątpliwości co do procedury szczególnej, może zwrócić się o dodatkowe informacje za pomocą formularza H.

Prawo właściwe dla środków przymusu przy wykonywaniu wniosków określa się zgodnie z prawem państwa członkowskiego sądu wezwanego oraz stosuje w zakresie, w jakim stanowi ono o wykonaniu wniosków złożonych w tym samym celu przez władze krajowe państwa sądu wezwanego lub przez zainteresowane strony (art. 15).

Bezpośrednie przeprowadzanie dowodu może się odbyć wyłącznie wtedy, jeśli dowód może zostać przeprowadzony na zasadzie dobrowolności, bez potrzeby stosowania środków przymusu (art. 19).

2.11. Sposoby przeprowadzania dowodów

Procedury pozyskiwania, zabezpieczania i przedstawiania dowodów powinny zapewniać ochronę praw procesowych, a także prywatności i integralności oraz zachowanie w tajemnicy danych osobowych, zgodnie z prawem unijnym i krajowym (ust. 31 preambuły).

Istotne jest zapewnienie skutecznych środków pozyskiwania, zabezpieczania i przedstawiania dowodów oraz poszanowanie prawa do obrony i ochrona tajemnicy informacji. W tym kontekście należy zachęcać do korzystania z nowoczesnej technologii (ust. 30 preambuły).

Rozdział II rozporządzenia zawiera przepisy dotyczące przekazywania i wykonywania wniosków. Rozporządzenie przewiduje trzy podstawowe sposoby przeprowadzania dowodów w ramach współpracy między państwami członkowskimi:

1. przeprowadzenie dowodu przez sąd wezwany w odpowiedzi na wniosek przekazany bezpośrednio przez sąd wzywający do sądu wezwanego lub
2. bezpośrednie przeprowadzenie dowodu przez sąd wzywający oraz
3. przeprowadzenie dowodu przez przedstawicieli dyplomatycznych lub urzędników konsularnych.

W każdej z tych sytuacji dowód może zostać przeprowadzony na miejscu lub na odległość (np. przy użyciu takich środków jak wideokonferencja).

Sposoby przeprowadzenia dowodu przed sądem wezwanym obejmują przeprowadzenie dowodu:

- a) zgodnie z prawem obowiązującym w państwie wezwanym (art. 12 ust. 2);
- b) zgodnie ze specjalną procedurą (art. 12 ust. 3), formularz A;
- c) za pomocą video- lub telekonferencji (art. 12 ust. 4), odmowa wykonania formularz E.

Wideokonferencja może mieć zarówno formę pośredniego, jak i bezpośredniego przeprowadzenia rozprawy. Formę tę przewidzianą przez omawiane rozporządzenie należy odróżnić od naszej polskiej wideorozprawy. Podstawą prawną dla prowadzenia przez sąd polski wideorozprawy w sprawach cywilnych jest art. 15 z.zs'pkt 1 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz.U. z 2020 r. poz. 1842 ze zm.) (zwana ustawą COVID-19).

Metody te można odróżnić na podstawie tego, który sąd odpowiada za procedurę przeprowadzenia dowodu (w pierwszym przypadku sąd wezwany, w drugim przypadku sąd wzywający). Bezpośrednie przeprowadzenie dowodu wyklucza zastosowanie środków przymusu, bo środki te może stosować tylko sąd wezwany (art. 16).

Należy zauważyć, że zarówno przy pośrednim, jak i przy bezpośrednim przeprowadzeniu dowodu rozporządzenie przewiduje możliwość udziału przedstawicieli *sądu meritii*, który nie jest odpowiedzialny za pośrednie przeprowadzanie dowodu (zob. ust. 19 preambuły i art. 14), a w przypadku bezpośredniego przeprowadzenia dowodu musi otrzymać zgodę jednostki centralnej lub odpowiedniego organu państwa wezwanego (art. 19).

Obecność stron i ich przedstawicieli

Strony postępowania i ich przedstawiciele, jeżeli zostali ustanowieni, powinni móc być obecni przy przeprowadzaniu dowodu, jeżeli jest to przewidziane w prawie państwa członkowskiego sądu wzywającego, aby móc śledzić tok postępowania w porównywalny sposób, tak jak w przypadku przeprowadzania dowodu w państwie członkowskim sądu wzywającego. Powinni mieć także prawo składania wniosków o udział w przeprowadzaniu dowodu, aby móc aktywniej uczestniczyć w przeprowadzaniu dowodu. Warunki ich udziału powinny jednak zostać ustalone przez sąd wezwany zgodnie z prawem krajowym tego sądu (ust. 18 preambuły).

Art. 13 omawianego rozporządzenia stanowi:

1. Jeżeli prawo państwa członkowskiego sądu wzywającego tak stanowi, strony i ich przedstawiciele, jeżeli zostali ustanowieni, mają prawo być obecni przy przeprowadzaniu dowodu przez sąd wezwany.
2. Sąd wzywający zawiadamia w swoim wniosku sąd wezwany, przy użyciu formularza A zawartego w załączniku I, że strony i ich przedstawiciele, jeżeli zostali ustanowieni, będą obecni przy przeprowadzaniu dowodu oraz, w stosownych przypadkach, że wystąpiono z wnioskiem o ich udział. Zawiadomienie takie może zostać również przekazane w dowolnym odpowiednim czasie.
3. Jeżeli wystąpiono z wnioskiem o udział w przeprowadzaniu dowodu stron i ich przedstawicieli, jeżeli zostali ustanowieni, sąd wezwany określa warunki ich udziału zgodnie z art. 12.
4. Sąd wezwany zawiadamia strony i ich przedstawicieli, jeżeli zostali ustanowieni, przy użyciu formularza I zawartego w załączniku I, o terminie i miejscu przeprowadzania dowodu oraz, w stosownych przypadkach, o warunkach ich udziału w przeprowadzaniu dowodu.
5. Ust. 1-4 nie naruszają możliwości sądu wezwanego zobowiązania strony i ich przedstawicieli, jeżeli zostali ustanowieni, do obecności przy przeprowadzaniu dowodu lub udziału w nim, jeżeli prawo jego państwa członkowskiego tak stanowi.

Formularz A dla sądu wzywającego, a formularz F dla sądu wezwanego, np.: informacje o czasie i miejscu przeprowadzenia dowodu. W stosunku do poprzedniego rozporządzenia zmieniła się numeracja, zakres regulacji zasadniczo nie uległ zmianie.

Obecność przedstawicieli sądu prowadzącego postępowanie

Przedstawiciele sądu wzywającego powinni móc być obecni przy przeprowadzaniu dowodu, jeżeli jest to zgodne z prawem państwa członkowskiego sądu wzywającego, aby mieć lepszą możliwość oceny dowodów. Powinni mieć oni także prawo składania wniosków o udział w przeprowadzaniu dowodów, przy zachowaniu warunków ustalonych przez sąd wezwany zgodnie z jego prawem krajowym, aby móc aktywniej uczestniczyć w przeprowadzaniu dowodu (ust. 19 preambuły).

Art. 14 omawianego rozporządzenia stanowi:

1. Jeżeli jest to zgodne z prawem państwa członkowskiego sądu wzywającego, przedstawiciele sądu wzywającego mają prawo być obecni przy przeprowadzaniu dowodu przez sąd wezwany.
2. Do celów niniejszego artykułu pojęcie „przedstawiciel” obejmuje sędziów wyznaczonych przez sąd wzywający zgodnie z jego prawem krajowym. Sąd wzywający może wyznaczyć także inne osoby, np. biegłego, zgodnie ze swoim prawem krajowym.
3. Sąd wzywający zawiadamia w swoim wniosku sąd wezwany, przy użyciu formularza A zawartego w załączniku I, że jego przedstawiciele będą obecni przy przeprowadzaniu dowodu oraz, w stosownych przypadkach, że wystąpiono z wnioskiem

o ich udział. Zawiadomienie takie może zostać również przekazane w dowolnym odpowiednim czasie.

4. Jeżeli wystąpiono z wnioskiem o udział przedstawicieli sądu wzywającego w przeprowadzaniu dowodu, sąd wezwany określa warunki ich udziału zgodnie z art. 12.
5. Sąd wezwany zawiadamia sąd wzywający, przy użyciu formularza I zawartego w załączniku I, o terminie i miejscu przeprowadzania dowodu oraz, w stosownych przypadkach, o warunkach udziału jego przedstawicieli w przeprowadzaniu dowodu.

Środki przymusu

Jeżeli jest to niezbędne, sąd wezwany stosuje przy wykonywaniu wniosku odpowiednie środki przymusu w przypadkach i w zakresie określonych przez prawo państwa członkowskiego sądu wezwanego w odniesieniu do wykonania złożonego w tym samym celu wniosku organu krajowego lub strony uczestniczącej w postępowaniu (art. 15).

Pośrednie przeprowadzenie dowodu

Wnioski o pośrednie przeprowadzenie dowodu są przesyłane przez sąd, przed którym postępowanie zostało wszczęte lub ma zostać wszczęte (zwany dalej „sądem wzywającym”), bezpośrednio do właściwego sądu innego państwa członkowskiego (zwanego dalej „sądem wezwanym”) (art. 3 ust. 1).

Artykuł 5 ust. 1 określa przepisy dotyczące formy i treści przekazywanych wniosków. Składając wniosek, należy skorzystać z formularza A. Formularz można wypełnić online na stronie portalu e-sprawiedliwość (<https://e-justice.europa.eu/>).

Każde państwo członkowskie sporządziło wykaz sądów właściwych do przeprowadzania dowodów stosownie do niniejszego rozporządzenia (art. 3 ust. 2). Wykaz ten zawiera również informacje o właściwości miejscowej tych sądów oraz, w stosownych przypadkach, o ich właściwości szczególnej, informacje te są zawarte na portalu e-sprawiedliwość (<https://e-justice.europa.eu/>).

Oświadczenia państw członkowskich w zakresie organów właściwych do wykonywania wniosków o przeprowadzenie dowodu zgodnie z rozporządzeniem – wykaz jednostek przyjmujących (art. 3 ust. 2):

1. Austria – sądy rejonowe są właściwe do wykonywania wniosków o przeprowadzenie dowodu zgodnie z rozporządzeniem (UE) 2020/1783 z dnia 25 listopada 2020 r. w sprawie współpracy między sądami państw członkowskich przy przeprowadzaniu dowodów w sprawach cywilnych lub handlowych (przeprowadzanie dowodów).
2. Belgia – sąd pierwszej instancji (*rechtbank van eerste aanleg/tribunal de première instance*).
3. Bułgaria – wnioski o przeprowadzenie dowodu należy kierować do sądu rejonowego (*rayonen sad*), w którego okręgu ma zostać przeprowadzony dowód.
4. Chorwacja – sądem właściwym do przeprowadzania dowodów jest sąd rejonowy (*općinski sud*), w którego okręgu mają być podjęte dane czynności proceduralne.

5. Cypr – sądami właściwymi do przeprowadzenia dowodu na podstawie rozporządzenia („sąd wezwany”) są sądy rejonowe Cypru, a mianowicie Sąd Rejonowy w Nikozji, Sąd Rejonowy w Limassol, Sąd Rejonowy w Larnace, Sąd Rejonowy w Famaguście i Sąd Rejonowy w Pafos. Ich właściwość terytorialna jest ograniczona do własnego okręgu.
6. Czechy – sądy rejonowe (*okresní soudy*), w Pradze – sądy obwodowe (*obvodní soudy*), w Brnie – sąd miejski (*městský soud*).
7. Estonia – sądy okręgowe (*maakohtud*).
8. Finlandia – wnioski przekazywane są do sądów rejonowych (*käräjäoikeudet*).
9. Francja – połączone sądy okręgowe i rejonowe (*tribunaux judiciaires*) mają wyłączne kompetencje do wykonywania wniosków o przeprowadzenie dowodu w sprawach cywilnych i handlowych.

Sądem właściwym miejscowo jest sąd, w którego okręgu należy wykonać wniosek o przeprowadzenie dowodu.

Właściwy sąd i jego dane kontaktowe można znaleźć za pomocą europejskiego atlasu sądowego na stronie internetowej e-sprawiedliwość.

1. Grecja – sądy pierwszej instancji wyznaczone na podstawie art. 2 ust. 1, w kontekście wykonywania wniosków o pomoc prawną, mają ogólną jurysdykcję do przeprowadzania dowodów we wszystkich sprawach cywilnych i handlowych na podstawie swojej właściwości terytorialnej.
2. Hiszpania – sędziowie lub sędziowie pokoju.

W hiszpańskim systemie sądownictwa organ wyznaczony przez Hiszpanię jako organ przyjmujący (kancelaria sądowa i służby centralne (*Decanatos y Servicios comunes procesales*)) przekazuje wniosek organowi właściwemu do przeprowadzenia dowodu.

1. Niderlandy (Holandia) – nazwa i adres właściwego organu: Rechtbank's-Gravenhage (sąd rejonowy w Hadze) Prins Clauslaan 60, 2595 AJ Haga, Postbus 20302, 2500 EH Haga, Tel. 070 362 2200.
2. Irlandia – Sąd rejonowy, I piętro, Aras Ui Dhálaigh, Four Courts, Dublin 7, Tel.: (353-01) 888 6152, Faks: (353-01) 878 3218, maevefoley@courts.ie. Osoba kontaktowa: Pani Maeve Foley. Jurysdykcja terytorialna: krajowa.
3. Litwa – sądami wezwanymi pierwszej instancji są sądy rejonowe, a w przypadkach określonych w ustawie sądy okręgowe. Sprawy cywilne mogą być rozpoznawane przez sądy okręgowe, jako sądy pierwszej instancji, rozpoznając sprawy cywilne:
 - 1) roszczenia przekraczające czterdzieści tysięcy euro, z wyłączeniem spraw z zakresu prawa rodzinnego, stosunków pracy lub zadośćuczynienia za krzywdę;
 - 2) dotyczące moralnych stosunków prawnych wynikających z prawa autorskiego;
 - 3) dotyczących stosunków prawnych wynikających z cywilnego przetargu publicznego;
 - 4) dotyczących upadłości i restrukturyzacji, z wyłączeniem spraw dotyczących upadłości osób fizycznych;

- 5) w której jedną ze stron jest państwo obce;
- 6) o roszczenia związane z przymusowym zbyciem akcji (udziałów, udziałów członkowskich);
- 7) o roszczenia związane z dochodzeniem w sprawie działalności osoby prawnej;
- 8) dotyczące zadośćuczynienia za szkody majątkowe i niemajątkowe z naruszeniem ustalonych praw pacjentów;
- 9) które z mocy ustawy są rozpoznawane przez sądy okręgowe jako sąd pierwszej instancji.

Sprawy cywilne, które mogą być rozpoznawane wyłącznie przez Sąd Okręgowy w Wilnie.

Sąd Okręgowy w Wilnie, jako sąd pierwszej instancji, jest właściwy wyłącznie do rozpoznawania spraw cywilnych:

- 1) dotyczących sporów wynikających z litewskiej ustawy o patencie;
- 2) dotyczących sporów wynikających z litewskiej ustawy o znakach towarowych;
- 3) dotyczących na adopcji na podstawie wniosków obywateli Republiki Litewskiej mających stałe miejsce zamieszkania za granicą, cudzoziemców lub bezpaństwowców o adopcję obywatela Republiki Litewskiej zamieszkałego w Republice Litewskiej oraz wniosków osoby mającej miejsce zwykłego pobytu w Republice Litewskiej do przysposobienia obywatela Republiki Litewskiej przebywającego w obcym kraju;
- 4) które zgodnie z obowiązującym prawem rozpoznaje wyłącznie Sąd Okręgowy w Wilnie jako sąd pierwszej instancji.

<https://www.teismai.lt/lt/visuomenei-ir-ziniasklaidai/teismai-ir-teisejai/teismu-kontaktai/1700>

Svetainės struktūra <https://www.teismai.lt/lt/visuomenei-ir-ziniasklaidai/teismai-ir-teisejai/teismu-veiklos-teritoriju-sarasas/1866>

4. Luksemburg – dane kontaktowe sądów właściwych w sprawach cywilnych i handlowych można znaleźć na stronie: Juridictions judiciaires – Organisation de la justice – La Justice – Luxembourg (public.lu)
5. Łotwa – zgodnie z art. 689 § 1 p.p.c. wniosek państwa obcego o przeprowadzenie dowodu rozpoznaje sąd rejonowy (miejski), na którego obszarze właściwości znajduje się źródło, z którego ma zostać przeprowadzony dowód.
6. Malta
 - 1) Pierwsza Izba Sądu Cywilnego ma właściwość ogólną w sprawach cywilnych i gospodarczych, których rozpoznanie i rozstrzygnięcie nie jest zastrzeżone dla innego sądu na mocy przepisu szczególnego. Jest również właściwa do rozpoznawania: spraw dotyczących kontroli sądowej czynności administracyjnych; spraw dotyczących praw człowieka; spraw o nieokreślonej wartości przedmiotu sporu oraz spraw dotyczących praw rzeczowych.
 - 2) Sąd Cywilny (Wydział Gospodarczy) ma właściwość szczególną w sprawach gospodarczych.

- 3) Sąd Cywilny (Wydział Rodzinny) ma właściwość szczególną w sprawach rodzinnych.
 - 4) Sąd Cywilny (Wydział Nieprocesowy) ma właściwość szczególną w sprawach nieprocesowych. Do zakresu jego kompetencji należy nadzór nad określonymi prawami i interesami, które nie są wykonywane przez osobę, której przysługują oraz ochrona takich praw i interesów.
 - 5) Sąd Cywilny (Wydział ds. Odzyskiwania Mienia) ma właściwość szczególną w sprawach o prawa rzeczowe, w sprawach o odzyskanie dochodów pochodzących z przestępstwa lub w sprawach o konfiskatę mienia, które nie są oparte na wyroku skazującym wydanym przez państwo lub podmiot państwowy.
 - 6) Sąd Pokoju (Malta) ma właściwość szczególną w sprawach dotyczących roszczeń cywilnych, w których wartość przedmiotu sporu nie przekracza 15 000 euro, przeciwko osobom mającym miejsce zamieszkania lub zwykłego pobytu na wyspie Malcie.
 - 7) Sąd Pokoju (Wyższa Izba dla Gozo) ma właściwość szczególną do rozpoznawania wszystkich roszczeń przeciwko osobom mającym miejsce zamieszkania lub zwykłego pobytu na wyspach Gozo i Comino, które w przeciwnym razie byłyby rozpoznawane przez Pierwszą Izbę Sądu Cywilnego (Wydział Rodzinny) lub Sąd Cywilny (Wydział Nieprocesowy).
 - 8) Sąd Pokoju (Niższa Izba dla Gozo) ma właściwość szczególną do rozpoznawania roszczeń cywilnych, w których wartość przedmiotu sporu nie przekracza 15 000 euro, przeciwko osobom mającym miejsce zamieszkania lub zwykłego pobytu na wyspach Gozo i Comino.
 - 9) Trybunał ds. Drobnych Roszczeń ma właściwość szczególną w sprawach dotyczących wszystkich roszczeń pieniężnych, w których wartość przedmiotu sporu nie przekracza 5 000 euro.
7. Niemcy – sądem właściwym do przeprowadzenia dowodu w Niemczech jest sąd wezwany w rozumieniu art. 3 rozporządzenia (UE) 2020/1783 – tj. sąd rejonowy (*Amtsgericht*), w którego okręgu ma być prowadzone postępowanie (art. 1074 ust. 1) kodeksu postępowania cywilnego (*Zivilprozessordnung*, ZPO).
Rządy krajów związkowych mogą wydawać zarządzenia (*Rechtsverordnungen*) nakazujące jednemu sądowi rejonowemu pełnienie funkcji sądu wezwanego w okręgach podlegających kilku sądom rejonowym (§ 1074 ust. 2 ZPO).
8. Polska – wskazała sądy rejonowe jako właściwe do przeprowadzenia dowodów.
 9. Portugalia – wskazała wykaz 23 sądów właściwych do przeprowadzania dowodów:
 - 1) Sąd Okręgowy w Guarda,
 - 2) Sąd Okręgowy Madery,
 - 3) Sąd Okręgowy w Aveiro,
 - 4) Sąd Rejonowy Beja,
 - 5) Sąd Okręgowy w Bradze,
 - 6) Sąd Okręgowy w Bragança,
 - 7) Sąd Okręgowy w Castelo Branco,

- 8) Sąd w Coimbrze,
- 9) Sąd Okręgowy w Faro,
- 10) Sąd Okręgowy w Leiria,
- 11) Sąd Okręgowy w Lizbonie,
- 12) Sąd Okręgowy w Lizbonie Północnej,
- 13) Sąd Okręgowy w Zachodniej Lizbonie,
- 14) Sąd Okręgowy w Portalegre,
- 15) Sąd Okręgowy w Porto Este,
- 16) Sąd Okręgowy w Santarém,
- 17) Sąd Okręgowy w Setúbal,
- 18) Sąd Okręgowy w Viana do Castelo,
- 19) Sąd Okręgowy w Vila Real,
- 20) Sąd Okręgowy w Viseu,
- 21) Sąd Okręgowy Évora,
- 22) Sąd Okręgowy w Porto,
- 23) Sąd Okręgowy Azorów.

Adresy tych sądów są podane na stronie e-sprawiedliwość w linku:

<https://e-justice.europa.eu/cdbCompetentAuthPrint.do?clang=en&articleContentId=-1&articleId=139&taxonomyId=38581&msId=22>

10. Rumunia – wskazała następujące sądy właściwe do przeprowadzania dowodów. Adresy tych sądów są dostępne na portalu e-sprawiedliwość w następującym linku:
<https://e-justice.europa.eu/cdbCompetentAuthPrint.do?clang=en&articleContentId=-1&articleId=139&taxonomyId=38581&msId=23>
11. Włochy – jako podmioty uprawnione do przeprowadzania dowodów wskazały sądy powszechne (*tribunali ordinari*).
12. Słowacja – jako podmioty uprawnione do przeprowadzania dowodów wskazała sądy rejonowe (*okresné súdy*).
13. Słowenia – jako podmioty uprawnione do przeprowadzania dowodów wskazała sądy rejonowe.
14. Szwecja – jako podmioty uprawnione do przeprowadzania dowodów wskazała sądy rejonowe.
15. Węgry – wykonywanie wniosków o pomoc prawną w zakresie przeprowadzania dowodów należy do właściwości sądu rejonowego (w Budapeszcie Centralny Sąd Rejonowy w Budzie – Budai Központi Kerületi Bíróság), w którego okręgu:
 - a) osoba, która ma zostać przesłuchana, ma miejsce zamieszkania lub miejsce zwykłego pobytu na Węgrzech,
 - b) znajduje się przedmiot będący dowodem lub potrzebny do przeprowadzenia dowodu, lub

- c) przeprowadzenie dowodu jest najbardziej praktyczne, w szczególności w przypadku, gdy kilka osób, które mają zostać przesłuchane, ma miejsce zamieszkania lub miejsce zwykłego pobytu i/lub gdy kilka podmiotów kontroli podlega jurysdykcji kilku sądów.

Zastosowanie szczególnej procedury

Sąd wzywający może wezwać, przy użyciu formularza A zawartego w załączniku I, do wykonania wniosku w szczególnej procedurze, którą przewiduje jego prawo krajowe. Sąd wezwany wykonuje wniosek w szczególnej procedurze, chyba że byłoby to niezgodne z jego prawem krajowym lub sąd wezwany nie może tego uczynić z powodu poważnych trudności praktycznych. Jeżeli sąd wezwany nie zastosował się do wezwania do wykonania wniosku w szczególnej procedurze z jednego z tych powodów, zawiadamia o tym sąd wzywający przy użyciu formularza H zawartego w załączniku I (art. 12 ust. 3).

Sąd wezwany stosuje się do takich wymogów, chyba że taka specjalna procedura jest niezgodna z prawem państwa członkowskiego sądu wezwanego lub występują inne poważne trudności praktyczne. Zawiadamia o tym sąd wzywający na formularzu E.

Bezpośrednie przeprowadzenie dowodu

W celu ułatwienia przeprowadzania dowodów sąd państwa członkowskiego powinien mieć możliwość, zgodnie z jego prawem krajowym, przeprowadzenia dowodu bezpośrednio w innym państwie członkowskim, jeżeli wyrazi ono zgodę na wniosek o bezpośrednie przeprowadzenie dowodu, przy czym zachowane muszą być warunki ustalone przez jednostkę centralną lub inny właściwy organ wezwanego państwa członkowskiego (ust. 20 preambuły).

Jeżeli sąd zwraca się o przeprowadzenie dowodu bezpośrednio w innym państwie członkowskim, przedstawia wniosek jednostce centralnej tego państwa lub wskazanemu organowi tego państwa członkowskiego przy użyciu formularza L zawartego w załączniku I (art. 19 ust. 1).

Zakaz stosowania środków przymusu

Bezpośrednie przeprowadzenie dowodu może mieć miejsce tylko wtedy, jeżeli może ono zostać wykonane na zasadzie dobrowolności. W przypadku przesłuchania stron lub świadków sąd wzywający zawiadamia osobę, która ma być przesłuchana, że przeprowadzenie dowodu odbywa się na zasadzie dobrowolności (art. 19 ust. 2).

Bezpośredniego przeprowadzenia dowodu dokonuje sędzia lub jakakolwiek inna osoba, np. biegły, wyznaczeni zgodnie z prawem państwa członkowskiego sądu wzywającego (art. 19 ust. 3).

Jednostka centralna lub właściwy organ mogą wyznaczyć sąd swojego państwa członkowskiego, który ma uczestniczyć w bezpośrednim przeprowadzeniu dowodu w celu zapewnienia prawidłowego stosowania niniejszego artykułu i spełnienia warunków, na jakich ma nastąpić bezpośrednie przeprowadzenie dowodu (art. 19 ust. 4 zdanie 2). Mogą także wyznaczyć sąd swojego państwa członkowskiego do udzielenia praktycznej pomocy w bezpośrednim przeprowadzeniu dowodu (art. 19 ust. 6).

Jednostka centralna lub właściwy organ wezwanego państwa członkowskiego mogą odmówić bezpośredniego przeprowadzenia dowodu, tylko jeżeli (art. 19 ust. 7):

1. wniosek nie jest objęty zakresem stosowania rozporządzenia;
2. nie zawiera wszystkich niezbędnych informacji, o których mowa w art. 5 (wymogi formalne co do treści wniosku) lub
3. bezpośrednie przeprowadzenie dowodu, którego dotyczy wniosek, jest sprzeczne z podstawowymi zasadami prawa ich państwa członkowskiego.

Wykaz jednostek centralnych lub organów właściwych do wyrażenia zgody na bezpośrednie przeprowadzenie dowodu w danym państwie członkowskim na podstawie art. 19

Oświadczenia państw członkowskich w zakresie jednostek centralnych lub właściwych organów odpowiedzialnych za decyzje w sprawie wniosków o bezpośrednie przeprowadzenie dowodu (art. 19):

1. Austria – Organem centralnym, o którym mowa w art. 4 w związku z art. 19 rozporządzenia, jest w całej Austrii Federalne Ministerstwo Sprawiedliwości, Museumstraße 7, 1070 Wiedeń
Tel.: (+43-1) 52 1 52 0, Faks: (+43-1) 52 1 52 2727
E-mail: team.z@bmj.gv.at
2. Belgia – Federalna Służba Publiczna Sprawiedliwości, Departament Międzynarodowej Pomocy Prawnej w Sprawach Cywilnych, Waterloolaan/Boulevard de Waterloo 115, 1000 Bruksela, Belgia
Tel.: +32 25426511, Faks: +32 25427006/+32 25427038
E-mail: eu1206ue@just.fgov.be
Jurysdykcja terytorialna: Belgia (cały kraj). Języki: francuski, holenderski i angielski.
3. Bułgaria – organem właściwym do wydawania zezwoleń na bezpośrednie przeprowadzenie dowodu w Republice Bułgarii jest sąd okręgowy (*okrazhen sad*), w którego okręgu ma zostać przeprowadzony dowód.
4. Chorwacja – Ministerstvo pravosuđa i uprave Republike Hrvatske (Ministerstwo Sprawiedliwości i Administracji Republiki Chorwacji), Ulica grada Vukovara 49, 10000 Zagreb
Tel.: +385 1 371 40 00
strona internetowa: <https://mpu.gov.hr/>
5. Cypr – centralnym organem rozstrzygającym wnioski o bezpośrednie przeprowadzenie dowodu jest Ministerstwo Sprawiedliwości i Porządku Publicznego, które sprawuje jurysdykcję terytorialną na terenie całego kraju. Adres organu centralnego to: Leoforos Athalassas 125, 1461 Nikozja
<http://www.mjpo.gov.cy>
6. Czechy – Ministerstvo Spravedlnosti (Ministerstwo Sprawiedliwości), Mezinárodní Odbor Civilní (Międzynarodowy Wydział Cywilny), Vyšehradská 16, 128 10 Praha 2
Tel.: +420-221-997-111, Faks: +420-224-919-927
E-mail: posta@msp.justice.cz

7. Estonia – funkcję organu centralnego, o którym mowa w art. 4 ust. 3 rozporządzenia (UE) 2020/1783, pełni Ministerstwo Sprawiedliwości (Justiitsministeerium). Jest ono wyznaczone jako organ właściwy do podejmowania decyzji o przyjęciu lub odrzuceniu wniosku złożonego na podstawie art. 19 rozporządzenia. Dane do kontaktu: Suur-Ameerika 1, 10122 Tallinn, Estonia
Tel.: (+372) 620 8183, Faks: (+372) 620 8109
E-mail: central.authority@just.ee
<http://www.just.ee/>
8. Finlandia – Oikeusministeriö (Ministerstwo Sprawiedliwości), Adres dla interesantów: Eteläesplanadi 10, FIN-00130 Helsinki, Adres pocztowy: PL 25, FIN-00023 Valtioneuvosto
Tel.: (358-9) 16 06 76 28, Faks: (358-9) 16 06 75 24
E-mail: central.authority.om@gov.fi
9. Francja – Ministère de la Justice [Ministerstwo Sprawiedliwości], Direction des Affaires Civiles et du Sceau [Dyrekcja ds. Cywilnych i Pieczęci], Département de l'entraide, du droit international privé et européen (DEDIPE) 13 place Vendôme, 75042, Paryż Cedex 01
Tel. +33 144776105, Faks +33 144776122
E-mail: Entraide-civile-internationale@justice.gouv.fr
10. Grecja – jednostka centralna lub właściwy organ odpowiedzialny za decyzje w sprawie wniosków o bezpośrednie przeprowadzenie dowodu: Ministerstwo Sprawiedliwości, Departament Prawa Prywatnego Międzynarodowego, adres: Leoforos Mesogeion 96, 11527 Ateny. Kontakt: Giorgios Kouvelas
Tel. +30 213 130 7529, +213 130 7480
E-mail: civilunit@justice.gov.gr, gkouvelas@justice.gov.gr, xpappa@justice.gov.gr).
11. Hiszpania – sędziowie lub sędziowie pokoju sądów właściwych w miejscu, w którym ma zostać przeprowadzony dowód, są odpowiedzialni za decyzje w sprawie wniosków o bezpośrednie przeprowadzenie dowodu.
12. Niderlandy (Holandia)
nazwa i adres właściwego organu:
Raad voor de Rechtspraak (Rada Sądownictwa)
Kneuterdijk 1, 2514 EM Haga, Postbus 90613, 2509 LP Haga
Tel. 070 361 6161
13. Irlandia
Sąd Okręgowy jest właściwy do przeprowadzenia dowodu na wniosek, do którego ma zastosowanie art. 1 ust. 1 lit. a) rozporządzenia Rady.
Z zastrzeżeniem ust. (3) uprawnienia nadane Sądowi Okręgowemu na mocy ust. w jakimkolwiek zawodzie, handlu, przedsiębiorstwie lub innym zawodzie.
Jeżeli wniosek dotyczy więcej niż jednego świadka, a paragraf (2) wymagałby przesłuchania świadków przez urzędników stanu cywilnego różnych hrabstw lub gmin hrabstwa, uprawnienie przyznane sądowi okręgowemu na mocy

paragrafu (1) będzie, w odniesieniu do przeprowadzania zeznań od każdego z tych świadków, wykonywane przez takiego sekretarza hrabstwa, który może zostać wyznaczony przez dyrektora Naczelnego Służby Sądowej lub przez takiego członka personelu Służby Sądowej, którego on lub ona może upoważnić w tym imieniu.

Służba Sądowa jest wyznaczona jako centralny organ w państwie do celów art. 4 i 19 rozporządzenia Rady.

Dane kontaktowe znajdują się poniżej: Służba Sądowa, I piętro, Aras Ui Dhalaigh, Four Courts, Dublin 7

Tel.: (353-01) 888 6152, Faks: (353-01) 878 3218,

E-mail: maevefoley@courts.ie

Osoba kontaktowa: Pani Maeve Foley

Dyrekcja Operacyjna Sądu Okręgowego i Rejonowego

Służba Sądowa, Dom Feniksa na 4. piętrze, 15 – 24 Phoenix St. North, Smithfield, Dublin 7

Tel: +353 1 888 6066/6070, Faks: (353-01) 888 60 63

Osoba kontaktowa: Treena Hever

E-mail: CDDirectorate@courts.ie

Dyrekcja Sądów Najwyższych

Służba Sądowa, Dom Feniksa na 4. piętrze, 15-24 Phoenix St. North, Smithfield, Dublin 7

Osoba kontaktowa: Natasha Whyte

E-mail: superiorcourtsoperations@courts.ie

14. Litwa – Ministerstwo Sprawiedliwości Republiki Litewskiej, Giedymina pr. 30, LT-01104 Wilno

Tel.: + 370 600 38 904, Faks: +370 5 262 59 40

E-mail: rastine@tm.lt

15. Luksemburg – organem centralnym jest prokuratura generalna: Parquet Général Cité Judiciaire, Bâtiment CR Plateau du Saint-Esprit L-2080 Luksemburg

Tel.: (352) 47 59 81-2329, Faks: (352) 47 05 50

E-mail: parquet.general@justice.etat.lu

16. Łotwa – Ministerstwo Sprawiedliwości, Adres: Brīvības bulvāris 36, Ryga, LV-1050

Tel. +371 67036801

E-mail: pasts@tm.gov.lv

www: <https://www.tm.gov.lv/lv>

Języki komunikacji: łotewski, angielski.

17. Malta – sądy maltańskie są właściwymi organami do bezpośredniego przeprowadzania dowodów.
Adres: Courts of Justice of Malta, Triq ir-Repubblika, Valletta VLT1112, Malta
E-mail: info.courts@courtservices.mt
18. Niemcy – każdym kraju związkowym funkcję organu centralnego pełni organ wyznaczony przez rząd kraju związkowego. Z reguły są to krajowe organy wymiaru sprawiedliwości, wyższe sądy okręgowe lub sądy rejonowe danego kraju związkowego. Niemcy wskazały następujące podmioty:
- Sąd Rejonowy dla Fryburga Bryzgowijskiego,
 - Sąd Rejonowy w Hamburgu,
 - Ministerstwo Sprawiedliwości Bawarii,
 - Ministerstwo Sprawiedliwości Meklemburgii-Pomorza Przedniego,
 - Sąd Rejonowy w Bremie,
 - Ministerstwo Sprawiedliwości w Saarbrücken,
 - Ministerstwo Sprawiedliwości Kraju Związkowego Brandenburgia,
 - Ministerstwo Sprawiedliwości Nadrenii-Palatynatu,
 - Ministerstwo Sprawiedliwości i Ochrony Konsumentów kraju związkowego Saksonia-Anhalt,
 - Ministerstwo Sprawiedliwości, Europy i Ochrony Konsumentów kraju związkowego Szlezwik-Holsztyn,
 - Ministerstwo Sprawiedliwości Dolnej Saksonii,
 - Wyższy Sąd Okręgowy w Dreźnie,
 - Wyższy Sąd Okręgowy w Düsseldorfie,
 - Wyższy Sąd Krajowy we Frankfurcie nad Menem,
 - Senacki Departament Sprawiedliwości, Różnorodności i Przeciwdziałania Dyskryminacji w Berlinie,
 - Ministerstwo Migracji, Sprawiedliwości i Ochrony Konsumentów Turynii.
19. Polska – Ministerstwo Sprawiedliwości, Departament Współpracy Międzynarodowej i Praw Człowieka, Al. Ujazdowskie 11, 00-950 Warszawa, Polska
Tel: +48 22 23 90 870
E-mail: sekretariat.dwmpc@ms.gov.pl
20. Portugalia – Dyrekcja Generalna ds. Wymiaru Sprawiedliwości (Direção-Geral da Administração da Justiça), Av. D. João II, nr 1.08.01 D/E, Pizos 0, 9-14, PT – 1990-097 Lizbona
Tel.: (+351) 217 906 500 – (+351) 217 906 200/1, Faks: (+351) 211 545 116 – (+351) 211 545 100
E-mail: correio@dgaj.mj.pt
strona internetowa: <https://dgaj.justica.gov.pt/>

21. Rumunia – Ministerstwo Sprawiedliwości, Dyrekcja ds. Prawa Międzynarodowego i Współpracy Sądowej, Służba ds. międzynarodowej współpracy sądowej w sprawach cywilnych i handlowych, Strada Apolodor 17, sektor 5, Bukareszt 050741
Tel.: +40 37204 1077 Sekretariat, Faks: +40 37204 1079
E-mail: dreptinternational@just.ro; ddit@just.ro
22. Włochy – Ministero della Giustizia (Ministerstwo Sprawiedliwości), Dipartimento Affari di Giustizia (Wydział Spraw Sądowych), Direzione Generale degli Affari internazionali e della Cooperazione giudiziaria (Dyrekcja Generalna ds. Międzynarodowych i Współpracy Sądowej), Ufficio I – Cooperazione giudiziaria internazionale (Biuro I – Międzynarodowa Współpraca Sądowa)
Tel.: +39 06.6885.2633
E-mail: cooperation.dginternazionale.dag@giustizia.it
Via Arenula, 70–00186 Roma.
23. Słowacja – Ministerstvo Spravedlivosti Slovenskej Republiky (Ministerstwo Sprawiedliwości), Odbor Medzinárodného Práva Súkromného (Departament Prawa Prywatnego Międzynarodowego), Račianska ul. 71, 813 11 Bratislava, Słowacja
Tel.: (421) 2 888 91 111, Faks: (421) 2 888 91 604,
E-mail: civil.inter.coop@justice.sk
strona internetowa: <https://www.justice.gov.sk/>
24. Słowenia – Ministerstwo Sprawiedliwości, Župančičeva 3, SLO-1000 Lublana
Tel.: (+386)1 369 53 94, Faks: (+386)1 369 52 33
E-mail: gp.mp@gov.si
25. Szwecja – Ministerstwo Sprawiedliwości, Wydział Spraw Karnych i Międzynarodowej Współpracy Sądowej (BIRS), organ centralny, S-103 33 Sztokholm
Tel.: + 46 8 405 45 00, Faks: 46 (0) 8 405 46 76
E-mail: ju.birs@gov.se
26. Węgry – organem centralnym, o którym mowa w art. 4 ust. 3 i art. 19, jest Minister Sprawiedliwości. Adres: Ministerstwo Sprawiedliwości, Katedra Prawa Prywatnego Międzynarodowego (Nemzetközi Magánjogi Főosztály). Adres: Nádor utca 22., 1051 Budapeszt. Adres pocztowy: Pf. 2., 1357 Budapeszt
Tel.: +36 1 795 5397, 1 795 3188, Faks: +36 1 550 3946
E-mail: nmfo@im.gov.hu

Wideokonferencja

Obecnie potencjał nowoczesnych technologii porozumiewania się, np. wideokonferencji, które mogą znacząco upraszczać i przyspieszać przeprowadzanie dowodów, nie jest w pełni wykorzystywany. W przypadku gdy należy przeprowadzić dowód z przesłuchania osoby, takiej jak świadek, strona postępowania lub biegły, która znajduje się w innym państwie członkowskim, sąd wzywający powinien przeprowadzić ten dowód bezpośrednio z wykorzystaniem wideokonferencji lub innych technologii porozumiewania się na

odległość, jeżeli sąd dysponuje taką technologią i uzna wykorzystanie tej technologii za odpowiednie ze względu na szczególne okoliczności danej sprawy i uczciwe prowadzenie postępowania. Wideokonferencje można również wykorzystywać do przesłuchiwania dzieci zgodnie z rozporządzeniem (UE) 2019/1111. Jednak w przypadku gdy organ centralny lub właściwy organ wezwanego państwa członkowskiego uzna niektóre warunki za niezbędne, bezpośrednie przeprowadzanie dowodu powinno się odbywać zgodnie z tymi warunkami i zgodnie z prawem tego państwa członkowskiego. Jednostka centralna lub właściwy organ wezwanego państwa członkowskiego powinny mieć możliwość odmówienia bezpośredniego przeprowadzenia dowodu, całkowicie lub częściowo, jeżeli takie bezpośrednie przeprowadzenie dowodu jest sprzeczne z podstawowymi zasadami prawa tego państwa członkowskiego (ust. 21 preambuły).

Sąd wzywający może zwrócić się do sądu wezwanego o przeprowadzenie dowodu z wykorzystaniem określonej technologii porozumiewania się, w szczególności z wykorzystaniem wideokonferencji lub telekonferencji.

Sąd wezwany korzysta z technologii porozumiewania się, w tym wideokonferencji, chyba że byłoby to niezgodne z jego prawem krajowym lub sąd wezwany nie może tego uczynić z powodu poważnych trudności praktycznych. Jeżeli sąd wezwany nie korzysta z określonej technologii porozumiewania się z jednego z tych powodów, zawiadamia o tym sąd wzywający przy użyciu formularza H zawartego w załączniku I.

Jeżeli sąd wzywający lub sąd wezwany nie dysponują technologią porozumiewania się na odległość, w tym wideokonferencją, sądy takie mogą udostępnić sobie nawzajem technologię porozumiewania się na podstawie porozumienia (art. 12 ust. 4).

W przypadku gdy należy przeprowadzić dowód z przesłuchania osoby znajdującej się w innym państwie członkowskim i sąd wystąpi z wnioskiem o bezpośrednie przeprowadzenie dowodu zgodnie z art. 19, sąd ten przeprowadza dowód z wykorzystaniem wideokonferencji lub innych technologii porozumiewania się na odległość, pod warunkiem że sąd dysponuje taką technologią i jeżeli uzna w świetle okoliczności danej sprawy, że skorzystanie z takiej technologii jest odpowiednie (art. 20 ust. 1).

Wniosek o bezpośrednie przeprowadzenie dowodu z wykorzystaniem wideokonferencji lub innych technologii porozumiewania się na odległość składa się przy użyciu formularza N zawartego w załączniku I. Sąd wzywający i jednostka centralna lub właściwy organ wezwanego państwa członkowskiego, lub sąd wyznaczony do udzielenia praktycznej pomocy w bezpośrednim przeprowadzeniu dowodu dokonują praktycznych uzgodnień dotyczących tego przesłuchania (art. 20 ust. 2 zdanie pierwsze).

Sąd wzywający, na wniosek, otrzymuje w razie potrzeby pomoc w znalezieniu tłumacza ustnego (art. 20 ust. 2 zdanie drugie).

Państwa członkowskie przekazały informacje, w którym sądzie możliwe jest przeprowadzenie wideokonferencji lub telekonferencji (informacje te są zawarte na portalu e-sprawiedliwość, <https://e-justice.europa.eu/>).

Obowiązki sądu

Sąd, przed którym toczy się postępowanie, powinien udzielić stronom i ich pełnomocnikom wskazówek dotyczących procedury przedstawiania dokumentów lub innych materiałów, w przypadku gdy przesłuchanie jest przeprowadzane z wykorzystaniem wideokonferencji lub innych odpowiednich technologii porozumiewania się na odległość (ust. 23 preambuły).

Tłumacze ustni

W przypadku gdy należy przeprowadzić dowód z przesłuchania osoby z wykorzystaniem wideokonferencji lub innego rodzaju technologii porozumiewania się na odległość, należy udzielić sądowi wzywającemu, na jego żądanie, pomocy w znalezieniu tłumacza ustnego, w tym w znalezieniu tłumacza przysięgłego, jeżeli tego wyraźnie zażądano (ust. 22 preambuły).

Przeprowadzanie dowodów przez przedstawicieli dyplomatycznych lub urzędników konsularnych

W celu ułatwienia przeprowadzania dowodów przez przedstawicieli dyplomatycznych lub urzędników konsularnych takie osoby powinny mieć możliwość przeprowadzenia dowodu na terytorium innego państwa członkowskiego i na obszarze, na którym są akredytowane, bez konieczności składania uprzedniego wniosku w tej sprawie, w drodze przesłuchania obywateli reprezentowanego przez nie państwa członkowskiego, bez użycia środków przymusu, w związku z postępowaniami toczącymi się przed sądami reprezentowanego przez nie państwa członkowskiego. Jednak każde z państw członkowskich powinno samodzielnie decydować o tym, czy jego przedstawiciele dyplomatyczni lub urzędnicy konsularni mają prawo przeprowadzić dowód w ramach pełnionych przez siebie funkcji. W celu ułatwienia przeprowadzania dowodów przez przedstawicieli dyplomatycznych lub urzędników konsularnych takie osoby powinny mieć możliwość przeprowadzenia dowodu na terytorium innego państwa członkowskiego i na obszarze, na którym są one akredytowane, bez konieczności składania uprzedniego wniosku w tej sprawie, w drodze przesłuchania obywateli reprezentowanego przez nie państwa członkowskiego, bez użycia środków przymusu, w związku z postępowaniami toczącymi się przed sądami reprezentowanego przez nie państwa członkowskiego. Jednak każde z państw członkowskich powinno samodzielnie decydować o tym, czy jego przedstawiciele dyplomatyczni lub urzędnicy konsularni mają prawo przeprowadzić dowód w ramach pełnionych przez siebie funkcji (ust. 24 preambuły).

Przeprowadzanie dowodów przez przedstawicieli dyplomatycznych lub urzędników konsularnych powinno odbywać się na terenie placówki dyplomatycznej lub konsulatu, z wyjątkiem wyjątkowych okoliczności. Takie okoliczności mogą obejmować sytuacje, kiedy osoba, która ma zostać przesłuchana, nie może przybyć na teren placówki dyplomatycznej lub konsulatu z powodu poważnej choroby (ust. 25 preambuły).

Państwa członkowskie mogą ustanowić w swoim prawie krajowym możliwość zwrócenia się przez swoje sądy do swoich przedstawicieli dyplomatycznych lub urzędników konsularnych na terytorium innego państwa członkowskiego i na obszarze, na którym są oni akredytowani, o przeprowadzenie dowodu na terenie placówki dyplomatycznej lub konsulatu.

Warunki przeprowadzenia dowodu przez przedstawicieli dyplomatycznych lub urzędników konsularnych są następujące (art. 21):

1. nie jest wymagana zgoda państwa, na terytorium którego dowód będzie przeprowadzony,
2. przeprowadzenie dowodu odbywa się dobrowolnie i bez użycia żadnych środków przymusu,
3. jest możliwe tylko w odniesieniu do obywateli własnych,
4. następuje zgodnie z prawem własnego państwa członkowskiego.

Brak możliwości realizacji wniosku

W celu zapewnienia skuteczności niniejszego rozporządzenia okoliczności, w których można odmówić wykonania wniosku o przeprowadzenie dowodu, powinny być ograniczone do ściśle określonych wyjątkowych sytuacji (ust. 16 preambuły).

Odmowa wykonania wniosku

Nie wykonuje się wniosku o przesłuchanie osoby, jeżeli osoba ta powoła się na prawo odmowy zeznań lub jeżeli obowiązuje w stosunku do niej zakaz zeznań (art. 16 ust. 1):

- a) zgodnie z prawem państwa członkowskiego sądu wezwanego; lub
- b) zgodnie z prawem państwa członkowskiego sądu wzywającego, a prawo takie lub zakaz zostały wskazane we wniosku lub, w razie potrzeby, zostały potwierdzone przez sąd wzywający z jego własnej inicjatywy.

Rozporządzenie przewiduje także możliwość odmowy wykonania wniosku z następujących powodów (art. 16 ust. 2):

- a) wniosek nie jest objęty zakresem stosowania niniejszego rozporządzenia;
- b) wykonanie wniosku nie należy do zakresu działania sądów zgodnie z prawem państwa członkowskiego sądu wezwanego;
- c) sąd wzywający nie zastosował się do wezwania sądu wezwanego o uzupełnienie wniosku o przeprowadzenie dowodu zgodnie z art. 10 w terminie 30 dni od takiego wezwania; lub
- d) kaucja lub zaliczka, o które zwrócono się zgodnie z art. 22 ust. 3, nie zostały złożone lub uiszczone w terminie 60 dni od odpowiedniego żądania sądu wezwanego.

Brak jurysdykcji lub niedopuszczalność drogi sądowej nie są powodem do odmowy wykonania wniosku. Sąd wezwany nie może odmówić wykonania wniosku wyłącznie z tego powodu, że zgodnie z jego prawem krajowym inny sąd tego państwa członkowskiego jest wyłącznie właściwy w danej sprawie lub prawo tego państwa członkowskiego nie przewiduje drogi sądowej w danej sprawie (art. 16 ust. 3).

Terminy realizacji wniosków

Wnioski o przeprowadzenie dowodów powinny być wykonane szybko. Jeżeli wniosek nie może być wykonany w terminie 90 dni od jego wpływu do sądu wezwanego, sąd wezwany powinien zawiadomić o tym sąd wzywający, podając powody, które stoją na przeszkodzie szybkiemu wykonaniu wniosku (ust. 15 preambuły).

Potwierdzenie odbioru wniosku

W **terminie 7 dni** od wpływu wniosku właściwy sąd wezwany przesyła sądowi wzywającemu potwierdzenie odbioru przy użyciu formularza B zawartego w załączniku I. W przypadku gdy wniosek nie spełnia warunków określonych w art. 6 i 7, sąd wezwany umieszcza odpowiednią adnotację na potwierdzeniu odbioru (art. 9 ust. 1).

Ważną informacją z punktu oceny efektywności przeprowadzenia dowodu w sytuacji transgranicznej jest niezwłoczne przekazanie informacji, że wniosek o przeprowadzenie dowodu nie spełnia wszystkich wymagań formalnych dotyczących języka lub sposobu jego przekazania, niezbędnych do nadania mu biegu. Już samo potwierdzenie odbioru wniosku może być dla sądu wzywającego sygnałem, że powinien wniosek uzupełnić.

Braki formalne wniosku (wymogi te są określone w art. 5)

Jeżeli wniosek nie może zostać wykonany, ponieważ nie zawiera wszystkich niezbędnych informacji, o których mowa w art. 5, sąd wezwany niezwłocznie zawiadamia o tym sąd wzywający, nie później jednak niż w **terminie 30 dni** od wpływu wniosku, przy użyciu formularza D zawartego w załączniku I, oraz zwraca się do sądu wezwanego o przesłanie brakujących informacji, określając brakujące informacje w sposób możliwie najbardziej dokładny (art. 10 ust. 1).

Kaucja lub zaliczka

Jeżeli wniosek nie może zostać wykonany, ponieważ zwrócono się o kaucję lub zaliczkę, sąd wezwany niezwłocznie zawiadamia o tym sąd wzywający, nie później jednak niż w **terminie 30 dni** od wpływu wniosku, przy użyciu formularza D zawartego w załączniku I, oraz informuje sąd wzywający, w jaki sposób ma zostać złożona kaucja lub uiszczona zaliczka (art. 10 ust. 2).

Zgoda na bezpośrednie przeprowadzenie dowodu

Jednostka centralna lub właściwy organ wezwanego państwa członkowskiego zawiadamiają sąd wzywający w **terminie 30 dni** od wpływu wniosku o bezpośrednie przeprowadzenie dowodu, przy użyciu formularza M zawartego w załączniku I, o wyrażeniu zgody na wniosek oraz, w razie potrzeby, informują sąd wzywający o warunkach, na jakich ma nastąpić bezpośrednie przeprowadzenie dowodu zgodnie z prawem ich państwa członkowskiego (art. 19 ust. 4).

Przypomnienie do jednostki centralnej lub wskazanego organu. Domniemanie wyrażenia zgody na bezpośrednie przeprowadzenie dowodu

W przypadku gdy sąd wzywający nie otrzyma w terminie 30 dni od potwierdzenia odbioru wniosku o bezpośrednie przeprowadzenie dowodu zawiadomienia o wyrażeniu zgody na wniosek, może wysłać przypomnienie do jednostki centralnej lub właściwego organu wezwanego państwa członkowskiego. Jeżeli sąd wzywający **nie otrzyma odpowiedzi w terminie 15 dni od potwierdzenia odbioru przypomnienia**, uznaje się, że **zgoda na wniosek o bezpośrednie przeprowadzenie dowodu została wyrażona**. Jednak w nadzwyczajnych okolicznościach, w których jednostka centralna lub właściwy organ nie mogły odnieść się do wniosku w terminie następującym po otrzymaniu przypomnienia,

wyjątkowo, po upływie tego terminu, nadal można, w dowolnym momencie, powołać się na powody odmowy bezpośredniego przeprowadzenia dowodu aż do faktycznego bezpośredniego przeprowadzenia dowodu.

Potwierdzenie otrzymania kaucji lub zaliczki

Sąd wezwany niezwłocznie potwierdza otrzymanie kaucji lub zaliczki, nie później jednak niż **w terminie 10 dni** od otrzymania kaucji lub zaliczki, przy użyciu formularza E zawartego w załączniku I (art. 10 ust. 2).

Zawiadomienie o odmowie wykonania wniosku

W przypadku odmowy wykonania wniosku z tego powodu że:

- a) wniosek nie jest objęty zakresem stosowania niniejszego rozporządzenia;
- b) wykonanie wniosku nie należy do zakresu działania sądów zgodnie z prawem państwa członkowskiego sądu wezwanego;
- c) sąd wzywający nie zastosował się do wezwania sądu wezwanego o uzupełnienie wniosku o przeprowadzenie dowodu zgodnie z art. 10 w terminie 30 dni od takiego wezwania; lub
- d) kaucja lub zaliczka, o które zwrócono się zgodnie z art. 22 ust. 3, nie zostały złożone lub uiszczone w terminie 60 dni od odpowiedniego żądania sądu wezwanego.

sąd wezwany zawiadamia o tym sąd wzywający w terminie **60 dni** od wpływu wniosku do sądu wezwanego, przy użyciu formularza K zawartego w załączniku I.

Wykonanie wniosku

Sąd wezwany wykonuje wniosek niezwłocznie, nie później jednak niż **w terminie 90 dni** od wpływu wniosku. W przypadku konieczności uzupełnienia braków wniosku (niezależnie czy są to braki z art. 5 czy art. 6 lub art. 7), termin ten biegnie od uzupełnienia braków. Analogicznie w przypadku kaucji lub zaliczki termin na wykonanie wniosku zaczyna biec od daty złożenia kaucji lub wpływu zaliczki (art. 11).

Zawiadomienie o opóźnieniach po upływie 90 dni

Jeżeli sąd wezwany nie jest w stanie wykonać wniosku w terminie 90 dni od wpływu tego wniosku, zawiadamia o tym sąd wzywający przy użyciu formularza J zawartego w załączniku I. W przypadku takiego zawiadomienia, sąd wezwany podaje powody opóźnienia, jak również szacunkowy czas, jaki w jego ocenie będzie potrzebny do wykonania wniosku (art. 17).

Procedura po wykonaniu wniosku

Sąd wezwany niezwłocznie przekazuje sądowi wzywającemu dokumenty potwierdzające wykonanie wniosku oraz, w stosownych przypadkach zwraca dokumenty, które otrzymał od sądu wzywającego. Do dokumentów tych należy załączyć potwierdzenie wykonania przy użyciu formularza K zawartego w załączniku I (art. 18).

2.12. Opłaty

Wykonanie wniosku o przeprowadzenie dowodu zgodnie z niniejszym rozporządzeniem nie powinno być podstawą żądania zwrotu opłat lub kosztów. Jeżeli jednak sąd wezwany żąda takiego zwrotu, wówczas wynagrodzenia biegłych i tłumaczy ustnych, jak również koszty wynikające z wykonania wniosku w szczególnej procedurze przewidzianej w prawie krajowym lub z wykorzystaniem technologii porozumiewania się na odległość nie powinny być ponoszone przez ten sąd. W takim przypadku sąd wzywający powinien podjąć niezbędne środki, aby zapewnić niezwłoczny zwrot. W przypadku gdy wymagana jest opinia biegłego, sąd wezwany powinien mieć możliwość, przed wykonaniem wniosku, zwrócenia się do sądu wzywającego o odpowiednią kaucję lub zaliczkę na poczet kosztów (ust. 26 preambuły).

Zasadą główną jest bezpłatność przy przeprowadzaniu dowodów (art. 22 ust. 1).

Zasada ta doznaje wyjątku w ściśle wyliczonych przypadkach (art. 22 ust. 2 zdanie 1). Rozporządzenie w czterech sytuacjach przewiduje możliwość pobrania opłat:

1. wynagrodzenie biegłych,
2. wynagrodzenie tłumaczy,
3. zastosowanie specjalnych procedur przewidzianych przez prawo krajowe sądu wzywającego (art. 12 ust. 3) oraz
4. przeprowadzenie dowodu z wykorzystaniem określonej technologii porozumiewania się, w szczególności z wykorzystaniem wideokonferencji lub telekonferencji (art. 12 ust. 4).

Wyliczenie to ma charakter katalogu *numerus clausus* i nie można go jako wyjątku interpretować rozszerzająco, zgodnie z paremią *exceptiones non sunt extendendae*.

Zasady rozliczenia tak powstałych kosztów podlegają prawu państwa członkowskiego sądu wzywającego (art. 22 ust. 2 zdanie 2).

Wykonanie wniosku o przeprowadzenie dowodu może być uzależnione od złożenia kaucji lub uiszczenia zaliczki, tylko jeżeli wymagana jest opinia biegłego. W żadnym innym wypadku sąd wezwany nie może uzależniać przeprowadzenia dowodu od złożenia kaucji lub zaliczki.

W wyroku z dnia 17 lutego 2011 r. w sprawie C283/09, *Artur Weryński przeciwko Mediatel 4B spółce z o.o.*, TSUE wskazał, że: „Artykuły 14 [aktualnie to art. 16 rozporządzenia 2020/1783] i 18 [aktualnie to art. 22 rozporządzenia 2020/1783] rozporządzenia Rady (WE) nr 1206/2001 z dnia 28 maja 2001 r. w sprawie współpracy między sądami państw członkowskich przy przeprowadzaniu dowodów w sprawach cywilnych lub handlowych należy interpretować w ten sposób, że sąd wzywający nie ma obowiązku wpłaty na rzecz sądu wezwanego zaliczki na poczet należności świadka ani następczego dokonania zwrotu należności przesłuchanego świadka.”

2.13. Stosunek do innych aktów prawnych. Zasada pierwszeństwa

Rozporządzenie nie powinno naruszać możliwości wymiany informacji przez organy w ramach systemów ustanowionych na mocy innych instrumentów unijnych, takich jak rozporządzenie (UE) 2019/1111 z dnia 25 czerwca 2019 r. w sprawie jurysdykcji, uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich i w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej oraz w sprawie uprowadzenia dziecka za granicę (przekształcenie) (<https://eur-lex.europa.eu/>) lub rozporządzenie Rady (WE) nr 4/2009 z dnia 18 grudnia 2008 r. w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń oraz współpracy w zakresie zobowiązań alimentacyjnych (<https://eur-lex.europa.eu/>)³⁰, nawet jeżeli informacje te mają wartość dowodową, a zatem wybór najbardziej odpowiedniej metody takiej wymiany należy pozostawić organowi wnioskującemu (ust. 14 preambuły).

Niniejsze rozporządzenie powinno mieć pierwszeństwo przed postanowieniami dwu- lub wielostronnych umów lub porozumień zawartych przez państwa członkowskie, które mają ten sam zakres stosowania. Rozporządzenie nie stanowi przeszkody dla stosowania lub zawierania przez państwa członkowskie umów lub porozumień mających na celu dalsze ułatwienie współpracy w zakresie przeprowadzania dowodów, pod warunkiem że takie umowy lub porozumienia będą zgodne z niniejszym rozporządzeniem (ust. 29 preambuły).

Rozporządzenie ma pierwszeństwo w stosunkach między państwami członkowskimi, które są stronami dwu – lub wielostronnych umów lub porozumień zawartych przez państwa członkowskie, w szczególności Konwencji haskiej z dnia 1 marca 1954 r. dotyczącej procedury cywilnej³¹ i Konwencji haskiej z dnia 18 marca 1970 r. o przeprowadzaniu dowodów za granicą w sprawach cywilnych lub handlowych, przed innymi postanowieniami zawartymi w tych umowach lub porozumieniach (art. 29 ust. 1).

Rozporządzenie (WE) nr 1206/2001 traci moc z dniem rozpoczęcia stosowania niniejszego rozporządzenia, z wyjątkiem art. 6 rozporządzenia (WE) nr 1206/2001, który traci moc z dniem rozpoczęcia stosowania art. 7, o którym mowa w art. 35 ust. 3 niniejszego rozporządzenia. Odesłania do uchylonego rozporządzenia odczytuje się jako odesłania do niniejszego rozporządzenia zgodnie z tabelą korelacji znajdującą się w załączniku III (art. 34).

Rozporządzenie nie stanowi przeszkody dla stosowania lub zawierania przez państwa członkowskie umów lub porozumień w celu dalszego ułatwiania przeprowadzania dowodów, pod warunkiem że te umowy lub porozumienia są zgodne z niniejszym rozporządzeniem (art. 29 ust. 2).

Oświadczenia państw członkowskich w zakresie umów lub uzgodnień, których stronami są państwa członkowskie i które spełniają warunki określone w art. 29 ust. 2:

1. Austria – obecnie nie ma planów utrzymania jakichkolwiek umów dwustronnych.

³⁰ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=celex%3A32009R0004> (data dostępu: 25.01.2023).

³¹ [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:22016A0322\(01\)&from=SK](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:22016A0322(01)&from=SK) (data dostępu: 25.01.2023).

2. Belgia – oświadczyła, że w jej stosunkach z innymi państwami członkowskimi rozporządzenie ma pierwszeństwo w sprawach objętych jego zakresem przed instrumentami takimi, jak:
 - a) Konwencja z dnia 21 czerwca 1922 r. między Belgią a Zjednoczonym Królestwem o przekazywaniu dokumentów sądowych i pozasądowych oraz zbieraniu dowodów;
 - b) Konwencja haska z dnia 1 marca 1954 r. o postępowaniu cywilnym;
 - c) Konwencja z dnia 1 marca 1956 r. między Belgią a Francją o wzajemnej pomocy sądowej w sprawach cywilnych i handlowych;
 - d) Konwencja nowojorska z dnia 20 czerwca 1956 r. o dochodzeniu alimentów za granicą;
 - e) Umowa z dnia 25 kwietnia 1959 r. między Rządem Belgii a Rządem Republiki Federalnej Niemiec w sprawie ułatwienia stosowania Konwencji haskiej z dnia 1 marca 1954 r. o postępowaniu cywilnym;
 - f) Konwencja z dnia 23 października 1989 r. między Belgią a Austrią o wzajemnej pomocy sądowej i współpracy prawnej, uzupełniająca Konwencję haską z dnia 1 marca 1954 r. o postępowaniu cywilnym.
3. Bułgaria – Republika Bułgarii nie wdraża i nie zawarła żadnych międzynarodowych umów ani porozumień z innymi państwami członkowskimi UE, które mają na celu ułatwienie przeprowadzania dowodów i muszą być zgodne z niniejszym rozporządzeniem.

Rozporządzenie ma pierwszeństwo przed umowami zawartymi przez Republikę Bułgarii z innymi państwami członkowskimi w zakresie przeprowadzania dowodów w sprawach cywilnych i handlowych.

4. Chorwacja – rozporządzenie nie stanowi przeszkody dla stosowania umowy między Republiką Chorwacji a Republiką Słowenii z dnia 7 lutego 1994 r. o pomocy prawnej w sprawach cywilnych i karnych.
5. Cypr – jest stroną Konwencji haskiej z 1970 r. o przeprowadzaniu dowodów za granicą. Nie zamierza zawierać umów ani porozumień na podstawie art. 29 ust. 2 rozporządzenia.
6. Czechy – nie złożyły oświadczenia.
7. Estonia – rozporządzenie nie stanowi przeszkody dla stosowania takich umów, jak:
 - a) Umowa między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Estońską o pomocy prawnej i stosunkach prawnych w sprawach cywilnych, pracowniczych i karnych,
 - b) Umowa między Republiką Łotewską, Republiką Estońską i Republiką Litewską o pomocy prawnej i stosunkach prawnych.
8. Finlandia – nie złożyła oświadczenia.
9. Francja – nie złożyła oświadczenia.

10. Grecja – niniejsze rozporządzenie ma pierwszeństwo przed innymi postanowieniami zawartymi w następujących umowach dwustronnych, których Grecja jest sygnatariuszem:
- Konwencja między Grecją a Niemcami z dnia 11 maja 1938 r. o wzajemnej pomocy prawnej w sprawach z zakresu prawa cywilnego i handlowego (ustawa o stanie wyjątkowym 1432/1938 – Dziennik Urzędowy, seria I, nr 399/1938);
 - Konwencja między Grecją a Jugosławią z dnia 18 czerwca 1959 r. o wzajemnych stosunkach prawnych, ratyfikowana dekretem ustawodawczym 4009/1959 (Dziennik Urzędowy, seria I, nr 238/5.11.1959);
 - Konwencja między Królestwem Grecji a Republiką Austrii o wzajemnej pomocy prawnej w dziedzinie prawa cywilnego i handlowego, podpisana w Atenach dnia 6 grudnia 1965 r. (dekret ustawodawczy 137/1969 – Dziennik Urzędowy, seria I, nr 45/1969);
 - Konwencja między Socjalistyczną Republiką Rumunii a Republiką Grecką o pomocy prawnej w sprawach cywilnych i karnych, podpisana w Bukareszcie dnia 19 października 1972 r. (dekret ustawodawczy 429/1974 – Dziennik Urzędowy, seria I, nr 178/1974);
 - Konwencja między Ludową Republiką Bułgarii a Republiką Grecką o pomocy prawnej w sprawach cywilnych i karnych, podpisana w Atenach dnia 10 kwietnia 1976 r. (ustawa 841/1978 – Dziennik Urzędowy, seria I, nr 228/1978);
 - Konwencja między Węgierską Republiką Ludową a Republiką Grecką o pomocy sądowej w sprawach cywilnych i karnych, podpisana w Budapeszcie dnia 8 października 1979 r. (ustawa 1149/1981 – Dziennik Urzędowy, seria I, nr 117/1981);
 - Konwencja między PRL a Republiką Grecką o pomocy prawnej w sprawach cywilnych i karnych, podpisana w Atenach dnia 24 października 1979 r. (ustawa 1184/1981 – Dziennik Urzędowy, seria I, nr 198/1981);
 - Konwencja między Republiką Grecką a Socjalistyczną Republiką Czechosłowacji o pomocy prawnej w sprawach cywilnych i karnych, podpisana w Atenach dnia 22 października 1980 r. i nadal obowiązująca między Republiką Czeską, Słowacją i Grecją (ustawa 1323/1983 – Dziennik Urzędowy, Seria I, nr 8/1983);
 - Konwencja między Republiką Cypryjską a Republiką Grecką o współpracy prawnej w sprawach z zakresu prawa cywilnego, rodzinnego, handlowego i karnego, podpisana w Nikozji dnia 5 marca 1984 r. (ustawa 1548/1985 – Dziennik Urzędowy, seria I, nr 95/1985).
11. Hiszpania – nie złożyła oświadczenia.
12. Niderlandy (Holandia) – nie złożyły oświadczenia.
13. Irlandia – nie złożyła oświadczenia.

14. Litwa – nie zawarła żadnych umów ani porozumień z państwami członkowskimi w celu ułatwienia dalszego przeprowadzania dowodów, o którym mowa w art. 29 ust. 2.
15. Luksemburg – umowy lub porozumienia, których stronami są państwa członkowskie i które spełniają warunki wskazane w art. 29 ust. 2, to:
 - Konwencja między Wielkim Księstwem Luksemburga a Republiką Austrii z 17 marca 1972 r. uzupełniająca Konwencję haską z 1 marca 1954 r. dotyczącą postępowania cywilnego;
 - Wymiana oświadczeń między Francją a Luksemburgiem z 23 lipca 1956 r. dotycząca przekazywania wniosków o pomoc prawną.
16. Łotwa – nie zawarła żadnych umów ani porozumień z państwami członkowskimi zgodnie z art. 29 ust. 2.
17. Malta – nie złożyła oświadczenia.
18. Niemcy – nie złożyły oświadczenia.
19. Polska – nie złożyła oświadczenia.
20. Portugalia – umowa między Republiką Portugalii a Królestwem Hiszpanii o współpracy sądowej w sprawach karnych i cywilnych. W związku z tym zob. również zawiadomienie nr 274/98 i wykaz nr 73/2000.
21. Rumunia – nie złożyła oświadczenia.
22. Włochy – nie zamierzają korzystać z tej możliwości, ponieważ przepisy rozporządzenia (UE) 2020/1783 uważane są za odpowiednie i wystarczające.
23. Słowacja – nie złożyła oświadczenia.
24. Słowenia – umowa między Republiką Słowenii a Republiką Chorwacji o pomocy prawnej w sprawach cywilnych i karnych z dnia 7 lutego 1994 r.
25. Szwecja – nie wskazała żadnych umów.
26. Węgry – nie zawarły takich umów z innymi państwami członkowskimi.

ROZDZIAŁ 3. DORĘCZENIA DOKUMENTÓW SĄDOWYCH I POZASĄDOWYCH W SPRAWACH CYWILNYCH I HANDLOWYCH W RELACJACH Z PAŃSTWAMI TRZECIMI, NIEBĘDĄCYMI PAŃSTWAMI CZŁONKOWSKIMI UNII EUROPEJSKIEJ

3.1. Cel Konwencji o doręczaniu za granicą dokumentów sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych lub handlowych, sporządzonej w Hadze dnia 15 listopada 1965 r.

Konwencja o doręczaniu za granicą dokumentów sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych lub handlowych, sporządzonej w Hadze dnia 15 listopada 1965 r. (www.hcch.net)³².

Analizę wymienionej Konwencji należy zacząć od wskazania jej celu, którego określenia należy szukać przede wszystkim w preambule.

Ustawodawca wskazał, że omawiany akt prawa międzynarodowego ma „stworzyć odpowiednie środki dla zapewnienia, żeby dokumenty sądowe i pozasądowe, mające być doręczone za granicą, były przekazywane adresatom w odpowiednim czasie”, a państwa przyjęły konwencję, „pragnąc w tym celu udoskonalić organizację wzajemnej pomocy prawnej przez uproszczenie i przyspieszenie postępowania”.

Konferencja Haska Prawa Prywatnego Międzynarodowego na swojej stronie (www.hcch.net) informuje, że „Konwencja z dnia 15 listopada 1965 r. o doręczaniu za granicą dokumentów sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych lub handlowych (Konwencja o doręczaniu HCCH 1965) przewiduje sposoby przekazywania dokumentów, które mają być wykorzystywane, gdy dokument sądowy lub pozasądowy ma być przekazany z jednej Umawiającej się Strony Konwencji do innej Umawiającej się Strony w celu jego doręczenia. Konwencja ustanawia główny sposób przekazania za pośrednictwem wyznaczonego organu centralnego, jak również alternatywne sposoby przekazania. Konwencja dotyczy przede wszystkim doraźnego przekazywania dokumentów; nie odnosi się ani nie zawiera zasad materialnych odnoszących się do faktycznego doręczania pozwów. Ramy przewidziane przez Konwencję są zarówno wydajne, jak i skuteczne – dane statystyczne pokazują, że 75% wniosków jest realizowanych w ciągu dwóch miesięcy”³³.

Z praktyki orzeczniczej w Polsce wynika, że przeciętny czas doręczenia dokumentów w trybie analizowanej konwencji wynosi od czterech do sześciu miesięcy.

32 <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/specialised-sections/service> (data dostępu: 25.01.2023).

33 Tamże.

Reasumując, cel analizowanego aktu prawnego można sprowadzić do odpowiedzi na pytanie: „Jak można szybko i skutecznie, a najlepiej za darmo przekazać dokumenty sądowe, w tym zawiadomienia i wezwania oraz dokumenty pozasądowe z jednego kraju do innego?”

3.2. Zakres przedmiotowy Konwencji

Konwencja ma zastosowanie w sprawach cywilnych i handlowych, w sytuacji kiedy zachodzi potrzeba doręczenia dokumentów adresatowi zamieszkałemu w innym państwie członkowskim niż państwo siedziby sądu prowadzącego postępowanie lub miejsca zamieszkania/siedziby wnioskodawcy.

Konwencja ma zastosowanie, gdy: dokument sądowy lub pozasądowy ma zostać przekazany do doręczenia z jednej umawiającej się strony do drugiej, znany jest adres osoby, której należy doręczyć, oraz dokument, który ma zostać doręczony, dotyczy sprawy cywilnej lub handlowej (art. 1).

Konwencja winna być zastosowana, co oznacza, że jeśli wyżej wymienione wymagania są spełnione, sposoby doręczeń przewidziane w Konwencji powinny być użyte. W związku z wymogiem przekazania dokumentów innej umawiającej się stronie, należy zauważyć, że do prawa miejsca siedziby sądu należy ustalenie, czy przekazanie za granicę jest konieczne.

Konwencji nie stosuje się, jeśli nie jest znany adres osoby, której dokument ma zostać doręczony (art. 1).

Definicja sprawy cywilnej i dokumentu sądowego i pozasądowego

W pierwszej kolejności należy wskazać, że pojęcie sprawy cywilnej należy wyklądać w sposób autonomiczny, którego wykładni trzeba dokonywać w oparciu z jednej strony o cele i systematykę danego aktu prawnego, a z drugiej – o zasady ogólne wynikające z całokształtu systemów prawa krajowego. Szerzej na ten temat zob. cz. I, 1.2.1.

Podobnie w zakresie definicji dokumentu sądowego i pozasądowego zob. cz. I, 1.2.2.

3.3. Zakres temporalny Konwencji

W poszczególnych państwach stronach Konwencji akt ten wchodził w życie z różną datą.

W Polsce analizowana Konwencja weszła w życie 1 września 1996 r.

Więcej informacji znajduje się na stronie www.hcch.net w zakładce *Status table*. Analizie należy poddać czwartą informację *EIF – Entry into force*.

3.4. Zakres terytorialny Konwencji

Konwencja ma zastosowanie w zakresie doręczania dokumentów w stosunkach między Polską a 42 krajami, z wyłączeniem państw członkowskich UE:

Albanią, Andorą, Antiguą i Barbudą, Argentyną, Armenią, Australią, Bahama, Barbados, Belize, Białorusią, Botswaną, Bośnią i Hercegowiną, Brazylią, Chinami, Czarnogórą,

Egiptem, Indiami, Islandią, Izraelem, Japonią, Kanadą, Kolumbią, Koreą, Kostaryką, Kuwejtem, Macedonią, Malawi, Marokiem, Meksykiem, Mołdową, Monako, Norwegią, Pakistanem, Rosją, Saint Vincent i Grenadyny, San Marino, Serbią, Seszelami, Sri Lanką, Szwajcarią, Tunezją, Turcją, USA, Ukrainą, Wenezuelą i Wietnamem.

Konwencja ta nie ma zastosowania w zakresie doręczeń pomiędzy Polską a państwami członkowskimi Unii Europejskiej ze względu na zasadę pierwszeństwa prawa unijnego.

3.5. Fakultatywny charakter Konwencji

Fakultatywny charakter omawianej konwencji wynika z kilku aspektów.

Po pierwsze, fakultatywny charakter Konwencji haskiej z 15 listopada 1965 r. o doręczaniu za granicą dokumentów sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych lub handlowych wyraża się w tym, że przewiduje ona, iż „państwo przyjmujące może się sprzeciwić bezpośredniemu przekazaniu drogą pocztową osobom znajdującym się na jego terytorium dokumentów sądowych [...]”³⁴.

Po drugie, jeśli umowa bilateralna lub wielostronna zawarta pomiędzy państwami stronami konwencji reguluje kwestie doręczania dokumentów sądowych i pozasądowych, analizowana konwencja nie sprzeciwia się jej zastosowaniu (art. 25).

3.6. Organy centralne

Każde umawiające się państwo wyznaczy organ centralny zobowiązany do przyjmowania wniosków o doręczenie, pochodzących z innego umawiającego się państwa, oraz do postępowania zgodnie z postanowieniami Konwencji (art. 2).

Konwencja ta przyjmuje w zakresie doręczeń przekazywanie wniosków sądów, **z pominięciem organu centralnego państwa wzywającego, bezpośrednio do organu centralnego państwa wezwanego** (art. 3), który wykonuje wniosek sam lub zleca jego wykonanie odpowiednim organom:

- 1) zgodnie z jego prawem lub
- 2) w formie szczególnej na żądanie wnioskodawcy.

Więcej informacji można uzyskać na stronie www.hcch.net w zakładce *Authorities*.

3.7. Porozumienia państw

Konwencja nie uniemożliwia zawierania między dwoma lub więcej umawiającymi się państwami porozumień w sprawie odstąpienia od:

- konieczności sporządzania dwóch egzemplarzy przekazywanych dokumentów, zgodnie z art. 3 ust. 2,
- wymagań językowych art. 5 ust. 3 oraz art. 7,

³⁴ Opinia Rzecznika Generalnego Bot przedstawiona 20 września 2012 r. w sprawie *Krystyna Alder i Ewald Alder przeciwko Sabina Orłowska i Czesław Orłowski*, C-325/11, www.curia.europa.eu.

- postanowień art. 5 ust. 4,
„Część wniosku, sporządzoną według wzoru załączonego do niniejszej konwencji, zawierającą wyciąg z dokumentu, który ma być doręczony, doręcza się wraz z tym dokumentem.”
- postanowień art. 12 ust. 2.
„Wnioskodawca opłaca lub zwraca koszty spowodowane przez: zatrudnienie urzędnika sądowego lub osoby właściwej zgodnie z prawem państwa przeznaczenia lub zastosowanie szczególnej formy doręczenia.”

3.8. Wymogi formalne wniosku

Wniosek o doręczenie winien być sporządzony w dwóch egzemplarzach. Do wniosku należy dołączyć doręczany dokument lub jego odpis (art. 3).

Język

Jeśli zażąda tego organ centralny, a doręczenie następuje według prawa miejsca doręczenia (art. 5 ust. 3), wniosek winien być sporządzony:

1. w języku urzędowym państwa wezwanego lub
2. z tłumaczeniem na ten język.

Dokumenty przeznaczone do doręczenia, jeśli nie załączono tłumaczenia, doręczane są, o ile odbiorca, pouczony o prawie odmowy ich przyjęcia, przyjmie je dobrowolnie. Jeżeli doręczenie obejmuje dokumenty wraz z ich tłumaczeniem, doręczenie następuje z zastosowaniem przymusu państwowego przewidzianego w prawie wewnętrznym państwa wezwanego przy doręczeniach krajowych.

3.9. Wymogi, jakie winna spełniać korespondencja kierowana do strony postępowania zamieszkałej w państwie trzecim

Korespondencja kierowana do strony postępowania zamieszkałej w państwie trzecim, niebędącym państwem członkowskim Unii Europejskiej, powinna także zawierać:

1. pouczenie zgodne z art. 1135⁵ k.p.c.– o obowiązku ustanowienia pełnomocnika do doręczeń w Polsce;
2. wskazanie terminu do ustanowienia pełnomocnika do doręczeń w Polsce;
3. pouczenie o tym, kto może zostać ustanowiony pełnomocnikiem do doręczeń.

Zgodnie z dyspozycją art. 130 § 1¹ k.p.c. termin zakreślany osobie mającej siedzibę za granicą nie może być krótszy niż miesiąc w przypadku terytorium Unii Europejskiej i nie krótszy niż trzy miesiące poza terytorium Unii Europejskiej.

3.10. Sposoby doręczeń przewidziane w Konwencji

Główny sposób doręczania dokumentów – za pośrednictwem organu centralnego państwa wezwanego

Zasadniczym sposobem przekazywania dokumentów w ramach analizowanej Konwencji jest przekazanie wniosku o doręczenie przez właściwy organ lub urzędnika sądowego jednej umawiającej się strony organowi centralnemu umawiającej się strony, na terytorium której doręczenie ma być dokonane (art. 5).

Wniosek musi być zgodne ze wzorem formularza stanowiącym załącznik do Konwencji.

Organ centralny wezwanej umawiającej się strony doręcza zgodnie z własnym prawem dokument lub może zlecić jego doręczenie właściwemu organowi (art. 5). Jednak wnioskodawca (tj. organ przekazujący wniosek z jednej umawiającej się strony) może zażądać zastosowania określonej metody lub procedury w zakresie, w jakim nie jest to niezgodne z prawem wezwanej umawiającej się strony.

Wreszcie organ wykonujący wniosek musi wypełnić zaświadczenie zgodnie ze wzorem znajdującym się w załączniku do Konwencji, potwierdzające, że doręczenie zostało dokonane, a jeżeli nie, wskazujące przyczyny uniemożliwiające doręczenie (art. 6).

Alternatywne sposoby doręczeń

Konwencja zachowuje swobodę umawiających się stron w zakresie korzystania z alternatywnych sposobów doręczeń, w tym poprzez:

1. kanały dyplomatyczne lub konsularne (art. 8 i 9);
2. drogą pocztową (art. 10 lit. a);
3. bezpośrednią komunikację między komornikami sądowymi, urzędnikami lub innymi właściwymi osobami (art. 10 lit. b) oraz
4. bezpośrednią komunikację między zainteresowaną stroną a komornikami sądowymi, urzędnikami lub innymi kompetentnymi podmiotami (art. 10 lit. c).

Nie ma hierarchii sposobów doręczeń, a sposób przekazania dokumentów jedną z alternatyw metod nie prowadzi do usług o niższej jakości.

Umawiająca się strona może jednak sprzeciwić się wykorzystaniu alternatywnych sposobów doręczeń (art. 10).

Informacje te są dostępne w tabeli statusu w sekcji *Serwis* na stronie internetowej www.hcch.net.

3.11. Koszty doręczeń. Zasada bezpłatności (art. 12)

Wnioskodawca opłaca lub zwraca koszty spowodowane przez:

- zatrudnienie urzędnika sądowego lub osoby właściwej zgodnie z prawem państwa przeznaczenia,
- zastosowanie szczególnej formy doręczenia.

Państwo wezwane nie może odmówić realizacji wniosku wyłącznie na podstawie tego, iż zgodnie ze swoim prawem wewnętrznym przypisuje ono sobie wyłączną jurysdykcję w danej sprawie bądź z powodu, iż jego prawo wewnętrzne nie dopuściłoby postępowania, na którym oparty jest wniosek (art. 13 ust. 2).

Wysokość opłat i fakt ich żądania przez poszczególne państwa należy sprawdzać na stronie www.hcch.net w zakładce *Authorities*.

3.12. Informacja dotycząca wykonywania przez sądy polskie wniosków o doręczenie dokumentów na podstawie Konwencji haskiej z 1965 r.

Konwencja haska z 1965 r. o doręczaniu za granicą dokumentów sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych i handlowych pozostawia do rozstrzygnięcia prawu wewnętrznemu państwa wzywającego kwestię, kto jest uprawniony do wystąpienia z wnioskiem o doręczenie dokumentów za granicę. Wynika to z art. 3 Konwencji, zgodnie z którym dokumenty przesyła organ lub urzędnik sądowy właściwy zgodnie z prawem państwa, z którego dokumenty pochodzą.

W związku z tym, że ustawodawstwa niektórych państw przewidują dokonywanie doręczeń przez adwokatów będących pełnomocnikami stron w określonym postępowaniu, w praktyce powstała kwestia, czy adwokaci z tych państw mogą przysyłać wnioski w trybie Konwencji haskiej z 1965 r. Komisja Specjalna Haskiej Konferencji Prawa Prywatnego Międzynarodowego, która okresowo ocenia funkcjonowanie Konwencji z 1965 r., uznała to za dopuszczalne; w wypadkach wątpliwych zalecono, aby organ lub osoba sporządzająca wniosek wskazała we wniosku przepisy prawne swego państwa uprawniające ją do tego. Omawiane zalecenie dotyczy m.in. adwokatów amerykańskich, którzy są pełnomocnikami stron w postępowaniach toczących się przed sądami amerykańskimi.

Polska sprzeciwiła się stosowaniu metod doręczeń określonych w art. 8 i 10 Konwencji.

Wykonywanie doręczenia dokumentów na wniosek sądu zagranicznego przez sądy polskie

Sposoby doręczeń w Polsce:

1. Doręczenie formalne (art. 5 ust. 1 lit. a)

Polski organ centralny nie jest bezpośrednio zaangażowany w doręczanie dokumentów. Dokumenty przesyłane są do właściwych sądów. Do celów formalnych sądy te mogą korzystać z doręczeń poczty, komornika lub urzędników służby sądowej. Doręczenia można dokonać także poprzez bezpośrednie wręczenie pisma adresatowi w sekretariacie sądu.

2. Doręczenie nieformalne (art. 5 ust. 2)

Doręczenie nieformalne w rozumieniu art. 5 ust. 2 może nastąpić wyłącznie poprzez bezpośrednie wręczenie dokumentu adresatowi w sekretariacie sądu.

3. Doręczenie w określony sposób (art. 5 ust. 1 lit. b)

Doręczenie w określony sposób, o które wnioskuje wnioskodawca, może być dokonane na przykład przez funkcjonariuszy policji lub notariusza.

Praktyka sądów polskich

Obserwacja praktyki sądowej pozwala na stwierdzenie, że sądy w odmienny sposób oceniają sytuację, gdy osoba, której powinny być doręczone dokumenty na wniosek sądu zagranicznego, nie stawia się w sądzie w celu ich odbioru. Ta zróżnicowana praktyka

polega na tym, że jedne sądy w takich sytuacjach zwracają wnioski bez wykonania z uzasadnieniem, że adresat nie stawił się w celu ich odbioru. Inne sądy ponawiają wezwania do adresata. Jeszcze inna praktyka polega na przyjmowaniu przez sądy, że złożenie w urzędzie pocztowym wezwania do stawienia się w sądzie – w wypadku gdy można przyjąć, iż doręczenie tego wezwania nastąpiło – oznacza, że są podstawy do przyjęcia, iż nastąpiło również doręczenie dokumentów.

Również odmowa przyjęcia dokumentów przez adresata jest oceniana w sposób zróżnicowany. Jedne sądy zwracają wnioski bez wykonania, inne natomiast przyjmują, że odmowa przyjęcia dokumentów była niezasadna i są podstawy do uznania, iż doręczenie dokumentów nastąpiło.

Konwencja o doręczaniu za granicą dokumentów sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych lub handlowych, sporządzona w Hadze dnia 15 listopada 1965 r., jak również dwustronne umowy o obrocie prawnym stanowią, iż w wypadku gdy dokumenty podlegające doręczeniu nie są sporządzone w języku polskim lub nie są przetłumaczone na ten język, obowiązki sądu doręczającego takie dokumenty ograniczają się do dokonania doręczenia – jeśli odbiorca przyjmie te dokumenty dobrowolnie. Podobna zasada wynika z art. 1135¹ § 2 k.p.c.

Stanowi to podstawę do twierdzenia, że w wypadkach niedołączenia tłumaczenia pism na język polski doręczenie może nastąpić tylko za zgodą odbiorcy, co oznacza, iż wyłączone jest wówczas „doręczenie zastępcze”.

W wypadkach gdy dokumenty podlegające doręczeniu są załączone w tłumaczeniu na język polski, przepisy umów międzynarodowych – jak również art. 1135¹ § 1 k.p.c. – nakazują przy wykonywaniu wniosków stosowanie ustawodawstwa wewnętrznego. Oznacza to stosowanie takich samych środków przymusu jak przy załatwianiu wniosków sądów polskich.

Jeżeli więc adresat nie stawia się do sądu, aby odebrać przeznaczone dla niego dokumenty, należy stosować przepisy kodeksu postępowania cywilnego o doręczeniach.

Doręczenie dokumentów powinno nastąpić przez pocztę (art. 131 § 1i 11 k.p.c.), na zasadach określonych w ustawie z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe (Dz. U. z 2020 r. poz. 1041 i 2320), przez osoby zatrudnione w sądzie lub sądową służbę doręczeniową. Sąd może również dokonywać doręczeń za pośrednictwem komornika w sposób określony w ustawie z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych (Dz. U. z 2021 r. poz. 850 i 1090). W wypadkach wskazanych w ustawie sąd może dokonać doręczeń przez Policję lub Żandarmerię Wojskową.

W razie niemożności doręczenia dokumentów osobiście adresatowi w rachubę wchodzi doręczenie, o którym mowa w art. 138 i (zwłaszcza) 139 k.p.c., czyli z reguły przez złożenie pism w placówce pocztowej operatora publicznego. W wypadku nieodebrania pism datę doręczenia wyznacza dzień, w którym upłynął termin do odbioru korespondencji. W przypadku pisma inicjującego postępowanie należy rozważyć zastosowanie art. 139¹ k.p.c. na koszt Skarbu Państwa. Zgodnie z oświadczeniem Polski do art. 12 analizowanej Konwencji koszty obejmują opłatę pocztową, która nie jest zwracana przez sądy.¹

Brak podpisu odbiorcy na dowodzie doręczenia nie stanowi przeszkody do sporządzenia przez sąd zaświadczenia stwierdzającego fakt, formę i datę doręczenia; dopuszczalność sporządzenia takiego dokumentu przewiduje art. 6 Konwencji haskiej z dnia 15 listopada 1965 r. oraz umowy dwustronne. W wypadkach odmowy przyjęcia pisma przesyłanego w drodze pocztowej należy postępować zgodnie z art. 139 § 2 k.p.c.

W razie gdy odmowa przyjęcia dokumentów następuje w sądzie, możliwe jest albo potraktowanie tej odmowy jako definitywnej, co czyniłoby zbędnym dokonywanie doręczenia przez pocztę (za taką ewentualnością przemawia art. 139 § 2 k.p.c.) albo też dokonanie doręczenia dokumentów przez pocztę.

3.13. Wykonywanie Konwencji o doręczaniu za granicą dokumentów sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych i handlowych, sporządzonej w Hadze dnia 15 listopada 1965 r. w Kanadzie

Organy centralne

- Prokurator Generalny Kanady,
- Prokurator Generalny, Ministerstwo Prokuratora Generalnego lub Minister Sprawiedliwości prowincji lub terytorium,
- urzędnicy sądowi i ich zastępcy w okręgu sądowym lub sądowym,
- organ centralny Alberta,
- wiceminister Sprawiedliwości Terytoriów Północno-Zachodnich,
- huissiers i szeryfowie,
- lokalni sekretarze,
- członkowie stowarzyszeń prawniczych wszystkich prowincji i terytoriów – członkowie Rady Notarialnej Prowincji Québec (wyłącznie w sprawach niespornych)
- Revenu Québec.

Sposoby doręczeń

Doręczenie formalne (art. 5 ust. 1 lit. a)

We wszystkich prowincjach i terytoriach Kanady, z wyjątkiem prowincji Québec, termin „doręczenie” obejmuje zarówno doręczenie, jak i „zawiadomienie”.

W przypadku wniosków o doręczenie lub zawiadomienie przesłanych do kanadyjskiego organu centralnego zgodnie z art. 5 ust. 1 lit. a) doręczenie lub zawiadomienie zostanie dokonane przy użyciu takich samych metod, jakie byłyby stosowane w przypadku doręczania lub zawiadamiania o dokumentach sądowych w ramach postępowania w jurysdykcji organu centralnego.

Zwykłą procedurą doręczenia w Kanadzie jest doręczenie osobiste przez doręzciciela procesowego w Albercie, huissiera w Québecu, funkcjonariusza organów ścigania w Ministerstwie Prokuratora Generalnego w Ontario lub szeryfa lub zastępcy szeryfa w innym miejscu w Kanadzie, na osobę lub na korporacji, wręczając kopię dokumentu osobie fizycznej lub urzędnikowi, dyrektorowi lub agentowi korporacji w jej miejscu prowadzenia działalności.

Powiadomienia w Québecu można dokonać poprzez dostarczenie oryginału lub uwierzytelnionego odpisu lub streszczenia aktu, dokumentu lub zawiadomienia osobie, którą należy powiadomić, i uzyskanie potwierdzenia odbioru [XpressPost].

Organy centralne w Kanadzie rozpatrzą wnioski o doręczenie lub powiadomienie za pomocą szczególnej metody wymaganej przez wnioskodawcę zgodnie z art. 5 ust. 1 lit. b), o ile taka metoda nie jest niezgodna z prawem obowiązującym w ich jurysdykcji.

Sąd Federalny i Federalny Sąd Apelacyjny: Zasady sądów federalnych, SOR/98-106.

Alberta: Alberta regulamin sądu, Alta. Rej. 124/2010.

Kolumbia Brytyjska: Reguły cywilne Sądu Najwyższego, BC Reg. 168/2009.

Manitoba: Zasady sądu ławy królewskiej, prod. Rej. 553/88.

New Brunswick: regulamin sądu, NB Reg. 82-73.

Nowa Fundlandia i Labrador: Reguły Sądu Najwyższego, 1986, SNL 1986, c 42, Sch D.

Terytoria Północno-Zachodnie: Regulamin Sądu Najwyższego Terytoriów Północno-Zachodnich, NWT Reg. 010-96.

Nowa Szkocja: Zasady postępowania cywilnego w Nowej Szkocji.

Nunavut: Regulamin Sądu Najwyższego Terytoriów Północno-Zachodnich, NWT Reg. 010-96.

Ontario: Zasady postępowania cywilnego, RRO 1990, Reg. 194.

Wyspa Księcia Edwarda: Zasady postępowania cywilnego.

Québec: Doręczenie: Kodeks postępowania cywilnego, RSQ, rozdział C-25.01.

Zawiadomienie: Kodeks postępowania cywilnego, RSQ, rozdział C-25.01.

Saskatchewan: Zasady ławy królewskiej.

Yukon: regulamin sądu, YOIC 2009/65.

Doręczenie w określony sposób (art. 5 ust. 1 lit. b))

Organy centralne w Kanadzie rozpatrzą wnioski o doręczenie za pomocą określonej metody, o którą wnioskował wnioskodawca zgodnie z art. 5 ust. 1 lit. b), w zakresie, w jakim taka metoda nie jest niezgodna z prawem obowiązującym w ich jurysdykcji.

Dostawa nieformalna (art. 5 ust. 2)

Praktyka nieformalnego dostarczania (*par simple remise*) dokumentów sądowych lub pozasądowych nie jest znana w Kanadzie.

Tłumaczenia

Zarówno w przypadku doręczenia formalnego, jak i doręczenia w określony sposób wymagania będą zależać od danej prowincji lub terytorium.

W przypadku Alberty, Kolumbii Brytyjskiej, Nowej Funlandii i Labradoru, Nowej Szkocji i Wyspy Księcia Edwarda wszystkie dokumenty muszą być sporządzone w języku angielskim lub przetłumaczone na ten język.

W przypadku Manitoby, Terytoriów Północno-Zachodnich, Nunavut, Ontario i Saskatchewan wszystkie dokumenty muszą być sporządzone lub przetłumaczone na język angielski lub francuski.

W przypadku Nowego Brunszwiku i Jukonu wszystkie dokumenty muszą być sporządzone lub przetłumaczone na język angielski lub francuski. Organ centralny Nowego Brunszwiku lub Jukonu może zastrzec sobie prawo do wymagania tłumaczenia dokumentów na język angielski lub francuski w zależności od języka rozumianego przez adresata.

W przypadku Québecu dokumenty pochodzenia powinny być sporządzone w języku francuskim lub przetłumaczone na ten język. W niektórych przypadkach francuskie tłumaczenie streszczenia dokumentu do doręczenia może wystarczyć za zgodą odbiorcy. Organ centralny Québecu może, na pisemny wniosek organu przekazującego, zezwolić na doręczenie lub zawiadomienie o dokumentach sporządzonych w języku angielskim lub przetłumaczonych z języka obcego na angielski pod warunkiem potwierdzenia przez organ przekazujący, że odbiorca rozumie język angielski.

Odbiorcy w Québecu mogą sprzeciwić się otrzymaniu dokumentu i zakwestionować ważność usługi lub powiadomienia, jeśli nie są spełnione wymagania dotyczące tłumaczenia obowiązujące w Québecu.

Koszty

Organy przyjmujące Kanady, wyznaczone na podstawie Konwencji haskiej o doręczaniu za granicą dokumentów sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych lub handlowych z dnia 15 listopada 1965 r. uzależniają wykonanie wniosku polskiego sądu od uprzedniego uiszczenia na ich rzecz należności opiewającej na kwotę 100 dolarów kanadyjskich.

Praktyka organów kanadyjskich w zakresie sposobów uiszczenia tej opłaty jest różna. Wszystkie prowincje i terytoria Kanady akceptują płatność czekami, w niektórych wypadkach zastrzegając, że powinny one być akceptowane przez kanadyjskie instytucje bankowe i wystawione w walucie kanadyjskiej. Część organów przyjmuje płatności w gotówce lub przekazy pocztowe, niektóre przelewy bankowe bądź karty płatnicze.

Przykładowo prowincja Alberta przyjmuje płatność przekazem lub gotówką, British Columbia dopuszcza płatności przelewem bankowym jako jedyną, Ontario i Québec akceptują przekazy i karty płatnicze.

Aktualnie nie jest możliwe realizowanie tej płatności w formie czeku. Poprzednio sąd przed wysłaniem wniosku o doręczenie dokumentu do Kanady wydawał dyspozycję wystawienia polecenia wypłaty za granicę według określonego wzoru. Następnie czek, po jego wystawieniu przez bank, sąd przesyłał do organu kanadyjskiego wraz z wnioskiem.

Właściwe organy poszczególnych prowincji Kanady, na rzecz których ma nastąpić płatność, są wymienione w oświadczeniu Kanady (Dz. U. z 2000 r. Nr 87, poz. 969, s. 5075)³⁵ oraz na stronie www.hcch.net w zakładce *Authorities*.

Obecnie jako rozwiązanie tymczasowe zostało zaproponowane pośrednictwo urzędów konsularnych ze względu na fakt, że polskie instytucje bankowe od 1 stycznia 2020 r. zaprzestały wystawiania czeków zagranicznych³⁶.

Aktualnie rekomendowane jest przekazywanie wniosków o doręczenie w drodze konsularnej na podstawie art. 9 ust. 1 omawianej Konwencji, jeżeli w danej sprawie zastosowanie trybu doręczenia dokumentów listem poleconym na podstawie art. 10 a Konwencji nie pozwala na ocenę skuteczności tego doręczenia.

Realizacja wniosków na podstawie art. 9 ust. 1 Konwencji powoduje konieczność uiszczenia przez sąd wnioskujący nie tylko opłat pobieranych przez kanadyjskie organy centralne (100 dolarów kanadyjskich), ale także kosztów przelewu na konta urzędów konsularnych (lub ambasad) pobieranych przez kanadyjskie banki oraz kosztów ponoszonych przez urzędy konsularne w związku z wystawieniem czeku.

Urzędy konsularne w Kanadzie wskazały, że kanadyjskie banki pobierają następujące opłaty:

- a) opłata związana z przelewem zagranicznym – wpływem środków z konta zagranicznego na konto placówki wynosi 17 dolarów kanadyjskich (w przypadku Montrealu – 15 dolarów kanadyjskich, w przypadku Toronto – między 15 a 45 dolarów kanadyjskich);
- b) koszt związany z wystawieniem czeku w przypadku Montrealu – 15 dolarów kanadyjskich

Zgodnie z art. I 17 ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. Prawo konsularne (Dz. U. z 2020 r. poz. 105) te koszty powinien pokryć sąd, który występuje z wnioskiem o doręczenie.

Sąd polski może przesłać wniosek o doręczenie właściwemu miejscowo konsulowi wraz dowodem dokonania przelewu opłaty za doręczenie i opłat dodatkowych na rachunek bankowy urzędu konsularnego lub ambasady, a konsul przekaze ten wniosek właściwemu organowi centralnemu oraz uiszczyć opłaty w sposób akceptowany w danej prowincji lub terytorium.

Sądy mogą rozważyć zastosowanie art. 8. Kanada nie złożyła sprzeciwu do art. 8 ust. 2 analizowanej Konwencji. Konsul może dokonywać doręczeń bez względu na obywatelstwo adresata. W praktyce wysyła korespondencję przesyłką pocztową.

35 J. Ciszewski, *Obrót prawny z zagranicą w sprawach cywilnych i karnych*, wyd. 11, Warszawa 2020 r., s. 152.

36 Uchwała Zarządu NBP nr 28/2019 z 8 października 2019 r. zmieniająca uchwałę w sprawie wprowadzenia Regulaminu realizacji przez Narodowy Bank Polski w obrocie zagranicznym i krajowym poleceń wypłaty w walutach obcych i walucie krajowej oraz operacji czekowych w walutach obcych, a także skupu i sprzedaży walut obcych, dla posiadaczy rachunków bankowych.

3.14. Wykonywanie Konwencji o doręczaniu za granicą dokumentów sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych i handlowych, sporządzonej w Hadze dnia 15 listopada 1965 r. w Stanach Zjednoczonych

USA złożyły Oświadczenie Stanów Zjednoczonych Ameryki z dnia 21 sierpnia 2003 r. dotyczące wykonywania Konwencji o doręczaniu za granicą dokumentów sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych i handlowych, sporządzonej w Hadze dnia 15 listopada 1965 r. (Dz. U. z 2000 r. Nr 87, poz.969).

Organy przyjmujące w USA uzależniają wykonanie wniosku polskiego sądu od uprzedniego uiszczenia na ich rzecz należności w wysokości 95 dolarów.

Dokumenty trzeba przetłumaczyć na język angielski, nawet jeśli doręczamy obywatelowi polskiemu.

W art. 5 Konwencji haskiej jest zastrzeżenie, że „[...] organ centralny może żądać, aby dokument został sporządzony lub przetłumaczony na język urzędowy bądź na jeden z języków urzędowych państwa wezwanego.”

Stany Zjednoczone złożyły takie zastrzeżenie w cytowanym oświadczeniu.

USA nie akceptują dobrowolnego przyjęcia, tzn. tego co jest w drugim akapicie art. 5 konwencji: „Z uwzględnieniem ustępu 1 punkt b) niniejszego artykułu, dokument może być zawsze doręczony przez oddanie adresatowi, który dobrowolnie wyraża zgodę na jego przyjęcie.” (w formularzu – *by delivery to the addressee, if he accepts it voluntarily – second paragraph of article 5*).

Wszystkie pisma w obrocie z zagranicą muszą być sporządzone pismem maszynowym, bez używania skrótów (to wynika z rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 stycznia 2002 r. w sprawie szczegółowych czynności sądów w sprawach z zakresu międzynarodowego postępowania cywilnego oraz karnego w stosunkach międzynarodowych (Dz.U. Nr 17, poz.164).

Należy wydać postanowienie o przyznaniu i wypłaceniu kwoty 95 dolarów amerykańskich na rzecz tamtejszego organu doręczającego; jest to opłata na rzecz amerykańskiego podmiotu zajmującego się doręczeniami. W przypadku płatności przelewem może być pobrana opłata za przelew, ale ABC Legal przy wpłacie na konto zasadniczo nie pobiera dodatkowych opłat. Możliwe jest także dokonywanie płatności w inny sposób. Opłatę można uiścić kartami Visa, MasterCard, większością międzynarodowych kart kredytowych, przelewami bankowymi, międzynarodowymi przekazami pieniężnymi i czekami płatnymi na rzecz ABC Legal Services. Czeki osobiste nie są akceptowane.

Wszystkie zgłoszenia serwisowe muszą być zgodne z harmonogramem płatności i metodą płatności opisaną na stronie internetowej ABC Legal: <https://www.abclegal.com/international-service-of-process/payment-information>.

Witryna ABC Legal zawiera szczegółowe wskazówki dotyczące metod płatności. Wszystkie zgłoszenia serwisowe, którym nie towarzyszy odpowiednia płatność we wskazanym sposób, zostaną zwrócone bez rozpatrzenia.

Od 1 stycznia 2020 r. nie można już wysyłać postanowień o przyznaniu wynagrodzenia do oddziału finansowego, który zwracał się do NBP o wydanie czeku. Czeki nie są już w obrocie międzynarodowym wystawiane³⁷.

Przykładowa część dyspozytywna postanowienia może być napisana tak:

postanawia:

„przyznać i wypłacić kwotę 95 dolarów amerykańskich (dziewięćdziesięciu pięciu dolarów amerykańskich) na rzecz ABC Legal 633 Yesler Way Seattle, WA 98104 USA – z zaliczki uiszczonej przez powódkę/powoda w dniu, zaksięgowanej pod pozycją, tytułem kosztów związanych z dokonaniem doręczenia pism sądowych dla pozwanego/pozwanej”

Organ centralny to:

Office of International Judicial Assistance

Civil Division

U.S. Department of Justice

Benjamin Franklin Station

P.O. Box 14360

Washington, D.C. 20044

United States of America

Tel.: +1 (202) 514-6700

E-mail: OIJA@usdoj.gov

Osoby odpowiedzialne za kontakt to:

- Ms. Jeanne Davidson, Director
- Ms. Katerina Ossenova, Senior Trial Counsel

Język komunikacji: angielski.

Organ centralny delegował swoje kompetencje w zakresie doręczeń w ramach międzynarodowej pomocy prawnej w tryb analizowanej konwencji na rzecz ABC Legal.

ABC Legal nie przekazuje jednak dokumentów rządowi Stanów Zjednoczonych, jego departamentom, agencjom ani instytucjom. Takie zgłoszenia serwisowe należy kierować do Biura Międzynarodowej Pomocy Sądowej Departamentu Sprawiedliwości Stanów Zjednoczonych. Nie ma opłat za zgłoszenia serwisowe przeznaczone dla rządu Stanów Zjednoczonych. Więcej informacji można znaleźć w Wytycznych OIJA dotyczących usług dla rządu USA, dostępnych na stronie internetowej OIJA:

<https://www.justice.gov/civil/service-requests>.

³⁷ Uchwała Zarządu NBP nr 28/2019 z 8 października 2019 r. zmieniająca uchwałę w sprawie wprowadzenia Regulaminu realizacji przez Narodowy Bank Polski w obrocie zagranicznym i krajowym poleceń wypłaty w walutach obcych i walucie krajowej oraz operacji czekowych w walutach obcych, a także skupu i sprzedaży walut obcych, dla posiadaczy rachunków bankowych.

Zasadniczo organ doręczający w USA to:

ABC Legal

633 Yesler Way

Seattle, WA 98104

United States of America

Szczegóły kontaktu:

Tel.: +1 (206) 521-9000.

E-mail: internationalinfo@abclegal.com

Strony internetowe:

<https://www.abclegal.com/international-service-of-process>

<https://www.justice.gov/civil/office-international-judicial-assistance-0>

Języki, którymi posługują się pracownicy agencji, to: angielski, hiszpański i francuski.

Ze względu na COVID-19 doręczanie dokumentów sądowych i pozasądowych przekazywanych zgodnie z haską konwencją o doręczaniu może zostać opóźnione lub zawieszony w niektórych obszarach. Stany Zjednoczone w swoim oświadczeniu w tym zakresie wskazały na potrzebę dalszego sprawdzania strony internetowej ABC Legal pod kątem najnowszych aktualizacji:

<https://www.abclegal.com/international-service-of-process>.

ABC Legal może przyjmować wnioski o świadczenie usług przesyłane pocztą elektroniczną lub za pośrednictwem swojej strony internetowej, o ile dołączony jest dowód wpłaty lub płatność jest dokonywana online.

ABC Legal podejmie próbę rozwiązania problemów z niepełnymi lub nieprawidłowymi adresami, znajdując adres możliwie najbardziej zbliżony do adresu podanego we wniosku. Jeśli w trakcie prób doręczenia okaże się, że podmiotu lub podmiotu nie można już znaleźć pod żądanym adresem, ABC Legal zapewnia bezpłatne przeszukanie w celu zlokalizowania podmiotu. Jeśli zostanie zidentyfikowany ważny „nowy” adres, ABC Legal w porozumieniu z zagranicznym wnioskodawcą zadecyduje, czy należy podjąć nową próbę doręczenia kosztem kolejnej płatności w wysokości 95,00 dolarów.

Więcej informacji znajduje się na stronie www.hcch.net w zakładce *Authorities* – United States of America – Central Authority & practical information.

3.15. Wykonywanie Konwencji o doręczaniu za granicą dokumentów sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych i handlowych, sporządzonej w Hadze dnia 15 listopada 1965 r. w Wielkiej Brytanii

Organy centralne w Zjednoczonym Królestwie

Minister Spraw Zagranicznych jest wyznaczany jako organ centralny; oraz

Senior Master of the Supreme Court [...], Scottish Executive Justice Department [...] i Registrar of the Supreme Court* [...] są wyznaczeni jako dodatkowe organy dla Anglii i Walii, Szkocji i Irlandii Północnej.

Pismem z dnia 10 czerwca 1980 r. rząd brytyjski poinformował, że zamiast sekretarza Sądu Najwyższego Irlandii Północnej, wyznaczonego w 1967 r. jako dodatkowy organ dla Irlandii Północnej zgodnie z art. 18 Konwencji, Master (Queen's Bench i Odwołania) jest wyznaczony jako ten dodatkowy organ. Adres Master (Queen's Bench and Appeals) to Royal Courts of Justice, Belfast 1.

Do wiadomości Sekcji Procesów Zagranicznych

Room E16

Royal Courts of Justice

Strand

London WC2A 2LL

Organy nadające (art. 3 ust. 1):

1) Anglia i Walia:

Senior Master of the Royal Courts of Justice

Strand

London WC2A 2LL

Centrala: +44 207 947 6000

Tel: +44 207 947 7772 (opcja 2)

Strona internetowa: Ministerstwo Sprawiedliwości

2) Szkocja:

Rząd Szkocki Dyrekcja Sprawiedliwości Dyrekcja

Centralna i Zespół Prawa Międzynarodowego

St. Andrew's House (GW15)

Edynburg EH1 3DG

Szkocja, Wielka Brytania

E-mail: serviceofdocuments@gov.scot lub Angela.Lindsay@gov.scot

Tel.: +44 131 244 4829

3) Irlandia Północna:

The Master (Queen's Bench and Appeals)

Royal Courts of Justice

Chichester Street

Belfast BT1 3JF

Tel: +44 28 9072 4639

Strona internetowa: Department of Justice NI

Tłumaczenia i liczba egzemplarzy – wymagania Wielkiej Brytanii

Zgodnie z art. 5 ust. 3 Konwencji Wielka Brytania będzie wymagać, aby dokumenty były sporządzone w języku angielskim lub przetłumaczone na język angielski.

Aby zapoznać się ze wszystkimi deklaracjami i zastrzeżeniami złożonymi przez Wielką Brytanię w trybie tej Konwencji (podobnie przez każde inne państwo będące jej stroną), należy kliknąć odpowiedni link w czwartej tabelce zakładki *Authorities* – Wielka Brytania – Organ centralny i informacje praktyczne (w przypadku innych państw w odpowiedniej kolejności linki).

Organy wyznaczone przez Zjednoczone Królestwo będą wymagać, aby wszystkie dokumenty przekazane im w celu doręczenia były w dwóch egzemplarzach.

Oświadczenie rządowe z dnia 16 czerwca 2000 r. w sprawie przystąpienia przez Rzeczpospolitą Polską do Konwencji o doręczaniu za granicą dokumentów sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych lub handlowych, sporządzonej w Hadze dnia 15 listopada 1965 r. (Dz. U. z 2000 r. Nr 87, poz. 969) zawiera oświadczenie Polski oraz oświadczenia państw stron analizowanej Konwencji w zakresie jej stosowania. Informacje są także dostępne na stronie www.hcch.net.

Koszty doręczeń w Wielkiej Brytanii

Od 1 stycznia 1979 r. za usługi w normalnych okolicznościach nie pobiera się żadnych opłat. Jeżeli jednak wniosek dotyczy doręczenia w określony sposób, który wiąże się z dodatkowymi kosztami lub w innych wyjątkowych okolicznościach, rzeczywiste koszty doręczenia zostaną zwrócone.

Uwaga: dotyczy to tylko Anglii i Walii, Szkocji i Irlandii Północnej, a nie terytoriów zamorskich, za których stosunki międzynarodowe odpowiada Zjednoczone Królestwo.

3.16. Formularze

Konwencja wprowadza ujednolicony formularz wniosku i dowodu doręczenia, trójjęzyczny. Wniosek – wpisy na formularzu – należy sporządzić w języku państwa wezwanego lub w języku angielskim bądź francuskim.

Dostępne na www.hcch.net w zakładce *Model Forms*.

W praktyce rekomendowane jest wskazanie jako podstawy prawnej doręczenia art. 5 ust. 1 litera a)

„Organ centralny państwa wezwanego sam doręcza dokument lub zarządza jego doręczenie przez odpowiednią placówkę, zarówno: a) w formie przewidzianej przez jego prawo wewnętrzne dla doręczania dokumentów w procesach krajowych osobom znajdującym się na jego terytorium [...]”.

Załączniki do konwencji w sumie 3 (Request – Summary – Certificate), znajdziemy na stronie konwencji haskich www.hcch.net po wejściu na anglojęzyczną wersję omawianej konwencji w zakładce *Specialised Section*, w ustępie *Mandatory Form*, możliwe są różne wersje językowe, w tym polsko-francusko-angielska.

3.17. Brak potwierdzenia doręczenia

Rekomendacja dokonywania doręczenia na podstawie art. 5 ust. 1 litera a) analizowanej Konwencji ma bezpośredni związek z konsekwencjami dla prowadzonego postępowania w związku z brakiem potwierdzenia doręczenia.

Jeżeli pozew lub równorzędny dokument został przekazany za granicę w celu doręczenia, a pozwany nie stawił się, orzeczenie nie może być wydane, zanim nie zostanie stwierdzone, że dokument został dostarczony pozwanemu zgodnie z prawem wewnętrznym miejsca doręczenia (tylko wówczas mogą być stosowane środki przymusu i fikcje) lub w innej formie przewidzianej przez konwencję.

W każdym z tych przypadków doręczenie lub przekazanie musi być dokonane w sposób i w terminie umożliwiającym pozwanemu podjęcie obrony. Wyciąg z dokumentu doręczanego służy realizacji prawa do obrony.

Każde umawiające się państwo może oświadczyć, iż sędzia może wydać orzeczenie, nawet jeżeli nie otrzymał potwierdzenia doręczenia lub przekazania, jeśli zostały spełnione wszystkie następujące warunki (art. 15 ust. 2):

- dokument został przesłany w jednej z form przewidzianych w niniejszej konwencji,
- od daty przesłania dokumentu upłynął okres uznany przez sędziego za dostateczny w danej sprawie, nie krótszy niż sześć miesięcy,
- nie otrzymano żadnego potwierdzenia mimo podjęcia przez właściwe organy państwa wezwanego odpowiednich starań o jego uzyskanie.

Polska nie złożyła deklaracji o stosowalności tego przepisu.

Przykładowo takie deklaracje złożyły Zjednoczone Królestwo Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, Stany Zjednoczone, Kanada.

3.18. Tłumaczenia

Dokumenty przeznaczone do doręczenia, jeśli **nie załączono tłumaczenia**, doręczane są, o ile odbiorca, pouczony o prawie odmowy ich przyjęcia, przyjmie je dobrowolnie – wyjątki, jeśli państwo złożyło oświadczenie.

Czy państwo złożyło oświadczenie w tym zakresie, ustalamy na stronie www.hcch.net w zakładce *Authorities*.

Jeżeli doręczenie obejmuje dokumenty wraz z **ich tłumaczeniem**, doręczenie następuje z zastosowaniem przymusu państwowego przewidzianego w prawie wewnętrznym państwa wezwanego przy doręczeniach krajowych.

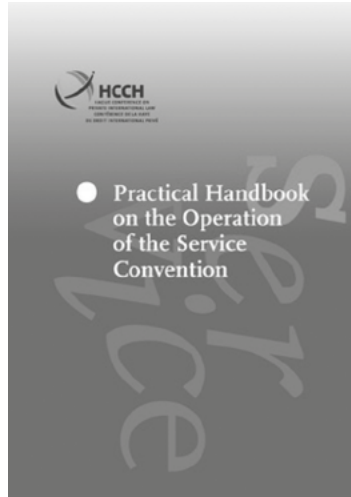
Tłumaczenie nie jest wymagane w przypadku doręczeń drogą pocztową lub konsularną.

3.19. Informacje dostępne na stronie Konferencji Haskiej Prawa Prywatnego Międzynarodowego

Na stronie www.hcch.net, po wejściu na wersję językową analizowanej Konwencji, są dostępne następujące informacje:

1. Tekst Konwencji – <https://assets.hcch.net/docs/f4520725-8cbd-4c71-b402-5a-ae1994d14c.pdf>
2. Tło powstania Konwencji – <https://assets.hcch.net/docs/f4ccc07b-55ed-4ea-7-8fb9-8a2b28549e1d.pdf>
3. Tabela statusu umawiających się stron, gdzie należy ustalać jakie państwa są aktualnie stronami Konwencji – <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/status-table/?cid=17>
4. Wykaz organów centralnych i informacje praktyczne podane przez umawiające się państwa – strony Konwencji – <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/authorities1/?cid=17>
5. Sprawozdanie wyjaśniające w sprawie konwencji
6. <https://www.hcch.net/en/publications-and-studies/details4/?pid=25&dtid=3>
7. Praktyczny podręcznik funkcjonowania konwencji
8. <https://www.hcch.net/en/publications-and-studies/details4/?pid=2728&dtid=3>
9. Obowiązkowy wzór formularza wniosków
10. <https://www.hcch.net/en/publications-and-studies/details4/?pid=6560&dtid=65>

Praktyczny podręcznik funkcjonowania konwencji.

Praktyczny podręcznik zawiera szczegółowe wyjaśnienia dotyczące ogólnego funkcjonowania konwencji o doręczeniu, a także autorytatywne komentarze dotyczące głównych kwestii podnoszonych przez praktykę w ciągu ostatnich pięćdziesięciu lat.

Od czasu opublikowania trzeciego wydania niniejszego podręcznika w 2006 r. nastąpiły ważne zmiany w orzecznictwie i praktyce państwowej w odniesieniu do Konwencji haskiej o doręczeniu. Zmiany te stanowią najważniejszą podstawę niniejszego zaktualizowanego i rozszerzonego czwartego wydania. Ponadto obejmuje kompleksowe badania i analizy dotyczące wykorzystania technologii informacyjnej w działaniu Konwencji, która to dziedzina wciąż ewoluuje.

Spis treści tego podręcznika można znaleźć pod adresem

<https://assets.hcch.net/docs/bc9b5703-0f69-42ce-9ca7-df475a0b7da2.pdf>

Praktyczny podręcznik jest dostępny zarówno w formie papierowej, jak i elektronicznej i jest odpłatny:

- **Praktyczny podręcznik dotyczący funkcjonowania Konwencji o doręczeniach**, wyd. 4 (e-book), 2016, (251 s.) – ISBN: 978-94-90265-47-2, 105 euro (bez VAT).
- **Praktyczny podręcznik funkcjonowania Konwencji o doręczeniach**, wyd. 4 (wersja papierowa), 2016, (251 s.) – ISBN/EAN: 978-94-90265-51-9, 157 euro.

3.20. Stosunek do innych aktów prawnych

W stosunkach między stronami analizowanej konwencji, będącymi również stronami Konwencji dotyczących procedury cywilnej, podpisanych w Hadze z dnia 17 lipca 1905 r.³⁸ i z dnia 1 marca 1954 r., artykuły 1 do 7 wcześniejszych konwencji zostają zastąpione postanowieniami Konwencji o doręczaniu za granicę dokumentów sądowych i pozasądowych z 15 listopada 1965 r. (art. 22).

Niniejsza Konwencja nie narusza stosowania artykułu 23 Konwencji dotyczącej procedury cywilnej, podpisanej w Hadze dnia 17 lipca 1905 r., ani artykułu 24 Konwencji dotyczącej procedury cywilnej, podpisanej w Hadze dnia 1 marca 1954 r. Artykuły te mają jednak zastosowanie tylko wtedy, gdy stosowane formy łączności są identyczne z przewidzianymi w powyższych dwóch konwencjach (art. 23).

Przyjmuje się, iż porozumienia dodatkowe między stronami Konwencji z 1905 r. i 1954 r. mają zastosowanie również do niniejszej konwencji, chyba że strony uzgodniły inaczej (art. 24).

38 <https://www.hcch.net/en/instruments/the-old-conventions/1905-civil-procedure-convention> (data dostępu: 25.01.2023).

ROZDZIAŁ 4. PRZEPROWADZANIE DOWODÓW W SPRAWACH CYWILNYCH I HANDLOWYCH W RELACJACH Z PAŃSTWAMI TRZECIMI, NIEBĘDĄCYMI PAŃSTWAMI CZŁONKOWSKIMI UNII EUROPEJSKIEJ

4.1. Cel konwencji o przeprowadzaniu dowodów za granicą w sprawach cywilnych lub handlowych, sporządzonej w Hadze dnia 18 marca 1970 r.

Konwencja o przeprowadzaniu dowodów za granicą w sprawach cywilnych lub handlowych, sporządzona w Hadze dnia 18 marca 1970 r. (Dz. U. z 2000 r. Nr 60, poz. 582) (www.hcch)³⁹.

Analizę wymienionej Konwencji należy zacząć od wskazania jej celu, którego określenia należy szukać przede wszystkim w preambule.

Ustawodawca wskazał, że omawiany akt prawa międzynarodowego ma „ułatwić przekazywanie i wykonywanie wniosków o przeprowadzenie dowodów” oraz przyczynić się do ujednoczenia różnych metod stosowanych w tym celu, a także „udoskonalić wzajemną współpracę sądową w sprawach cywilnych lub handlowych”.

Konferencja Haska Prawa Prywatnego Międzynarodowego na swojej stronie (www.hcch.net) informuje, że „Konwencja z dnia 18 marca 1970 r. o przeprowadzaniu dowodów za granicą w sprawach cywilnych lub handlowych (Konwencja dowodowa HCCH 1970) ustanawia dwie metody współpracy między Państwami-Stronami w zakresie przeprowadzania dowodów za granicą w sprawach cywilnych lub handlowych. Konwencja zapewnia skuteczne środki przeprowadzania dowodów w okolicznościach transgranicznych za pośrednictwem (i) wniosków o wydanie zezwolenia oraz (ii) przedstawicieli dyplomatycznych lub konsularnych oraz komisarzy. Umożliwiając różnorodne mechanizmy przeprowadzania dowodów za granicą, konwencja zapewnia również skuteczne rozwiązanie umożliwiające przewyżczenie różnic między systemami prawa cywilnego i prawa zwyczajowego w zakresie przeprowadzania dowodów”⁴⁰.

W międzynarodowym postępowaniu sądowym proces uzyskiwania dowodów w wymiarze transgranicznym jest często przeprowadzany, a komplikują go różnice między systemami prawnymi, w tym opartymi na prawie cywilnym i *common law*. Konwencja dowodowa ma na celu przewyżczenie tych różnic poprzez ustanowienie jednolitych mechanizmów współpracy w celu ułatwienia i usprawnienia przeprowadzania dowodów za granicą.

Konwencja osiąga to dzięki dwóm oddzielnym i niezależnym systemom:

- 1) wnioskowi o przeprowadzanie dowodów oraz
- 2) pomocy urzędników dyplomatycznych i konsularnych oraz komisarzy.

39 <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/specialised-sections/evidence> (data dostępu: 25.01.2023).

40 <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/specialised-sections/service> (data dostępu: 25.01.2023).

4.2. Zakres przedmiotowy Konwencji

Konwencja ma zastosowanie w sprawach cywilnych i handlowych, w sytuacji kiedy zachodzi potrzeba przeprowadzenia dowodu w innym państwie członkowskim niż państwo siedziby sądu prowadzącego postępowanie (art. 1 ust. 1).

Konwencja ma zastosowanie, gdy dowód lub inna czynność sądowa jest wymagana w ramach toczącego się lub przyszłego postępowania w sprawie cywilnej lub handlowej (art. 1 ust. 1 i 2).

Inna czynność sądowa nie obejmuje doręczania pism sądowych ani też zarządzeń tymczasowych lub czynności egzekucyjnych (art. 1 ust. 3).

Definicja sprawy cywilnej

Podkreślenia wymaga fakt, że pojęcie sprawy cywilnej należy wyklądać w sposób autonomiczny, którego wykładni trzeba dokonywać w oparciu z jednej strony o cele i systematykę danego aktu prawnego, a z drugiej – o zasady ogólne wynikające z całokształtu systemów prawa krajowego. Szerzej na ten temat zob. cz. I niniejszego opracowania.

4.3. Zakres czasowy Konwencji

W poszczególnych państwach stronach Konwencji akt ten wchodził w życie z różną datą. W Polsce analizowana konwencja weszła w życie 13 kwietnia 1996 r.

Więcej informacji znajduje się na stronie www.hcch.net w zakładce *Status table*. Analizie należy poddać czwartą informację *EIF – Entry into force* i sprawdzić datę wejścia w życie Konwencji dla obu krajów – jeśli Konwencja obowiązuje w obu krajach, może być stosowana.

W zakładce *Status Table* umawiające się strony niniejszej Konwencji, które są również członkami HCCH, są pogrubione, a umawiające się strony, które nie są członkami HCCH, są wyróżnione kursywą. Innymi słowy, kraj nie musi być członkiem Konferencji Haskiej, aby być stroną Konwencji dowodowej.

Sprawdzając tabelę statusu Konwencji dowodowej, należy zawsze pamiętać o następujących kwestiach:

1. czy zarówno kraj, w którym toczy się postępowanie sądowe (lub będzie się toczyć), jak i kraj, w którym ma zostać uzyskany dowód, są wymienione w tabeli *Status Table*,
2. kraj może zostać stroną Konwencji na różne sposoby (ratyfikacja przystąpienie sukcesja lub kontynuacja).

Więcej informacji na stronie:

<https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/specialised-sections/read-the-status-table2>

4.4. Zakres terytorialny Konwencji

Konwencja ma zastosowanie w zakresie przeprowadzania dowodów w 61 krajach, w stosunkach między Polską a 34 krajami, z wyłączeniem państw członkowskich UE (bo pierwszeństwo prawa unijnego), w tym:

Albanią, Argentyną, Armenią, Australią, Barbados, Białoruś, Bośnią i Hercegowiną, Brazylią, Chinami, Carnogórą, Kolumbią, Kostaryką, Indiami, Islandią, Izraelem, Koreą, Kuwejtem, Macedonią, Kazachstanem, Luxemburgiem, Monako, Marokiem, Meksykiem, Norwegią, Rosją, Serbią, Seszelami, Singapurem, Sri Lanką, Szwajcarią, RPA, Turcją, USA, Ukrainą, Wielką Brytanią i Wenezuelą.

4.5. Fakultatywny charakter Konwencji

Za fakultatywnym charakterem Konwencji przemawia regulacja zawarta w art. 32, która statuuje Konwencja niniejsza nie stoi na przeszkodzie stosowaniu konwencji, których umawiające się państwa są lub będą stronami, zawierających postanowienia w sprawie zagadnień regulowanych przez niniejszą konwencję.

W praktyce kontrowersje budzi zagadnienie, czy sąd polski może nie zastosować Konwencji w relacji z państwem trzecim, które jest jej stroną i przeprowadzić przesłuchanie świadka na podstawie art. 2711 k.p.c. lub rozprawę zdalną zgodnie z art. 15zsz1 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz.U. poz. 374), który stanowi, że „W okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19 oraz w ciągu roku od odwołania ostatniego z nich, w sprawach rozpoznawanych według przepisów k.p.c. [...] rozprawę lub posiedzenie jawne przeprowadza się przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiających przeprowadzenie ich na odległość z jednoczesnym bezpośrednim przekazem obrazu i dźwięku (posiedzenie zdalne), z tym że osoby w nim uczestniczące, w tym członkowie składu orzekającego, nie muszą przebywać w budynku sądu”.

Z praktycznego punktu widzenia ma to decydujące znaczenie dla efektywności prowadzonych postępowań, bo niestosowanie Konwencji zwalnia sąd procedujący od obowiązku uzyskania zgody właściwego organu państwa, na terenie którego dowód ma być przeprowadzony.

W tej sytuacji należy rozważyć, czy Konwencja ma zastosowanie co do zasady jedynie w przypadku, w którym sąd jednego z państw umawiających się stron postanowi przeprowadzić dowód według jednego ze sposobów przewidzianych w tym akcie prawnym, w której to sytuacji powinien postępować według procedury właściwej dla danego sposobu.

Jeśli celem Konwencji było ułatwienie i przyśpieszenie przeprowadzania dowodów w sprawach transgranicznych czy może ona sprzeciwić się zastosowaniu metod szybszych i bardziej skutecznych, którymi dysponuje sąd na podstawie własnego prawa krajowego?

Ponadto czy sąd w przypadku sprawy transgranicznej z państwem trzecim powinien mieć mniejsze możliwości szybszego i bardziej efektywnego przeprowadzania dowodów niż w sprawach unijnych?

Nie można tracić z pola widzenia celu i funkcji takich regulacji. Jeśli akty prawa międzynarodowego zostały stworzone w celu ułatwienia i przyspieszenia procedur w sprawach transgranicznych, to ściśle formalna wykładnia prowadziłaby do wniosku, że na każdą czynność z udziałem podmiotu przebywającego za granicą należy uzyskiwać zgodę właściwych organów. Kontynuując ten sposób rozumowania, jeśli połączenie video ma charakter transgraniczny i sąd procedujący od miejsca pobytu podmiotu uczestniczącego w czynności dzieli kilka państw, to ze względu na naruszenie ich terytorium należałoby uzyskiwać zgodę wszystkich. Taki sposób wykładni mógłby prowadzić do paraliżu postępowań w sprawach transgranicznych.

Istotny jest także argument, że szeroko stosowane obecnie w praktyce połączenie za pomocą video z osobami, które przebywają w innym państwie, odbywa się na zasadzie dobrowolności i bez stosowania jakichkolwiek środków przymusu. Sąd prowadzący rozprawę nie korzysta z żadnej pomocy ani środków znajdujących się w państwie pobytu danej osoby.

Oceniając sporną praktykę z punktu widzenia praw podmiotowych stron uczestniczących w postępowaniu, wskazać należy, że czynność taka nie prowadzi do nieważności postępowania, niezależnie od jej oceny prawnej. Po pierwsze, wszyscy uczestnicy procesu sądowego są poinformowani o czasie i miejscu przeprowadzenia czynności. Po drugie, podmiot ma prawo do swobodnej wypowiedzi i po trzecie, wszyscy uczestniczący w rozprawie mają możliwość zadawania pytań.

Reasumując, z punktu widzenia zasad ekonomiki procesowej uzyskiwanie zgody właściwego organu na każdą czynność, która przekracza granice RP, prowadziłaby do znacznych przewlekłości postępowań, szczególnie że wymieniony akt prawny nie przewiduje konsekwencji braku zajęcia stanowiska w przedmiocie wyrażenia zgody w rozsądnym terminie.

Jeśli analizowana Konwencja ma charakter fakultatywny, to nie można przyjąć, że sąd w każdej sprawie transgranicznej ma obowiązek ją zastosować. Wytworzona w tym zakresie praktyka orzecznicza nie narusza praw podmiotowych i realizuje postulat prowadzenia postępowania dowodowego zgodnie z zasadami ekonomiki procesowej.

4.6. Organy centralne

Każde umawiające się państwo wyznaczy organ centralny zobowiązany do przyjmowania wniosków o przeprowadzenie dowodów pochodzących z innego umawiającego się państwa, oraz do postępowania zgodnie z postanowieniami Konwencji. Należy zwracać się bezpośrednio do organu centralnego państwa wezwanego z pominięciem organu centralnego państwa wzywającego (art. 2).

Konwencja przewiduje system organów centralnych we wszystkich umawiających się stronach. Główną rolą organów centralnych jest przyjmowanie wniosków na podstawie rozdziału i przekazywanie ich odpowiednim władzom właściwym do ich wykonania.

umawiające się strony mogą również wyznaczyć organy, które udzielą zezwolenia na przeprowadzenie dowodu bezpośrednio na ich terytorium, do których należy wystąpić w celu przeprowadzenia dowodu na podstawie rozdziału II.

Konwencja przewiduje również wyznaczanie dodatkowych organów i pozostawia Umawiającym się Stronom swobodę określenia zakresu kompetencji tych organów.

Jeśli wniosek zostanie skierowany do niewłaściwego organu, organ przyjmujący sam przekaże go organowi właściwemu (art. 6).

Więcej informacji można uzyskać na stronie www.hcch.net w zakładce *Authorities*.

4.7. Porozumienia państw

Konwencja niniejsza nie stoi na przeszkodzie zawieraniu porozumień między dwoma lub więcej umawiającymi się państwami w sprawie odstąpienia od jej stosowania (art. 8):

- a) postanowień artykułu 2 (zasadą przekazywanie za pośrednictwem organu centralnego państwa wezwanego) w zakresie dotyczącym sposobu przekazywania wniosków;
- b) postanowień artykułu 4 (zasadą język urzędowy organu wezwanego i wyjątki od niej) w zakresie dotyczącym stosowania języków;
- c) postanowień artykułu 8 (obecność sędziów z organu wzywającego) w zakresie dotyczącym udziału funkcjonariuszy organu wzywającego przy wykonywaniu wniosków;
- d) postanowień artykułu 11 (realizacji prawa do odmowy złożenia zeznań lub przedstawienia innego dowodu) w zakresie dotyczącym prawa i obowiązku odmowy zeznań;
- e) postanowień artykułu 13 (sposób przekazywania dokumentów stwierdzających wykonanie lub niewykonanie wniosku) w zakresie dotyczącym przekazywania dokumentów stwierdzających wykonanie wniosku;
- f) postanowień artykułu 14 w zakresie dotyczącym pokrycia kosztów (możliwość żądania zwrotu kosztów biegłych, tłumaczeń oraz kosztów procedur specjalnych);
- g) postanowień rozdziału II (przeprowadzanie dowodów przez przedstawicieli dyplomatycznych, urzędników konsularnych lub osobę wyznaczoną).

4.8. Wymogi formalne wniosku

Wniosek powinien zawierać (art. 3) elementy obligatoryjne takie, jak:

- a) organ wzywający o jej wykonanie oraz organ wezwany, jeżeli jest znany organowi wzywającemu;
- b) nazwiska i adresy stron postępowania oraz ich pełnomocników, jeżeli zostali ustanowieni;
- c) rodzaj postępowania, dla którego żąda się dowodu, wraz ze wszystkimi niezbędnymi informacjami w sprawie;

- d) dowód, który ma być przeprowadzony lub inną czynność sądową, która ma być dokonana.

Może także zawierać elementy dodatkowe, w miarę potrzeby, jakimi są przykładowo:

- a) nazwiska i adresy osób, które mają być przesłuchane;
- b) pytania, które mają być zadane osobom przesłuchiwanym lub opis przedmiotu sprawy, w której mają być one przesłuchane;
- c) dokumenty lub inne przedmioty, które powinny być zbadane;
- d) wymóg, aby zeznania zostały stwierdzone przysięgą lub przyrzeczeniem wraz z zastosowaniem szczególnej formy tej przysięgi lub przyrzeczenia;
- e) szczególną metodę lub procedurę, której należy przestrzegać na podstawie artykułu 9.

Wniosek może również zawierać informacje niezbędne dla zastosowania artykułu 11 (realizacja prawa do odmowy zeznań lub przedstawienia innego dowodu).

Nie jest wymagana legalizacja lub inna podobna formalność.

Język

Wniosek sporządza się w języku urzędowym organu wezwanego lub dołącza się do niego tłumaczenie na ten język (art. 4).

Umawiające się państwo powinno przyjąć wniosek sporządzony w języku angielskim lub francuskim albo tłumaczenie na jeden z tych języków, chyba że zgłosiło zastrzeżenie przewidziane w artykule 33.

Umawiające się państwo może, w drodze oświadczenia, wymienić język lub języki inne niż określone w ustępach poprzedzających, w których wniosek może być przekazany jego organowi centralnemu.

Tłumaczenie dołączone do wniosku powinno być poświadczone przez przedstawiciela dyplomatycznego, urzędnika konsularnego lub tłumacza przysięgłego albo przez jakąkolwiek inną osobę upoważnioną do tego w którymkolwiek z obu państw.

Braki formalne wniosku

Jeżeli organ centralny uważa, że wniosek nie odpowiada postanowieniom niniejszej konwencji, powiadomi o tym niezwłocznie organ państwa wzywającego, który przekazał wniosek, określając zastrzeżenia do wniosku (art. 5).

4.9. Czas i miejsce przeprowadzenia czynności

Organ wzywający, jeżeli tego wymaga, powinien być informowany o czasie i miejscu przeprowadzenia postępowania w celu umożliwienia zainteresowanym stronom i ich pełnomocnikom, jeżeli zostali ustanowieni, wzięcia w nim udziału. Informację przesyła się bezpośrednio stronom lub ich pełnomocnikom, jeżeli organ państwa wzywającego tego żąda (art. 7).

Sędziowie z sądu wzywającego mogą być obecni przy czynności (art. 8). Ich udział może być uzależniony od zgody organu państwa wezwanego.

4.10. Prawo wykonania wniosku

Organ sądowy, który wykonuje wniosek, stosuje własne prawo w odniesieniu do metod i procedur postępowania. Jednakże na wniosek organu wzywającego należy zastosować szczególną metodę lub procedurę (art. 9).

Jednakże na wniosek organu wzywającego należy zastosować szczególną metodę lub procedurę, chyba że jest ona sprzeczna z wewnętrznym prawem państwa wezwanego lub jej zastosowanie nie jest możliwe z powodu praktyki sądowej lub trudności praktycznych.

Przy wykonywaniu wniosku organ wezwany stosuje odpowiednie środki przymusu, określone przez własne prawo wewnętrzne, w ten sam sposób i w tym samym zakresie jak przy wykonywaniu zarządzeń wydanych przez organ własnego państwa (art. 10).

4.11. Prawo odmowy zeznań

Przy wykonywaniu wniosku zainteresowana osoba może odmówić zeznań lub przedstawienia innego dowodu (art. 11) w takim zakresie, w jakim ma prawo lub obowiązek odmowy zeznań lub odmowy udostępnienia dowodu na podstawie:

- a) prawa państwa wezwanego lub
- b) prawa państwa wzywającego, jeżeli prawo lub obowiązek odmowy zostało powołane we wniosku lub później potwierdzone na wniosek organu wezwanego przez organ wzywający.

4.12. Prawo odmowy wykonania wniosku

Można odmówić wykonania wniosku tylko wówczas, gdy:

- a) wykonanie wniosku w państwie wezwanym nie należy do właściwości sądów lub
- b) państwo wezwane uzna, że wykonanie wniosku narusza jego suwerenność lub bezpieczeństwo.

Nie można odmówić wykonania wniosku tylko z tej przyczyny, że prawo wewnętrzne państwa wezwanego przewiduje jego wyłączną jurysdykcję dla danej sprawy lub że jego prawo wewnętrzne nie przewiduje dochodzenia określonego roszczenia na drodze sądowej.

Nie można odmówić wykonania wniosku dlatego, że państwo wezwane ma wyłączną jurysdykcję do rozpoznania sprawy lub według jego prawa zachodzi niedopuszczalność drogi sądowej.

4.13. Sposoby przeprowadzania dowodów przewidziane w Konwencji

Główny sposób – za pośrednictwem organu centralnego państwa wezwanego.

Zasadniczym sposobem w ramach analizowanej Konwencji jest przekazanie wniosku o uzyskanie dowodu lub wykonanie innej czynności sądowej przez właściwy organ lub urzędnika sądowego jednej umawiającej się strony organowi centralnemu Umawiającej się Strony, na terytorium której dowód ma być przeprowadzony (art. 2). Wniosek musi być zgodny ze wzorem formularza stanowiącym załącznik do Konwencji.

Ta metoda przeprowadzania dowodu z rozdziału I jest dostępna dla wszystkich umawiających się stron konwencji.

Alternatywne sposoby przeprowadzenia dowodów

Konwencja zachowuje swobodę umawiających się stron w zakresie korzystania z alternatywnych sposobów przeprowadzenia dowodów, w tym poprzez:

1. *pre-trial discovery* – przedprocesowe ujawnienie dokumentów,
2. przeprowadzanie dowodów lub innych czynności sądowych za pośrednictwem pracowników urzędów dyplomatycznych lub konsularnych albo komisarzy.

Przedprocesowe ujawnienie dokumentów to procedura przewidziana w krajach prawa zwyczajowego (system *common law*) obejmująca wnioski o przeprowadzenie dowodu złożone później niż wniesienie pozwu, ale przed ostateczną rozprawą co do meritum. Zgodnie z art. 23 Konwencji umawiające się strony mogą, w drodze oświadczenia, odstąpić od wykonywania wniosków w tym celu. Niektóre umawiające się strony dokonały generalnego oświadczenia przeciwko wszelkim prośbom tego dotyczącym, inne nałożyły określone wymogi do ich realizacji.

Urzędnik dyplomatyczny lub przedstawiciel konsularny umawiającej się strony może bez przymusu przeprowadzać dowody wobec obywateli własnych (art. 15). Może to wymagać pozwolenia od właściwych organów w państwie, w którym przeprowadzany jest dowód. Podmioty te mogą również, bez przymusu, przeprowadzać dowody w stosunku do obywateli innych państw, ale wówczas uzyskanie zezwolenia jest obligatoryjne (art. 16 i 17).

Konwencja przewiduje również mechanizm uzyskiwania dowodów pod przymusem (art. 18). Zgodnie z rozdziałem II urzędnik dyplomatyczny, przedstawiciel konsularny lub komisarz stosuje prawo sądu przed którym sprawa się toczy, chyba że jest to niezgodne z prawem umawiającej się strony, w której przeprowadza się dowód lub jest niegodne z udzielonym zezwoleniem (art. 21).

Umawiające się strony mogą wyłączyć w całości lub w części stosowanie niniejszego rozdziału Konwencji (art. 33). Polska takie zastrzeżenie złożyła z wyłączeniem art. 15.

4.14. Koszty przeprowadzenia dowodów. Zasada bezpłatności (art. 14)

Zasadą jest bezpłatność. Wykonanie wniosku nie uzasadnia obowiązku zwrotu jakichkolwiek opłat lub kosztów (art. 14). Zasada ta doznaje wyjątków i państwo wezwane może żądać od państwa wzywającego zwrotu:

1. wynagrodzeń wypłaconych biegłym i tłumaczom oraz
2. kosztów spowodowanych zastosowaniem szczególnej procedury.

Organ wezwany, którego prawo zobowiązuje same strony do zebrania dowodów i który nie jest w stanie sam wykonać wniosku, może po otrzymaniu zgody organu wzywającego wyznaczyć w tym celu odpowiednią osobę. Wnosząc o zgodę, organ wezwany określa w przybliżeniu koszty wynikające z takiego postępowania. Organ wzywający, który udzielił swej zgody, zwraca wszelkie powstałe koszty; bez takiej zgody organ wzywający nie ponosi kosztów.

Wysokość opłat i fakt ich żądania przez poszczególne państwa należy sprawdzać na stronie www.hcch.net w zakładce Authorities.

4.15. Informacja dotycząca oświadczeń Polski w zakresie stosowania Konwencji haskiej z 1970 r. o przeprowadzaniu dowodów

Zgodnie z oświadczeniami złożonymi przy przystąpieniu organem centralnym i organem uprawnionym do wyrażania zgody jest Ministerstwo Sprawiedliwości. Innymi organami uprawnionymi do przyjmowania wniosków są sądy okręgowe.

Polska złożyła zastrzeżenia, że na podstawie art. 23, nie będzie wykonywać rekwizycji wydanych w celu uzyskania „przedprocesowego ujawnienia dokumentów”, znanego w krajach *common law*. Na podstawie art. 33 wyłączono stosowanie na polskim terytorium:

- a) przepisów art. 4 ust. 2,
- b) przepisów rozdziału II, z wyłączeniem przepisów art. 15.

Więcej informacji:

<https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/status-table/notifications/?csid=512&disp=resdn>

4.16. Formularze

Konwencja wprowadza ujednolicony formularz wniosku o przeprowadzenie dowodu, trójjęzyczny. Wniosek – wpisy na formularzu – należy sporządzić w języku państwa wezwanego lub w języku angielskim bądź francuskim.

Załączniki do Konwencji (*Request – Summary – Certificate*), znajdziemy na stronie konwencji haskiej www.hcch.net po wejściu na anglojęzyczną (lub francuskojęzyczną) wersję omawianej Konwencji w zakładce *Specialised Section*, w ustępie *Model Forms*. Możliwe są różne wersje językowe, w tym polsko-francusko-angielska. Strona www.hcch.net umożliwia włączenie tłumaczenia jej zawartości na język polski w prawym górnym rogu, pierwsza ikona „przetłumacz tę stronę”.

4.17. Konieczność uzyskania zgody na bezpośrednie przeprowadzenie dowodu

Analizowana Konwencja przewiduje (art. 17), że w sprawach cywilnych lub handlowych każda osoba odpowiednio wyznaczona w tym celu może przeprowadzać, bez stosowania przymusu, na terytorium państwa wezwanego, wszelkie czynności dowodowe dla celów postępowania wszczętego przed sądem państwa zzywającego, jeżeli:

- a) właściwy organ wyznaczony przez państwo, w którym czynność dowodowa jest dokonywana, wydał w tym zakresie zezwolenie ogólne lub dla poszczególnej sprawy, oraz
- b) osoba ta przestrzega warunków określonych w zezwoleniu wydanym przez właściwy organ.

Umawiające się państwo może oświadczyć, że czynności dowodowe mogą być dokonywane na podstawie niniejszego artykułu bez uprzedniego zezwolenia. Dlatego w praktyce należy sprawdzić na stronie www.hcch.net w zakładce *Authorities*, czy państwo wezwane takie oświadczenie złożyło. Konwencja nie posługuje się sformułowaniem „brak sprzeciwu”.

Przykładowo zgoda jest wymagana w Norwegii, Szwajcarii, Turcji lub w Wielkiej Brytanii (ale uprzednia zgoda nie jest wymagana w przypadku istnienia wzajemnych uzgodnień).

Zgody m.in. nie wymagają Ukraina i Stany Zjednoczone.

4.18. Informacje dostępne na stronie Konferencji Haskiej Prawa Prywatnego Międzynarodowego

Na stronie www.hcch.net, po wejściu na wersję językową analizowanej Konwencji, są dostępne m.in. następujące informacje:

1. Tekst Konwencji – <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/full-text/?cid=82>,
2. Tło powstania Konwencji – <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/full-text/?cid=82>,
3. Tabela statusu umawiających się stron, gdzie należy ustalać, jakie państwa są aktualnie stronami Konwencji – <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/status-table/?cid=82>,
4. Wykaz organów centralnych i informacje praktyczne podane przez umawiające się państwa – strony Konwencji – <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/authorities1/?cid=82>,
5. Sprawozdanie wyjaśniające w sprawie Konwencji – <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/publications1?dtid=3&cid=82>
6. Praktyczny podręcznik funkcjonowania Konwencji – <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/publications1?dtid=3&cid=82>,
7. Obowiązkowy wzór formularza wniosków – <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/publications1?dtid=65&cid=82>.

4.19. Stosunek do innych aktów prawnych

Między państwami – stronami niniejszej Konwencji, które są również stronami jednej lub obydwu konwencji dotyczących procedury cywilnej, podpisanych odpowiednio w Hadze dnia 17 lipca 1905 r. i dnia 1 marca 1954 r., niniejsza Konwencja zastępuje artykuły od 8 do 16 wcześniejszych konwencji (art. 29).

Konwencja niniejsza nie narusza stosowania artykułu 23 Konwencji z 1905 r. lub artykułu 24 Konwencji z 1954 r. (art. 30).

Bez uszczerbku dla postanowień artykułów 29 i 31 Konwencja niniejsza nie stoi na przeszkodzie stosowaniu Konwencji, których umawiające się państwa są lub będą stronami, zawierających postanowienia w sprawie zagadnień regulowanych przez niniejszą konwencję (art. 32).

ROZDZIAŁ 5. PRZEPROWADZANIE DOWODÓW I DORECZENIA W SPRAWACH CYWILNYCH I HANDLOWYCH W RELACJACH Z PAŃSTWAMI TRZECIMI, NIEBĘDĄCYMI PAŃSTWAMI CZŁONKOWSKIMI UNII EUROPEJSKIEJ, Z KTÓRYMI POLSKA ZAWARŁA UMOWY DWUSTRONNE LUB WIELOSTRONNE

5.1. Hierarchia źródeł prawa

Analizę miejsca umów dwustronnych w hierarchii źródeł prawa należy zacząć od wskazania norm kolizyjnych do ich stosowania. Ważnym zagadnieniem z punktu widzenia praktyki orzeczniczej jest relacja umowy dwustronnej do konwencji jako umowy wielostronnej.

Istotna jest odpowiedź na pytanie, który z aktów prawa międzynarodowego należy zastosować w sytuacji kiedy Polska i państwo trzecie zawarły umowę dwustronną dotyczącą współpracy w zakresie międzynarodowej pomocy prawnej i jednocześnie oba państwa są stronami Konwencji z dnia 18 marca 1970 r. o przeprowadzaniu dowodów za granicą w sprawach cywilnych lub handlowych (www.hcch.net) oraz konwencji z dnia 15 listopada 1965 r. o doręczaniu za granicą dokumentów sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych lub handlowych (www.hcch).

Ratyfikowana umowa międzynarodowa, po jej ogłoszeniu w Dzienniku Ustaw, stanowi część prawa krajowego i jest bezpośrednio stosowana, chyba że jej stosowanie wymaga wydania ustawy (art. 91 ust. 1 Konstytucji RP).

Umowa międzynarodowa ratyfikowana za uprzednią zgodą wyrażoną w formie ustawy ma pierwszeństwo przed ustawą, jeśli ustawy nie da się z nią pogodzić (art. 91 ust. 2 Konstytucji RP).

Reguł kolizyjnych w tej kategorii źródeł prawa możemy poszukiwać w prawie zwyczajowym lub Konwencji wiedeńskiej o prawie traktatów sporządzonej w Wiedniu dnia 23 maja 1969 r. (Dz.U. z 1990 r. Nr 74, poz. 439). Konwencja jest dokumentem ONZ.

Wzajemna zależność między umową dwustronną a wielostronną (konwencją) wymaga analizy w pierwszej kolejności uregulowań zawartych w tych aktach prawnych.

Jeśli dwa traktaty dotyczą tego samego przedmiotu, a żaden z nich nie wskazuje, który ma przewagę, stosować należy traktat późniejszy, chyba że przepisy pozostających w konflikcie umów pozwalają na ustalenie pierwszeństwa zastosowania jednego z nich w określonej kwestii (art. 30 Konwencji wiedeńskiej o prawie traktatów).

Ogólną zasadą prawa międzynarodowego jest to, że jeśli między normami dwóch umów międzynarodowych zachodzi relacja *lex generalis* – *lex specialis*, a więc dane

zagadnienie jest bezpośrednio i szczegółowo uregulowane tylko w jednej z nich, zastosowanie mają przepisy *lex specialis*.

5.2. Wykaz umów dwustronnych dotyczących udzielania międzynarodowej pomocy prawnej w sprawach cywilnych lub handlowych, do których przystąpiła Polska

Wykaz obejmuje umowy dwustronne z państwami trzecimi, które nie są państwami członkowskimi Unii Europejskiej. Ze względu na zasadę pierwszeństwa wszystkie państwa UE (za wyjątkiem Danii w zakresie przeprowadzania dowodów) stosują rozporządzenia, a nie umowy dwustronne w zakresie doręczeń i przeprowadzania dowodów.

Polska aktualnie pozostaje stroną następujących umów dwustronnych, które zawierają regulacje dotyczące udzielania międzynarodowej pomocy prawnej w sprawach cywilnych lub handlowych:

1. Umowa między Polską Rzeczpospolitą Ludową a Algierską Republiką Ludowo-Demokratyczną dotycząca obrotu prawnego w sprawach cywilnych i karnych (Dz.U. z 198 r., Nr 10, poz.73).
2. Umowa między Polską Rzeczpospolitą Ludową a Federacyjną Ludową Republiką Jugosławii o obrocie prawnym w sprawach cywilnych i karnych (Dz. U. z 1963 r. Nr 27, poz.162 i 163) obowiązuje w relacjach z Bośnią i Hercegowiną, Czarnogórą Macedonią, Serbią (bez art. 63-91).
3. Umowa między PRL a Królestwem Maroko o pomocy prawnej w sprawach cywilnych i karnych (Dz. U. z 1983 r. Nr 14, poz. 69).
4. Umowa między PRL a Republiką Kuby o pomocy prawnej w sprawach cywilnych, rodzinnych i karnych (Dz. U. z 1984 r. Nr 47, poz. 247).
5. Umowa między PRL a Republiką Syryjską o pomocy prawnej w sprawach cywilnych i karnych (Dz. U. z 1986 r. Nr 37, poz. 181).
6. Umowa między PRL a Republiką Tunezyjską o pomocy prawnej w sprawach cywilnych i karnych (Dz. U. z 1987 r. Nr 11, poz. 71).
7. Umowa między PRL a Libijską Arabską Dżamahiriją Ludowo-Socjalistyczną o pomocy prawnej w sprawach cywilnych, handlowych, rodzinnych i karnych (Dz. U. z 1987 r. Nr 13, poz. 80).
8. Umowa między PRL a Koreańską Republiką Ludowo-Demokratyczną o pomocy prawnej w sprawach cywilnych, rodzinnych i karnych (Dz. U. z 1987 r. Nr 24, poz. 135).
9. Umowa między PRL a Chińską Republiką Ludową o pomocy prawnej w sprawach cywilnych i karnych (Dz.U z 1988 r. Nr 9, poz. 65 i 66).
10. Umowa między PRL a Republiką Turecką o pomocy prawnej w sprawach cywilnych i handlowych (Dz. U. z 1992 r. Nr 3, poz. 13).
11. Umowa między PRL a Republiką Iraku o pomocy prawnej i sądowej w sprawach cywilnych i karnych (Dz. U. z 1989 r. Nr 70, poz. 418).

12. Umowa między RP a Arabską Republiką Egiptu o pomocy prawnej w sprawach cywilnych i handlowych (Dz. U. z 1994 r. Nr 34, poz. 126).
13. Umowa między RP a Socjalistyczną Republiką Wietnamu o pomocy prawnej i stosunkach prawnych w sprawach cywilnych, rodzinnych i karnych (Dz. U. z 1995 r. Nr 55, poz. 289).
14. Umowa między RP a Ukrainą o pomocy prawnej i stosunkach prawnych w sprawach cywilnych i karnych (Dz. U. z 1994 r. Nr 96, poz. 465).
15. Umowa między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Białoruś o pomocy prawnej i stosunkach prawnych w sprawach cywilnych rodzinnych, pracowniczych i karnych. (Dz. U. z 1995 r. Nr 128, poz. 619).
16. Umowa między RP a Federacją Rosyjską o pomocy prawnej i stosunkach prawnych w sprawach cywilnych i karnych (Dz. U. z 2002 r. Nr 83, poz. 750).
17. Umowa między RP a Mongolią o pomocy prawnej i stosunkach prawnych w sprawach cywilnych, rodzinnych, pracowniczych i karnych (Dz. U. z 2003 r. Nr 43, poz. 370).
18. Konwencja między Prezydentem Rzeczypospolitej Polskiej a Jego Królewską Mością odnośnie do Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Północnej Irlandii w przedmiocie postępowania w sprawach cywilnych i handlowych, podpisana w Warszawie dnia 26 sierpnia 1931 r. (Dz. U. z 1932 r. Nr 55, poz. 533), którą stosujemy w relacjach z Australią, Bahama, Dominiką, Fidżi, Kanadą, Kenią, Lesotho, Nową Zelandią, Suazi, Tanzanią, Tongo oraz z Wielką Brytanią.

5.3. Umowa między Rzeczpospolitą Polską a Ukrainą o pomocy prawnej i stosunkach prawnych w sprawach cywilnych i karnych sporządzona w Kijowie dnia 24 maja 1993 r.⁴¹

Z praktycznego punktu widzenia przykładowo warto przeanalizować wymienioną umowę ze względu na liczbę spraw związaną z migracją obywateli Ukrainy do Polski.

Art. 97 analizowanej umowy regulujący jej stosunek do innych umów statuuje, że: „Umowa niniejsza nie narusza postanowień innych umów obowiązujących jedną lub obie Umawiające się Strony”. Regulacja ta, zwana klauzulą zgodności, wskazuje, że umowa nie wyłącza możliwości stosowania konwencji wielostronnych regulujących tę samą materię.

Art. 25 Konwencji z dnia 15 listopada 1965 r. o doręczaniu za granicą dokumentów sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych lub handlowych (www.hcch) stanowi, że: „konwencja nie narusza konwencji, których stronami są lub staną się umawiające się państwa, zawierających postanowienia dotyczące spraw regulowanych przez niniejszą konwencję”.

Art. 32 Konwencji z dnia 18 marca 1970 r. o przeprowadzaniu dowodów za granicą w sprawach cywilnych lub handlowych (www.hcch.net) statuuje, że: „konwencja niniejsza nie stoi na przeszkodzie stosowaniu konwencji, których Umawiające się Państwa są lub

41 (Dz. U. z 1994 r. Nr 96, poz. 465).

będą stronami, zawierających postanowienia w sprawie zagadnień regulowanych przez niniejszą konwencję”.

Wskazane regulacje prowadzą do konkluzji, że obie analizowane konwencje nie wyłączały możliwości stosowania umowy dwustronnej zawartej później pomiędzy państwami będącymi ich stronami.

Wybór aktu prawnego, który będzie podstawą do wykonania międzynarodowej pomocy prawnej w sprawach polsko-ukraińskich, należy więc do sądu orzekającego.

Podstawy prawne

Ważnym uzupełnieniem umowy jest Porozumienie między Ministerstwem Sprawiedliwości Rzeczypospolitej Polskiej a Ministerstwem Sprawiedliwości Ukrainy na podstawie artykułu 3 ustęp 3 Umowy między Rzeczpospolitą Polską a Ukrainą o pomocy prawnej i stosunkach prawnych w sprawach cywilnych i karnych z dnia 10 stycznia 2011 r, które weszło w życie 9 lutego 2011 r. (M.P. z 2012 r. poz. 884).

Porozumienie między Ministerstwem Sprawiedliwości Rzeczypospolitej Polskiej a Ministerstwem Sprawiedliwości Ukrainy o używaniu dwujęzycznych druków wniosków o udzielenie pomocy prawnej zawarto z tą samą datą, zgodnie zaś z jego § 2 dwujęzyczne druki, stanowiące załącznik do niniejszego porozumienia, obejmują:

- a) wniosek o doręczenie dokumentów w sprawie cywilnej;
- b) wniosek o dokonanie czynności w sprawie cywilnej;
- c) potwierdzenie doręczenia.

Organy

Organami wymiaru sprawiedliwości są sądy i prokuratury (art. 2 ust. 1).

Organami centralnymi są w Polsce – Ministerstwo Sprawiedliwości, a na Ukrainie – Ministerstwo Sprawiedliwości i Generalna Prokuratura.

Zgodnie z art. 3 ust. 3 organy centralne mogą uzgodnić, że organy wymiaru sprawiedliwości umawiających się stron porozumiewają się bezpośrednio.

Zgodnie z wymienionym porozumieniem z dnia 10 stycznia 2011 roku:

Art. 1 ust. 1 W zakresie udzielania pomocy prawnej w sprawach cywilnych, do których ma zastosowanie umowa o pomocy prawnej, właściwe organy Stron porozumiewają się bezpośrednio.

Właściwymi organami są:

- ze strony Rzeczypospolitej Polskiej – prezesi właściwych sądów okręgowych,
- a ze strony Ukrainy – Zarząd Główny Sprawiedliwości Ministerstwa Sprawiedliwości Ukrainy w Autonomicznej Republice Krym oraz zarządy główne sprawiedliwości w obwodach, miastach Kijowie i Sewastopolu, zwane dalej „Zarządami Głównymi Sprawiedliwości”.

Art. 2 ust. 1 stanowi, że sądy Rzeczypospolitej Polskiej, przed którymi toczą się postępowania, przekazują wnioski o udzielenie pomocy prawnej za pośrednictwem prezesa właściwego sądu okręgowego do zarządu głównego sprawiedliwości: w Autonomicznej

Republice Krym, w miastach Kijowie lub Sewastopolu albo w tym obwodzie Ukrainy, na terytorium którego wniosek ma być wykonany.

Aktualnie rekomenduje się wysyłanie korespondencji na Krym bez wskazywania państwa.

Ust. 4 stanowi, że organy wymienione w art. 1, które otrzymały wnioski, przekazują je do właściwego sądy do wykonania.

Organy centralne przekazują sobie:

1. akty ustawodawcze z zakresu prawa cywilnego i karnego,
2. a na wniosek informacje o swych przepisach prawnych, jak również o praktyce organów wymiaru sprawiedliwości.

Organy wymiaru sprawiedliwości na wniosek:

1. ustalają adresy osób przebywających na ich terytorium;
2. ustalają miejsce pracy i dochody, ale tylko w sprawach alimentacyjnych.

Międzynarodowa pomoc prawna (art. 4) – zakres

Wzajemna pomoc prawna obejmuje:

1. sporządzanie, przesyłanie i doręczanie dokumentów,
 2. dokonywanie przeszukań,
 3. odbieranie i wydawanie dowodów rzeczowych,
 4. opracowywanie opinii,
 5. dokonywanie oględzin,
 6. przesłuchiwanie stron, świadków, biegłych, podejrzanych, oskarżonych,
- a także dokonywanie innych czynności procesowych.

Treść wniosków

Treść, jaką winien zawierać wniosek określa art. 6 (oznaczenie organów wzywającego i wezwanego, oznaczenie sprawy, dane osobowe stron z obywatelstwem i zawodem włącznie, dane pełnomocników, treść wniosku i informacje niezbędne do jego wykonania). Wniosek o udzielenie pomocy prawnej powinien być opatrzony podpisem i pieczęcią urzędową organu wzywającego.

Dwujęzyczny formularz wniosku ma charakter fakultatywny.

Język wniosków (art. 5)

Wnioski sporządza się w języku urzędowym strony wzywającej, wymagane jest dołączenie tłumaczenia na język:

1. urzędowy strony wezwanej lub
2. angielski, lub
3. rosyjski.

Wnioski o pomoc prawną przekazywane na Ukrainę na podstawie umowy dwustronnej wymagają dołączenia tłumaczenia dokumentów sporządzonego przez tłumacza

urzędowo dopuszczonego, którego podpis został urzędowo poświadczony lub tłumacza przysięgłego jednej z umawiających się stron.

Wykonanie wniosku

Lex fori (art. 7)

Organ wezwany stosuje przepisy prawne swego państwa, z tym że na wniosek organu wzywającego mogą być zastosowane przepisy procesowe wzywającej umawiającej się strony, jeżeli nie są one sprzeczne z prawem wezwanej umawiającej się strony.

Specjalna procedura (art. 7)

Na żądanie stosuje sposób dokonania czynności wskazany przez organ wzywający, jeżeli nie jest to sprzeczne z jego prawem.

Jeśli organ wezwany nie jest właściwy, sam przekaże do właściwego i zawiadomi organ wzywający.

Procedura poszukiwawcza (art. 7)

Organ wezwany podejmie odpowiednie czynności w celu ustalenia adresu.

Zawiadomienie o terminie i miejscu wykonania wniosku (art. 7)

Organ wezwany zawiadamia we właściwym czasie bezpośrednio organ wzywający i strony o terminie i miejscu wykonania wniosku – jeśli organ wzywający zgłosi takie żądanie.

Wezwanie (art. 8) doręcza się zawsze za pośrednictwem właściwego organu kraju, w którym ta osoba przebywa.

Specjalna ochrona (art. 8)

Świadek i biegły korzystają ze specjalnej ochrony (nie może być pociągnięty do odpowiedzialności karnej lub administracyjno-karnej ani aresztowany, ani nie może odbywać kary orzeczonej przez sąd z powodu przestępstwa będącego przedmiotem postępowania, w związku z którym został wezwany, ani z powodu innego przestępstwa) w czasie czynności i przez 7 dni po ich zakończeniu.

Świadkowie i biegli mają prawo do zwrotu kosztów, a biegły także do wynagrodzenia, o czym pouczenie winno być zawarte już w wezwaniu.

Organ wezwany doręcza dokumenty zgodnie ze swoim prawem, jeżeli doręczane dokumenty zostały sporządzone w jego języku urzędowym albo jeżeli dołączono uwierzytelnione tłumaczenie na ten język.

Brak tłumaczenia

Dokumenty niesporządzone w języku urzędowym (a także bez dołączenia tłumaczenia ten język) doręcza się adresatowi tylko na zasadzie dobrowolności.

Dowód doręczenia dokumentów sporządza się zgodnie z przepisami organu wezwanego.

W dowodzie doręczenia wskazuje się datę, miejsce i sposób doręczenia. Jeżeli pismo sporządzono w dwóch egzemplarzach, potwierdzenie odbioru można również umieścić na jednym z tych egzemplarzy.

Koszty (art. 11)

Każdy ponosi koszty powstałe na swym terytorium w związku z udzieleniem pomocy prawnej.

Organ wezwany zawiadamia organ wzywający o wysokości powstałych kosztów.

Jeżeli organ wzywający pobierze należną kwotę od osoby zobowiązanej do jej zapłacenia, kwota ta przypada temu, kto ją pobrał.

Zniesienie wymogu legalizacji i akty stanu cywilnego (art. 15-16)

Dokumenty (a także ich uwierzytelnione odpisy i tłumaczenia) sporządzone lub uwierzytelnione przez właściwy organ, opatrzone pieczęcią urzędową i podpisem osoby uprawnionej nie wymagają legalizacji.

Dokumenty, które na terytorium jednego państwa są traktowane jako dokumenty urzędowe, uważane są za takie również na terytorium drugiego państwa.

Organy obu państw przesyłają sobie bezpłatnie wypisy aktów stanu cywilnego obywateli drugiej strony niezwłocznie po dokonaniu wpisu. Przesyłanie na wniosek obywateli jest płatne za pośrednictwem placówek dyplomatycznych państwa wydania; ten sam tryb dla innych dokumentów.

Urzędy stanu cywilnego na wniosek organów (w tym sądów) przesyłają wypisy z aktów stanu cywilnego.

Świadczenie pomocy prawnej na Ukrainie

Świadczenie pomocy prawnej na Ukrainie zostało powierzone dwom kategoriom podmiotów:

1. adwokatom oraz
2. podmiotom gospodarczym.

Status prawny adwokatury na Ukrainie uregulowany jest w ustawie o adwokaturze z dnia 19 grudnia 1992 r. (Zakon Ukrainy „Pro adwokaturu” wid 19 hrudnia 1992 roku, Widomosti Werchownoji Rady Ukrainy, 1993, nr 9). Zgodnie jej art. 1 „adwokatura Ukrainy jest dobrowolną organizacją powołaną w celu ochrony praw i wolności oraz reprezentowania interesów obywateli Ukrainy, cudzoziemców, osób nieposiadających obywatelstwa, osób prawnych, jak również udzielenia tym podmiotom innej pomocy prawnej”.

Każdy podmiot gospodarczy, którego celem działalności jest prowadzenie działalności usługowej polegającej na świadczeniu usług prawnych, może wykonywać prawie wszystkie te same czynności co i adwokat, oprócz występowania jako obrońca w postępowaniu karnym.

Dzisiejsze ustawodawstwo jest ukształtowane w taki sposób, że umożliwia prowadzenie, w istocie rzeczy, działalności adwokackiej każdemu podmiotowi gospodarczemu bez potrzeby otrzymania jakichkolwiek zezwoleń i bez kontroli ze strony organów państwa.

Taka sytuacja istnieje wskutek tego, że zarówno kodeks postępowania cywilnego, jak i kodeks postępowania gospodarczego zezwalają na to, by pełnomocnikiem strony była dowolna osoba.

Kodeks postępowania karnego stanowi, że pełnomocnikiem pokrzywdzonego, powoda cywilnego lub pozwanego w postępowaniu karnym mogą być oprócz adwokatów i inne osoby.

5.4. Konwencja między Prezydentem Rzeczypospolitej Polskiej a Jego Królewską Mością odnośnie do Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Północnej Irlandii w przedmiocie postępowania w sprawach cywilnych i handlowych, podpisana w Warszawie dnia 26 sierpnia 1931 r.⁴²

Zakres przedmiotowy

Konwencja ma zastosowanie tylko do spraw cywilnych i handlowych, także w zakresie postępowań niespornych.

Zakres podmiotowy tej Konwencji w zakresie doręczeń dotyczy każdej osoby fizycznej lub prawnej (w rozumieniu art. 1 pkt 3 tej Konwencji czyli osoby prawne to spółki, towarzystwa, związki i inne korporacje) przebywające (mające siedzibę) na terytorium każdej ze stron umowy. W przypadku osób fizycznych doręczenie jest możliwe niezależnie od obywatelstwa adresata.

Zakres terytorialny

Konwencję tę stosujemy w relacjach z Australią, Bahama, Dominikaną, Fidżi, Kanałą, Kenią, Lesotho, Nową Zelandią, Suazi, Tanzanią, Tongo oraz z Wielką Brytanią.

Sposoby wykonania wniosków

Konwencja przewiduje dwa sposoby doręczeń:

1. wykonanie przez urzędnika konsularnego kraju wzywającego do władzy kraju wykonania:
 - wniosek o doręczenie przesyła urzędnik konsularny, działający za kraj pochodzenia, do właściwej władzy kraju wykonania;
 - władza, która przyjęła wniosek o doręczenie wystawia zaświadczenie o doręczeniu lub o przyczynach niemożności doręczenia;
 - doręczenie następuje zgodnie z przepisami prawa wewnętrznego kraju wykonania;
 - dokumenty przeznaczone do doręczenia są sporządzone w języku kraju wykonania lub załączone jest do nich tłumaczenie na ten język i doręczenie następuje zgodnie z przepisami prawa wewnętrznego kraju wykonania, władza, która przyjęła wniosek o doręczenie, wystawia zaświadczenie o doręczeniu lub o przyczynach niemożności wykonania wniosku.

42 (Dz.U. z 1932 r. Nr 55, poz. 533).

2. wykonanie przez urzędnika konsularnego kraju wzywającego bezpośrednio adresatowi:
 - urzędnik konsularny, działający za kraj pochodzenia, dokonuje doręczenia adresatowi, bez względu na jego obywatelstwo i bez kierowania jakiegokolwiek prośby do władz kraju wykonania;
 - doręczenie to nie podlega regulacji przewidzianej w prawie wewnętrznym państwa wykonania;
 - doręczane pisma sporządzone są w języku kraju wykonania lub musi być dołączone do nich ich tłumaczenie, chyba że odbiorca jest poddanym lub obywatelem państwa, z którego pochodzi pismo przeznaczone do doręczenia.

5.5. Konwencja wiedeńska o stosunkach konsularnych, sporządzona w Wiedniu z dnia 24 kwietnia 1963 r.⁴³

Zakres stosowania

Konwencja zawiera podstawy prawne dla doręczenia dokumentów obywatelom polskim za granicą.

Sposób wykonania wniosku

Wniosek o doręczenie sąd sporządza na ustalonym formularzu i przekazuje go do placówki konsularnej lub wydziału konsularnego placówki dyplomatycznej za pośrednictwem prezesa sądu okręgowego,

Doręczenie nastąpi tylko jeśli odbiorca dobrowolnie przyjmie dokumenty. Przy doręczeniu w tym trybie nie można korzystać z żadnych środków przymusu.

Po wykonaniu wniosku konsul przesyła dowód doręczenia z datą i podpisem odbiorcy lub zwraca wniosek i dokument, wskazując przyczyny niemożności wykonania wniosku, za pośrednictwem prezesa sądu okręgowego.

Język wniosku to język polski.

W praktyce placówki konsularne lub wydziały konsularne placówek dyplomatycznych żądają potwierdzenia, że adresat przesyłki posiada obywatelstwo polskie.

43 (Dz.U. z 1982 r. Nr 12, poz. 98).

BIBLIOGRAFIA

Ciszewski J., *Obrót prawny z zagranicą w sprawach cywilnych i karnych*, wyd. 11, Warszawa 2020

Ereciński T., Ciszewski J., *Międzynarodowe postępowanie cywilne*, Warszawa 2000

Gołaczyński J., *Prawo prywatne międzynarodowe*, wyd. 5, Warszawa 2017

STRONY INTERNETOWE

www.e-sprawiedliwosc.eu

<http://eur-lex.europa.eu>

www.curia.europa.eu

www.hcch.net

Sylwia Jastrzemska

Doktor nauk prawnych, sędzia Sądu Okręgowego we Wrocławiu, rzecznik prasowy, wizytator do spraw rodzinnych i nieletnich, autorka licznych artykułów i publikacji poświęconych tematyce prawnych aspektów integracji europejskiej, a także prawa rodzinnego i procedury cywilnej. Wykładowca Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury.

Zeskanuj kod i pobierz wersję elektroniczną publikacji.

Publikacja została opracowana w ramach projektu pn. „Sądowa współpraca międzynarodowa w sprawach cywilnych i karnych” realizowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020.

**Rzeczpospolita
Polska**

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

